

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

Gada pārskats

2014

© Eiropas Centrālā banka, 2015

Pasta adrese: 60640 Frankfurt am Main, Germany
Tālrunis: +49 69 1344 0
Internets: www.ecb.europa.eu

Visas tiesības rezervētas. Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.
Šajā pārskatā iekļautie dati atbilst stāvoklim 2015. gada 27. februārī.

Fotogrāfi: Andreass Bethers (*Andreas Böttcher*)
Torstens Jansens (*Thorsten Jansen*)

ISSN 1830-298X (epub)
ISSN 1830-298X (interneta versija)
ISBN 978-92-899-1813-8 (epub)
ISBN 978-92-899-1812-1 (interneta versija)
Digitālā objekta identifikators 10.2866/05061 (epub)
Digitālā objekta identifikators 10.2866/3146 (interneta versija)
ES kataloga Nr. QB-AA-15-001-LV-E (epub)
ES kataloga Nr. QB-AA-15-001-LV-N (interneta versija)

Saturs

	Ievadvārdi	7
1. nodaļa	Euro zonas tautsaimniecība, ECB monetārā politika un Eiropas finanšu sektors 2014. gadā	10
	1. Euro zonas tautsaimniecība: zema inflācija un vāja atveseļošanās	10
	1.1. Pasaules makroekonomiskā vide	10
	1. ielikums Ukrainas konflikts un tā ekonomiskā ietekme euro zonā	11
	1.2. Finanšu norises	17
	1.3. Saimnieciskā darbība	21
	2. ielikums Euro zonas ilgtermiņa attīstības perspektīvas	22
	1.4. Cenu un izmaksu dinamika	26
	3. ielikums Naftas cenu ietekme uz euro zonas inflāciju	27
	1.5. Naudas un kredītu atlikuma dinamika	31
	1.6. Fiskālā politika un strukturālās reformas	34
	4. ielikums Fiskālās un makroekonomiskās pārvaldības sistēmas pārmaiņas	37
	2. Instrumentu kopuma paplašināšana: monetārā politika, galvenajām ECB procentu likmēm sasniedzot zemāko efektīvo robežu	41
	2.1. Monetārās politikas videi bija nepieciešama apņēmīga ECB rīcība	41
	2.2. Jūnija–oktobra monetārās politikas pasākumu kopums	43
	2.3. ECB refinansēšanas operācijas un likviditātes dinamika	48
	2.4. Komunikācija par Eurosistēmas bilanci	51
	3. Atveseļošanās un uzticēšanās stiprināšana: Eiropas finanšu sektors	52
	3.1. Finanšu stabilitātes nodrošināšana – galvenais ECB uzdevums	52
	3.2. ECB makroprudenciālās uzraudzības funkcija	57
	5. ielikums Visaptverošais novērtējums	59
	3.3. ECB mikroprudenciālās uzraudzības pasākumi	61
	3.4. ES centieni likvidēt banku un valdību saikni	64

2. nodaļa	Citi uzdevumi un aktivitātes	69
1.	Tirgus infrastruktūra un maksājumi	69
1.1.	Integrācija un inovācijas neliela apjoma maksājumu jomā	69
1.2.	Liela apjoma euro maksājumu sistēma TARGET2	70
1.3.	Integrēti un saskaņoti vērtspapīru norēķini – TARGET2 vērtspapīriem	70
1.4.	Eurosistēmas nodrošinājuma pārvaldības pakalpojumu sniegšana	71
1.5.	Tirgus infrastruktūru un maksāšanas līdzekļu pārraudzība	71
2.	Citām institūcijām sniegtie finanšu pakalpojumi	73
2.1.	Aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšana	73
2.2.	Eurosistēmas rezervju pārvaldīšanas pakalpojumi	73
3.	Banknotes un monētas	75
3.1.	Banknošu un monētu apgrozība	75
3.2.	Viltotās euro banknotes	76
3.3.	Euro banknošu otrais izlaidums	77
4.	Statistika	78
4.1.	Jauna un uzlabota euro zonas statistika	78
4.2.	Citas statistikas norises	78
4.3.	Statistikas pieejamība – nozīmīgākie pasākumi 2014. gadā	79
5.	Ekonomiskā izpēte	80
5.1.	ECB pētniecības klasteri	80
5.2.	Eurosistēmas/ECBS pētnieciskās struktūras	80
5.3.	Konferences un publikācijas	82
6.	Juridiskās darbības un pienākumi	83
6.1.	Ar VUM saistītās juridiskās norises	83
6.2.	ECB piedalīšanās ES līmeņa tiesvedībās	84
6.3.	ECB atzinumi un prasību neizpildes gadījumi	85
6.4.	Monetārās finansēšanas un privilēģētās piekļuves aizlieguma ievērošana	87
7.	Institucionālā vide	89
7.1.	Euro zonas paplašināšanās	89
7.2.	<i>Lietuvos bankas</i> integrācija Eurosistēmā	90
8.	Starptautiskās un Eiropas attiecības	93
8.1.	Eiropas attiecības	93
8.2.	Starptautiskās attiecības	95
9.	Ārējā komunikācija	97

2014. gada finanšu pārskati	100
Vadības ziņojums par 2014. gadu	101
ECB finanšu pārskati	116
Neatkarīga revidenta ziņojums	152
Peļņas un zaudējumu sadales skaidrojums	154
Eurosistēmas konsolidētā bilance	
2014. gada 31. decembrī	155
Pielikumi	157
1. Institucionālā struktūra	157
2. Eurosistēmas/ECBS komitejas	165
3. Organizācijas un cilvēkresursu norises	167

Valstu nosaukumu saīsinājumi

BE	Beļģija	HU	Ungārija
BG	Bulgārija	MT	Malta
CZ	Čehijas Republika	NL	Nīderlande
DK	Dānija	AT	Austrija
DE	Vācija	PL	Polija
EE	Igaunija	PT	Portugāle
IE	Īrija	RO	Rumānija
GR	Grieķija	SI	Slovēnija
ES	Spānija	SK	Slovākija
FR	Francija	FI	Somija
HR	Horvātija	SE	Zviedrija
IT	Itālija	UK	Apvienotā Karaliste
CY	Kipra	JP	Japāna
LV	Latvija	US	Amerikas Savienotās Valstis
LT	Lietuva		
LU	Luksemburga		

Saskaņā ar ES praksi šajā pārskatā ES dalībvalstis uzskaitītas alfabēta secībā atbilstoši attiecīgo valstu nosaukumiem to nacionālajās valodās.

Priekšvārds

Neparasti plašs – pēc jebkuriem vēsturiskajiem standartiem – bija to pasākumu loks, kuros 2014. gadā iesaistījās Eiropas Centrālā banka (ECB). Man ir liels gandarījums par iespēju šeit pavēstīt, kā ECB, tās Valde, darbinieki un Eurosistēmas komitejas risināja sarežģītos uzdevumus un deva Padomei tiesības rīkoties saskaņā ar mūsu pilnvarojumu un pienākumiem.

2014. gadā vairāki iepriekšējos gados iniciētie darba virzieni apvienojās vienā veselumā, veidojot konsekventu politikas reakciju, kas tagad ļauj mums ar pārliecību paredzēt, ka 2014. gadā vērotā trauklā un neviendabīgā atveseļošanās pāraugs spēcīgākā un noturīgākā augšupejā un ka inflācija bez nevēlamas aizkavēšanās sasniegs ECB mērķim atbilstošu līmeni, kas vidējā termiņā zemāks par 2%, tomēr tuvu tam.

No monetārās politikas viedokļa 2014. gadā mēs darbojāties sarežģītā vidē. 2013. gadā sākusies lēnā atveseļošanās nekļuva straujāka, kā sākotnēji bija gaidīts. Monetāro rādītāju kāpums joprojām bija ierobežots, un kredītu atlikums turpināja samazināties, lai gan sarukuma temps pakāpeniski palēninājās. Zema iekšzemes inflācijas spiediena apstākļos būtiskais naftas cenu kritums kopš 2014. gada vidus noteica turpmāku

ievērojamu inflācijas samazināšanos gada beigās. Šādos apstākļos lielākās bažas bija, ka zema inflācija varētu saglabāties pārāk ilgi, galu galā ietekmējot arī ilgāka termiņa inflācijas gaidas.

Tāpēc bija nepieciešama iedarbīga rīcība monetārās politikas jomā. To, kāpēc mums bija jāizmanto nestandarta monetārās politikas pasākumi, kopumā noteica divi iemesli. Pirmkārt, monetārās politikas transmisija visā euro zonā kādu laiku bijusi traucēta, pastāvot būtiskām atšķirībām starp valstīm. Un, otrkārt, iespēja izmantot standarta monetārās politikas instrumentu – īstermiņa nominālās procentu likmes – bija ierobežota, jo šīs procentu likmes jau bija tuvu zemākajai efektīvajai robežai.

Jūnijā un septembrī šī atlikusī rezerve tika izsmelta, Padomei samazinot monetārās politikas procentu likmes līdz zemākajai efektīvajai robežai un nosakot negatīvu ECB noguldījumu iespējas procentu likmi. Izziņojām arī vairākas ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas (ITRMO) nolūkā atbalstīt banku veikto reālās tautsaimniecības kreditēšanu.

Septembrī Padome reaģēja uz inflācijas perspektīvas turpmāku pasliktināšanos, paziņojot, ka tiek uzsākta ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru un nodrošināto obligāciju iegāde, tādējādi ar aktīvu iegāžu palīdzību veicinot monetāro ekspansiju. To atbalstot, 2015. gada janvārī papildus tika paziņots lēmums veikt arī valsts sektora vērtspapīru iegādes.

Īpaši sarežģītiem uzdevumiem bija nepieciešami neierasti risinājumi, un tas attiecās arī uz mūsu komunikāciju. Tā kā tautsaimniecības reakciju uz monetārās politikas impulsiem izšķiroši ietekmē gaidas, bija īpaši jācenšas izskaidrot mūsu izpratni par jauno ekonomisko vidi un precīzi formulēt mūsu reakcijas funkciju tajā.

Tāpēc aprīlī, turpinot stiprināt kopš 2013. gada paustās perspektīvas norādes, mēs arī nepārprotami izklāstījām ārkārtas apstākļus, kuri varētu izraisīt – un vēlāk arī izraisīja – Padomes atbildes rīcību. Šā gada laikā īstenotie monetārās politikas pasākumi pilnībā atbilda toreiz iezīmētajam rīcības plānam. Tie apstiprināja Padomes pausto vienprātīgo apņemšanos izmantot gan standarta, gan nestandarta instrumentus, lai efektīvi novērstu pārāk ilga zemas inflācijas perioda risku.

Mūsu uzmanības centrā ir mūsu apsvērumu un darbības caurredzamības nepārtraukta uzlabošana, kas sasniedza kulminācijas punktu ar paziņojumu par nodomu sākt publicēt pārskatus par Padomes sanāksmju laikā notikušajām monetārās politikas diskusijām. Šī prakse tika uzsākta ar 2015. gada pirmo sanākumi.

Taču monetārās politikas darbība nenorisinās vakuumā, un to pozitīvi ietekmēja vēl viens vērienīgs pasākums, ko ECB veica 2014. gadā – gatavošanās Vienotajam uzraudzības mehānismam (VUM) un tā darbības uzsākšana. Šis nozīmīgais sasniegums, kas ietvēra simtiem jaunu darbinieku pieņemšanu darbā īsā laika periodā, nodrošināja iespēju īstenot līdz šim lielāko banku aktīvu kvalitātes novērtējumu.

2014. gadā tika pabeigts gadu ilgušais 130 lielāko euro zonas banku bilanču visaptverošais novērtējums, kas vairoja caurredzamību un lika daudzām iestādēm veikt apsteidzošus pasākumus, lai nostiprinātu savas bilances, t.sk. veicot aktīvu pārdošanu un kapitāla palielināšanu. Tas savukārt nodrošināja banku sistēmai labākas pozīcijas saistībā ar monetārās politikas impulsu transmisiju un, runājot vispārīgāk, veicināja atveseļošanos, palīdzot normalizēt tās funkcijas – efektīvi nodrošināt kredītu piešķiršanu reālajā tautsaimniecībā – izpildi.

Redzami pirmie pierādījumi, ka mūsu paralēlo politikas iniciatīvu kombinācija bijusi efektīva. Nefinanšu sabiedrībām izsniegto banku aizdevumu procentu likmes gada 2. pusgadā sāka pazemināties, un to dispersija dažādās valstīs mazinājās. Kredītu atlikuma sarukuma tendence, šķiet, sāk pavērsties pretējā virzienā. Izaugsmes prognozes, kā arī inflācijas gaidas, ko uztvēruši ārējie novērotāji un kas atspoguļojas ECB speciālistu iespēju aplēsēs, koriģētas uz augšu, un konfidence kopumā palielinājusies.

Tādējādi mūsu rīcība bijusi ne tikai atbilstoša mūsu pilnvarojumam, bet arī pārliecinoša, caurredzama un efektīva. Tā turpina stiprināt uzticēšanos euro, valūtai, kuras pievilcība tika apliecināta gan 2014. gada sākumā, gan nogalē – gada sākumā, Latvijai kļūstot par 18. euro zonas dalībnieci, un gada nogalē, noslēdzoties sagatavošanās darbiem, lai Lietuva 2015. gada 1. janvārī pievienotos euro zonai, tādējādi šajā savienībā iesaistīto valstu skaitam pieaugot līdz 19 valstīm ar 338 milj. iedzīvotāju.

Jāpiemin vēl viens nozīmīgs projekts, kas tika veiksmīgi pabeigts 2014. gadā. Jaunākais vaibsts Frankfurtes panorāmā ieguva galīgo veidolu. Celtņi beidza darbu, tika pabeigti iekšējie apdares darbi, un ECB darbinieki, kuriem bija paredzēts strādāt jaunajā centrālajā ēkā, pārcēlās uz savām jaunajām darba vietām Mainas krastā.

Šajā gada pārskatā visi šie jautājumi aplūkoti daudz detalizētāk, raksturojot mūsu uzdevumus un aktivitātes 2014. gadā un sniedzot plašāku makroekonomisko ainu. Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem esam pilnveidojuši un uzlabojuši tā saturu, lai sniegtu jums pēc iespējas labāku pārskatu. Lai gan nākamais gads nesīs līdzīgu jaunus sarežģītus uzdevumus, es visu ECB darbinieku vārdā varu sacīt – mēs paliksim vienprātīgi savā apņēmībā nodrošināt cenu stabilitāti visiem euro zonas iedzīvotājiem.

Frankfurtē pie Mainas 2015. gada aprīlī

Mario Dragi (*Mario Draghi*)
Prezidents

1. nodaļa

Euro zonas tautsaimniecība, ECB monetārā politika un Eiropas finanšu sektors 2014. gadā

1. Euro zonas tautsaimniecība: zema inflācija un vāja atveseļošanās

1.1. Pasaules makroekonomiskā vide

2014. gadā euro zonas tautsaimniecību īpaši nozīmīgi ietekmēja trīs galvenās pasaules tautsaimniecības norises: nevienmērīgā izaugsmes dinamika dažādos pasaules reģionos un pasaules tirdzniecības ieilgušais vājums, sarūkošās naftas un citu izejvielu cenas, kā arī zemāks euro kurss.

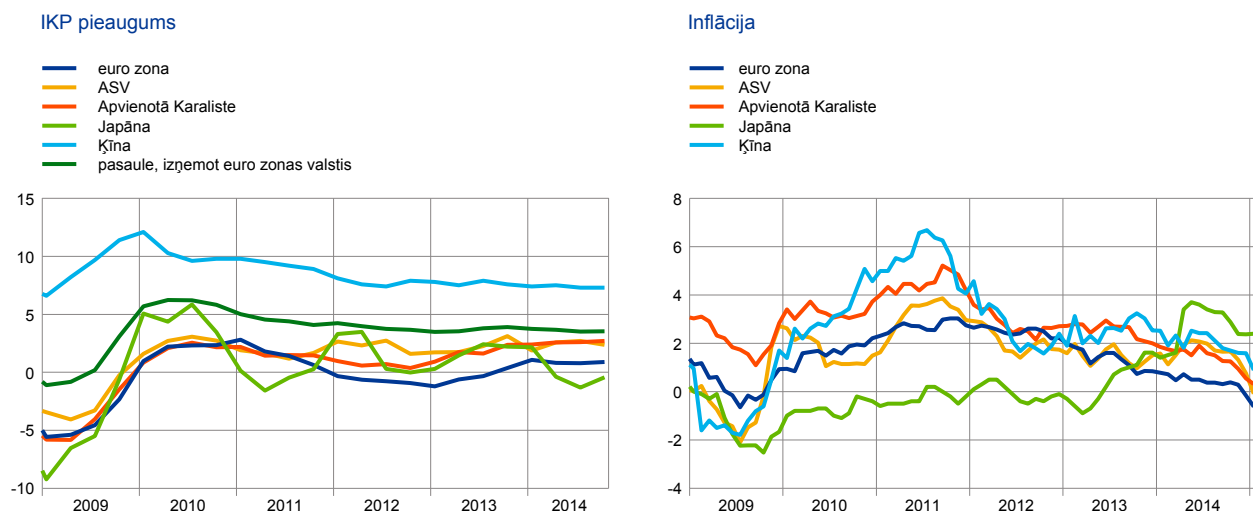
Pasaules tautsaimniecības atveseļošanās joprojām bija lēna un nevienmērīga

2014. gadā apstākļos, kad atšķirības starp reģioniem un to iekšienē pastiprinājās, pasaules tautsaimniecības attīstība bija mērena. Vājo izaugsmi 1. pusgadā lielā mērā noteica tādi atsevišķi īslaicīgi faktori kā, piemēram, neparasti aukstā ziema ASV un smagās rūpniecības uzņēmumu slēgšana Ķīnā sakarā ar to kaitīgo ietekmi uz vidi.

1. attēls

Galvenās norises atsevišķās valstīs

(gada pārmaiņas; %, ceturkšņa dati; mēneša dati)

Avoti: Eurostat un valstu dati.

Piezīmes. Sezonāli izlīdzināti IKP dati. SPCI – euro zonai un Apvienotajai Karalistei, PCI – ASV, Ķīnai un Japānai.

Gada turpmākajā gaitā aktivitāte pasaulē pakāpeniski pastiprinājās, radot euro zonai labvēlīgāka, tomēr joprojām mērena ārējā pieprasījuma apstākļus (sk. 1. att.).

Izaugsmes dinamika maiņa, kas reģionos bija sākusies jau 2013. gada beigās, 2014. gadā turpinājās, kāpuma tempam nostiprinoties vairākumā attīstīto valstu, bet pavājinoties jaunajās tirgus ekonomikas valstīs. Samazinoties privātā sektora aizņemto līdzekļu īpatsvaram, uzlabojoties darba tirgiem, kā arī lielākas konfidences un stimulējošās politikas dēļ palielinājās attīstīto valstu pozitīvais guvums. Turpretī vairākās jaunajās tirgus ekonomikas valstīs joprojām pastāvēja strukturālie šķēršļi un stingrāki finansēšanas nosacījumi, pasliktinot šo valstu izaugsmes perspektīvu. Vīsa gada laikā saglabājās galvenokārt ar Ukrainas un Krievijas konfliktu saistītie ģeopolitiskie riski un spriedze lielākajās naftas ražotājvalstīs, tomēr šo norišu tiešā ietekme uz globālo aktivitāti joprojām bija samērā ierobežota (sk. arī 1. ielikumu).

1. ielikums

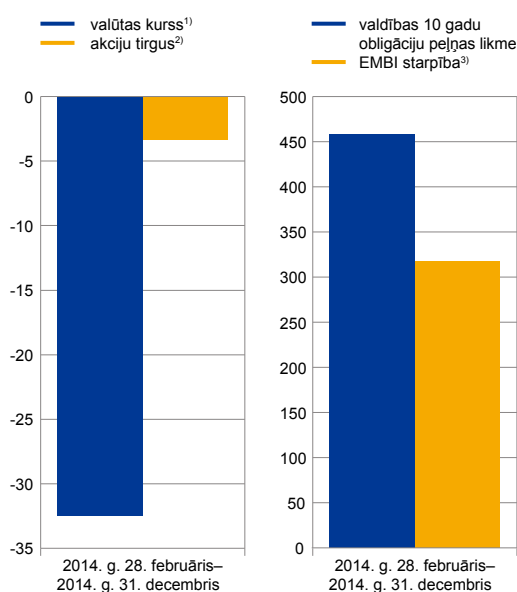
Ukrainas konflikts un tā ekonomiskā ietekme euro zonā

2014. gada laikā saasinoties konfliktam Ukrainas austrumu daļā, Krievijai tika noteiktas arvien stingrākas sankcijas. Būtiskākie bija finanšu tirgus pieejamības ierobežojumi, kurus ES, cieši sadarbojoties ar ASV un citām OECD valstīm, augustā noteica Krievijas bankām un uzņēmumiem. Septembrī sankcijas tika paplašinātas, aptverot lielāku uzņēmumu un finanšu instrumentu skaitu. Turklāt tika aizliegta aizsardzības iekārtu tirdzniecība un arktisko, dziļūdens un slānekļa naftas resursu izpētei domātu tehnoloģiju eksports. Atbildot uz to, Krievija augustā noteica embargo pārtikas importam no ES, ASV, Austrālijas, Kanādas un Norvēģijas.

A attēls

Krievijas finanšu tirgus norises

(pārmaiņas; %, starpības bāzes punktos)

Avoti: JPMorgan, Krievijas Banka, MICEX un Haver Analytics.

1) Krievijas rubļa kurss attiecībā pret Krievijas Bankas 55% USD/45% EUR grozu.

2) Krievijas rubļos izteikts akciju tirgus indekss.

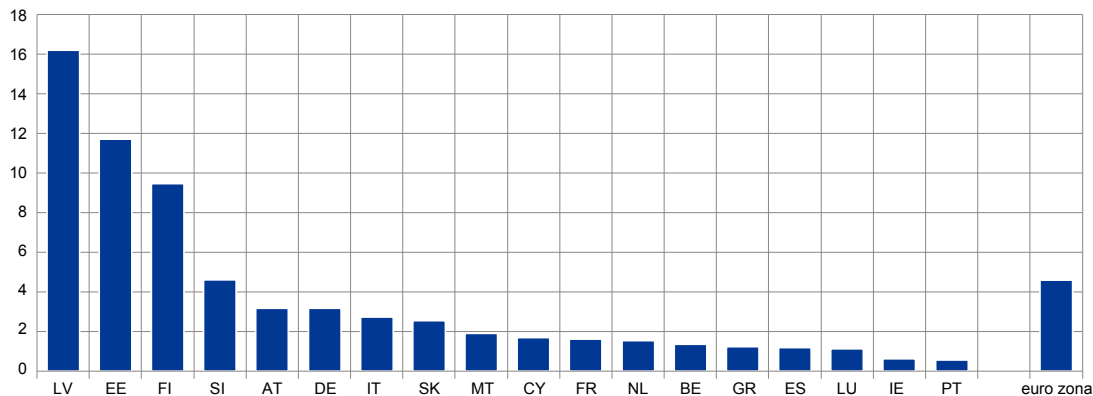
3) ASV dolāros denominētu Krievijas valdības obligāciju JPMorgan Emerging Market Bond indeksa starpība.

Šīs sankcijas kopā ar krīzes radīto būtisko neskaidrību un enerģijas cenu sarukumu smagi ietekmēja Krievijas tautsaimniecību. Tās samērā vājās izaugsmes periods plašās strukturālās neelastības dēļ bija ieildzis, un ekonomisko aktivitāti galvenokārt pa diviem savstarpēji saistītiem kanāliem turpināja slāpēt Ukrainas notikumu sekas. Pirmkārt, strauji bija augušas Krievijas banku, uzņēmumu un valdības finansēšanas izmaksas (sk. A att.), kas negatīvi ietekmēja finansējuma izvēli un tādējādi arī investīcijas. Otrkārt, daļēji Krievijas rubļa kursa krasās lejupslīdes dēļ bija pastiprinājies inflācijas spiediens, atspoguļojot arī Krievijas aizlieguma ieviest lauksaimniecības preces negatīvo ietekmi uz iekšzemes pārtikas preču cenām. Tas samazināja reālos ienākumus un piespieda Krievijas Banku ieviest stingrākus likviditātes nosacījumus, izmantojot intervences valūtas tirgū un paaugstinot procentu likmes un tādējādi negatīvi ietekmējot privāto patēriņu un investīcijas. Visi šie faktori kopā 2014. gadā izraisīja Krievijas tautsaimniecības stagnāciju.

B attēls

Euro zonas preču eksports uz Krieviju

(% no kopējā preču eksporta)

Avoti: SVF un ECB aprēķini.

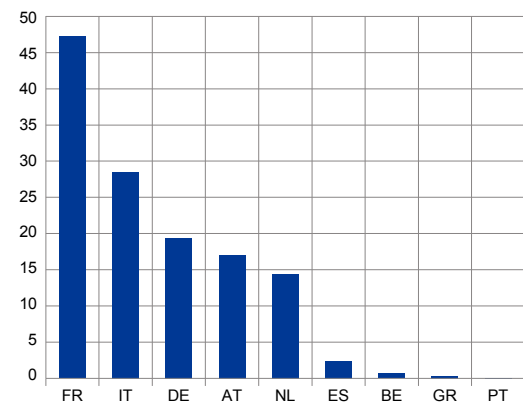
Piezīmes. 2013. gada dati. Euro zonas rādītājos nav iekļauts preču eksports euro zonas iekšienē.

Šķiet, ka krīzes ietekme uz izaugsmi un inflāciju euro zonā 2014. gadā bija diezgan mērena, pat neraugoties uz ievērojamām tirdzniecības saiknēm ar Krieviju. Neietverot euro zonas iekšējo tirdzniecību, Krievijas daļa veidoja gandrīz 5% no euro zonas preču eksporta, lai gan dažādu euro zonas valstu devums bija atšķirīgs (sk. B att.). Euro zonas eksportu uz Krieviju galvenokārt veido investīcijas un patēriņa preces, bet galveno euro zonas importu no Krievijas – nafta un gāze. Vairākuma euro zonas valstu eksports uz Krieviju 2014. gadā manāmi saruka. Tomēr ir grūti norobežot Ukrainas konflikta, ar to saistīto sankciju un Krievijas pārtikas embargo iespējamo ietekmi no pieprasījuma trūkuma ietekmes Krievijas tautsaimniecības vispārējā vājuma dēļ. Pēc 2014. gada marta dažās euro zonas valstīs pasliktinājās arī patērētāju un uzņēmēju konfidences rādītāji, tomēr grūti attiecināt šādas pārmaiņas tikai uz konfliktu Ukrainā, jo iespējams, ka darbojušies arī citi iekšzemes vai globālie faktori. Visbeidzot, šķiet, ka 2014. gadā konflikta atskaņas tikai nedaudz ietekmēja cenas euro zonā.

C attēls

Euro zonas banku prasības pret Krieviju

(mljrd. ASV dolāru)

Avots: SNB.

Piezīmes. 2014. gada 3. ceturkšņa dati (Austrijai – 2012. gada 3. ceturkšņa dati). Ne visas euro zonas valstis sniedz SNB to banku pārrobežu prasību datus.

Līdzīgi mērenajai ietekmei uz tirdzniecību Ukrainas konflikta finansiālā nozīme euro zonas banku darbībā bija ierobežota. Neraugoties uz to, dažu euro zonas valstu banku prasības pret Krieviju ir prāvas. Francijā izvietoto banku pārrobežu prasības pret Krieviju 2014. gada 3. ceturksnī absolūtā izteiksmē bija 47 mljrd. ASV dolāru; tām sekoja Itālijas (29 mljrd. ASV dolāru), Vācijas (19 mljrd. ASV dolāru), Austrijas (17 mljrd. ASV dolāru) un Nīderlandes (14 mljrd. ASV dolāru) finanšu iestādes (sk. C att.). Tomēr šķiet, ka šāda pakļautība darījumiem nevar veidot sistēmisku risku euro zonā kopumā. Taču tas nenozīmē, ka Krievijas notikumu potenciālās atskaņas nevarētu neviendabīgi ietekmēt atsevišķas euro zonas valstis un banku grupas.

Vienlaikus finanšu tirgus svārstīgums un vēlme izvairīties no riska gada lielākajā daļā kopumā saglabājās zemā līmenī. Tomēr 2014. gada sākumā un oktobrī divu īslaicīgu finanšu tirgus satricinājumu dēļ radās bažas par globālās atveseļošanās noturīgumu un tempu. Turklāt ASV Federālās atklātā tirgus komitejas uzsāktā aktīvu iegādes ierobežošana veicināja pasaules likviditātes pakāpenisku sarukumu, sākot ar 2014. gada janvāri, vēl vairāk palielinot finanšu tirgus svārstības 2014. gada sākumā. Finanšu tirgu spriedze galvenokārt ietekmēja jaunās tirgus ekonomikas valstis ar būtisku iekšzemes un ārējo nelīdzsvarotību, bet spriedzes pārnese uz euro zonu un pasaules tautsaimniecību bija ļoti neliela.

Pasaules tirdzniecība 2014. gadā kopumā vēl arvien bija vāja. Pēc samērā sliktiem vairāku mēnešu rādītājiem tirdzniecības īstermiņa rādītāji no ļoti zemā līmeņa 1. pusgadā spēcīgi uzlabojās 2. pusgadā. 2014. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu pasaules preču importa apjoms kopumā pieauga par 3.5% (2013. gadā – par 2.6%; saskaņā ar CPB Nīderlandes ekonomiskās politikas analīzes biroja (*CPB Netherlands Bureau of Economic Policy Analysis*) datiem). Līdzīgi kā globālajai aktivitātei pasaules tirdzniecības vājumu nosakošie avoti pakāpeniski pārvietojās no attīstītajām valstīm uz jaunajām tirgus ekonomikas valstīm. Pasaules tirdzniecības slāpēto reakciju uz lēno pasaules atveseļošanās daļēji noteica strukturālie faktori, piemēram, globālo vērtības ķēžu paplašināšanās atbalsta kritums. Turklāt investīcijas, kas parasti ir viens no pieprasījuma komponentiem ar augstu tirdzniecības īpatsvaru, vairākās nozīmīgākajās valstīs augs neparasti lēnā tempā.

Naftas cenu lejupslīde leļupvērsti ietekmēja pasaules inflāciju

Aplūkojot cenu norises, galvenais pasaules mērenās inflācijas virzītājspēks 2014. gadā bija izejvielu – tieši enerģijas un (daudz mazākā mērā) arī pārtikas preču – cenu samazināšanās. Straujam pasaules inflācijas līmeņa kāpumam līdz

jūnijam sekoja pakāpeniska lejupslīde vairākumā attīstīto valstu un jauno tirgus ekonomikas valstu, lielā mērā atspoguļojot kraso pasaules naftas cenu kritumu 2. pusgadā. Vidējā patēriņa cenu inflācija OECD valstīs 2014. gadā nedaudz paaugstinājās (līdz 1.7%; 2013. gadā – 1.6%), bet OECD valstu vidējā patēriņa cenu inflācija, neietverot pārtiku un enerģiju, pieauga no 1.6% līdz 1.8%.

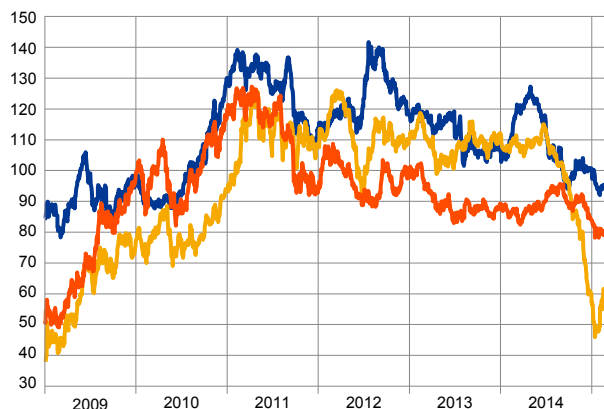
2014. gada laikā naftas cenas, kuru kritums sākās jūnija beigās, ASV dolāros saruka par 49% un euro – par 41%. Pēc relatīvas stabilitātes perioda, kad 2014. gada 1. pusgadā viens barels naftas maksāja aptuveni 110 ASV dolāru, *Brent* jēlnaftas cenas līdz gada beigām saruka zem 60 ASV dolāru līmeņa par barelu (sk. 2. att.). Stabils naftas piedāvājums un vājāks, nekā gaidīts, naftas pieprasījums noteica kraso naftas cenu kritumu 2. pusgadā. Runājot par piedāvājumu, OPEC ražošana palielinājās, jo ģeopolitisko saspīlējumu

2. attēls

Izejvielu cenas

(dienas dati)

— pārtika un tropisko augļu dzērieni (ASV dolāros; indekss: 2010 = 100)
— *Brent* jēlnafta (ASV dolāros par barelu)
— krāsainie metāli (ASV dolāros; indekss: 2010 = 100)

Avoti: Bloomberg un Hamburgas Starptautiskās ekonomikas institūts.

skartās valstīs, piemēram, Lībija un Irāka, nodrošināja pārsteidzoši liela naftas apjoma izlaidi, kas papildināja ārpus OPEC esošo valstu piedāvājuma spēcīgo kāpumu, kuru veicināja netradicionālu resursu (slānekļa un bitumena smilšu) izmantošana naftas ražošanā Ziemeļamerikā. Turklāt OPEC novembra beigās tāpēc lēma saglabāt nemainīgu naftas ražošanas apjomu. Vienlaikus naftas pieprasījums bija vājš, atspoguļojot pieticīgo globālo izaugsmi.

Neenerģijas izejvielu cenas (ASV dolāros) salīdzinājumā ar gada sākumu samazinājās aptuveni par 12%. Pārtikas cenas galvenokārt noteica labības cenu dinamika. Pēc straujā kāpuma no februāra līdz maijam labības cenas būtiski saruka, un to noteica rekordlielā raža pasaulē (sevišķi ASV un Eiropā). Pretēji gaidītajam saistībā ar konfliktsituāciju Ukrainā Melnās jūras reģiona labības ražošanā netika novēroti būtiski pārtraukumi. Metālu cenas kopumā pazeminājās, jo alumīnijs, niķeļs un cinka cenu pieaugumu sarūkoša piedāvājuma apstākļos pilnībā kompensēja dzelzs rūdas cenas spēcīga lejupslīde.

Turklāt vienlaikus ar zemākām enerģijas un pārtikas cenām starptautiskajā tirgū inflācijas spiedienu ierobežoja samērā pieticīgā globālā atveseļošanās. 2014. gada izaugsmi raksturoja ļoti lēnā pasaules brīvo ražošanas jaudu izmantošana un darba tirgus atslābums. Valstu līmenī patēriņa cenu inflāciju ietekmēja arī citi faktori, t.sk. valūtas kursu norises. Piemēram, ASV dolāra un Lielbritānijas sterliņu mārciņas kursa paaugstināšanās pastiprināja sarūkošo starptautisko izejvielu cenu lejupvērsto ietekmi uz inflāciju attiecīgi ASV un Apvienotajā Karalistē.

Nevienmērīgs izaugsmes temps galvenajās valstīs

ASV 2014. gadā ekonomiskā aktivitāte paātrinājās un reālais IKP pieauga vidēji par 2.4%, t.i., par 0.2 procentu punktiem straujāk nekā iepriekšējā gadā. Taču gada sākumā tā pieauguma gaidas bija augstākas – 2014. gada janvārī vidējā *Consensus Economics* IKP gada pieauguma prognoze bija 2.8%. Viens no faktoriem, kas noteica šādu izaugsmes rezultātu, bija gadu mijas sliktie laikapstākļi, kas 2014. gada 1. ceturksnī radīja nozīmīgu ekonomiskās aktivitātes pavājināšanos. Gada pārējā daļā ekonomiskā izaugsme bija samērā spēcīga, un to veicināja iekšzemes galapieprasījums, liecinot, ka atveseļošanās kļuva ilgtspējīgāka. Šāda tendence atbilda pakāpeniskam ekonomisko pamatnosacījumu uzlabojumam, ko pozitīvi ietekmēja stimulējoša monetārā politika, dinamiski finanšu tirgus apstākļi, akciju un mājokļu augošo cenu radīts pozitīvs labklājības efekts, kā arī mājokļu un darba tirgus uzlabošanās.

2014. gadā kopumā saglabājās samērā zema inflācija. Tas notika galvenokārt tautsaimniecībā vērojamo brīvo ražošanas jaudu, straujā enerģijas cenu sarukuma un 2. pusgadā novērotā ASV dolāra nominālā efektīvā kursa kāpuma dēļ. PCI vidējā gada inflācija 2014. gadā bija 1.6% (2013. gadā – 1.5%). Inflācija, neietverot pārtikas un enerģijas cenas, 2014. gadā bija 1.7% (2013. gadā – 1.8%).

2014. gadā joprojām tika īstenota stimulējoša monetārā politika. Kopumā labākas tautsaimniecības perspektīvas kontekstā ASV Federālā atklātā tirgus komiteja (FOMC) gada gaitā pakāpeniski samazināja aktīvu iegādes apjomu un oktobrī

programmu slēdza. Turklāt visā 2014. gadā FOMC saglabāja nemainīgu federālo fondu mērķa likmi 0–0.25% diapazonā. Tā kā faktiskais bezdarba līmenis tuvojās 6.5% sliekšnim, 2014. gada martā FOMC mainīja kopš 2012. gada decembra īstenotās uz bezdarba sliekšņa rādītājiem balstītās perspektīvas norādes, kuru pamatā izmanto bezdarba līmeni un prognozēto inflāciju. FOMC pārgāja uz kvalitatīvu perspektīvas norāžu veidu, kurā, nosakot, cik ilgi jā saglabā federālo fondu mērķa likmes diapazons, ņem vērā plašu mainīgo faktoru loku. Runājot par fiskālo politiku, 2014. fiskālajā gadā federālais fiskālais deficīts samazinājās līdz 2.8% no IKP (2013. gadā – 4.1% no IKP), kas bija zemākais līmenis kopš 2007. gada.

Japānā ekonomiskā aktivitāte būtiski palēninājās gandrīz visa 2014. gada laikā. Pēc patēriņa nodokļa palielināšanas inflācija paaugstinājās visu 2014. gadu. Taču pamatā esošais cenu spiediens joprojām bija ierobežots, un patēriņa cenu inflācija, neņemot vērā patēriņa nodokļa kāpumu, bija krietni zemāka par Japānas Bankas noteikto 2% inflācijas mērķi. Japānas Banka paplašināja tās kvantitatīvi un kvalitatīvi veicinošo monetāro politiku, palielinot monetāro bāzi aptuveni par 80 trlj. Japānas jenu gadā (iepriekš – aptuveni par 60–70 trlj. Japānas jenu gadā), kā arī lejupvērstā spiediena uz cenām un vājās izaugsmes dēļ nenoteica tās beigu termiņu.

Apvienotajā Karalistē visa 2014. gada laikā saglabājās stabila ekonomiskā aktivitāte. Makroekonomiskās nenoteiktības mazināšanās un ne pārāk stingrie kredītu nosacījumi veicināja iekšzemes pieprasījumu, īpaši privāto patēriņu un ieguldījumus mājokļos, kas saskaņā ar provizoriskām aplēsēm noteica IKP izaugsmes tempa paātrināšanos no 1.7% 2013. gadā līdz 2.6% 2014. gadā. Līdztekus spēcīgākai izaugsmei bija vērojama darba tirgus uzlabošanās. 2014. gada nogalē bezdarbs noslīdēja līdz 5.7% (pirms gada – vairāk nekā 7%). Lai gan IKP pieaugums atjaunojās, 2014.–2015. fiskālā gada 1. pusgadā valdības aizņēmumu apjoms daļēji lēni augošo ieņēmumu dēļ pārsniedza sākotnējās budžeta prognozes, un valdības budžeta deficīts bija lielāks par 5% no IKP.

Inflācija noslīdēja zem *Bank of England* noteiktā 2% mērķa līmeņa. 2014. gadā tā noturējās vidēji 1.5% līmenī galvenokārt nelielā algu pieauguma un 1. pusgadā pieredzētā Lielbritānijas sterliņu mārciņas kursa kāpuma novēlotās ietekmes dēļ. *Bank of England* Monetārās politikas komiteja visu gadu īstenoja stimulējošas monetārās politikas nostāju, saglabājot monetārās politikas procentu likmi 0.5% līmenī un aktīvu iegādes programmu 375 mljrd. Lielbritānijas sterliņu mārciņu apjomā.

Kīnā turpinājās IKP pieauguma tempa sarukums, ko noteica lēnāks investīciju kāpums, īpaši samazinoties ieguldījumiem mājokļos. Eksporta dinamika bija samērā stabila labākas ārējās vides apstākļos, bet importa kāpums atbilstoši investīciju samazinājumam un zemākām naftas cenām joprojām bija vājš, tādējādi tekošā konta pārpalikums nedaudz palielinājās (līdz 2.1% no IKP). Valsts iestādes sāka īstenot lielu skaitu strukturālo reformu, t.sk. gūstot panākumus kapitāla konta un procentu likmju liberalizēšanā. Kreditēšanas kāpums joprojām bija spēcīgs, tomēr, vājinoties tautsaimniecības dinamikai, pastiprinājās finanšu stresa pazīmes. Ne tikai zemāku izejvielu cenu, bet arī ar būvniecību saistīto nozaru pārstrukturēšanas dēļ saglabājās neliels inflācijas spiediens. Zīmīgi, ka vēl vienu gadu saglabājās negatīva ražotāju cenu inflācija. Renminbi kursa kāpums 2014. gadā ievērojami palēninājās.

Euro kurss pazeminājās

2014. gada laikā euro nominālā efektīvā kursa izteiksmē kļuva vājāks. Euro kursa norises 2014. gadā lielā mērā atspoguļoja dažādās cikliskās pozīcijas un atšķirīgo monetārās politikas nostāju nozīmīgākajās valstīs. Pēc stabila vērtības kāpuma perioda, kas bija sācies 2012. gada jūlijā, 2014. gada maija sākumā gan euro

nominālais efektīvais kurss, gan tā attiecība pret ASV dolāra kursu sasniedza augstāko līmeni, līdzīgu tam, kāds bija 2010. un 2011. gadā (sk. 3. att.). Sākot ar 2014. gada jūniju, euro vērtība samazinājās īpaši attiecībā pret ASV dolāru apstākļos, kad nepārtraukti pasliktinājās euro zonas izaugsmes un inflācijas perspektīva, bet ECB paziņoja par papildu monetārās politikas pasākumiem. Gada pēdējos divos mēnešos euro efektīvā kursa pazemināšanās tendenci daļēji pretējā virzienā pavērsa Japānas jenas un Krievijas rubļa kursa nozīmīgā samazināšanās.

Euro nominālais efektīvais kurss (noteikts attiecībā pret 39 galveno tirdzniecības partnervalstu valūtām) gada izteiksmē saruka par 3.4%. Euro divpusējais kurss visvairāk saruka attiecībā pret ASV dolāru (-12.6%), jo stabilas iekšzemes izaugsmes un darba tirgus uzlabojušos norišu apstākļos ASV Federālo rezervju sistēma savas kvantitatīvi veicinošo pasākumu programmas ietvaros turpināja samazināt un ar laiku beidza aktīvu iegādi. Tāpēc euro kurss kritās attiecībā pret valūtām, kuras saistītas ar ASV dolāru, t.sk. arī Ķīnas renminbi (-10.2%). Euro vērtība saruka arī

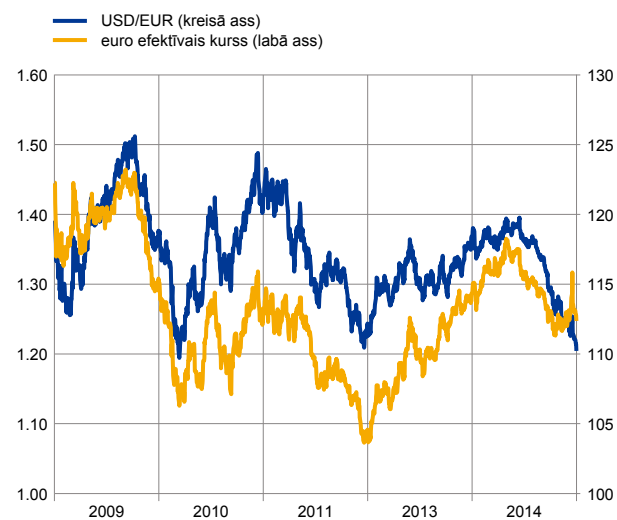
attiecībā pret Lielbritānijas sterliņu mārciņu (-6.8%). Turpretī attiecībā pret Japānas jenu euro kurss nedaudz paaugstinājās (+0.4%). Tas notika galvenokārt pēc tam, kad Japānas Banka paziņoja, ka, lai sasniegtu noteikto vidējā termiņa inflācijas mērķi, paplašinās neitralizācijai nepakļautu valdības obligāciju iegādi un turpinās izmantot nestandarta monetārās veicināšanas pasākumus. Visbeidzot, euro kurss būtiski paaugstinājās pret Krievijas rubli (+60%) īpaši pēc tam, kad Krievijas Banka ieilgušas ģeopolitiskās spriedzes un sarūkošu enerģijas cenu apstākļos novembrī oficiāli apstiprināja peldoša valūtas kursa režīmu.

Runājot par Eiropas valstu valūtām, kuras cieši saistītas ar euro, pēc Latvijas un Lietuvas pievienošanās euro zonai (attiecīgi 2014. gada 1. janvārī un 2015. gada 1. janvārī) Dānijas krona pašlaik ir vienīgā šāda Eiropas Valūtas kursa mehānisma II (VKM II) valūta.¹ Bulgārijas leva joprojām bija piesaistīta euro, un Šveices franka kurss saglabājās tuvu oficiāli noteiktā svārstību koridora augšējai robežai (1 EUR = 1.20 CHF) līdz laikam, kad 2015. gada 15. janvārī Šveices Nacionālā banka pieņēma lēmumu atteikties no valūtas griestiem attiecībā pret euro. Visbeidzot, euro kurss nostiprinājās attiecībā pret ES dalībvalstu valūtām

3. attēls

Euro kurss

(dienas dati)

Avots: ECB.

Piezīme. Nominālais efektīvais kurss attiecībā pret 39 galvenajām tirdzniecības partnervalstīm.

¹ 2014. gada beigās Dānijas kronas kurss bija nedaudz virs mērķa līmeņa (1 EUR = 7.460 DKK), bet pirms euro ieviešanas valstī Lietuvas līts bija piesaistīts euro.

ar peldošu valūtas kursa režīmu. Tas īpaši paaugstinājās attiecībā pret Ungārijas forintu (+7.0%), Zviedrijas kronu (+5.9%) un Polijas zlotu (+2.8%), bet saglabājās gandrīz nemainīgs attiecībā pret Čehijas kronu (+1.1%), Horvātijas kunu (+0.4%) un Rumānijas leju (+0.3%).

1.2. Finanšu norises

Galvenās euro zonas finanšu dinamikas norises 2014. gadā bija šādas: naudas tirgus situācijas tālāka normalizēšanās, valdības obligāciju peļņas likmju un euro zonas valstu peļņas likmju starpību nozīmīgs sarukums vairākumā valstu, ārējā finansējuma izmaksu stabilizēšanās nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecību finanšu stāvokļa uzlabošanās.

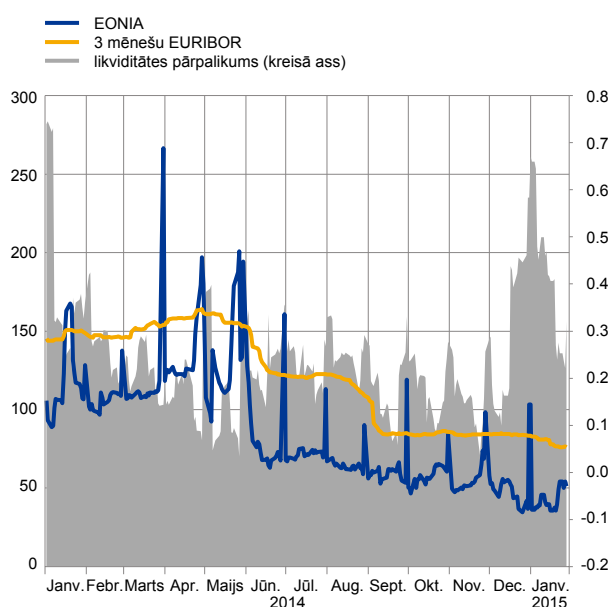
Euro zonas naudas tirgus apstākļi turpināja normalizēties

2014. gadā tirdzniecības aktivitāte euro zonas naudas tirgū turpināja uzlaboties, lai gan valstu ietvaros saglabājās finanšu tirgus sadrumstalotība. ECB Padomes lēmums pazemināt galveno refinansēšanas likmi gandrīz līdz nullei un noteikt negatīvu noguldījumu iespējas procentu likmi (sk. 2.1. sadaļu) nozīmēja, ka īstermiņa naudas tirgus procentu likmes kļuva negatīvas. Piemēram, 2014. gada decembrī uz nakti izsniegto kredītu indeksa mijmaiņas darījumu ar termiņu līdz 3 gadiem procentu likmes bija negatīvas, un darījumu ar ilgāku termiņu ienesīguma līkne kļuva lēzenāka.

4. attēls

Īstermiņa naudas tirgus procentu likmes un likviditātes pārpalikums

(mijrd. euro; gadā; %)

Avoti: ECB un Bloomberg.

2014. gada 1. pusgadā naudas tirgus īstermiņa procentu likmju nestabilitāte bija nedaudz lielāka, tomēr neizraisīja ne naudas tirgus ilgāka termiņa procentu likmju līmeņa, ne to svārstīguma palielināšanos. Maijā īstermiņa procentu likmju svārstīgums bija ievērojami saistīts ar likviditātes pārpalikuma svārstībām, jo darījuma partneri pielāgojās Eurosistēmas operāciju izmantošanai liela apjoma ITRO ar termiņu 3 gadi atmaksāšanas apstākļos, kā arī ar autonomo faktoru lielo nestabilitāti (sk. 4. att.).

Lai gan 2014. gada jūnijā ieviestā noguldījumu iespējas negatīvā procentu likme pārāk spēcīgi atspoguļojās darījumu uz nakti naudas tirgus procentu likmēs, tai sekojošās procentu likmes pazemināšanas vēl par 10 bāzes punktiem (līdz -0.20%) pilnīga transmisija nenotika. Taču kopumā pēc procentu likmju samazināšanas septembrī darījumiem uz nakti saglabājās tikai nedaudz negatīvas procentu likmes, kuras joprojām bija ievērojami virs noguldījumu iespējas procentu likmes arī tad, ja ņem vērā mēreno likviditātes pārpalikuma līmeni.

Šķiet, ka šādu novēlotu ietekmi izskaidro vairāki faktori. Pirmkārt, kā jau bija gaidāms, daudzas bankas nevēlējās daļai noguldījumu bāzes piemērot negatīvo noguldījumu iespējas procentu likmi. Otrkārt, attiecībā uz saviem turējumiem bankas izmantoja vispārējas izvairīšanās no negatīvām procentu likmēm stratēģijas, piemēram, pievēršoties pastiprinātiem peļņas meklējumiem ilgāka termiņa darījumos. Treškārt, atsevišķos tirgus segmentos novēloto ietekmi noteica virkne citu problēmu.

Neraugoties uz šādu novēlotu ietekmi uz ļoti īsa termiņa naudas tirgus procentu likmēm, negatīvo procentu likmju rezultātā pārējā līknes daļā finansēšanas izmaksas pazeminājās, ņemot vērā investoru izvēles maiņu par labu ilgāka termiņa darījumiem.

Valdības obligāciju peļņas likmes nozīmīgi saruka

Vairākums euro zonas valdības obligāciju peļņas likmju būtiski samazinājās un sasniedza jaunus vēsturiski zemākos līmeņus. 2014. gadā euro zonā novērots nozīmīgs AAA reitinga valsts obligāciju ilgtermiņa peļņas likmju sarukums (sk. 5. att.).

To noteica investoru augošās bažas par makroekonomiskās izaugsmes perspektīvu, zemākas inflācijas varbūtību, kā arī ECB perspektīvas norādēm un citiem monetārās politikas lēmumiem. Papildus tam ļoti zemās naudas tirgus procentu likmes izraisīja peļņas meklējumus. Tad, kad ASV Federālo rezervju sistēma sāka pakāpeniski samazināt kvantitatīvi veicinošo pasākumu programmu, ASV un euro zonas ilgtermiņa obligāciju peļņas likmju starpība palielinājās līdz augstākajam līmenim kopš 2004. gada.

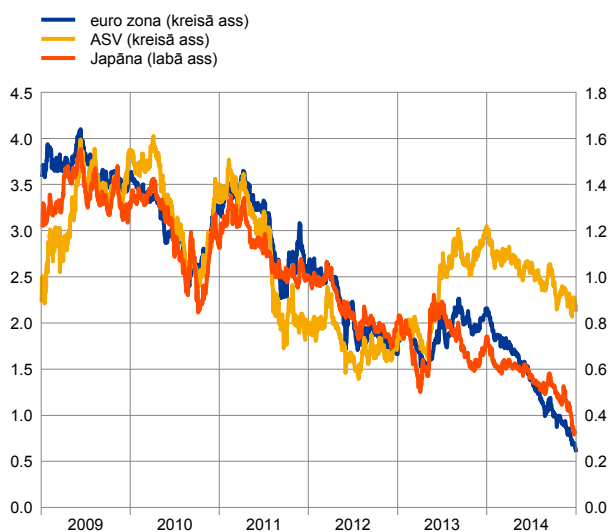
Euro zonas iekšienē valdības obligāciju peļņas likmju starpība vairākumā valstu, īpaši tajās, kurās novērota nozīmīga makroekonomisko un fiskālo pamatrādītāju uzlabošanās, turpināja samazināties. Neraugoties uz vairākiem nestabilitātes gadījumiem ģeopolitiskās spriedzes un ar novērtēšanu saistīto bažu dēļ, vērtspapīru ienesīguma starpība kritās arī uzņēmumu obligāciju tirgū.

2014. gadā saruka inflācijas gaidu finanšu tirgus rādītāji, īpaši īsā un vidējā termiņā. Arī ilgāka termiņa inflācijas gaidas 2. pusgadā samazinājās zem 2%.

5. attēls

Valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes

(gadā; %, dienas dati)

Avoti: EuroMTS, ECB, Bloomberg un Thomson Reuters.

Piezīmes. Valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes attiecas uz 10 gadu obligācijām vai pieejamām obligācijām ar tuvāko termiņu. Euro zonas valdības obligāciju peļņas likmes balstās uz ECB datiem par AAA reitinga obligācijām, kas ietver Austrijas, Somijas, Vācijas un Nīderlandes obligācijas.

Euro zonas kapitāla vērtspapīru tirgus darbība bija nevienmērīga

Euro zonas kapitāla vērtspapīru tirgi 2014. gada 1. pusgadā stabili attīstījās, taču pēc tam to darbības dinamika mainījās, kontrastējot ar norisēm ASV un Japānā (sk. 6. att.). 2. pusgadā akciju tirgus ietekmēja augošā ģeopolitiskā spriedze un bažas par globālās izaugsmes perspektīvu. Lejupvērstais spiediens uz euro zonas akcijām bija spēcīgāks nekā citos galvenajos tirgos, atspoguļojot euro

6. attēls

Galvenie akciju tirgus indeksi

(indekss: 2009. g. 1. janvāris = 100; dienas dati)

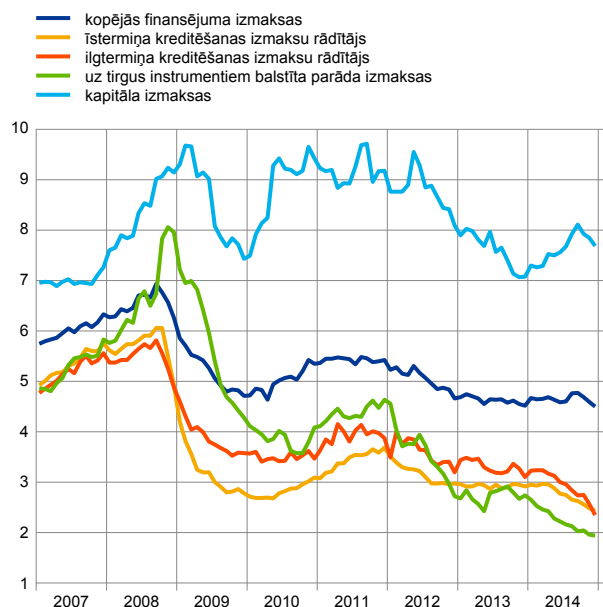
Avots: Thomson Reuters.

Piezīme. Izmantoti Dow Jones EURO STOXX broad indekss euro zonai, Standard & Poor's 500 indekss ASV un Nikkei 225 indekss Japānai.

7. attēls

Ārējā finansējuma kopējās nominālās izmaksas euro zonas nefinanšu sabiedrībām

(gadā; %; triju mēnešu mainīgais vidējais rādītājs)

Avoti: ECB, Merrill Lynch, Thomson Reuters un ECB aprēķini.

Piezīmes. Nefinanšu sabiedrību kopējās finansējuma izmaksas aprēķina kā banku aizdevumu svērtās vidējās izmaksas, uz tirgus instrumentiem balstīta parāda izmaksas un kapitāla vērtspapīru izmaksas, pamatojoties uz to attiecīgajiem atlikumiem, kas iegūti no euro zonas kontiem. Kapitāla vērtspapīru izmaksas mēra ar trīspakāpju dividendu diskonta modeli, izmantojot informāciju no Datastream nefinanšu sabiedrību akciju tirgus indeksa. Jaunākie novērojumi ir par 2014. gada decembri.

zonas vājāku, nekā gaidīts, tautsaimniecības datu publicējumus un to, ka ģeopolitiskā spriedze stiprāk ietekmēja euro zonas akcijas, jo valdība uzskats, ka Krievijas un Ukrainas konflikta makrofinansālās sekas euro zonai bija daudz nopietnākas. Kopumā, lai gan pēdējos gados euro zonas akciju tirgu atveseļošanās bijusi ievērojama, EURO STOXX indekss joprojām ir aptuveni par 25% zemāks nekā 2007. gada beigās.

Ārējā finansējuma izmaksas nefinanšu sabiedrībām stabilizējās

Kopējās nominālās ārējā finansējuma izmaksas nefinanšu sabiedrībām bija gandrīz nemainīgas. Uz tirgus instrumentiem balstīta parāda finansēšanas un banku aizdevumu izmaksu nozīmīgo sarukumu gandrīz pilnībā kompensēja kapitāla vērtspapīru izmaksu būtisks pieaugums, ko savukārt skaidroja kapitāla vērtspapīru riska prēmiju kāpums gada pirmajos deviņos mēnešos (sk. 7. att.). Vienlaikus euro zonas valstīs arvien bija vērojamas būtiskas ārējā finansējuma izmaksu atšķirības, kas tomēr nedaudz samazinājās.

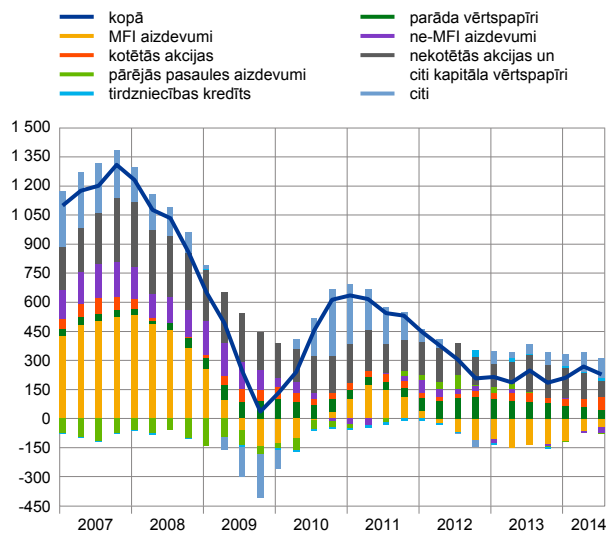
Zema līmeņa ārējā finansējuma izmantošana kopumā bija stabila

Pēc samazinājuma no 2011. gada sākuma līdz 2013. gada vidum nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma izmantošana 2014. gadā kopumā bija stabili zemā līmenī (sk. 8. att.). Nefinanšu sabiedrību parāda vērtspapīru un kotēto akciju neto emisijas saglabājās spēcīgas un vēl arvien bija daudz lielākas par banku aizdevumu neto atmaksāšanas negatīvajām plūsmām. Ne-MFI un ārvalstu institūciju aizdevumi bija nelieli. Tas liecina, ka nefinanšu sabiedrību netiešās obligāciju emisijas, kā starpnieku izmantojot īpašas finansēšanas struktūras, kas izvietotas citās euro zonas dalībvalstīs un ārpus euro zonas, bija nelielas. Arī tirdzniecības kredītu un uzņēmumu savstarpējo aizdevumu dinamika joprojām bija vāja, iespējams, tāpēc, ka uzņēmumi izmantoja lielāku nesadalītās peļņas un noguldījumu turējuma daļu, lai finansētu apgrozāmo kapitālu. Nekotēto akciju un citu kapitāla vērtspapīru neto emisiju apjoms

8. attēls

Euro zonas nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma avotu pārmaiņas

(četrus ceturkšņu summas; miljrd. euro)

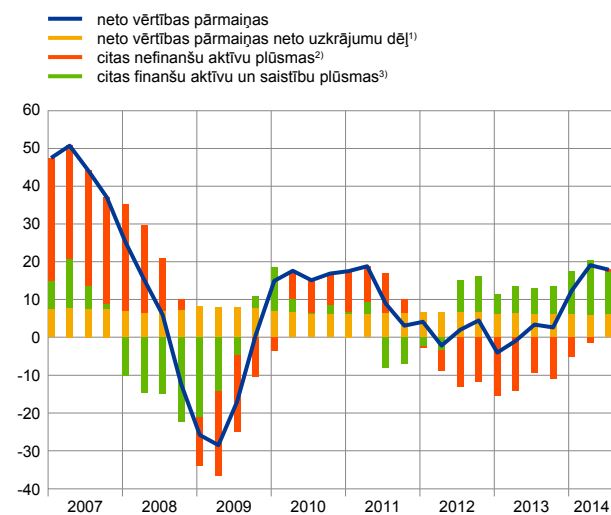
Avoti: Eurostat un ECB.

Piezīmes. MFI aizdevumi un ne-MFI (citu finanšu starpnieku, apdrošināšanas sabiedrību un pensiju fondu) izsniegtie aizdevumi, kas koriģēti atbilstoši aizdevumu pārdošanai un vērtspārošanai. "Citi" attiecas uz kopsummas un attēlā iekļauto instrumentu starpību. Tie ietver starpuņēmumu aizdevumus. Pēdējais novērojums ir par 2014. gada 3. ceturksni.

9. attēls

Mājsaimniecību neto vērtības pārmaiņas

(četrus ceturkšņu summas; % no bruto rīcībā esošajiem ienākumiem)

Avoti: Eurostat un ECB.

Piezīmes. Nefinanšu aktīvu dati ir ECB aplēses. Pēdējais novērojums ir par 2014. gada 3. ceturksni.

1) Šajā postenī iekļauti neto uzkrājumi, saņemtie neto kapitāla pārvedumi un nefinanšu un finanšu kontu neatbilstības rādītājs.

2) Galvenokārt ieguvumi un zaudējumi saistībā ar nekustamā īpašuma (t.sk. zemes) turējumiem.

3) Galvenokārt ieguvumi un zaudējumi saistībā ar akciju un citu kapitāla vērtspapīru turējumiem.

samazinājās.² Pēc nepārtraukta sarukuma kopš 2012. gada vidus nefinanšu sabiedrību parāds (kuru nosaka kā procentuālo daļu no IKP) stabilizējās augstā līmenī. Iespējams, ka aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas procesu aizkavējusi vājā ekonomiskā aktivitāte.

Mājsaimniecību neto vērtība turpināja palielināties

Mājsaimniecību neto vērtība 2014. gadā turpināja augt nepārtraukti kāpjošo vērtspapīru cenu dēļ, bet ar nekustamā īpašuma turējumiem saistītie zaudējumi būtiski samazinājās (sk. 9. att.). Mājsaimniecību finanšu ieguldījumu apjoms, kaut gan bija nedaudz pieaudzis, tomēr saglabājās tuvu vēsturiski zemākajam līmenim, atspoguļojot joprojām lēno ienākumu pieaugumu un aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas nepieciešamību vairākās valstīs. Mājsaimniecības turpināja virzīt savus iekrājumus noguldījumos, kā arī dzīvības apdrošināšanas un pensiju produktos. Vienlaikus tās būtiski palielināja savus kopieguldījumu fondu daļu un kapitāla vērtspapīru tiešos turējumus un turpināja samazināt parāda vērtspapīru apjomu. Mājsaimniecību finansējuma izmaksas būtiski saruka, tomēr joprojām atšķīrās atkarībā no aizņēmuma veida un termiņa, kā arī izcelsmes valsts. Mājsaimniecībām izsniegto jauno banku aizdevumu dinamika joprojām bija vāja, un to parādsaistības turpināja pakāpeniski samazināties, tomēr vēl arvien saglabājās samērā augstā līmenī. Mājsaimniecību parādsaistību līmenis dažādās valstīs joprojām būtiski atšķīrās. Arvien vājās kredīšanas dinamikas un banku aizdevumu procentu likmju sarukuma dēļ mājsaimniecību parāda atmaksāšanas slogs turpināja samazināties.

² Tas daļēji notika tāpēc, ka daudz nacionāli ārvalstu uzņēmumi turpināja pārskaitīt nesadalīto peļņu uz ārpus euro zonas esošajām valstīm. Šādi pārskaitījumi sākotnēji saskaņā ar statistisko metodiku uzņēmumu bilancēs tiek uzrādīti šā instrumenta postenī.

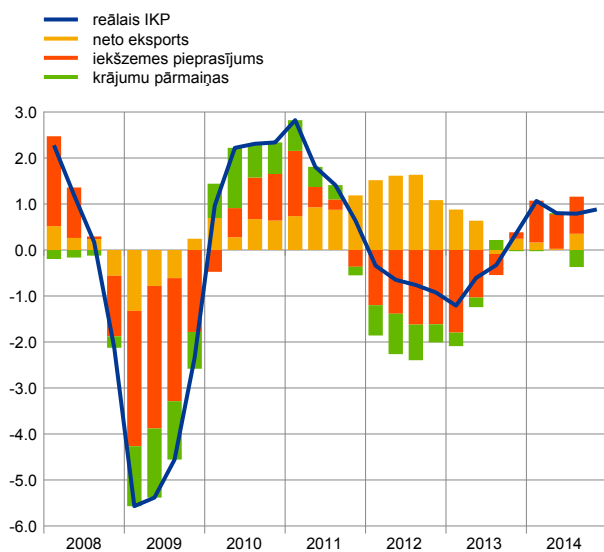
1.3. Saimnieciskā darbība

Pēc divu gadu negatīvas reālā IKP gada izaugsmes, kas sekoja valsts parāda krīzei, 2013. gada 2. ceturksnī sākusies lēnā atveseļošanās euro zonā 2014. gadā turpinājās, lai gan nevienmērīgā tempā. Tās rezultātā vidējais gada izaugsmes temps 2014. gadā bija 0.9%.

10. attēls

Euro zonas reālais IKP

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; devums salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; procentu punktos)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīmes. Dati līdz 2014. gada 3. ceturksnim nav izlīdzināti ne sezonāli, ne pēc darbadienu skaita. 2014. gada 4. ceturksņa IKP pieaugums novērtēts, izmantojot sezonāli un pēc darbadienu skaita izlīdzināto ātro aplēsi.

iekšzemes pieprasījuma ietekmi, ņemot vērā, ka neto tirdzniecības un krājumu norišu devums bija gandrīz neitrāls (sk. 10. att.). Vienlaikus netika novērota ap gada vidū gaidītā izaugsmes tempa paātrināšanās. Tas liecināja par vāju ārējo pieprasījumu un dažādiem citiem faktoriem euro zonas valstīs, no kuriem galvenais bija strukturālo reformu procesa īstenošanas nepietiekamais progress dažās no tām.

Tautsaimniecības atveseļošanās 2014. gadā turpinājās, bet lēnā tempā

Pozitīvas gada vidējās izaugsmes atjaunošanos 2014. gadā veicināja ļoti labvēlīgā monetārās politikas nostāja, finansēšanas nosacījumu uzlabošanās un stabilākas valdību fiskālās bilances. Šie faktori, īpaši dažādie pēdējos gados īstenotie monetārās politikas pasākumi, vispirms labvēlīgi ietekmēja patērētāju konfidenci un atveseļošanās galveno virzītājspēku – privāto patēriņu. Salīdzinājumā ar 2013. gada vidējo rādītāju uzlabojās arī uzņēmēju konfidence, īpaši 1. pusgadā ievērojami sarūkot nenoteiktībai finanšu tirgos un uzlabojoties finansēšanas nosacījumiem,

t.sk. mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Turpmāk 2014. gadā enerģijas cenu samazināšanās noteica gan uzņēmumu, gan mājsaimniecību reāli rīcībā esošo ienākumu kāpuma nozīmīgu atjaunošanos pēc ieilguša lejupslīdes perioda. Mājsaimniecību pozitīvu guvumu palielināja arī nodarbinātības pieaugums.

Vienlaikus 2014. gada izaugsmes tendenci slāpēja vairāki faktori, īpaši ietekmējot investīcijas. Šie faktori galvenokārt bija saistīti ar lēnu tirdzniecības kāpuma tempu, augsto bezdarba līmeni, apjomīgajām brīvajām ražošanas jaudām, notiekošajām bilanču korekcijām gan valsts, gan privātajā sektorā, kā arī, kas ir ne mazāk svarīgi, ar nepietiekamo aktivitāti un nenoteiktību attiecībā uz strukturālo reformu īstenošanu dažās euro zonas valstīs. Cits nelabvēlīgs faktors bija saistīts ar ģeopolitisko spriedzi, īpaši Ukrainas krīzes kontekstā, kas norādīja uz lielāku neskaidrību par tautsaimniecības attīstības iespējām un peļnītspēju 2014. gada beigū daļā.

Ilgtermiņa izaugsmi ietekmēja vairāki faktori. 2. ielikumā aplūkotas euro zonas ilgtermiņa potenciālās produkcijas izlaides pieauguma perspektīvas un tās ietekmējošie faktori, kā arī sniegtas norādes uz būtiskiem ieguvumiem, tālāk īstenojot strukturālās reformas.

2014. gadā iekšzemes pieprasījuma devums produkcijas izlaides kāpumā bija aptuveni 0.8 procentu punkti, t.i., lielākais sniegums kopš 2007. gada. Privātais patēriņš, kas sāka atjaunoties jau 2013. gadā, turpināja palielināties visa 2014. gada laikā, un to noteica augstāki reāli rīcībā esošie ienākumi, kurus veicināja izejvielu cenu sarukums. 2014. gada 1. pusgadā mājsaimniecību uzkrājumu rādītājs kopumā stabilizējās, un iespējams, ka arī 2. pusgadā tas saglabājies salīdzinoši zemā līmenī, tādējādi pozitīvi ietekmējot patēriņa dinamiku. Pēc divos iepriekšējos gados novērotās lejupslīdes visā 2014. gadā kopējās investīcijas palielinājās, lai gan 2014. gada 2. un 3. ceturksnī bija vērojams to sarukums galvenokārt būvniecības komponenta ietilpuma dēļ. Šāds tempa palēninājums sekoja četru secīgu ceturksņu pozitīvajai ceturksņa izaugsmei un galvenokārt atspoguļo to, ka netika panākts ap gada vidu gaidītais izaugsmes paātrinājums. Tas aizkavēja investīcijas, jo samazinājās peļņa un pieauga nenoteiktība par nākotnes pieprasījuma perspektīvām. Valdības patēriņa devums ekonomiskajā izaugsme 2014. gadā bija pozitīvs galvenokārt nedaudz lielāka natūrā veikto sociālo pārvedumu pieauguma dēļ, kas ietver, piemēram, veselības aprūpes izdevumus, bet valsts sektorā nodarbināto atalgojuma pieaugums, kā arī starppatēriņa apjoms saglabājās neliels vai pat saruka.

2. ielikums

Euro zonas ilgtermiņa attīstības perspektīvas

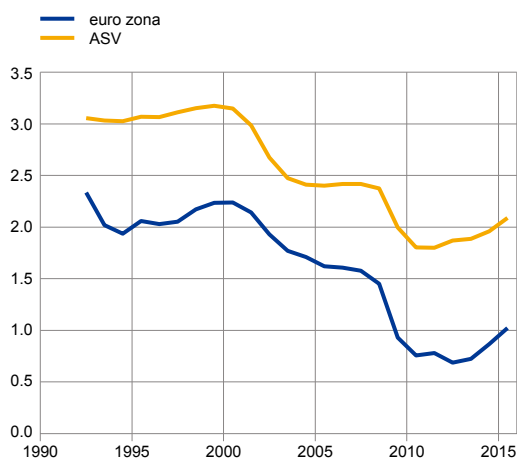
Ar potenciālās produkcijas izlaides rādītāju mēra ekonomiskās aktivitātes līmeni, ko vidējā termiņā un ilgtermiņā varētu sasniegt, pilnībā izmantojot visus resursus. Starptautisko un Eiropas institūciju, piemēram, Eiropas Komisijas, SVF un OECD, veiktais potenciālās produkcijas izlaides novērtējums liecina, ka euro zonas potenciālo izaugsmi negatīvi ietekmēja ekonomiskā un finanšu krīze. Aplēsts, ka pirmskrīzes izaugsmes temps (vairāk nekā 1.5%) līdz 2014. gadam bija sarucis līdz 0.5–1.0%. Turpmākās ilgāka termiņa prognozes liecina, ka potenciālā izaugsme euro zonā pakāpeniski sasniegs pirmskrīzes izaugsmes tempu, tomēr

saglabāsies vājāka nekā ASV. Šajā ielikumā aplūkotas euro zonas izaugsmes ilgtermiņa perspektīvas un tās ietekmējošie faktori.

A attēls

Euro zonas un ASV potenciālās izaugsmes aplēses

(gada pārmaiņas; %)

Avots: OECD.

Kādi iemesli ir euro zonas un ASV atšķirībām pagātnē?

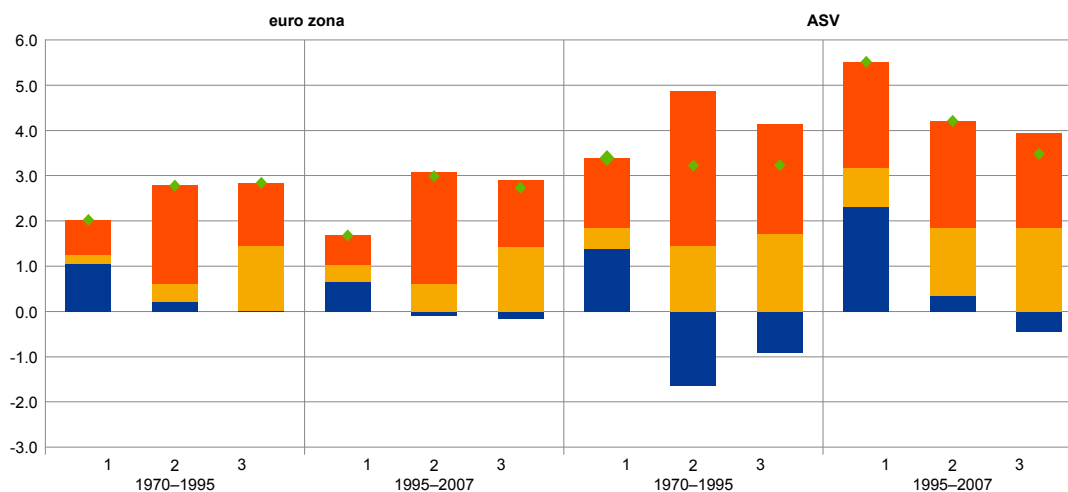
Euro zonas potenciālā izaugsme 20. gs. 90. gadu sākumā novērtēta aptuveni 2% līmenī, t.i., ievērojami augstāk par 21. gs. pirmo 10 gadu aplēsēm. Turklāt jau vairākus gadus desmitus tā atpalikusi no ASV izaugsmes (sk. A att.). No trim galvenajiem izaugsmes komponentiem, t.i., darbaspēka, kapitāla un kopējās faktoru produktivitātes (KFP), īpaši pēdējā minētā komponenta izaugsme visā euro zonas tautsaimniecībā bijusi lēnāka nekā ASV. Euro zonas un ASV potenciālo izaugsmi noteicošo

B attēls

Tirgus pakalpojumu pieauguma avoti

(gada pārmaiņas; %, devums; procentu punktos)

- KFP devums
- IKT kapitāla devums
- ne-IKT faktoru devums
- sektoru pievienotās vērtības pieaugums

Avoti: ES KLEMS datubāze un ECB aprēķini.

Piezīmes. KFP ir kopējā faktoru produktivitāte, IKT – informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. 1, 2 un 3 norāda attiecīgi kopējo sadalījumu, finanšu devumu un personisko devumu.

faktoru salīdzinājumu sk. ECB Speciālo pētījumu sērijas 2014. gada novembra pētījuma Nr. 156 *Potential output from a euro area perspective* ("Produkcijas potenciālās izlaides perspektīva euro zonā") 5. nodaļā. To varēja ietekmēt vairāki faktori. Daži izpētes un attīstības rādītāji, t.sk. patentu skaits, pētnieku skaita attiecība pret iedzīvotāju skaitu, interneta pārklājums un augsto tehnoloģiju eksporta attiecība pret rūpniecības ražojumu eksportu, liecina, ka euro zona atpaliek inovatīvās kapacitātes ziņā. Tas īpaši attiecas uz informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) ieviešanu, kam ASV bijusi svarīgāka loma un lielāks ieguldījums pakalpojumu sektora produktivitātes pieaugumā (sk. B att.). Neraugoties uz 21. gs. sākumā panākto progresu, euro zonā īstenojot produktu tirgus reformas, pakalpojumu un darba tirgus saglabājies neelastīgāks nekā ASV.

Ekonomiskās un finanšu krīzes sekas

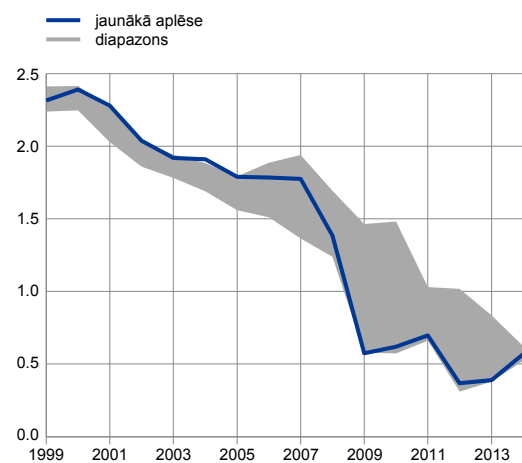
Ekonomiskā un finanšu krīze vājinājusi euro zonas potenciālo produkcijas izlaidi pa diviem galvenajiem kanāliem, t.i., mazāku investīciju apjomu un augstāku strukturālā bezdarba līmeni. Pirmkārt, krīzes visgrūtākajā posmā investīciju apjoms būtiski samazinājās, īpaši pasliktinoties tādiem finansēšanas nosacījumiem kā kredītu noteikumi un pieejamība. Investīciju projektu novērtēšanu apgrūtināja un gaidīto peļņu no ieguldījumiem samazināja augošā ekonomiskā un politiskā nenoteiktība un nelabvēlīgās tautsaimniecības attīstības perspektīvas. Arī dažu euro zonas valstu nefinanšu sabiedrību augstā parāda līmeņa dēļ bija nepieciešama aizņemto līdzekļu apjoma samazināšana, kas vēl vairāk vājināja kredītu pieprasījumu.

Otrkārt, krīzes dēļ paaugstinājās īstermiņa un vidēja termiņa strukturālā bezdarba līmenis – par to liecināja ilgtermiņa bezdarba un prasmju neatbilstības pieprasījumam palielināšanās. Zemas kvalifikācijas strādājošo bezdarba līmeņa paaugstināšanās bija krasāka nekā augsti kvalificētam darbaspēkam, jo krīze veicināja sektoru pārbīdes daudzās euro zonas valstīs, īpaši attālināšanās

C attēls

Kopš 2008. gada veikto potenciālās produkcijas izlaides aplēšu diapazons

(gada pārmaiņas; %)

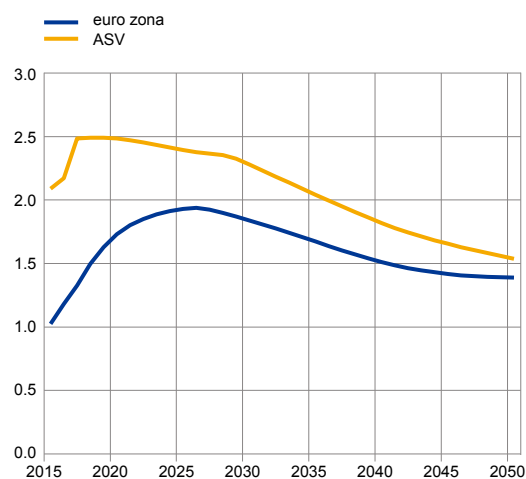

Avoti: Eiropas Komisija un ECB aprēķini.
Piezīmes. Agrākā perioda diapazons atbilst 2008. gada rudens–2014. gada rudens iespēju aplēsēm. Pēdējā aplēse atbilst 2015. gada ziemas aplēsēm.

D attēls

Ilgtermiņa potenciālās izaugsmes aplēses euro zonai un ASV

(gada pārmaiņas; %)

Avots: OECD.

tempam, kā arī produktu tirgu un tirdzniecības regulējums – OECD valstu vidusmēra regulējumam. Citiem vārdiem sakot, saskaņā ar aplēsēm strukturālās reformas tiks pilnībā īstenotas.

Galvenais faktors, kas euro zonā ilgtermiņā, iespējams, ietekmēs potenciālo izaugsmi, ir demogrāfija. Lai gan gaidāma dzimstības un mūža ilguma palielināšanās, kā arī iekšējās migrācijas zināma pozitīva ietekme, tiek prognozēts, ka euro zonas iedzīvotāju skaits sasniegs augstāko līmeni aptuveni 2040. gadā, bet pēc tam, migrācijai acīmredzot vairs nespējot kompensēt iedzīvotāju skaita dabisko samazināšanos, tas sāks pakāpeniski sarukt. Nodarbinātības pieaugums gaidāms tikai līdz

no būvniecības sektora. Tā kā zemas kvalifikācijas darbiniekiem, kas zaudējuši darbu vienā sektorā, varētu būt grūti atrast to citos sektoros un, ieilgstot bezdarba periodam, viņu cilvēkkapitāls arvien vairāk samazinās, paaugstināts strukturālā bezdarba līmenis var saglabāties ilgāku laiku.

Krīze ietekmējusi arī nenoteiktību, kas saistīta ar potenciālās produkcijas izlaides novērtējumu un iespēju aplēsēm, padarot nepietiekamo tautsaimniecības resursu izmantošanas mērījumu vēl sarežģītāku. Starptautiskās institūcijas, kā arī Eiropas Komisija kopš 2008. gada veikušas potenciālās izaugsmes aplēšu būtiskas lejuvērstas korekcijas (sk. C att.). Turklāt iespējams, ka pirms krīzes potenciālā izaugsme tikusi pārvērtēta, jo lielā makroekonomiskā nesabalansētība pirmskrīzes periodā vēlāk pierādīja, ka daudzās euro zonas valstīs izaugsme nebija ilgtspējīga.

Ilgtermiņa perspektīva

Gaidāms, ka vidējā termiņā krīzes sekas izzudīs un euro zonas izaugsme tuvināsies savam ilgtermiņa potenciālam, ko, iespējams, veicinās arī 2014. gadā izziņotais Investīciju plāns Eiropai. Saskaņā ar OECD ilgtermiņa prognozēm paredzams, ka potenciālā izaugsme ASV vidējā termiņā sasniegs 2.5%, bet euro zonā saglabāsies zemākā, tomēr augošā līmenī. Pēc 2025. gada gaidāms, ka abu reģionu izaugsme pakāpeniski kļūs lēnāka, ap 2050. gadu sarūkot līdz aptuveni 1.5% (sk. D att.). Šī euro zonas perspektīva varētu būt optimistiska, jo balstīta uz pieņēmumu, ka KFP kāpums tuvināsies vadošo OECD valstu vēsturiskajam KFP kāpuma

aptuveni 2020. gadam, t.i., laikam, līdz kuram tas joprojām spēs kompensēt paredzamo darbaspējīga vecuma iedzīvotāju skaita kritumu, bet pēc tam sāksies nodarbinātības sarukums. Paredzams, ka šo norišu rezultātā būtiski – no aptuveni 28% 2014. gadā līdz 50% 2050. gadā – palielināsies vecuma demogrāfiskās slodzes koeficients (t.i., iedzīvotāju īpatsvars 65 un vairāk gadu vecumā). Tādējādi ilgtermiņā darbaspēka ieguldījumam būs negatīva ietekme uz potenciālo izaugsmi. Augstāki šīs slodzes koeficienti liecina, ka demogrāfiskās problēmas var ietekmēt arī kapitāla uzkrāšanu, jo iedzīvotāju novecošana rada spiedienu uz pensiju sistēmu un valdības finansējumu, tādējādi izraisot lielāku piesardzības uzkrājumu veidošanu un samazinot investīcijas.

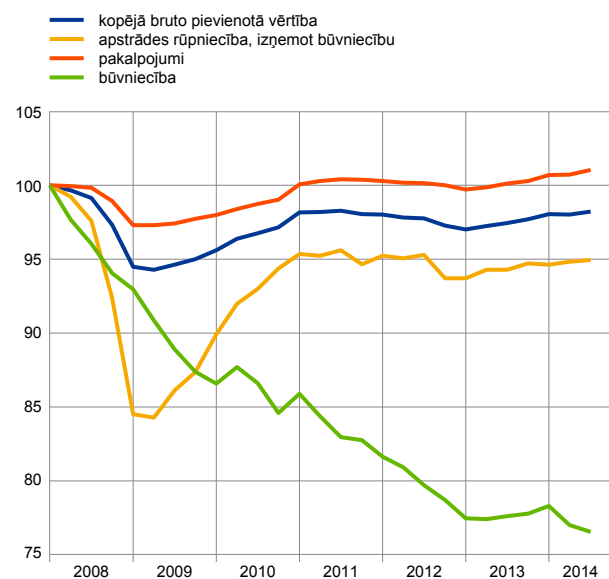
Ņemot vērā to, ka ilgstoša darbaspēka piedāvājuma nepietiekamība var nelabvēlīgi ietekmēt ekonomisko izaugsmi, par izaugsmes avotu jāklūst produktivitātes un IKT kāpumam. Iepriekš jau norādīts, ka euro zonā ir lielas iespējas paātrināt KFP pieaugumu. Tirgus pakalpojumu un īpaši sadales pakalpojumu jomā ne tikai KFP sniegums, bet arī IKT kapitāla veicinātā sektoru izaugsme ASV un euro zonā bijusi ļoti atšķirīga (sk. B att.). Turklāt, lai izvairītos no ilgstoša lēnas izaugsmes perioda, euro zonai jāpārņem ekonomiskās efektivitātes labākā prakse, uzlabojot inovāciju un uzņēmējdarbības, kā arī darba tirgus institūciju apstākļus un mazinot tiesību aktu stingrību.

Šķiet, ka neto tirdzniecības devums izaugsmē 2014. gadā kopumā bijis neitrāls, jo eksports un imports pieauga līdzīgā tempā, kas bija straujāks nekā 2013. gadā. Gads sākās ar samērā vāju eksporta izaugsmi 1. ceturksnī. Iespējams, ka tas liecināja par vairākiem faktoriem, piemēram, pasaules ekonomiskās attīstības palēnināšanos galvenokārt vairākās jaunajās tirgus ekonomikas valstīs un iepriekš notikušā euro kursa kāpuma novēlotajiem efektiem. No 2. ceturkšņa eksporta pieaugums atjaunojās, un to veicināja globālās izaugsmes atveseļošanās un, sākot ar maiju, euro kursa pazemināšanās. Importa attīstība bija līdzīga eksporta norisēm – ar samērā vāju dinamiku gada sākumā un spēcīgu atveseļošanās 2. pusgadā.

11. attēls

Euro zonas reālā bruto pievienotā vērtība saimnieciskās darbības veidu dalījumā

(indekss: 2008. g. 1. cet. = 100)

Avots: Eurostat.

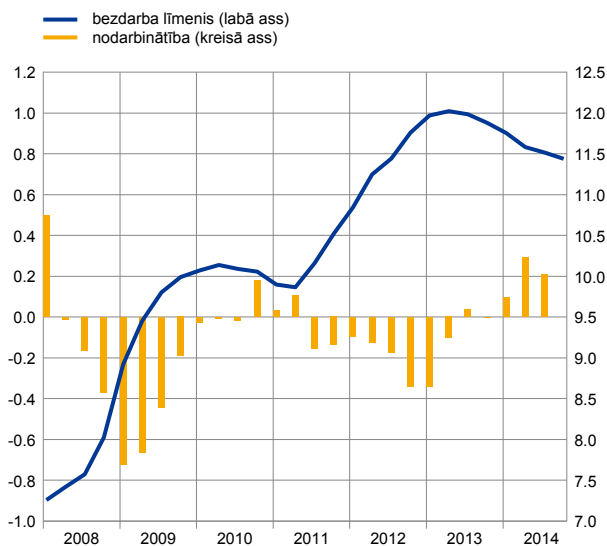
Gaidāms, ka arī krājumu pārmaiņu devums 2014. gada IKP izaugsmē kopumā bijis neitrāls atbilstoši euro zonas lēnajai atveseļošanās gaitai gada laikā. Šāds rezultāts liecina par uzlabojumiem salīdzinājumā ar iepriekšējiem diviem gadiem, kad krājumi mazināja kopējo aktivitāti.

Sektoru dalījumā atveseļošanās 2014. gadā bija samērā plaša. Pēc divu gadu sarukuma rūpniecībā (izņemot būvniecību) un vispārējas nostabilizēšanās pakalpojumu sektorā pievienotā vērtība pieauga abās jomās. Pakalpojumu sektora atveseļošanās bijusi visnozīmīgākā. Pievienotā vērtība pakalpojumu sektorā 2014. gada pirmajos trijos ceturkšņos vidēji bija nedaudz virs pirmskrīzes līmeņa 2008. gadā, bet rūpniecībā (izņemot būvniecību) tā saglabājās zem pirmskrīzes perioda līmeņa (sk. 11. att.). Vienlaikus pievienotā vērtība būvniecībā nedaudz saruka, liecinot, ka šā sektora dinamika pasliktinājusies jau septīto gadu pēc kārtas.

12. attēls

Darba tirgus rādītāji

(kāpuma temps salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni; % no darbaspēka; sezonāli izlīdzināti dati)

Avots: Eurostat.

Darba tirgu situācija turpināja uzlaboties

Darba tirgi, kuru uzlabošanās pazīmes kļuva manāmas jau 2013. gada 2. pusgadā, 2014. gadā turpināja atveseļoties (sk. 12. att.). Nodarbināto personu skaits, kas 2013. gadā bija sarucis par 0.8%, 2014. gadā nedaudz palielinājās. Tādējādi līdz 2014. gada 3. ceturksnim nodarbinātības līmenis euro zonā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu bija paaugstinājies aptuveni par 0.6%. Tas bija augstākais gada pieauguma temps kopš krīzes sākuma 2008. gadā. Jaunākie novērojumi arī liecina, ka kopš krīzes sākuma 2008. gadā jaunu darbvieta radīšanas temps attiecībā pret produkcijas izlaides kāpuma apjomu ir nedaudz palielinājies, tomēr starpvalstu atšķirības šajā ziņā ir lielas. Lai gan daļēji intensīvāko nodarbinātības kāpuma reakciju uz produkcijas izlaides pieaugumu var pamatot ar cikliskiem faktoriem, šī pozitīvā tendence varētu liecināt arī par darba tirgu strukturālo reformu, kuras dažās euro zonas valstīs bijušas īpaši plašas, ietekmi.

Nodarbinātības pieaugums liecināja par uzlabojumiem pakalpojumu sektorā, bet rūpniecībā (izņemot būvniecību) nodarbināto skaits salīdzinājumā ar 2013. gadu kopumā saglabājās stabils. Savukārt gada izteiksmē nodarbinātība būvniecībā turpināja samazināties, lai gan lēnākā tempā. Pretstatā 2013. gadam kopējais nostrādāto stundu skaits 2014. gadā pieauga nedaudz vairāk nekā nodarbināto skaits.

Tā kā nodarbinātības pieauguma temps paātrinājās nedaudz lēnāk nekā produkcijas izlaides pieaugums, produktivitātes gada kāpums uz vienu nodarbināto 2014. gada pirmajos trijos ceturkšņos vidēji bija aptuveni 0.5% (2013. gadā – 0.3%). Lai gan produktivitātes kāpums tika novērots gandrīz visās nozarēs, tas lielākoties atspoguļoja norises būvniecībā.

Bezdarba līmenis 2014. gadā, pat nedaudz sarūkot lejupslīdes tempam, turpināja pazemināties. Kopš 2013. gada 1. pusgada bezdarba samazināšanās kopumā bijusi raksturīga visās dzimuma un vecuma grupās. 2014. gadā kopumā bezdarba līmenis vidēji bija 11.6% (2013. gadā – 12.0%).

1.4. Cenu un izmaksu dinamika

Euro zonā 2014. gadā turpinājās kopējās SPCI inflācijas lejupslīdes tendence, galvenokārt atspoguļojot naftas un pārtikas cenu dinamiku. Pakalpojumu un neenerģijas rūpniecības preču komponentu devums bija stabilāks, bet neliels, atspoguļojot arī iekšzemes avotu veicināto vājo inflācijas spiedienu.

Kopējā inflācija 2014. gadā turpināja vēl vairāk samazināties, un to galvenokārt veicināja naftas cenas

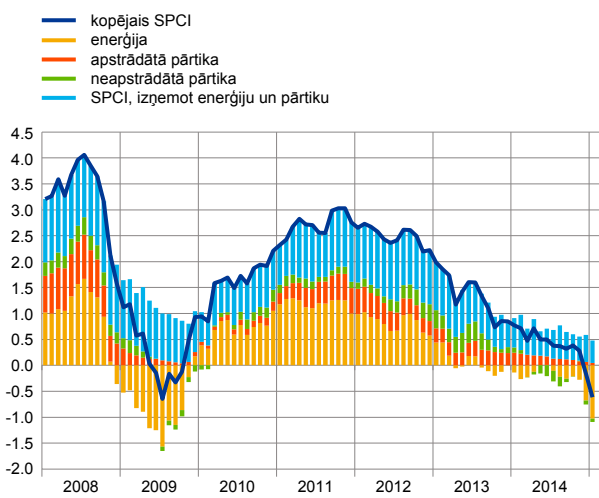
Euro zonas kopējā SPCI inflācija 2014. gadā vidēji bija 0.4% (2013. gadā – 1.4% un 2012. gadā – 2.5%). Šī lejupslīde bija nozīmīgāka, nekā 2013. gada beigās tika gaidīts, un to galvenokārt var attiecināt uz globālajiem faktoriem, piemēram,

zemākām izejvielu cenām, kas īpaši ietekmē enerģijas un pārtikas cenas. Pamatinflācija, ko nosaka pēc SPCI (neietverot enerģiju un pārtiku), 2014. gadā kopumā bija stabila, bet joprojām zema, atspoguļojot vājo pieprasījumu euro zonā šajā periodā.

13. attēls

SPCI inflācija un komponentu devums

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; devums; procentu punktos)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Aplūkojot SPCI galvenos komponentus sīkāk, lielu daļu kopējās gada SPCI inflācijas krituma kopš 2013. gada beigām (sk. 13. att.) var attiecināt uz enerģijas komponentu (aptuveni 70%). Enerģijas inflācija bija negatīva gandrīz visos 2014. gada mēnešos galvenokārt saistībā ar naftas cenu norisēm euro izteiksmē (sk. arī 3. ielikumu). Euro denominētā jēlnaftas cena pēc jūnija vidū sasniegtās augstākās cenas līdz gada beigām bija samazinājusies aptuveni par 40%, jo euro kurss attiecībā pret ASV dolāru pazemināšanās tikai daļēji kompensē kraso jēlnaftas cenu kritumu ASV dolāru izteiksmē. Lejupvērsto spiedienu uz enerģijas cenām 2014. gadā pastiprināja arī zemākas gāzes cenas.

3. ielikums

Naftas cenu ietekme uz euro zonas inflāciju

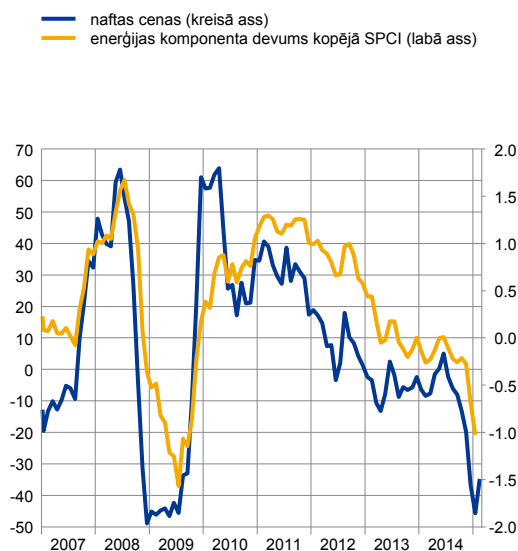
Naftas cenu norises 2014. gadā ietekmēja euro zonas SPCI inflāciju gan caur tiešajiem, gan netiešajiem kanāliem. Naftas cenu tiešo ietekmi var novērtēt pēc enerģijas cenu devuma kopējā SPCI inflācijā (sk. A att.). Enerģijas patēriņa cenas (īpaši transporta degvielas un kurināmā cenas) parasti reaģē uz naftas cenu euro ar ļoti īsu (dažu nedēļu) nobīdi, un ietekme ir diezgan pilnīga. Turklāt naftas cenu svārstību avots parasti nav būtisks – vai nu tās veicinājis pieprasījums vai piedāvājums, vai arī noteikusi naftas cena ASV dolāros vai euro kurss attiecībā pret ASV dolāru. Euro kurss kritums kopš 2014. gada maija tikai daļēji kompensēja 2014. gada 2. pusgadā (īpaši pēdējā ceturksnī) novērotā jēlnaftas cenu ASV dolāros sarukuma ietekmi uz inflācijas mazināšanos.

Vienlaikus enerģijas patēriņa cenu elastība saistībā ar naftas cenu dinamiku atkarīga no naftas cenu līmeņa. Tā iemesls ir parasti lielais (fiksētā) akcīzes nodokļa īpatsvars degvielas viena litra cenā (degvielas cenu piemēru sk. B att.). Tas nozīmē, ka vienlaikus ar kopumā stabili pārstrādes izmaksu un piegādes apjoma starpību noteiktas procentuālas naftas cenas euro pārmaiņas izraisa mazākas procentuālas enerģijas patēriņa cenu pārmaiņas, kad naftas cenas ir zemas, salīdzinājumā ar pārmaiņām, kad to līmenis ir augsts. Lai gan dati aktualizēti ar būtisku novēlojumu, enerģijas produktu īpatsvars SPCI grozā pieaug, kad naftas cenas ir lielas, jo enerģijas produktu pieprasījums parasti nav elastīgs; tas savukārt palielinās SPCI elastību attiecībā pret naftas cenām.

A attēls

Naftas cenas euro un enerģijas komponenta devums SPCI inflācijā

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; devums; procentu punktos)

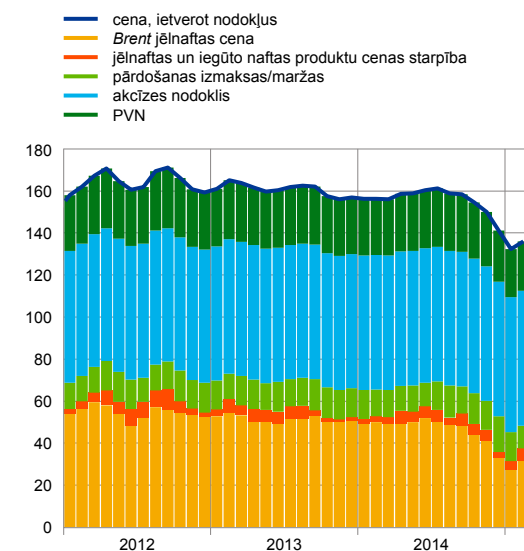

Avoti: Thomson Reuters, Eurostat un ECB aprēķini.

B attēls

Degvielas patēriņa cenu dalījums komponentos

(euro centos par litru)

Avoti: Bloomberg, Thomson Reuters, Eiropas Komisija un ECB aprēķini.

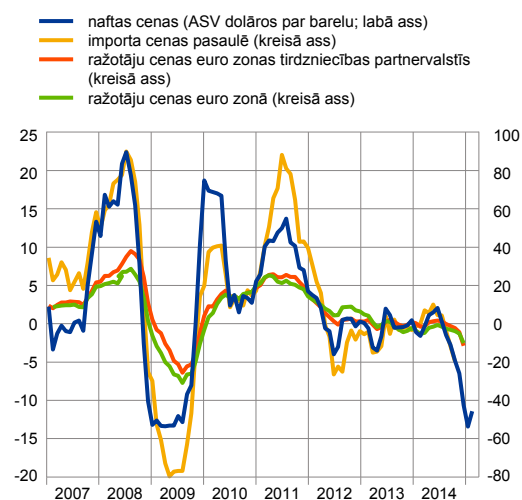
Zemāku naftas cenu netiešā ietekme uz patēriņa cenām tiek atspoguļota izmaksās. Šāda norise ir diezgan acīmredzama energoietilpīgos transporta pakalpojumos, bet tā attiecas arī uz daudzu citu preču un pakalpojumu ražošanu. Euro zonā ražotāju cenām saistībā ar iekšzemes tirdzniecību ir tendence reaģēt uz naftas cenu norisēm ar nelielu nobīdi (sk. C att.). Kopumā reakcijas pakāpe ir atkarīga no citu izmaksu korekcijas un/vai ražotāju uzcenojuma atšķirībām. Ražotāju noteiktās

cenās euro zonā un tirdzniecības partnervalstīs (to nacionālajās valūtās) ļoti korelē, norādot, ka cenas nosaka kopēji globāli faktori.

C attēls

Naftas, importa un ražotāju cenas

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

Avoti: Thomson Reuters, SVF, Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīmes. Ražotāju cenas attiecas uz apstrādes rūpniecību. Euro zonas tirdzniecības partnervalstīs ietver Austrāliju, Bulgāriju, Kanādu, Ķīnu, Horvātiju, Čehijas Republiku, Dāniju, Honkongu, Ungāriju, Japānu, Norvēģiju, Poliju, Rumāniju, Singapūru, Dienvidkoreju, Zviedriju, Šveici, Apvienoto Karalisti un ASV.

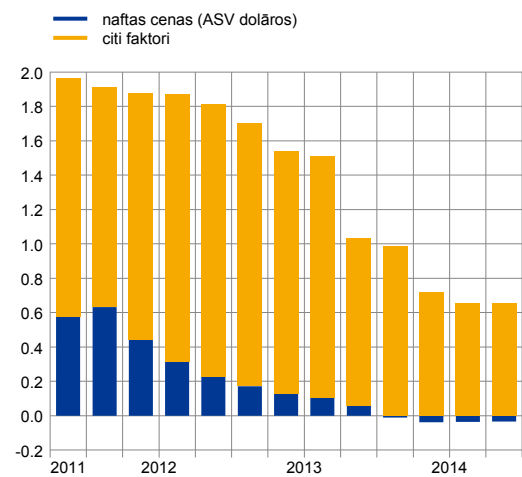
SPCI grozā ietvertās preces un pakalpojumus var arī importēt. Zemākas naftas cenas, iespējams, ietekmēs ražotāju cenas euro zonas partnervalstu tautsaimniecībās un tādējādi arī euro zonas SPCI atspoguļotās importēto preču cenas.

Netiešās ietekmes kvantitatīvā novērtēšana saistīta ar lielu nenoteiktību. D attēlā sniegta aplēstā naftas cenu dinamikas netiešā ietekme uz euro zonas patēriņa cenām (neietverot enerģiju) kopš inflācijas pēdējā augstākā līmeņa 2011. gada pēdējā ceturksnī. Kopumā visā periodā SPCI inflācijas (neietverot enerģiju) lejupvērstā tendence lielā mērā atspoguļo naftas cenu iepriekšējās augšupvērstās ietekmes izžušanu, un

D attēls

Jēlnaftas cenu aplēstā ietekme uz SPCI inflāciju (neietverot enerģiju)

(gada devums; procentu punktos)

Avots: ECB aprēķini.

2014. gadā ietekme kļuvusi negatīva. Pārskatā sniegtā aplēstā netiešā ietekme raksturo vidējo atbildes reakciju ekonomiskās attīstības ciklos. Konkrētā ietekme katrā noteiktā laika brīdī saistīta ar uzņēmumu rīcību un to spēju koriģēt maržu, ko ietekmē pieprasījuma elastība, konkurences pakāpe un citu izmaksu elastība. Ietekme ir arī atkarīga no tā, cik ilgstošas, pēc uzņēmumu viedokļa, būs naftas cenu pārmaiņas. Dažās euro zonas valstīs pašreizējās vāja patērētāju pieprasījuma un cenu korekcijas nepieciešamības apstākļos ir iespējams, ka naftas cenu pārmaiņām varētu būt lielāka ietekme, nekā tā būtu citās situācijās.

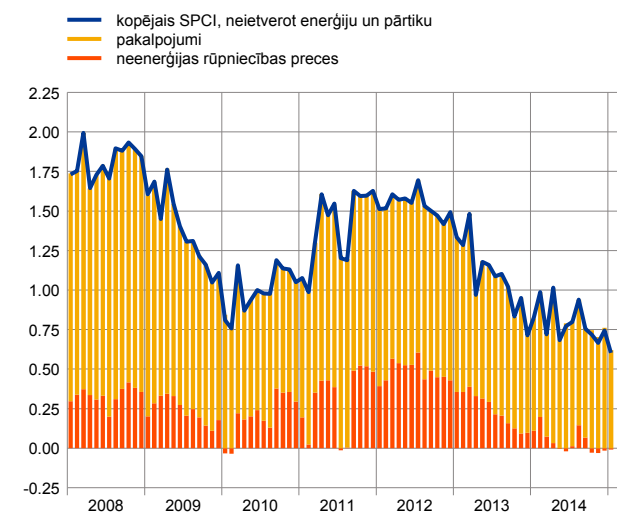
Kopumā naftas cenu dinamika 2014. gadā mazinājusi euro zonas SPCI inflāciju galvenokārt ar tiešo ietekmi uz enerģijas patēriņa cenām, kā arī ar netiešo ietekmi, kas

izpaužas zemākās iekšzemes izmaksās un importa cenās. Svarīgi, lai šādas īslaicīgas norises neietekmētu ilgāka termiņa inflācijas gaidas un tām nebūtu ilgstošāka ietekme uz darba samaksas un cenu veidotāju rīcību, kas varētu izraisīt noturīgāku ietekmi uz inflāciju caur otrreizējo ietekmi.

14. attēls

SPCI inflācija (neietverot enerģiju un pārtiku) un komponentu devums

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; devums; procentu punktos)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Pārtikas komponenta ietekme uz kopējās SPCI inflācijas samazinājumu 2014. gadā arī bija nozīmīga, un to galvenokārt noteica labvēlīgāki laikapstākļi nekā 2013. gadā. Krievijas noteiktajam pārtikas produktu importa aizliegumam, šķiet, bijusi ierobežota ietekme, jo leņķu spiedienu kompensēja cenas, kas normalizējās pēc pozitīviem laikapstākļu noteikumiem piedāvājuma šokiem iepriekš šajā gadā.

Divi pārējie SPCI komponenti, t.i., neenerģijas rūpniecības preču un pakalpojumu cenas, visticamāk, atspoguļo iekšzemes pieprasījuma norises. SPCI inflācija (neietverot enerģiju un pārtiku) 2014. gadā joprojām bija zema, bet kopumā stabila (vidēji 0.8%; sk. 14. att.). Šī norise atspoguļoja samērā nelielo patērētāju pieprasījumu, vājo uzņēmumu cenu noteikšanas spēju, mērenu darba samaksas dinamiku vairākās euro zonas valstīs, euro kursa iepriekšējā kāpuma novēloto ietekmi un zemāku izejvielu un enerģijas cenu noteikto netiešo ietekmi.

Neenerģijas rūpniecības preču cenu gada inflācijas tendence, kas sākās 2012. gada vidū, joprojām bija lejupvērstā un atradās tuvu vēsturiski zemākajam līmenim. Atsevišķās euro zonas valstīs un preču kategorijās šī tendence kopumā bija plaša. Ilglietojuma preču, preču ar ierobežotu lietošanas laiku un īslaicīgi lietojamo preču cenu gada kāpuma temps 2014. gadā turpināja palēnināties, atspoguļojot nelielu iekšzemes pieprasījumu un arī ārējos faktorus, piemēram, zemas izejvielu cenas

un agrāko euro kursa kāpumu, kas ietekmē importa cenas. Aplūkojot vēsturiski ilgāku periodu, neenerģijas rūpniecības preču cenu inflāciju mazināja krasais augsto tehnoloģiju preču cenu kritums, jo tās ir spēcīgs mazumtirgotāju konkurences noteicošais faktors gan valsts, gan starptautiskajā līmenī.

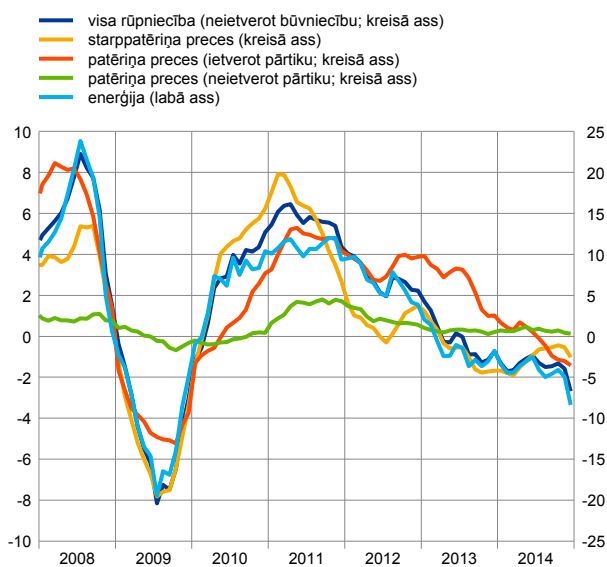
Ar naftas piegādi saistītais spiediens uz neenerģijas rūpniecības preču patēriņa cenām 2014. gadā joprojām bija neliels, atspoguļojot zemas enerģijas un neenerģijas preču cenas, kā arī mazu pieprasījumu. Nepārtikas patēriņa preču nozarēs, kas būtiski ietekmē neenerģijas rūpniecības preču cenas, ražotāju cenu inflācija joprojām bija zema, visu gadu svārstoties tikai nedaudz virs nulles. Starppatēriņa preču nozarēs ražotāju cenas, kā arī jēlnaftas un citu izejvielu cenas euro liecina par mērenu spiedienu arī cenu noteikšanas sākuma posmos (sk. 15. att.).

Pakalpojumu cenu gada inflācija 2014. gadā sasniedza zemāko līmeni, norādot uz nelielu situācijas uzlabošanu euro zonā. Tā joprojām bija zema, īpaši valstīs, kurās vērojama tirgus spriedze. SPCI pakalpojumu komponenta sastāvdaļas parasti tiek radītas iekšzemē, un tas nozīmē, ka pakalpojumu cenas ir ciešāk saistītas ar iekšzemes pieprasījuma un darbaspēka izmaksu dinamiku.

15. attēls

Ražotāju cenu rūpniecībā dalījums

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

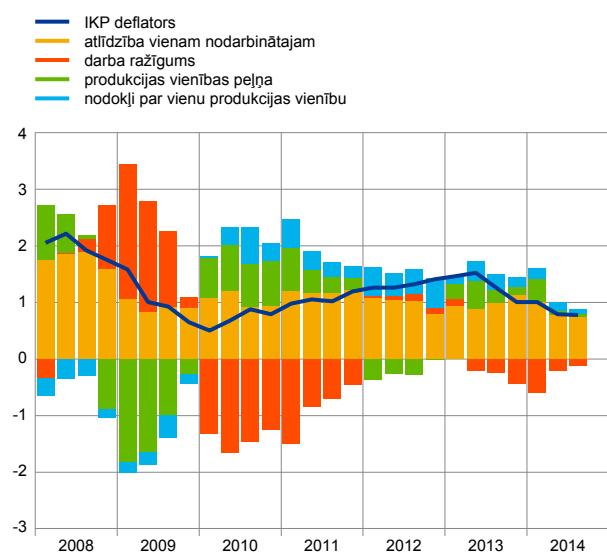

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

16. attēls

IKP deflatora dalījums

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; devums; procentu punktos)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Iekšzemes cenu spiediens joprojām bija vājš

Darbaspēka izmaksu radītais iekšzemes izmaksu spiediens 2014. gada pirmajos trijos ceturkšņos turpināja sarukt atbilstoši ilgstošam apsīkumam darba tirgū (sk. 16. att.). Darba samaksas kāpuma tendence euro zonā joprojām slēpa būtiskas darba samaksas norišu atšķirības dažādās valstīs. Darba samaksas dinamikas sarukumu galvenokārt noteica nozīmīga darba samaksas mazināšanās valstīs, kurās vērojama tirgus spriedze, liecinot par vāju ekonomisko aktivitāti un darba samaksas un cenu elastības veicināšanas un konkurētspējas palielināšanas reformu ietekmi.

Euro zonā kopumā atfīdzības vienam nodarbinātajam kāpums 2014. gada 3. ceturksnī palēninājās un bija tikai nedaudz virs 1%. Turpretī vienošanās ceļā noteiktās darba samaksas gada pieauguma temps bija nedaudz straujāks, liecinot par negatīvu darba samaksas nobīdi šajā periodā euro zonā. Vienības darbaspēka izmaksu gada kāpuma temps joprojām bija lēns (aptuveni 1%), un nelielais pieaugums, tuvojoties gada beigām, atspoguļo to, ka mazāka produktivitātes palielināšanās ar uzviju kompensē mērenāku darba samaksas pieaugumu.

Peļņas noriņu noteiktais iekšzemes izmaksu spiediens 2014. gadā arī saglabājās vājš. Peļņas kāpuma atsākšanās (darbības bruto ieņēmumu izteiksmē) turpinājās 2014. gada pirmajos trijos ceturkšņos, bet gada laikā palēninājās. Peļņa par produkcijas vienību 2014. gadā tikai nedaudz veicināja IKP deflatora pieaugumu.

Inflācijas gaidas, kuru pamatā ir apsekojumi un tirgus situācija, reaģēja uz datu par zemu inflāciju publiskojušiem un krasu enerģijas cenu sarukumu. Mazinošā ietekme bija īpaši spēcīga attiecībā uz īstermiņa inflācijas gaidām, kas mainījās vienlaikus ar kopējās inflācijas kritumu. Tomēr vidēja termiņa un ilgtermiņa inflācijas gaidas kopš 2014. gada vidus arī sāka pazemināties, taču, vērtējot pēc apsekojumiem, joprojām bija tuvu 2%. Saskaņā ar 2014. gada 4. ceturkšņa *Survey of Professional Forecasters* prognozēm inflācijas gaidas pēc 5 gadiem nākotnē bija 1.8%, bet 2014. gada oktobra *Consensus Economics* apsekojumā ietvertās ilgāka termiņa inflācijas gaidas bija 1.9% līmenī. Inflācijas gaidu finanšu rādītāju sarukums bija straujāks: 2014. gada decembrī ilgtermiņa nākotnes inflācijai piesaistīto mijmaiņas darījumu procentu likme bija aptuveni 1.7% (lai gan šīs norises, iespējams, ietekmēja inflācijas riska prēmijas pārmaiņas).

1.5. Naudas un kredītu atlikuma dinamika

Ļoti zemu procentu likmju apstākļos īpaši nozīmīgas 2014. gadā bija divas norises. Monetāro rādītāju pieaugums bija neliels, bet tas atjaunojās, savukārt kredītu atlikuma kāpuma kritums sasniedza zemāko līmeni.

Monetāro rādītāju pieaugums bija neliels, tomēr atspoguļoja augošas atveseļošanās pazīmes

Plašās naudas pieaugums monetārā rādītāja M3 izteiksmē joprojām bija neliels, bet 2014. gada gaitā tas atjaunojās (sk. 17. att.). M3 gada kāpums 2014. gada decembrī bija 3.8% (2013. gada beigās – 1.0%). Monetāros rādītājus skar divas kompensējošas ietekmes: lai gan vāja ekonomiskā aktivitāte un investori, kuri meklē peļņu, ierobežoja monetāro dinamiku, izvēle par labu likviditātei ļoti zemu procentu likmju apstākļos veicināja naudas rādītāju palielināšanos. Turklāt regulējuma pārmaiņas, kas mudina bankas vairāk paļauties uz tādu maza apjoma finansējumu, kura pamatā ir noguldījumi, veicināja M3 kāpumu. Kopumā plašās naudas pieauguma atjaunošanās bija saistīta ar ECB lēmumiem par procentu likmju samazināšanu un turpmāko nestandarta monetārās politikas pasākumu apstiprināšanu.

Ilgstošs kredītu atlikuma sarukums sasniedza zemāko līmeni

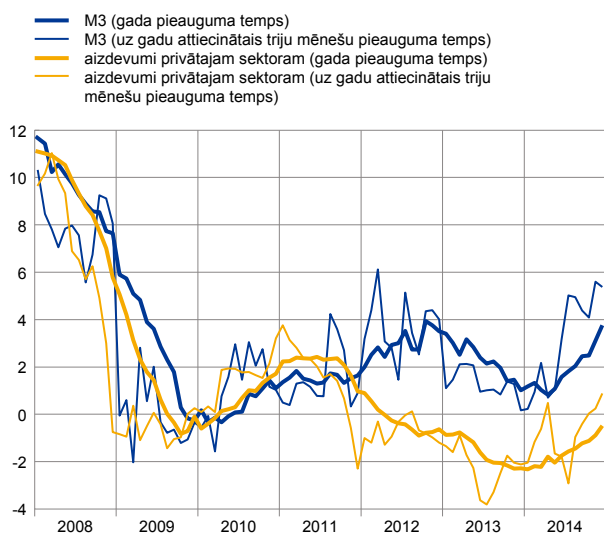
Kreditēšanas attīstība joprojām bija lēna, bet ilgstošs kredītu atlikuma sarukums 2014. gadā sasniedza zemāko punktu, un kreditēšanas dinamikā bija vērojams mērens pavērsiens, īpaši saistībā ar nefinanšu sabiedrībām. Euro zonas rezidentiem

izsniegto MFI kredītu atlikuma gada pieaugums gada laikā uzlabojās un 2014. gada beigās tuvojās nullei. MFI kredītu atlikuma gada pārmaiņu temps decembrī bija -0.1% (2013. gada decembrī - -2.0%). Galvenokārt 2. pusgadā novērotais pieaugums lielākoties atspoguļoja privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma (sk. 17. att.) un valdībai izsniegto kredītu atlikuma norises. Tas liecina, ka 2014. gada 2. ceturksnī kreditēšanas dinamikā bija vērojams plašs pavērsiens īpaši saistībā ar nefinanšu sabiedrībām. Šo vērtējumu vēl vairāk apstiprina euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojumi. Tie rāda, ka papildus lielākam aizdevumu pieprasījumam ar banku naudas resursu izmaksām saistītie faktori un bilanču rādītāju noteiktie ierobežojumi, kā arī augoša konkurence veicināja mazāk stingru kredītu standartu piemērošanu aizdevumiem nefinanšu sabiedrībām un aizdevumiem mājāsaimniecībām mājokļa iegādei. Mājāsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada kāpuma temps pakāpeniski pieauga, bet aizdevumu nefinanšu sabiedrībām atlikuma sarukums gada laikā būtiski mazinājās. Šāds kreditēšanas dinamikas uzlabojums bija svarīgs, jo vāja kreditēšanas dinamika papildus samērā stingriem kredītu standartiem ierobežoja euro zonas atveseļošanas, saglabājot augstu nepietiekamas ražošanas jaudas izmantošanas līmeni un darbojoties kā lejupvērsta spiediena avots uz vidēja termiņa inflācijas prognozēm. To veicināja finanšu tirgus apstākļu uzlabošanās un nozīmīga banku finansējuma izmaksu mazināšanās, kas lielā mērā bija saistīta ar labvēlīgākiem ECB standarta un nestandarta monetārās politikas pasākumiem.

17. attēls

M3 un aizdevumi privātajam sektoram

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; sezonāli un ar kalendāro ietekmi izlīdzināti dati)

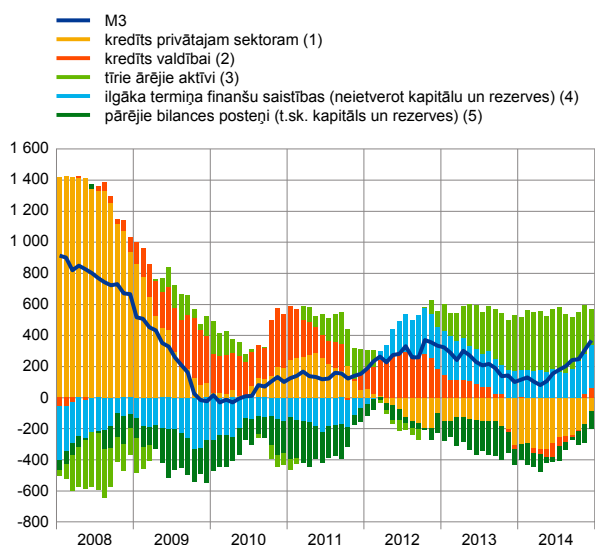

Avots: ECB.

18. attēls

M3 neietilpstošie bilances posteņi

(gada plūsmas; mljrd. euro; sezonāli un ar kalendāro ietekmi izlīdzināti dati)

Avots: ECB.

Piezīmes. M3 sniegts tikai kā atsauce ($M3 = 1 + 2 + 3 - 4 + 5$). Ilgāka termiņa finanšu saistības (neietverot kapitālu un rezerves) parādītas ar minusa zīmi, jo tās ir MFI sektora saistības.

M3 dinamiku noteica arī starptautiskie investori

M3 neietilpstošo bilances posteņu (sk. 18. att.) novērtējums liecina, ka 2014. gadā M3 dinamiku īpaši noteica starptautisko investoru interese par euro zonas aktīviem. Turklāt M3 pieaugumu veicināja līdzekļu pārvirzīšana no ilgāka termiņa finanšu saistībām. Naudas līdzekļu turētāju sektora rīcībā esošo MFI

ilgāka termiņa finanšu saistību (neietverot kapitālu un rezerves) gada pārmaiņu temps gada gaitā palēninājās un decembrī bija –5.5% (2013. gada beigās – –3.3%). Saistībā ar citiem M3 neietilpstošajiem bilances posteņiem euro zonas bankas turpināja nostiprināt savas kapitāla pozīcijas, lielā mērā ņemot vērā ECB veikto visaptverošu nozīmīgo banku bilancu novērtējumu. Visbeidzot, euro zonas MFI tīro ārējo aktīvu uzkrāšana joprojām ļoti veicināja M3 palielināšanos. Euro zonas MFI tīro ārējo aktīvu pozīcijas pieaugums 12 mēnešos līdz 2014. gada jūlija beigām sasniedza rekordlīmeni (412 mljrd. euro), atspoguļojot tekošā konta pozitīvo saldo un kopumā lielu starptautisko investoru interesi par euro zonas vērtspapīru iegādi. Gada atlikušajos mēnešos to devums saruka, jo mazinājās investoru izvēle par labu euro zonas vērtspapīru iegādei.

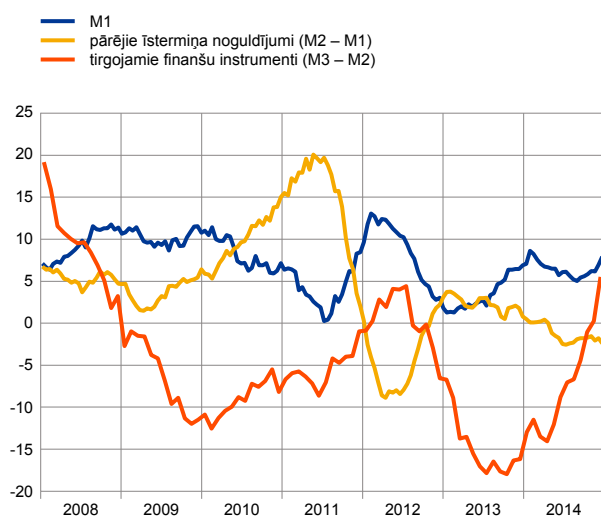
Ļoti zemu procentu likmju ietekme

Vērtējot M3 galvenās sastāvdaļas, ļoti zemās ECB monetārās politikas un naudas tirgus procentu likmes veicināja spēcīgu šaurās naudas (t.i., M1) gada kāpumu, kas 2014. gada decembrī bija 7.9% (2013. gada decembrī – 5.7%; sk. 19. att.). Naudas līdzekļu turētāju sektora izvēle par labu vislikvīdākajiem aktīviem, īpaši noguldījumiem uz nakti, liecina, ka 2014. gadā turpinājās skaidrās naudas drošības rezervju veidošana. M1 pozitīvi ietekmēja gan mājsaimniecību, gan nefinanšu sabiedrību veikto noguldījumu uz nakti atlikuma straujais kāpums. Zemā un sarūkošā atlīdzība par mazāk likvīdiem monetārajiem aktīviem (sk. 20. att.) veicināja turpmāku īstermiņa noguldījumu, izņemot noguldījumus uz nakti (t.i., M2 – M1), samazināšanos, sarukuma tempam 2014. gada maijā kļūstot lēnākam. Situācijas uzlabošanas galvenokārt atspoguļoja īstermiņa termiņnoguldījumi. Tirgojamo finanšu instrumentu (t.i., M3 – M2), kuru īpatsvars M3 ir samērā neliels, sarukuma

19. attēls

M3 galvenās sastāvdaļas

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; sezonāli un ar kalendāro ietekmi izlīdzināti dati)

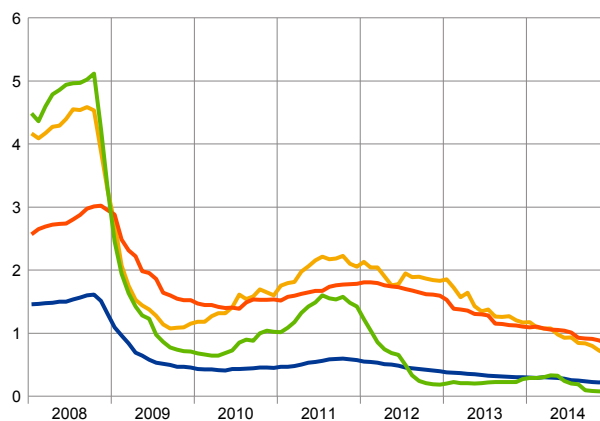
Avots: ECB.

20. attēls

MFI procentu likmes īstermiņa noguldījumiem un 3 mēnešu EURIBOR

(gadā; %)

— noguldījumi uz nakti
 — noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem
 — noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem
 — 3 mēnešu EURIBOR

Avots: ECB.

temps arī būtiski palēninājās, īpaši sākot ar 2014. gada jūniju, un gada kāpuma temps 2014. gada decembrī kļuva pozitīvs. Lai gan MFI emitēto īstermiņa parāda vērtspapīru turējumi turpināja strauji samazināties, *repo* darījumu un naudas tirgus fondu akciju un daļu gada kāpuma temps 2014. gada beigās kļuva pozitīvs.

1.6. Fiskālā politika un strukturālās reformas

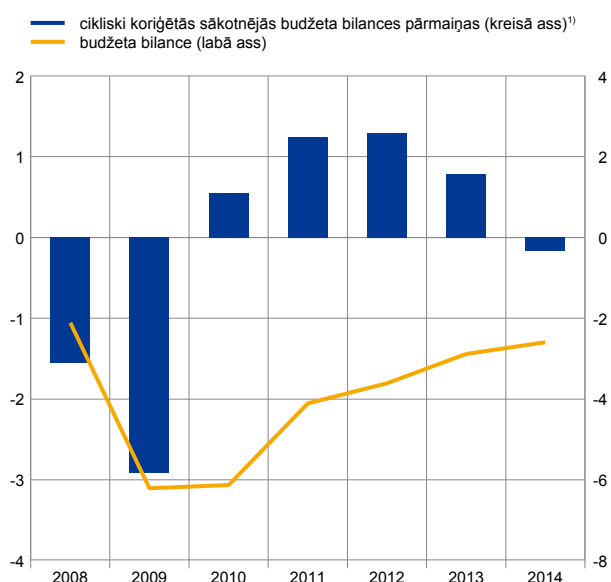
Fiskālā konsolidācija 2014. gadā palēninājās, daļēji atspoguļojot pēdējos gados sasniegto progresu. Lai nodrošinātu ilgspējīgas valsts finanses, vairākumam euro zonas valstu jāturpina īstenot fiskālos centienus atbilstoši nostiprinātajam fiskālās pārvaldības regulējumam. Ņemot vērā vājo tautsaimniecības atveseļošanās un ilgtermiņa izaugsmes potenciālu, īpaši svarīgi fiskālo konsolidāciju īstenot izaugsmei labvēlīgā un diferencētā veidā un izlēmīgi veikt strukturālās reformas. Arī ECB 2014. gadā vairākkārt norādījusi, ka fiskālās pārvaldības regulējums nodrošina pietiekamu elastību, lai pamatotu galveno strukturālo reformu īstermiņa budžeta izmaksas. Tomēr strukturālajās reformās sasniegtais progress pēdējos divos gados palēninājies, un tas rada bažas, jo izaugsmi veicinošās strukturālās reformas ir būtiskas, lai euro zonā uzlabotu ražīgumu, nodarbinātību un tādējādi potenciālo izaugsmi.

Fiskālā konsolidācija 2014. gadā palēninājās

21. attēls

Budžeta bilance un fiskālā nostāja

(% no IKP)

Avoti: Eurostat un Eurosistēmas speciālistu 2014. gada decembra makroekonomiskās iespēju aplēsēs.

1) Cikliski koriģētās sākotnējās bilances ietekmes uz neto budžetu pārmaiņas sakarā ar valdības palīdzību finanšu sektoram.

Lai gan euro zonā 2014. gadā turpinājās fiskālā konsolidācija, tās temps būtiski palēninājās, daļēji atspoguļojot pēdējos gados sasniegto progresu (sk. 21. att.). Eurosistēmas speciālistu 2014. gada decembra makroekonomiskajās iespēju aplēsēs prognozēts, ka euro zonas valstu valdības fiskālais deficīts 2014. gadā sārūks līdz 2.6% no IKP (2013. gadā – 2.9% no IKP).³ Tas atbilda Eiropas Komisijas 2015. gada ziemas ekonomiskajai prognozei. Deficīta samazinājumu 2014. gadā galvenokārt noteica cikliska uzlabošanās, īpaši atspoguļojot lielākus ieņēmumus no netiešajiem nodokļiem spēcīgāka privātā patēriņa dēļ, savukārt strukturālā fiskālā korekcija saglabājās esošajā līmenī. Tādējādi 2014. gadā fiskālā nostāja, ko nosaka pēc pārmaiņām cikliski koriģētajā sākotnējā bilancē, bija kopumā neitrāla.

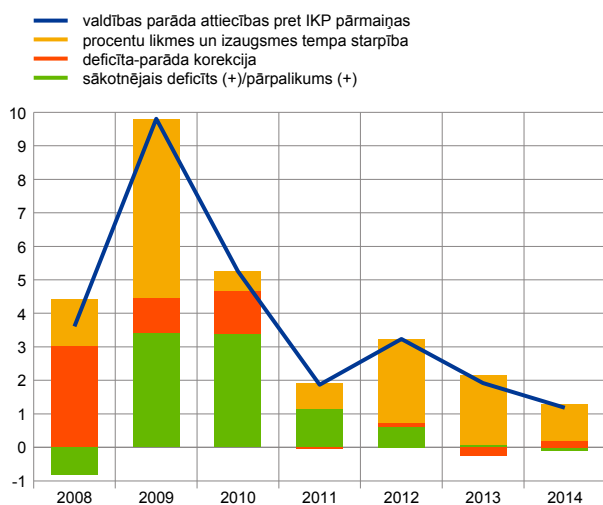
Euro zonā 2014. gadā joprojām auga valdības parāds. Saskaņā ar Eurosistēmas speciālistu 2014. gada decembra makroekonomiskajām iespēju aplēsēm 2014. gadā parāda apjoms sasniedza 92% no IKP

³ Šajā sadaļā izmantotie euro zonas kopējie rādītāji ietver Lietuvu.

22. attēls

Valdības parāda noriņu galvenie virzītāji

(% no IKP)

Avoti: Eurostat un Eurosistēmas speciālistu 2014. gada decembra makroekonomiskās iespēju aplēses.

(2013. gadā – 91% no IKP). Kāpums liecina par lieliem procentu maksājumu izdevumiem un deficīta-parāda korekcijas parāda palielinošo ietekmi, un tā galvenokārt bija saistīta ar finanšu sektoram sniegto atbalstu. Šos divus faktoros tikai daļēji kompensēja neliels sākotnējais pārpalikums un straujāka tautsaimniecības izaugsme (sk. 22. att.).

Pāreja uz jauno Eiropas Kontu sistēmu 2010 (EKS 2010) ir vēl viens faktors, kas izskaidro fiskālo datu pārmaiņas. Tās ietekme uz budžeta deficītu bija ierobežota, bet ietekme uz valdības parāda datiem bija būtiskāka. Euro zonā kopumā fiskālā deficīta attiecība pret IKP 2013. gadā samazinājās par 0.2 procentu punktiem, savukārt valdības parāda rādītājs tika pazemināts par 1.6 procentu punktiem galvenokārt augšupvērstās IKP saucēja korekcijas dēļ. Tomēr dažās euro zonas valstīs, t.sk. Īrijā, Luksemburgā un Kiprā, pārejas uz EKS 2010 ietekme bija lielāka.⁴

Atšķirīgs fiskālās konsolidācijas progress dažādās valstīs

Valstu līmenī par fiskālās konsolidācijas progresu liecināja to valstu skaita palielināšanās, kurām atcelta pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra (PDP). Pēdējos gados vispirms Somija un pēc tam Vācija, Itālija un Latvija nodrošinājušas ilgtspējīgu pārmērīga budžeta deficīta novēršanu. Pozitīvā tendence turpinājās 2014. gadā, kad PDP tika atcelta Beļģijai, Austrijai un Slovākijai (to pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņš bija 2013. gads), kā arī Nīderlandei (vienu gadu pirms termiņa). Turklāt gaidāms, ka Malta līdz noteiktajam termiņam (2014. gadam) nodrošinās pārmērīga budžeta deficīta novēršanu.

Nepieciešami spēcīgāki fiskālie centieni

Tomēr 2014. gadā kļuva skaidrs, ka vairākās valstīs fiskālie centieni nebija pietiekami, lai nodrošinātu PDP noteikto prasību izpildi. Faktiski saskaņā ar Eiropas Komisijas 2015. gada ziemas prognozi pastāvēja risks, ka dažām valstīm neizdosies sasniegt PDP 2014. gada un arī turpmākos mērķus, lai gan šie mērķi bija samazināti pēc vairākām valstīm noteikto PDP termiņu iepriekšējiem pagarinājumiem. Lai veicinātu Stabilitātes un izaugsmes paktā noteikto prasību izpildi, Eiropas Komisija 2014. gadā izmantoja ES pilnveidotajā ekonomiskās pārvaldības regulējumā noteiktās jaunās pilnvaras⁵ un 5. martā Francijai un Slovēnijai sniedza autonomus ieteikumus, kas paredzēja nepieciešamo pārmērīga budžeta deficīta novēršanas

⁴ Sk. ECB 2014. gada novembra "Mēneša Bijetena" ielikumu *The impact of the European System of Accounts 2010 on euro area macroeconomic statistics* ("Eiropas Kontu sistēmas 2010 ietekme uz euro zonas makroekonomisko statistiku").

⁵ Regulas (ES) Nr. 473/2013 11. panta 2. punkts (divu tiesību aktu pakete).

pasākumu īstenošanu noteiktajā termiņā (2015. gadā). Komisija 2. jūnijā norādīja, ka Francija kopumā reaģējusi uz autonomajiem ieteikumiem, savukārt Slovēnija to darījusi daļēji.

Turklāt ECOFIN 2014. gada jūlijā apstiprinātajos ar fiskālo politiku saistītajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos (KVAI) vairākums euro zonas valstu tika aicinātas 2014. gadā stiprināt budžeta stratēģiju un 2015. gada budžeta plānos nodrošināt atbilstību Stabilitātes un izaugsmes paktam. Budžeta plānu projektus 2014. gada oktobra vidū iesniedza tās euro zonas valstis, uz kurām neattiecas ES un SVF finanšu palīdzības programma. Komisija 28. novembrī publicētajos atzinumos norādīja, ka septiņu valstu budžeta plānu projekti radīja risku, ka tie nebūs atbilstīgi Stabilitātes un izaugsmes paktam. Šī grupa ietver Franciju, Spāniju, Maltu un Portugāli, kas joprojām pakļautas PDP, kā arī Itāliju, Beļģiju un Austriju, kurām 2012. gadā vai vēlāk tika atcelta PDP. Eiropas Komisijai 2015. gada sākumā būs jāveic detalizēts Beļģijas, Francijas un Itālijas papildu novērtējums.⁶ Tikai pieci budžeta plānu projekti tika uzskatīti par atbilstīgiem paktam un četri budžeta plānu projekti – par kopumā atbilstīgiem paktam. Komisija 2015. gada 27. februārī publicētajos izvērstajos vērtējumos tomēr pieņēma lēmumu nepastiprināt PDP Francijai un secināja, ka Itālija un Beļģija bija izpildījušas preventīvās daļas prasības un parāda normu.⁷

Fiskālajai konsolidācijai jāveicina izaugsme

Ņemot vērā lēno tautsaimniecības atveseļošanās tempu 2014. gadā, ļoti svarīgi veicināt uzlabojumus, īstenojot izaugsmei labvēlīgas fiskālās korekcijas. Tas ir īpaši nozīmīgi valstīm, kurām nav fiskālās rezerves un kurās jāpastiprina fiskālie centieni. Tāpēc neproduktīvu izdevumu samazināšana var atbrīvot līdzekļus, lai saglabātu produktīvus izdevumus. Reformu īstenošanas centieni ieņēmumu pusē būtu jāvērs uz nodokļu noteikšanas kropļojošās ietekmes un izvairīšanās no nodokļu maksāšanas mazināšanu. Galvenā uzmanība jāpievērš nodokļu likmju atšķirību mazināšanai dažās valstīs. Tāpēc Eurogrupa 2014. gada septembrī vienojās par vienotu principu kopumu, uz kuriem būtu jābalstās turpmāko nodokļu reformu īstenošanā.⁸

Stabilitātes un izaugsmes pakts nodrošina pietiekamu elastību

Eiropadome 2014. gada jūnija sanāsmē arī apstiprināja, ka esošie Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumi nodrošina pietiekamu elastību, lai ņemtu vērā nelabvēlīgas ekonomiskās norises un ar galvenajām strukturālajām reformām, piemēram, pensiju reformām, saistītās īstermiņa budžeta izmaksas. Eiropas Komisija 2015. gada 13. janvārī sniedza [paziņojumu](#), kurā skaidrota un paplašināta pakta elastība, piemērojot pakta noteikumus trim galvenajām jomām – strukturālo reformu

⁶ Stikāku informāciju sk. Eiropas Komisijas 2014. gada 28. novembrī publicētajos [atzinumos](#).

⁷ Sk. Komisijas 2015. gada 27. februārī publicētos [ziņojumus](#).

⁸ Sk. Eurogrupas 2014. gada 12. septembrī publicēto [paziņojumu](#).

pārvaldībai, investīcijām un cikliskajiem nosacījumiem.⁹ ECB vairākkārt norādījusi, ka pakta sniegtā elastība jāizmanto piesardzīgi (sk. 4. ielikumu).¹⁰

4. ielikums

Fiskālās un makroekonomiskās pārvaldības sistēmas pārmaiņas

Reaģējot uz finanšu un ekonomisko krīzi, 2011. un 2013. gadā tika nostiprināta ES pārvaldības sistēma, lai palīdzētu atjaunot uzticēšanos valsts finansēm, izmantojot sešu tiesību aktu paketē, Fiskālajā pakta un divu tiesību aktu paketē ietvertās regulas. Eiropas Komisija 2014. gada novembrī pārskatīja pārvaldības sistēmas daļās veikto pārmaiņu efektivitāti. Pārskats galvenokārt attiecās uz iepriekšējo periodu, un tajā konstatēts, ka kopumā procedūras darbojās atbilstīgi.

Izrādījies, ka pārveidotā pārvaldības sistēma kopumā ir ļoti svarīga, jo ar tās palīdzību tiek veicināti valstu fiskālās konsolidācijas centieni, lai labāk identificētu makroekonomisko nelīdzsvarotību un sniegtu ieteikumus konkrētām valstīm. Tomēr arī Eiropas Komisija savā pārskatā norādījusi, ka sistēmas ieviešana jāpastiprina, jo dažādās dalībvalstīs konsolidācijas centieni joprojām ir nevienmērīgi un makroekonomiskās nelīdzsvarotības identificēšana nav veicinājusi makroekonomiskās nelīdzsvarotības novēršanas procedūrā paredzēto instrumentu atbilstošu izmantošanu šīs nelīdzsvarotības koriģēšanai. Turklāt konkrētai valstij adresēto ieteikumu īstenošana joprojām ir neapmierinoša.

Fiskālajā jomā Komisijas pārskatā apstiprināts tas, ka Stabilitātes un izaugsmes pakts bijis uzticamības garants un nostiprinātā fiskālās pārvaldības sistēma nodrošinājusi pamatotus norādījumus dalībvalstu fiskālās politikas īstenošanā, galveno uzmanību veltot fiskālās ilgtspējas saglabāšanai. Pakta noteikumus ļoti svarīgi piemērot konsekventi. Tam ir būtiska nozīme, lai saglabātu jaunās pārvaldības sistēmas uzticamību un efektīvi novērstu fiskālās nelīdzsvarotības atjaunošanos. Paredzams, ka galvenā loma šajā ziņā būs pēdējos gados daudzās valstīs izveidotajām valstu fiskālajām padomēm un fiskālā ietvara transponēšanai nacionālajos tiesību aktos. Ar to palīdzību var panākt stingrāku fiskālo disciplīnu un dalībvalstu lielāku atbildību par ES fiskālo noteikumu nostiprināšanu (sīkāku informāciju sk. ECB 2014. gada jūnija "Mēneša Bijetena" ielikumā "ES valstu fiskālās padomes").

Runājot par makroekonomiskajām norisēm un ekonomiskajām struktūrām, makroekonomiskās nelīdzsvarotības novēršanas procedūra ir vērtīgs instruments nelīdzsvarotības un tās pakāpes identificēšanā. Šo procedūru svarīgi īstenot konsekventāk un caurredzami, īpaši pilnībā izmantojot pārmērīgas nelīdzsvarotības novēršanas procedūru gadījumos, kad šāda nelīdzsvarotība konstatēta.

Eiropas Komisija aicināja, izmantojot sabiedrisko apspriešanu, sniegt **ieguldījumu** vidusposma pārskatā par stratēģiju "Eiropa 2020". Eurosistēma veicināja pārskata sagatavošanu, uzsverot, ka stratēģijā "Eiropa 2020" uzmanība jāpievērš reformām, kas ietekmē potenciālo izaugsmi un rada darbvietas, t.sk. darba un preču tirgus strukturālajām reformām, kā arī reformām, kas

⁹ Vērtējumu sk. ECB 2015. gada "Tautsaimniecības Bijetena" 1. numura ielikumā *Flexibility within the Stability and Growth Pact* ("Stabilitātes un izaugsmes pakta elastīgums").

¹⁰ Sk., piemēram, Mario Dragi runu Brukinga institūtā 2014. gada 9. oktobrī *Recovery and reform in the euro area* ("Atveseļošanās un reformas euro zonā").

ietekmē kopējos uzņēmējdarbības apstākļus. Tās sniegtajos ieteikumos arī norādīts, ka reformas programmas veiksmīga īstenošana atkarīga no pilnīgas, stingras un konsekventas nostiprinātās ekonomiskās pārvaldības sistēmas ieviešanas.

Ņemot vērā to, ka strukturālās reformas atbilst ne tikai valsts interesēm, bet arī visas euro zonas interesēm, ilgākā termiņā vēl vairāk jānostiprina ES strukturālo reformu pārvaldība, lai palīdzētu valstīm euro zonā uzlabot konkurētspēju, darba ražīgumu, nodarbinātību un elastību. Raugoties nākotnē, tas varētu nozīmēt virzību no noteikumiem uz iestādēm un no koordinācijas uz kopēju lēmumu pieņemšanu. Gaidāmais Eiropas Komisijas priekšsēdētāja ciešā sadarbībā ar Eurosamita priekšsēdētāju, Eurogrupas un ECB prezidentiem sagatavotais ziņojums par nākamajiem soļiem euro zonas labākas ekonomiskās pārvaldības nodrošināšanā būs galvenais sākumpunkts turpmākām pārrunām par šo jautājumu, kā liecina prezidentu un priekšsēdētāju sagatavotais un valstu vadītājiem nosūtītais analītiskais skaidrojums.

Strukturālo reformu progress kopš 2013. gada kļuvis lēnāks

Strukturālajās reformās panāktais progress pēdējos divos gados palēninājies, un tas rada bažas, jo izaugsmi veicinošas strukturālās reformas ir būtiskas darba ražīguma, nodarbinātības un euro zonas potenciālas izaugsmes palielināšanā. Lai gan dažādās valstīs atbilstoši to nelīdzsvarotības un ievainojamības pakāpei nepieciešamība gūt panākumus strukturālajās reformās ir atšķirīga, vairākiem euro zonas valstu joprojām raksturīga būtiska darba un preču tirgus neelastība. Reformas tika samērā spēcīgi veicinātas 2011.–2013. gadā valstīs, uz kurām attiecas finansiālās palīdzības programma, savukārt pārējās valstīs tās bija daudz ierobežotākas, īpaši 2013. gadā pēc būtiskas finanšu tirgus spiediena samazināšanās grūtību skartajās programmā neiekļautajās valstīs. Vairākiem euro zonas valstu, ņemot vērā palīdzības programmu noslēgšanu, dinamisko finanšu tirgus vidi, reformu radīto nogurumu un vēlēšanu cikla apsvērumus, reformās gūtais progress kopš 2013. gada beigām kļuvis vēl lēnāks (sk. 4. ielikumu). Neraugoties uz vairākiem politikas pasākumiem un darbībām pareizajā virzienā, reformu īstenošanā euro zonas valstis būtiski atpaliek. Dažos gadījumos faktiski veikti pasākumi nepareizajā virzienā un mazinājusies iepriekšējo reformu nozīme vai tās pavērsta pretējā virzienā.

Reformu ieteikumi nav pilnībā īstenoti

KVAI īstenošana 2014. gadā joprojām bija samērā neapmierinoša. Saskaņā ar Eiropas Komisijas viedokli euro zonas valstīm, uz kurām neattiecas palīdzības programmas (sk. 1. tabulu), sniegto ar reformām saistīto ieteikumu īstenošanā vērojams tikai neliels vai ierobežots progress. Neviena euro zonas valsts nav pilnībā īstenojusi nevienu no 2014. gadā sniegtajiem ieteikumiem. Dažās valstīs reformu īstenošanas centieni salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem pastiprinājušies (īpaši Slovēnijā vērojams būtisks progress triju no astoņiem KVAI īstenošanā), bet vairākiem valstu panākumi ir samērā nelieli un nav samērojami ar atlikušajiem

ievainojamības momentiem. Visās valstīs ir svarīgi turpināt reformu īstenošanu. Izlēmīga rīcība īpaši nepieciešama valstīs, kurās Eiropas Komisija 2015. gada februārī konstatēja pārmērīgu nelīdzsvarotību (t.i., Francijā, Itālijā un Portugālē), un pārējās euro zonas valstīs, kurām Komisija 2014. gadā piemērojusi "īpašu uzraudzību" (t.i., Spānijā, Īrijā un Slovēnijā).¹¹

Arī OECD 2015. gada ziņojumā *Economic Policy Reforms: Going for Growth* ("Ekonomiskās politikas reformas: virzība uz izaugsmi") atspoguļoja būtisku reformu īstenošanas palēnināšanos euro zonas valstīs. Īpaši konstatēts, ka mazāk ievainojamās euro zonas valstīs ar reformām saistīto pasākumu īstenošana ir lēna un vairāk ievainojamās euro zonas valstīs tā samazinās. Nepārliciecināmais reformās sasniegtais progress bija pilnīgā pretstatā ar vēl arvien ļoti lielajiem uzdevumiem un vairākumā euro zonas valstu esošajām strukturālajām problēmām. Valsts un privātā parāda līmenis, kā arī bezdarba līmenis (īpaši gados jaunu un ilgstošu bezdarbnieku bezdarba līmenis) 2014. gadā bija daudz augstāks nekā 2008. gadā. Investīcijas procentos no IKP joprojām sagādāja vilšanos, un ilgtermiņa potenciālās izaugsmes perspektīva 2014. gadā bija daudz zemāka nekā pirms sešiem gadiem. Lielāks parāda apjoms un vājāka izaugsmes perspektīva nozīmēja, ka būtu ļoti grūti samērīgā laikā atkal absorbēt nodarbinātības sarukumu, nopietni nemudinot veikt reformas.

1. tabula.

Eiropas Komisijas novērtējums par konkrētai valstij adresētu ieteikumu izpildi 2014. gadā

Reformu ieteikumi	BE	DE	EE	ES	FR	IE	IT	LV	LT	LU	MT	NL	AT	PT	SI	SK	FI
1.																	
2.																	
3.																	
4.																	
5.																	
6.																	
7.																	
8.																	

	pilnīga īstenošana
	ievērojams progress
	neliels progress
	ierobežots progress
	nav panākts progress

Avots: Eiropas Komisija.

Piezīmes. Lai novērtētu 2014. gada KVAI īstenošanu, tiek izmantotas šādas kategorijas. "Nav panākts progress": dalībvalsts nav ne paziņojusi par kādiem pasākumiem KVAI īstenošanai, ne tos apstiprinājusi. Šī kategorija tiek piemērota arī tad, ja pēc dalībvalsts pasūtījuma izpētes grupa izvērtē iespējamus pasākumus. "Ierobežots progress": dalībvalsts ir paziņojusi par dažiem pasākumiem KVAI īstenošanai, bet šie pasākumi šķiet nepietiekami un/vai pastāv risks, ka to apstiprināšana/īstenošana var nenotikt. "Neliels progress": dalībvalsts ir paziņojusi par kādiem pasākumiem KVAI īstenošanai vai arī ir tos apstiprinājusi. Šie pasākumi ir cerīgi, bet ne visi jau ir īstenoti, un nevar apgalvot, ka visos gadījumos KVAI īstenojušies. "Ievērojams progress": dalībvalsts ir apstiprinājusi pasākumus, kuru lielākā daļa ir īstenota. Šie pasākumi ļoti veicina KVAI īstenošanu. "Pilnīga īstenošana": dalībvalsts ir apstiprinājusi un īstenojusi pasākumus, lai pienācīgi izpildītu KVAI.

¹¹ Sk. Eiropas Komisijas 2015. gada 25. februāra ziņojumu "Saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1176/2011 par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību, veiktā padziļinātā pārskata rezultāti".

Par 2014. gadu tālākā perspektīvā izšķiroša ir uzticama un izlēmīga izaugsmi veicinošu strukturālo reformu īstenošana

Runājot par nākotni, lai novērstu joprojām 2014. gadā pastāvošās galvenās strukturālās problēmas, uzticama un izlēmīga izaugsmi veicinošu reformu īstenošana ir svarīgāka nekā jebkad iepriekš.¹² Aicinājums stiprināt reformu centienus ir aicinājums sasniegt augstu ilgtspējīgu izaugsmi. Tas nepieciešams, lai būtiski samazinātu bezdarba līmeni un nodrošinātu parāda saglabāšanu atmaksājamā līmenī. Saistībā ar reformu secības noteikšanu īpaši steidzami jāīsteno politika, kas spēj palielināt gaidīto potenciālo izaugsmi un konfidenci, konkrēti preču tirgu un regulējuma nosacījumu reformas. Īpaša uzmanība jāpievērš reformām, ar kurām tiek izlēmīgi risināts vēl arvien ļoti liels skaits ar regulējuma un uzņēmējdarbības vides nosacījumiem saistītu problēmu šādās jomās: valsts pārvaldē (un nodokļu administrēšanā), tiesu sistēmā, pārmērīgas nomas maksas noteikšanā nozarēs, kurās mazāka konkurence un nav vērojami izkropļojumi darba tirgū, piemēram, nominālā neelastība (ierobežota darba samaksas korekcija) un reālā neelastība (segmentācija).

Uzņēmējdarbības vidē joprojām ir pārāk daudz problēmu (piemēram, pārmērīga birokrātija), kas kavē efektīvu resursu sadalījumu un strauju privāto ieguldījumu atjaunošanos. Privātos ieguldījumus kavē arī nepietiekami uzņēmumu parāda pārstrukturēšanas instrumenti un maksātnespējas likumi. Neraugoties uz 2014. gadā konkrētās valstīs panākto progresu, šajā jomā vēl vairāk jāpastiprina politikas pasākumi, lai veicinātu uzņēmumu (un mājsaimniecību) aizņemto līdzekļu īpatsvara mazināšanās procesu. Turklāt joprojām ļoti grūti īstenot ar konkurences pieaugumu saistītos pasākumus aizsargātajā pakalpojumu nozarē, un daudzām valstīm jāveic svarīgi politiski konkurenci palielinoši pasākumi, ļaujot jauniem un bieži vien produktīvākiem un inovatīviem uzņēmumiem ienākt šajos tirgos. Ja reformas raisa uzticēšanos un veiktas jau pašā sākumā, pozitīvā ietekme uz konfidenci, ieguldījumu, darbvietu radīšanu un izaugsmi kopumā būs daudz lielāka nekā iespējamā īstermiņa lejupvērstā cenu spiediena negatīvā ietekme. Pašlaik nav pārliecinošu pierādījumu par reformu radītām lielām īstermiņa izmaksām.¹³ Krīze faktiski skaidri parādījusi, ka izaugsmes kāpināšanā strukturālajām reformām nav alternatīvas un grūtu lēmumu atlikšana vēlāk tikai palielinās korekciju izmaksas. Saskaņotai, visaptverošai un pārliecinošai reformu stratēģijai ir būtiska nozīme, ne tikai lai maksimāli palielinātu reformu ilgtermiņa guvumus, bet arī lai taisnīgi dalītu korekciju radīto slogu.

¹² Sk. Benuā Kerē viesreferātu *Structural reforms: learning the right lessons from the crisis* ("Strukturālās reformas: gūstot pareizās atziņas no krīzes") Latvijas Bankas konferencē "Vai esam ko mācījušies no krīzes?" 2014. gada 17. oktobrī.

¹³ Sk. rakstu *Structural reforms at the zero lower bound* Eiropas Komisijas 2014. gada *Quarterly Report on the Euro Area*, 13. sēj., Nr. 3.

2. Instrumentu kopuma paplašināšana: monetārā politika, galvenajām ECB procentu likmēm sasniedzot zemāko efektīvo robežu

Ņemot vērā zemās inflācijas prognozes un nelielo izaugsmes tempu, Eurosistēma kopš 2014. gada jūnija pieņēmusi vairākus nozīmīgus papildu monetārās politikas pasākumus.

2014. gadā ieviestais politikas pasākumu kopums ietvēra trīs galvenos elementus: galveno ECB procentu likmju samazināšanu līdz zemākajai efektīvajai robežai, virknes ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju (ITRMO) ieviešanu un divu izvēlētu privātā sektora aktīvu iegāžu programmu uzsākšanu. Šā pasākumu kopuma mērķis bija atjaunot normālu monetārās politikas transmisiju un nodrošināt papildu stimulējošus monetārās politikas pasākumus, tādējādi veicinot reālās tautsaimniecības kreditēšanu un euro zonas atveseļošanu, lai saglabātu cenu stabilitāti vidējā termiņā.

2014. gadā pieņemto pasākumu dēļ efektīvas monetārās politikas nostāja kļuva ievērojami labvēlīgāka, jo, izmantojot ITRMO un aktīvu iegādes programmas, kuras turpmāko ceturkšņu laikā tiks pilnībā izvērstas, tika iepludināta likviditāte. Šajā kontekstā Padome paziņoja par nodomu būtiski palielināt Eurosistēmas bilances apjomu, lai nodrošinātu pietiekamu monetārā stimula pakāpi SPCI gada inflācijas palielināšanai līdz līmenim, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam. Turklāt Padome savu pilnvaru robežās vienprātīgi apņēmas izmantot papildu nestandarta instrumentus, ja rastos nepieciešamība pēc turpmākas rīcības pārāk ilga zemas inflācijas perioda risku novēršanai.

Saskaņā ar šo apņemšanos Padome 2015. gada sākumā rūpīgi izvērtēja cenu dinamikas perspektīvu un līdz šim panāktos monetāros stimulus. Tā secināja, ka vidēja termiņa inflācijas prognozes bija pasliktinājušās un ka monetārās politikas pasākumi, kas noteikti kopš 2014. gada jūnija, neveicināja pietiekamas likviditātes veidošanos, lai gan tie radīja apmierinošu privātā sektora aizņemšanās izmaksās iepludinātā likviditātes apjoma ietekmi. Padome atzina, ka esošie stimulējošie monetārās politikas pasākumi ir nepietiekami, lai pienācīgi novērstu paaugstinātus pārāk ilga zemas inflācijas perioda riskus. Tāpēc Padome savā 2015. gada 22. janvāra sanāksmē nolēma uzsākt paplašinātu aktīvu iegādes programmu un mainīt cenu noteikšanu atlikušajām sešām ITRMO.¹⁴

2.1. Monetārās politikas videi bija nepieciešama apņēmiņa ECB rīcība

2014. gadā Eurosistēma īstenoja monetāro politiku problemātiskā vidē, kurā tautsaimniecības atveseļošanās norisēja lēni, inflācija pakāpeniski samazinājās, naudas un kredītu atlikumu dinamika bija vāja un monetārās politikas transmisija joprojām bija traucēta.

¹⁴ Vairāk informācijas sk. ECB 2015. gada janvāra "Tautsaimniecības Biļetena" Nr. 1/2015 ielikumā *The Governing Council's expanded asset purchase programme* ("Padomes paplašinātā aktīvu iegādes programma").

2013. gada 2. pusgadā sākusies pakāpeniskā tautsaimniecības atveseļošanās turpinājās 2014. gada sākumā (tā detalizēti aprakstīta 1. nodaļas 1. sadaļā). Tomēr aptuveni 2014. gada vidū euro zonas atveseļošanās tempā bija vērojamas sarukuma pazīmes, jo vājāks iekšzemes pieprasījums kopā ar ģeopolitiskās spriedzes kāpumu un nepietiekamu strukturālo reformu īstenošanu dažās euro zonas valstīs negatīvi ietekmēja ekonomiskos apstākļus. Lai gan atsevišķi ar kalendāro ietekmi un laikapstākļiem saistīti īslaicīgi faktori arī ietekmēja šo vājumu, augstais bezdarba līmenis un gausās norises ieguldījumu jomā joprojām kavēja tautsaimniecības dinamismu. 2014. gadā kopumā reālais IKP palielinājās tikai par 0.9%.

Kā jau minēts, kopējās inflācijas līmenis bija zems, un gada laikā tas saruka vēl vairāk; vidējā SPCI gada inflācija 2014. gadā bija 0.4%. SPCI inflācijas kritumu galvenokārt izraisīja enerģijas un pārtikas cenu norises, kā arī dažos gada pirmajos mēnešos jūtāmā esošā un agrākā valūtas kursa kāpuma ietekme. SPCI inflācija, neietverot enerģiju un pārtiku, arī bija neliela, liecinot par vājo kopējo pieprasījumu. Nepārtraukti zemā inflācija un strauji rūkošās enerģijas cenas ietekmēja inflācijas gaidas. Šī mazinošā ietekme īpaši spēcīgi bija vērojama īstermiņa inflācijas gaidās, ko vienlaikus skāra kopējās inflācijas krišanās. Sākot ar 2014. gada vasaru, vidēja termiņa un ilgtermiņa inflācijas gaidas arī sāka redzami samazināties.

Kā norādīts iepriekš, euro zonas naudas un kredītu atlikuma dinamika 2014. gadā joprojām bija vāja, lai gan gada laikā tā uzrādīja atveseļošanās pazīmes. Kaut arī M3 pieaugumu veicināja lielāks M1 kāpums, atspoguļojot pastāvīgu izvēli par labu likviditātei zemu procentu likmju apstākļos, lēnais tautsaimniecības izaugsmes temps ierobežoja naudas atlikuma dinamiku.

Neraugoties uz pirmajām pavērsiena pazīmēm, kas atspoguļoja kredītu nosacījumu uzlabošanu euro zonas MFI, kredītēšanas dinamika bija mērena. Privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikums samazinājās, jo pozitīvas mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu plūsmas ar uzviju kompensēja joprojām negatīvās nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu plūsmas. Kredītu nosacījumi mājsaimniecībām un uzņēmumiem bija stingri, īpaši dažās euro zonas valstīs, jo finanšu nosacījumu uzlabojumi un īpaši iepriekšējie monetārās politikas impulsi netika pilnīgi attiecināti uz privāto aizņēmumu izmaksām. Tādējādi banku aizdevumu procentu likmes vājāk reaģēja uz politikas pārmaiņām un, neraugoties uz ECB stimulējošo monetārās politikas nostāju, joprojām bija samērā augstas. Ierobežojošie kredītu nosacījumi dažās valstīs samazināja kopējo pieprasījumu un veicināja ekonomiskās izaugsmes pavājināšanos. Vājā kredītu atlikuma dinamika radīja euro zonas atveseļošanās ierobežojumus, tādējādi izraisot lejupvērstu spiedienu uz vidēja termiņa inflācijas prognozēm.

Lai gan finanšu tirgus noskaņojums gada laikā uzlabojās, dažkārt bija vērojami svārstīguma uzplūdi. Turklāt finanšu tirgus sadrumstalotība, kas turpināja mazināties, joprojām bija augsta. Tā rezultātā saglabājās nozīmīgas atšķirības euro zonas valstu mājsaimniecību un uzņēmumu finansēšanas nosacījumos. Tomēr ECB veiktie monetārās politikas pasākumi bija sekmīgi un veicināja banku finansējuma ierobežojumu atvieglošanu. Gaidāms, ka ECB veiktā visaptverošā novērtējuma pabeigšana oktobrī un saistītā banku bilanču un tirgus finansējuma pieejamības stiprināšana arī turpinās atvieglot banku finansēšanas nosacījumus un stimulēs banku vēlmi izsniegt kredītus.

Nemot vērā inflācijas prognožu pasliktināšanos, vājo izaugsmes tempu, nelielo naudas un kredītu atlikuma dinamiku un joprojām vājo monetārās politikas transmisiju, Padome kopš 2014. gada jūnija pieņēmusi visaptverošu pasākumu kopumu. Tā mērķis ir veicināt monetārās politikas transmisiju un nodrošināt papildu stimulējošus monetārās politikas pasākumus. Konkrētāk, samazinot vidējās mājsaimniecību un uzņēmumu kredītu izmaksas līdz līmenim, kas vairāk atbilst paredzētajai politikas nostājai, šie pasākumi veicina reālās tautsaimniecības kreditēšanu. Turklāt tie atbilst Padomes galveno ECB procentu likmju perspektīvas norādēm, palīdzot saglabāt cenu stabilitāti vidējā termiņā.

2.2. Jūnija–oktobra monetārās politikas pasākumu kopums

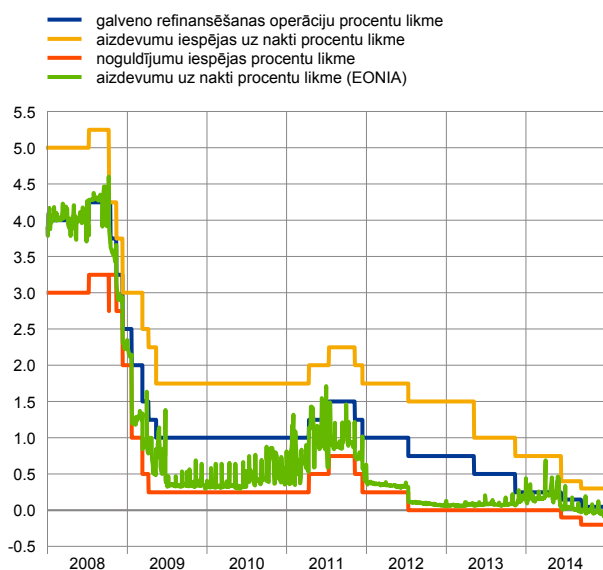
No jūnija līdz oktobrim ieviestais politikas pasākumu kopums ietvēra trīs galvenos elementus: galveno ECB procentu likmju samazināšanu līdz zemākajai efektīvajai robežai, virknes ITRMO ieviešanu un divu izvēlētu privātā sektora aktīvu iegāžu programmu uzsākšanu.

Šie pasākumi bija izstrādāti, lai ievērojami ietekmētu kredītu nosacījumus euro zonas mājsaimniecībām un uzņēmumiem. To mērķis arī bija veicināt vidēja termiņa un ilgtermiņa inflācijas gaidu noturēšanu līmenī, kas atbilst Padomes cenu stabilitātes mērķim. Turklāt šie pasākumi atspoguļoja nozīmīgas un augošas atšķirības lielāko attīstīto valstu monetārās politikas ciklā.

23. attēls

ECB procentu likmes un aizdevumu uz nakti procentu likme

(gadā; %; dienas dati)

Avoti: ECB un Thomson Reuters.

Galvenās ECB procentu likmes sasniedza zemāko efektīvo robežu

Galvenās ECB procentu likmes tika samazinātas līdz zemākajai efektīvajai robežai. Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju (GRO) procentu likme un noguldījumu iespējas procentu likme tika samazināta divas reizes kopumā par 20 bāzes punktiem (attiecīgi līdz 0.05% un -0.20%), savukārt aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme divos posmos tika samazināta kopumā par 45 bāzes punktiem (līdz 0.30%; sk. 23. att.). Politikas procentu likmju samazinājums atbilda Padomes perspektīvas norādēm.¹⁵

Negatīvas noguldījumu iespējas procentu likmes ieviešana stiprināja GRO procentu likmes samazinājuma ietekmi un palīdzēja uzturēt procentu likmju koridora platumu, tādējādi radot bankām stimulu tirdzniecībai starpbanku tirgos, kas ir priekšnoteikums apmierinošai tirgus darbībai, uz tirgu balstītai cenu noteikšanai un efektīvai tirgus disciplīnai.

¹⁵ Sīkāku izklāstu sk. ECB 2013. gada jūlija "Mēneša Biļetena" ielikumā *The Governing Council's forward guidance on the key ECB interest rates* ("Padomes galveno ECB procentu likmju perspektīvas norādes").

Tādējādi procentu likmju samazinājums būtiski ietekmēja tagadnes un nākotnes darījumu naudas tirgus procentu likmes, savukārt apgrozījums ļoti īsa termiņa naudas tirgos kopumā nemainījās.

Lēmuma par noguldījumu negatīvu procentu likmju ieviešanu īstenošana norisēja raiti, savukārt noteiktu Eurosistēmas atlikumu atlīdzībai bija nepieciešamas korekcijas, jo pretējā gadījumā turējumu pārvirzīšana starp kontiem būtu iedragājusi negatīvo procentu likmju politiku. Konkrētāk, ECB pārliecinājās par to, lai negatīvā procentu likme tiktu piemērota arī vidējiem rezervju atlikumiem, kas pārsniedz obligāto rezervju prasības, un dažiem citiem noguldījumiem Eurosistēmā, kā izklāstīts [2014. gada 5. jūnija paziņojumā presei](#).

Ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas nodrošina labāku kredītu pieejamību

Vairākas ITRMO tika [izziņotas 2014. gada 5. jūnijā](#), un to mērķis bija palielināt banku aizdevumu izsniegšanu euro zonas nefinanšu privātajam sektoram. Visām bankām, kuras ievēro noteiktas robežvērtības attiecībā uz reālās tautsaimniecības kreditēšanu, ITRMO nodrošina ilgtermiņa finansējumu ar izdevīgiem nosacījumiem un noteikumiem uz laiku līdz 4 gadiem. Šā pasākuma izvēle atspoguļoja euro zonas tautsaimniecībā pārsvarā izmantoto banku finansējuma struktūru un vājas banku veiktās kreditēšanas, kas kavē atveseļošanos, nozīmi. Radot stimulus reālās tautsaimniecības kreditēšanai, ITRMO bija vērstas uz monetārās politikas transmisijas uzlabošanu. Labākiem banku finansēšanas noteikumiem vajadzētu veicināt kredītu nosacījumu atvieglošanu un stimulēt kredītu izsniegšanu.

Būtiska ITRMO iezīme ir tā, ka summa, ko banka var aizņemt, atkarīga no tās kreditēšanas prakses. Bankām bija tiesības uz sākotnējo aizņemšanās kvotu 7% apmērā no kopējiem aizdevumiem euro zonas nefinanšu privātajam sektoram 2014. gada 30. aprīlī, izņemot kredītus mājsaimniecībām mājokļa iegādei. Bankām bija iespēja izmantot sākotnējo kvotu pirmajās divās operācijās 2014. gada septembrī un decembrī.

Pēc tam no 2015. gada marta līdz 2016. gada jūnijam visiem darījuma partneriem būs iespēja aizņemt papildsummas turpmākajās ITRMO atkarībā no to atbilstošo kreditēšanas aktivitāšu, kas pārsniedz bankām noteiktās etalonsummas¹⁶, attīstības. Jo vairāk līdzekļu bankas būs aizdevušas, pārsniedzot konkrētu etalonsummu, jo vairāk tās drīkstēs aizņemt. Šo stimulu pastiprina reizinātāja izmantošana, kas dod iespēju bankām aizņemt summu, kas trīsreiz pārsniedz neto aizdevumu un etalonsummas starpību (ja tā ir pozitīva).

¹⁶ Etalonsummas nosaka, ņemot vērā katra darījuma partnera neto aizdevumus euro zonas nefinanšu privātajam sektoram (izņemot aizdevumus mājsaimniecībām mājokļa iegādei), kuri reģistrēti 12 mēnešu laikā līdz 2014. gada 30. aprīlim. Padome nolēma, ka bankām, kuras uzrādījušas pozitīvus prasībām atbilstošus neto aizdevumus 12 mēnešu laikā līdz 2014. gada 30. aprīlim, etalonsummas vienmēr nosaka nulles līmenī un ka bankām, kuras uzrādījušas negatīvus prasībām atbilstošus neto aizdevumus gada laikā līdz 2014. gada 30. aprīlim, etalonsummas nosaka šādi: katras bankas mēneša vidējo neto aizdevumu gada laikā līdz 2014. gada 30. aprīlim ekstrapolē 12 mēnešu periodam līdz 2015. gada 30. aprīlim, savukārt gadam no 2015. gada 30. aprīļa līdz 2016. gada 30. aprīlim mēneša neto aizdevuma etalonsummu nosaka nulles līmenī.

ITRMO procentu likmi nosaka katras operācijas termiņa laikam. Pirmajām divām ITRMO procentu likme tika fiksēta atbilstoši Eurosistēmas GRO procentu likmei to uzsākšanas laikā, pieskaitot fiksētu starpību (10 bāzes punktu). Operāciju efektivitātes veicināšanai Padome 2015. gada janvārī nolēma nepiemērot fiksēto starpību (10 bāzes punktu) ITRMO, kas notiks no 2015. gada marta līdz 2016. gada jūnijam. Lai nodrošinātu bankām piedāvāto līdzekļu izmantošanu kredītēšanas kāpuma veicināšanai, tiem darījuma partneriem, kuri nepilda konkrētus nosacījumus attiecībā uz reālajai tautsaimniecībai piešķirto neto aizdevumu apjomu, aizdevumi būs jāatmaksā 2016. gada septembrī, divus gadus pirms ITRMO termiņa beigām. Visu ITRMO termiņš ir 2018. gada septembris.

Šādam zemu ilgtermiņa refinansēšanas likmju un pozitīvu kredītēšanas stimulu (kā arī nekredītēšanas negatīvo seku) apvienojumam vajadzētu palielināt aizdevumu piedāvājumu, pazeminot aizdevumu procentu likmes. ITRMO tādējādi izstrādātas, lai veicinātu labvēlīgu kredītu nosacījumu, kas saistīti ar ECB procentu likmju lēmumiem, nodošanu privātā sektora aizņēmējiem.

Pirmajās divās operācijās kopā tika izmantoti 212.4 mljrd. euro (82.6 mljrd. euro septembrī un 129.8 mljrd. euro decembrī). Operācijās piedalījās 469 darījuma partneri. Bankas, kuras bija ieinteresētas piedalīties, bet kurām nebija attiecīga aizdevumu portfeļa, drīkstēja apvienoties ar bankām, kam bija šādi aizdevumi, izveidojot ITRMO grupas. Tādējādi operācijās faktiski iesaistījās 1 223 kredītiestādes. Kopumā līdzdalība bija vērojama visā euro zonā.¹⁷

Pirmajās divās operācijās aizņemšanās kvotu katram darījuma partnerim aprēķināja iepriekš, pamatojoties uz darījuma partneru iesniegto informāciju par to grāmatvedības uzskaitē esošajiem prasībām atbilstošajiem aizdevumiem 2014. gada aprīlī. Bankas iesniedza veidlapas, norādot prasībām atbilstošo aizdevumu apjomu sākotnējās kvotas (266.5 mljrd. euro) saņemšanai. Šo summu var salīdzināt ar teorētisko kvotu (aptuveni 385 mljrd. euro), ko būtu bijis iespējams saņemt, ja visas bankas, kurām ir prasībām atbilstoši aizdevumi, būtu iesniegušas veidlapas.

Vairākas ITRMO iezīmes bija pievilcīgas bankām. Pirmkārt, operācijās iekļautie cenu un termiņu stimuli salīdzinājumā ar tirgus apstākļiem daudzām bankām bija labvēlīgi. Konkrētāk, 2014. gadā ITRMO līdzekļus varēja iegūt par attiecīgo GRO procentu likmi (5 bāzes punkti, kam pieskaitīti 10 rezerves bāzes punktu). Dienā, kad bija veicams norēķins par otro ITRMO, abās operācijās izmantotais apjoms bija pagarinājis Eurosistēmas refinansējuma atlikuma vidējo termiņu no mazāk nekā četriem mēnešiem tieši pirms pirmās ITRMO norēķina veikšanas gandrīz līdz pusotram gadam (pieņemot, ka ITRMO apjomi tiek turēti četrus gadus). 2014. gada beigās operāciju vidējais termiņš bija nedaudz īsāks – viens gads un četri mēneši. Otrkārt, ērtā finansējuma stāvokļa dēļ līdzdalībā mazāk ieinteresētās bankas norādīja, ka piedalīšanās varētu noderēt to korporatīvā tēla spodrināšanai, jo būtu redzama to dalība reālās tautsaimniecības veicināšanas operācijā. Treškārt, bankas varēja uzlabot savu konkurētspēju aizdevumu tirgū, kredītu nosacījumos ietverot lētākas finansējuma izmaksas.

¹⁷ Diskusiju par pirmās ITRMO rezultātiem sk. ECB 2014. gada oktobra "Mēneša Biļetena" ielikumā *The targeted longer-term refinancing operation of September 2014* ("2014. gada septembra ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācija").

ITRMO veicināja finanšu tirgus nosacījumu atvieglošanu, un laikposmā no 2015. gada marta līdz 2016. gada jūnijam veiktās operācijas nostiprinās monetārās politikas nostāju un atbalstīs kredītu izsniegšanu.

Privātā sektora aktīvu iegādes programmu mērķis – atvieglot kredītu nosacījumus tautsaimniecībā

Abas privātā sektora aktīvu iegādes programmas – "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programma" (ABSIP) un jaunā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma" (NOIP3) – tika izstrādātas, lai nodrošinātu selektīvu intervenci tirgos, kuros ir augsta nefinanšu privātā sektora ietekme uz euro zonas kredītu nosacījumiem. Tāpēc tie papildina ITRMO, risinot vāju kredītu nosacījumu jautājumus un veicinot monetārās politikas transmisiju.

Saskaņā ar ABSIP Eurosistēma sāka iegādāties vienkāršus un caurredzamus ar aktīviem nodrošinātus vērtspapīrus (ABS), kuru pamatā esošie aktīvi ir prasības pret euro zonas nefinanšu privāto sektoru. Saskaņā ar NOIP3 Eurosistēma sāka iegādāties euro zonā reģistrētu MFI emitētas euro denominētas nodrošinātās obligācijas. Padome paziņoja, ka tā sagaida, ka šīs abas aktīvu iegādes programmas darbosies vismaz divus gadus.

Lēmums par vienkāršu un caurredzamu ABS iegādi atspoguļo šā tirgus nozīmi jaunu kredītu plūsmu tautsaimniecībā veicināšanā. Konkrētāk, pastāv cieša saikne starp procentu likmju starpībām, par kādām tirgo ABS, un banku piemērotām aizdevumu procentu likmēm pamatā esošajiem kredītiem. Tā kā Eiropas ABS tirgus ir pavājināts, intervences potenciāls šā tirgus dinamikas maiņai ir augsts. Tādējādi Eurosistēmas veiktās iegādes nostiprina tiešās ITRMO ietekmes radītās sekas, t.i., cik lielā mērā banku finansēšanas izmaksu kritums tiek attiecināts uz euro zonas mājsaimniecībām un uzņēmumiem. ABS procentu likmju starpību samazinājums rada arbitrāžas iespējas bankām, mudinot tās radīt ABS, tādējādi palielinot aizdevumu piedāvājumu, kas savukārt samazina aizdevumu procentu likmes.

Attiecībā uz nodrošinātajām obligācijām saikne starp izdevējbankas bilancē iekļautu nodrošināto obligāciju, no vienas puses, un pamatā esošajiem aizdevumiem, no otras puses, ir samērā cieša. Tā kā nodrošināto obligāciju cenas tiek paaugstinātas, gaidāms, ka bankas reaģēs uz tirgus stimuliem, emitējot vieglāk pārdodamus nodrošinātos vērtspapīrus un tādējādi izsniedzot vairāk aizdevumu to nodrošinājumam. Tāpēc NOIP3 papildina ITRMO un ABS iegādes. Turklāt tiešās intervences nodrošināto obligāciju tirgū stiprinājušas portfeli, atjaunojot transmisijas kanāla līdzsvaru. Apvienoto tiešo operāciju radītais likviditātes pieaugums veicinājis ieguldījumu veidu dažādošanu, tādējādi vēl vairāk atvieglot finansēšanas nosacījumus.

Noris aktīvu iegādes programmu īstenošana

Saskaņā ar ABSIP Eurosistēma 2014. gada 21. novembrī uzsāka vērtspapīru iegādi un līdz gada beigām bija iegādājusies atbilstošus vērtspapīrus par 1.7 mljrd. euro (sk. 2. tabulu). Iegādes apjomi atkarīgi no vairākiem faktoriem, t.sk. no tirgus kopējā

apjoma un tā attīstības, kā arī no apsvērumiem, kas saistīti ar privāto investoru izspiešanas no tirgus ierobežošanu. Samērā ierobežotie 2014. gada iegādes apjomi atspoguļo arī to, ka tā sākās tieši pirms tirgus aktivitātes sezonālā apsūkuma decembrī. Tomēr paziņojums par ABSIP un tās īstenošanu izraisīja redzamu ABS procentu likmju starpību sarukumu, cenu korekcijām īpaši izpaužoties tirgus segmentos, kuros Eurosistēma veica tiešu intervenci.

Nemot vērā euro zonas ABS tirgus nevienmērīgo un plašo raksturu, Padome uzskatīja, ka, lai palielinātu ABSIP efektivitāti, bija lietderīgi paļauties uz četriem ārējiem aktīvu pārvaldniekiem, kuri papildināja viens otru attiecīgajās specializācijas un profesionālo zināšanu jomās. 2014. gada decembrī *Banque de France* uzņēmās iekšējā aktīvu pārvaldnieka pienākumus un vienlaikus ar ārējiem aktīvu pārvaldniekiem uzsāka ABS iegādi. Iecelto aktīvu pārvaldnieku uzdevums ir Eurosistēmas vārdā un ievērojot tās skaidras instrukcijas vadīt ABS iegādes darījumus; pirms to apstiprināšanas Eurosistēma veic cenu un uzticamības pārbaudes. ECB, ņemot vērā dažādo aktīvu pārvaldnieku konkrētās specializācijas jomas, iedala tiem iegādes dažādos atbilstošo euro zonas ABS segmentos. Pēc Eurosistēmas tehnisko iespēju un profesionālo zināšanu tālākas uzlabošanas tā paredzējusi pārņemt ABSIP īstenošanu no ārējiem aktīvu pārvaldniekiem.

2. tabula

Kopējās 2014. gadā saskaņā ar ABSIP un NOIP3 veiktās iegādes

(mljrd. euro; %)

	Norēķinu kopsumma 2014. gadā	t.sk. otrreizējā tirgus daļa	t.sk. sākotnējā tirgus daļa
ABSIP	1.7	90	10
NOIP3	29.6	82	18

Avots: ECB.

Saskaņā ar NOIP3 Eurosistēma uzsāka iegādi 2014. gada 20. oktobrī, un 2014. gada beigās nopirkto obligāciju bilances vērtība bija 29.6 mljrd. euro (sk. 2. tabulu). NOIP3 tika uzsākta raiti un efektīvi. Iegāde notika daudzās valstīs atbilstoši mērķa apjomam. To principā veic visa Eurosistēma, bet efektivitātes nolūkos tiek piemērota specializācija. Tāpat kā NOIP un NOIP2 gadījumā NOIP3 portfelis pieejams vērtspapīru aizdevumiem.

NOIP3 izsludināšana un īstenošana tāpat kā ABSIP gadījumā izraisīja redzamu atbilstošo aktīvu starpības sarukumu.

Saskaņā ar abām programmām iegāde tiek veikta gan sākotnējos, gan otrreizējos tirgos. 2014. gadā 18% nodrošināto obligāciju un 10% ABS tika iegādāti sākotnējā tirgū.

Viskrasākā NOIP3 un ABSIP pozitīvā ietekme uz attiecīgajiem tirgiem bija tieši pēc to izsludināšanas 4. septembrī un sīkākas operatīvās informācijas publicēšanas 2. oktobrī, kad kredītriska starpības būtiski saruka, īpaši grūtību skartajās jurisdikcijās emitētajiem vērtspapīriem. Faktiskās iegādes sākumā kredītriska starpības vēl nedaudz samazinājās, bet pēc tam tās bija samērā stabilas. Tuvojoties gada nogalei, diezgan zemie starpību līmeņi noteica investoru pieprasījuma pēc nodrošinātām obligācijām kritumu, tāpēc kredītriska starpības nedaudz palielinājās.

Informācija par katras minētās programmas atlikumu, nedēļas norēķinu kopsummu un nedēļas laikā veikto dzēšanu pieejama ECB interneta vietnē, bet komentāri – Eurosistēmas [nedēļas finanšu pārskatos](#). Turklāt saistībā ar NOIP3 ECB katru mēnesi savā interneta vietnē publicē informāciju par iegādi sākotnējā un otrreizējā tirgū.

Aktīvu atbilstība iegādes programmām

Attiecībā uz aktīvu atbilstību iegādei jāievēro Eurosistēmas nodrošinājuma sistēmas pamatprincipi, kuros ieviestas dažas korekcijas, lai ņemtu vērā atšķirību starp aktīvu pieņemšanu kā nodrošinājumu un to tiešu iegādi. Lai nodrošinātu visas euro zonas aktīvu iekļaušanu programmās, Grieķijas un Kipras ABS un nodrošinātajām obligācijām, kuras pašlaik nav atļauts izmantot kā nodrošinājumu monetārās politikas operācijās, piemēro īpašus riska mazināšanas pasākumus¹⁸ ietverošus noteikumus.

NOIP3 gadījumā nodrošinātajām obligācijām jāatbilst pašu nodrošinājuma apstiprināšanas un dažām citām ECB Lēmuma ECB/2014/40 2. pantā noteiktajām prasībām. Uzņēmumi, kuru darbība Eurosistēmas kredītooperācijās ir apturēta, nepiedalās arī NOIP3 uz šādu uzņēmumu darbības kredītooperācijās apturēšanas laiku. Papildus tam ir ierobežojumi turējumiem vērtspapīru dalījumā.

Saistībā ar ABSIP vērtspapīriem jāatbilst Lēmuma ECB/2014/45 2. pantā noteiktajām prasībām. ECB veic arī kredītriska novērtējumu un uzticamības pārbaudes gan pirms šādu ABS iegādes, gan pastāvīgi. Turklāt ir ierobežojumi turējumiem vērtspapīru dalījumā.

2.3. ECB refinansēšanas operācijas un likviditātes dinamika

Eurosistēma turpināja piedāvāt augstu likviditāti, regulārajās refinansēšanas operācijās izmantojot pilna apjoma piešķiruma procedūru, t.i., galvenajās refinansēšanas operācijās (GRO) un ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās (ITRO) ar termiņu 3 mēneši. Tādējādi refinansēšanas operāciju atlikuma apjomu tāpat kā iepriekšējos gados (kopš 2008. gada) noteica, ņemot vērā darījuma partneru pieprasījumu pēc Eurosistēmas likviditātes. Lai turpinātu apmierināt banku pieprasījumu pēc centrālās bankas likviditātes, Padome jūnija politikas pasākumu kopuma ietvaros nolēma pagarināt pilna apjoma piešķiruma politiku GRO un ITRO vismaz līdz 2016. gada decembrim.

Bankas turpināja plaši izmantot atmaksas iespēju divās ITRO ar termiņu 3 gadi, 2014. gadā atmaksājot 334 mljrd. euro, t.i., nedēļā tika atmaksāti vidēji 6.7 mljrd. euro. Vārda tiešajā nozīmē samērā stabilo likviditātes vajadzību kontekstā, ko nosaka rezervju prasības un autonomie faktori¹⁹, atmaksas 2014. gadā izraisīja pakāpenisku, bet būtisku likviditātes pārpalikuma un Eurosistēmas bilances samazināšanos (sk. 24. att.). Atmaksas noteica dažādi faktori, t.sk. finansējuma tirgu pieejamības uzlabošanās un stabilāki finansējuma avoti, tendence samazināt piesardzības nolūkos turētās virsrezerves, kā arī bilanču korekcijas un samazināšanas process. Turklāt atmaksas, iespējams, veicināja arī finansējuma reglamentējošās vērtības krišanās pēc tam, kad ITRO ar termiņu 3 gadi atmaksas termiņš kļuva īsāks par 1 gadu. Visbeidzot, atmaksas veicināja arī tas, ka bankas

¹⁸ Stikāku izklāstu sk. ECB 2014. gada 15. oktobra Lēmuma ECB/2014/40 par nodrošināto obligāciju iegādes trešās programmas īstenošanu 2. panta 5. punktā un ECB 2014. gada 19. novembra Lēmuma ECB/2014/45 par ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru iegādes programmas īstenošanu 2. panta 8. punktā.

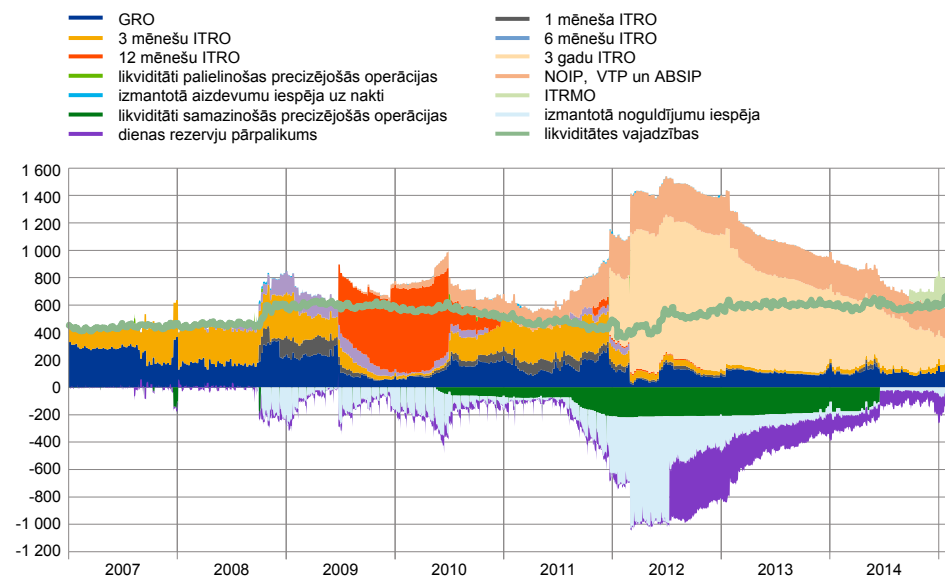
¹⁹ Autonomie faktori ir tādi Eurosistēmas bilances posteņi (piemēram, banknotes apgrozībā un valdības noguldījumi), kuri ietekmē kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumu kontu turējumus, bet nav tiešā ECB likviditātes pārvaldības funkcijas kontrolē.

izvēlējās īsāka termiņa Eurosistēmas operācijas, lai aktīvāk pārvaldītu likviditāti, vai ITRMO. Atmaksas pirms abām ITRMO tiešām strauji pieauga (līdz 19.9 mljrd. euro 2014. gada 24. septembrī un līdz 39.8 mljrd. euro 2014. gada 17. decembrī).

24. attēls

Eurosistēmas kopš 2007. gada veiktās likviditāti palielinošās un samazinošās operācijas

(mljrd. euro)

Avots: ECB.

2014. gada jūnijā tika apturētas precizējošās operācijas ar termiņu 1 nedēļa, kuras veica, lai samazinātu ar "Vērtspapīru tirgu programmas" starpniecību iepludināto likviditāti. Šis jūnija–oktobra monetārās politikas pasākumu kopumā iekļautais pasākums ļāva sākotnēji palielināt likviditātes pārpalikuma līmeni. Tūlīt pēc precizējošo operāciju ar termiņu 1 nedēļa apturēšanas likviditātes pārpalikums 18. jūnijā pieauga līdz 160 mljrd. euro (no 122 mljrd. euro dienu iepriekš).

Šis likviditātes pārpalikuma kāpums izrādījās īslaicīgs galvenokārt tāpēc, ka likviditāti, ko vairs nemazināja precizējošās operācijas, kompensēja zemāka līdzdalība citās Eurosistēmas refinansēšanas operācijās. Bankas paātrināja ITRMO ar termiņu 3 gadi aizņemto līdzekļu atmaksu un samazināja GRO izmantošanu. Tomēr bankas, kurām bija daudz naudas līdzekļu un kuras bija regulāri piedalījušās likviditāti samazinošajās operācijās, nevarēja ieguldīt visu līdzekļu pārpalikumu, tāpēc bija vērojams to pieprasījuma noguldījumu kontu un noguldījumu iespējas turējumu neto pieaugums, kas ierobežoja likviditātes pārpalikuma samazināšanos. Tas, ka šīs bankas acīmredzot neaizdeva pārmērīgos skaidrās naudas turējumus citiem darījuma partneriem, norāda uz nepārtrauktu tirgus sadrumstalotību. Vienlaikus lielāki autonomie faktori palielināja likviditātes vajadzības, tādējādi kavējot likviditātes pārpalikuma veidošanos. Līdz 10. jūlijam likviditātes pārpalikums atradās līmenī, kāds bija novērots tieši pirms likviditāti samazinošo precizējošo operāciju ar termiņu 1 nedēļa apturēšanas.

Turklāt ITRMO piešķirumu ietekme uz likviditātes nodrošināšanu atkarīga no tā, cik lielā mērā bankas maina līdzdalību citās tajā pašā nedēļā notiekošajās Eurosistēmas kredītooperācijās, izmantojot aizstāšanu. Norēķinu brīdī septembra un decembra operācijās tika ieludināti attiecīgi 47.9 mljrd. euro un 95.3 mljrd. euro neto izteiksmē, bankām atmaksājot ITRO ar termiņu 3 gadi turējumus un mainot līdzdalības summu attiecīgajās GRO un ITRO ar termiņu 3 mēneši.

Kopumā nedaudz svārstīgākā daļība Eurosistēmas regulārajās refinansēšanas operācijās apjoma ziņā salīdzināma ar iepriekšējo gadu. ITRO ar termiņu 3 gadi piešķirto līdzekļu atmaksa lielā mērā kompensēja precizējošo operāciju apturēšanu un jaunu operāciju, piemēram, ITRMO, uzsākšanu, veicinot regulāro operāciju vispārējo stabilitāti. Konkrētāk, 2014. gadā GRO izmantošanas apjoms bija vidēji 110 mljrd. euro, kas kopumā nebija mainījies (2013. gadā – 108 mljrd. euro). Atsevišķu GRO izmantošana 2014. gadā ievērojami svārstījās (no 82 mljrd. euro līdz 174 mljrd. euro). ITRO ar termiņu 3 mēneši vidējā izmantošana salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās, vidējam piešķiruma apjomam sasniedzot 11 mljrd. euro (2013. gadā – 7.2 mljrd. euro).

Visās Eurosistēmas atklātā tirgus operācijās kopā (neietverot tiešos monetārās politikas portfeļus) nodrošinātais likviditātes apjoms 2014. gada beigās saruka no aptuveni 650 mljrd. euro līdz aptuveni 600 mljrd. euro, decembra sākumā uz īsu brīdi noslīdot pat zem 500 mljrd. euro (sk. 24. att.). Šis sarukums atbilda iepriekšējos gados vērotajai tendencei. Tādējādi 2014. gadā likviditātes pārpalikums bija vidēji 129 mljrd. euro – ievērojami mazāks nekā 2013. gadā (300 mljrd. euro). 2014. gada 2. pusgadā likviditātes pārpalikuma līmeni veicināja jaunie pasākumi, un 2014. gada beigās tas svārstījās no 70 mljrd. euro līdz 260 mljrd. euro. 2014. gada beigās turpmākas likviditātes mazināšanas spējas bija augstas, jo atlikums no ITRO ar termiņu 3 gadi finansējuma joprojām bija 210 mljrd. euro. Tomēr tiek gaidīts, ka nākamās ITRMO un aktīvu iegādes palielinās likviditātes pārpalikumu 2015. gadā.

Eurosistēmas bilances aizsardzība

Monetārās politikas īstenošanā Eurosistēma veic kredītooperācijas ar darījuma partneriem atbilstoši "Eurosistēmas monetārās politikas instrumentu un procedūru vispārējā dokumentācijā" definētiem konkrētiem atbilstības kritērijiem. Lai gan saskaņā ar atbilstības kritērijiem darījuma partneriem jābūt finansiāli stabiliem, Eurosistēma var tikt pakļauta negaidītam darījuma partnera saistību neizpildes riskam. Šo risku mazina, pieprasot darījuma partneriem sniegt pietiekamu nodrošinājumu saskaņā ar centrālo banku praksi visā pasaulē.

2014. gadā Eurosistēma turpināja garantēt pietiekamu nodrošinājuma pieejamību plašam darījuma partneru lokam tā, lai Eurosistēma varētu nodrošināt atbilstošu likviditātes apjomu savās monetārās politikas operācijās.²⁰ Turklāt Eurosistēmas līmenī pastāvīgi tika veikts ar likviditāti palielinošu operāciju saistīto finanšu risku monitorings un kvantitatīvais novērtējums, un par tiem regulāri tika ziņots ECB lēmējinstīcijām.

²⁰ Stikāka informācija par atbilstošiem tirgojamiem aktīviem, nodrošinājuma izmantošanu un kredītu atlikumiem [publicēta ECB interneta vietnē](#).

2014. gadā Eurosistēma pieņēma vairākus pasākumus, lai veicinātu atbilstības kritērijus un riska kontroles sistēmu, kas pasargā Eurosistēmu no finansiālu zaudējumu riska, ja aktīvi jārealizē darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Piemēram, Padome [turpināja uzlabot kredītu līmeņa datu prasības attiecībā uz ABS](#). Turklāt tika mainīti [noteikumi](#) par attiecīgā reitinga piešķiršanu, lai noteiktu tirgojamo aktīvu un ar tiem saistītā diskonta atbilstību. Attiecībā uz pagaidu nodrošinājuma sistēmu Padome pieņēma [Pamatnostādni ECB/2014/31](#), ar kuru skaidrības labad pārstrādāta Pamatnostādne ECB/2013/4 un kura ļauj papildu kredītprasību regulējumā iekļaut konkrētus nefinanšu sabiedrību emitētus īstermiņa parāda instrumentus, kas citādi neatbilstu Eurosistēmas tirgojamu aktīvu atbilstības kritērijiem, ar nosacījumu, ka šie aktīvi atbilst vairākiem konkrētiem kritērijiem.

2.4. Komunikācija par Eurosistēmas bilanci

Padome paziņoja, ka tās monetārās politikas pasākumi (gan aizdevumu operācijas, gan aktīvu iegādes) būtiski ietekmēs Eurosistēmas bilanci.

Šā paziņojuma nolūks bija kļedēt nenoteiktību par pasākumu kopējo mērogu. Tā radās, jo jūnija–oktobra pasākumu kopuma pamatelementu ITRMO apjomu lielākoties noteica Eurosistēmas darījuma partneru pieprasījums, t.i., atsevišķu banku lēmumi piedalīties operācijās. Tāpēc nevarēja precīzi paredzēt kopējo sniegtā stimula apjomu, lai gan katrai likviditātes vienībai, kas ieviesta ar jūnija–oktobra monetārās politikas pasākumiem, ir ilgstoša kredītēšanu atvieglojoša ietekme.

Tādējādi komunikācija par bilances apjomu atspoguļoja Padomes nodomu nodrošināt atbilstošu monetārā stimula apjomu SPCI gada inflācijas palielināšanai līdz līmenim, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam. Taču Eurosistēmas bilances apjoms nav monetārās politikas mērķis. Drīzāk aktīva bilances pārvaldīšana ir instruments, ko izmanto ECB cenu stabilitātes nodrošināšanas uzdevuma īstenošanai, kad sasniegta ļoti īsa termiņa nominālo procentu likmju zemākā efektīvā robeža.

3. Atveseļošanās un uzticēšanās stiprināšana: Eiropas finanšu sektors

ECB 2014. gadā īstenoto pasākumu ietvaros tika būtiski stiprināta Eiropas finanšu sektora stabilitāte un vairota uzticēšanās šim sektoram. Šajā kontekstā ECB veica vairākus pasākumus, t.sk. sagatavoja regulārus jauno finanšu sistēmas risku, noturības līmeņa un šoka absorbētspējas novērtējumus, analizēja finanšu sistēmas un tautsaimniecības saikni, veica nozīmīgo kredītiestāžu visaptverošu novērtējumu un piedalījās diskusijās par regulatīvo prasību veidošanu gan starptautiskajā, gan ES līmenī. Turklāt līdz ar Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) izveidi ECB 2014. gada 4. novembrī oficiāli uzņēmās mikroprudenciālās un makroprudenciālās uzraudzības pienākumu izpildi. Jaunās sistēmas ietvaros ciešā sadarbībā ar iesaistīto dalībvalstu iestādēm tiks nodrošināta gan iestādēm specifisku risku, gan sistēmisku finanšu sistēmas risku savlaicīga un efektīva atklāšana un novēršana.

Šajā sadaļā aprakstītas galvenās minētajās jomās novērotās norises, īpaši pievēršoties tam, kā ECB pasākumi un institucionālās un regulējuma pārmaiņas veicināja finanšu sistēmas atveseļošanu, vājinot banku un valdību saikni un stiprinot uzticēšanos ES finanšu sektoram.

3.1. Finanšu stabilitātes²¹ nodrošināšana – galvenais ECB uzdevums

ECB finanšu stabilitātes analīzes dati tiek regulāri publicēti, piemēram, ECB pusgada *Financial Stability Review*.²² Turklāt ECB sniedz Eiropas Sistēmisko risku kolēģijai (ESRK) analītisko atbalstu finanšu stabilitātes analīzes jomā. 2014. gadā ECB finanšu stabilitātes analīzes dati bija īpaši noderīgi banku un apdrošināšanas sabiedrību ES mēroga stresa testa negatīvo scenāriju izstrādē, ko nodrošināja ESRK.²³ Scenāriji tika izmantoti Eiropas Banku iestādes (EBI) ES mērogā veiktajā banku stresa testā, kura rezultāti bija ECB sagatavotā banku visaptverošā novērtējuma²⁴, kā arī Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādes (EAAPI) īstenotā apdrošināšanas sabiedrību stresa testa²⁵ pamatā.

²¹ Saskaņā ar ECB definīciju finanšu stabilitāte ir stāvoklis, kurā finanšu sistēma – finanšu starpnieki, tirgi un tirgus infrastruktūras – spēj izturēt šokus bez nozīmīgiem pārrāvumiem finanšu starpniecībā un efektīvā uzkrājumu novirzīšanā produktīvos ieguldījumos.

²² Sk. ECB 2014. gada maija *Financial Stability Review* un ECB 2014. gada novembra *Financial Stability Review*.

²³ Sk. ESRK 2014. gada aprīļa publikācijas *EBA/SSM stress test: The macroeconomic adverse scenario* ("EBI/VUM stresa tests: negatīvais makroekonomiskais scenārijs") un *EIOPA/ESRB adverse financial market scenarios for insurance stress test* ("EAAPI/ESRK negatīvie finanšu tirgus scenāriji apdrošināšanas sabiedrību stresa testam").

²⁴ Sk. ECB 2014. gada oktobra publikāciju *Aggregate report on the comprehensive assessment* ("Kopsavilkuma ziņojums par visaptverošo novērtējumu").

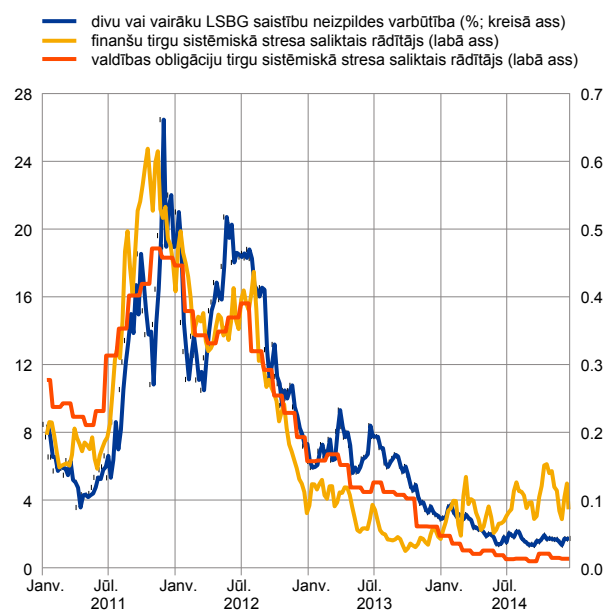
²⁵ Sk. EAAPI 2014. gada novembra publikāciju *EIOPA insurance stress test 2014* ("EAAPI apdrošināšanas sabiedrību 2014. gada stresa tests").

Euro zonas finanšu sistēmas stresa rādītāji 2014. gadā bija ierobežoti, taču riski saglabājas

25. attēls

Euro zonas finanšu tirgus, banku sektora un valstu stresa rādītāji

(2011. gada janvāris–2015. gada februāris)

Avoti: Bloomberg un ECB aprēķini.

Piezīmes. "Divu vai vairāku LSBG saistību neizpildes varbūtība" attiecas uz vienlaicīgas saistību neizpildes varbūtību viena gada laikā 15 lielu un sarežģītu banku grupu izlasē. Sīkāku informāciju par sistēmiskā stresa saliktajiem rādītājiem sk. *Hollo, D., Kremer, M., Lo Duca, M. C.ISS – a composite indicator of systemic stress in the financial system*. Pētījumu sērija, Nr. 1426, ECB, 2012. gada marts.

Euro zonas finanšu sistēmas stresa rādītāji 2014. gadā joprojām bija ierobežoti. Euro zonas banku un valstu stresa rādītāji turpināja samazināties, sasniedzot pirms pasaules finanšu krīzes reģistrēto līmeni. Arī plašākā mērogā finanšu sistēmas stresa rādītāji saglabājās ierobežoti (sk. 25. att.).

2014. gadā konstatētos euro zonas finanšu stabilitātes riskus var iedalīt divās plašās kategorijās. Pirmā risku kategorija ietver ar pasaules finanšu krīzes sekām saistītās problēmas, kas gada laikā mazinājās, taču joprojām radīja bažas. Euro zonā šīs problēmas bija galvenokārt saistītas ar nepietiekamu progresu banku sektora un valdību trūkumu novēršanā. Otrs plašais risku kopums ietver jaunus riskus, kas galvenokārt radās saistībā ar nepārtrauktajiem peļņas meklējumiem pasaulē. Tādējādi palielinājās finanšu sistēmas neaizsargātība pret pēkšņām riska prēmiju pārmaiņām.

Visu galveno finanšu sistēmas stabilitātes risku pamatā bija nenoteiktība saistībā ar vājo, trauslo un nevienmērīgo tautsaimniecības atveseļošanu. Šo neaizsargātību var pastiprināt arī ļoti zemā inflācija, ja tā saglabāsies pašreizējā līmenī ilgāk, nekā prognozēts, vai turpinās pazemināties.

Turpmāks progress ar pasaules finanšu krīzes sekām saistīto problēmu risināšanā

Gan bankas, gan valdības 2014. gadā veica turpmākus pasākumus, lai risinātu ar krīzes sekām saistītās problēmas. Gada laikā tika nostiprinātas euro zonas banku bilances un iezīmējās skaidra pāreja no iepriekšējos gados vērotās aizņemto līdzekļu īpatsvara un risku samazināšanas uz kapitāla palielināšanu saistībā ar ECB veikto visaptverošo novērtējumu. Vienlaikus turpinājās euro zonas valdību panāktais progress fiskālās konsolidācijas un strukturālo reformu jomā, lai gan dažādās valstīs tas notika atšķirīgā tempā. Noskaņojumam uzlabojoties, būtiski samazinājās euro zonas valdību zemāka reitinga obligāciju peļņas likmes, kas dažos gadījumos sasniedza pēdējoreiz pirms pasaules finanšu krīzes otrā viļņa, kurš bija vērojams 2010. gadā galvenokārt euro zonā, reģistrēto līmeni.

Neraugoties uz banku un valdību panākto progresu, joprojām pastāv finanšu stabilitātes problēmas. Lai gan ar visaptverošo novērtējumu tika nodrošināts, ka euro zonas nozīmīgo banku rīcībā ir pietiekams kapitāls, banku sistēmai joprojām jārisina ar trauslumu un nenoteiktību saistītie jautājumi. Galvenā problēma, ar ko 2014. gadā

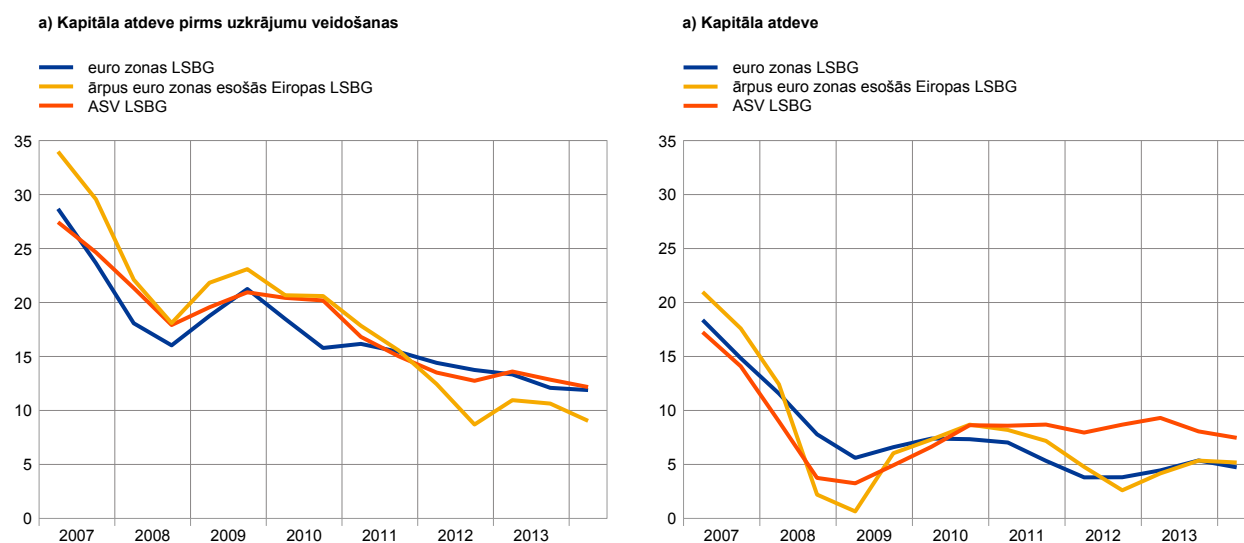
saskārās euro zonas banku sektors, bija lielā sektora daļā ilgstoši vērojamā zemā pelnītspēja, ko galvenokārt noteica vāja ekonomiskā vide. Ilgstoši neliela bankas pelnītspēja un ierobežotas iespējas uzlabot šoka absorbētspēju, izmantojot nesadalīto peļņu un uzkrājumus, var radīt sistēmiska riska bažas. Šādā situācijā bankas nevarēs iesaistīties jaunās ienesīgās kreditēšanas aktivitātēs, un lēnas izaugsmes apstākļos var pastiprināties ar strukturālu uzņēmējdarbības modeli saistītas bažas. Šādos apstākļos pelnītspējas uzlabošanas nolūkā bankas varētu uzņemties lielāku risku, paaugstinot savu neaizsargātību pret turpmākiem šokiem.

Banku kapitāla atdeve 2014. gadā bija daudz zemāka nekā kapitāla vērtspapīru izmaksas (iesaistītajām pusēm paredzamā ienesīguma likme), un tas liecina par strukturālu vajadzību atsevišķos banku sistēmas sektoros veikt turpmākas bilanču korekcijas. Tomēr 2014. gadā banku vājā pelnītspēja bija ne tikai euro zonas banku problēma. To kopējais finanšu sniegums bija ļoti līdzīgs ārpus euro zonas esošo Eiropas banku finanšu sniegumam, un pēc korekciju ieviešanas attiecībā uz uzkrājumiem nedrošiem parādiem tas būs līdzīgs arī ASV banku finanšu sniegumam (sk. 26. att.).

26. attēls

Pirms un pēc uzkrājumu veidošanas aprēķinātā euro zonas un pasaules lielu un sarežģītu banku grupu kapitāla atdeve

(%; mediānas; divu periodu mainīgie vidējie rādītāji)

Avoti: SNL Financial un ECB aprēķini.

Piezīmes: "Ārpus euro zonas esošās Eiropas LSBG" ietver Apvienotās Karalistes, Šveices, Zviedrijas un Dānijas bankas. Dati sniegti par periodu no 2007. gada 1. pusgada līdz 2014. gada 1. pusgadam.

2014. gadā euro zonas valdības parāda stress joprojām bija ierobežots. Pēc tiešo monetāro darījumu izsludināšanas 2012. gadā un ECB politikas pasākumiem 2014. gadā valdības parāda tirgus apstākļi uzlabojās un veicināja samērā labvēlīgu tirgus noskaņojumu. Šo norisi noteica pakāpeniska ciklisko tautsaimniecības apstākļu nostiprināšana un notiekošā fiskālā konsolidācija.

Labvēlīgo noskaņojumu veicināja arī turpmāki panākumi valdību un banku saiknes vājināšanā. Šajā ziņā izšķiroša bija VUM izveide un regulatīvo iniciatīvu, piemēram,

27. attēls

Euro zonas uz cenu balstīts finanšu integrācijas rādītājs (FINTEC)

(1999. gada janvāris–2014. gada decembris)

Avoti: ECB un ECB aprēķini.

Piezīmes. "Uz cenu balstīts FINTEC" (*Financial INTEgration Composite*) apkopo vairāku esošo cenu izkliedes rādītāju datus, kas aptver četrus interesējošos finanšu tirgus segmentus. FINTEC nosaka robežas no nulles (pilnīga sadrumstalotība) līdz vienam (pilnīga integrācija). FINTEC pieaugums signalizē par lielāku finanšu integrāciju. Sīkāku informāciju sk. *Financial integration in Europe* ("Finanšu integrācija Eiropā"), ko ECB plāno publicēt 2015. gadā.

jauno iekšējās kapitalizācijas noteikumu, izstrāde.

Tomēr arvien pastāvošā euro zonas banku un valdību aizņemšanās izmaksu būtiskā korelācija liecina, ka šajā jomā nepieciešams turpmāks progress.

2014. gadā turpinājās grūtības saistībā ar valdības parāda saglabāšanu atmaksājamā līmenī, un to noteica daudzu valstu pastāvīgi augstais parāda līmenis, lielāki tautsaimniecības perspektīvas lejupvērstie riski un ļoti zemas inflācijas vide. Galvenā problēma, iespējams, joprojām būs nenoteiktība saistībā ar valdības parāda saglabāšanu atmaksājamā līmenī. Tas liecina, ka nepieciešams ieviest turpmākas fiskālo un tautsaimniecības pamatrādītāju korekcijas attiecībā uz parāda saglabāšanu atmaksājamā līmenī.

Ņemot vērā progresu, ko bankas un valdības panākušas ar pasaules finanšu krīzes sekām saistīto problēmu risināšanā, euro zonas finanšu tirgus integrācija, kas vērojama kopš 2012. gada, 2014. gadā turpināja uzlaboties, sasniedzot

pēdējoreiz pirms euro zonas valdības parāda krīzes reģistrēto līmeni (sk. 27. att.).²⁶

Finanšu tirgus integrācijas jomā visos svarīgākajos tirgus segmentos, t.i., naudas, obligāciju, vērtspapīru un banku tirgos, bija vērojami dažādi situācijas uzlabojumi.

Pastāvīgi banku pasākumi bilanču nenoteiktības mazināšanā un finansēšanas pozīciju uzlabošanā veicināja pakāpenisku naudas tirgus integrācijas pieaugumu. Uzlabojumu atspoguļoja likviditātes pārpalikuma (skaidrās naudas apjoma, kas ir banku rīcībā papildus standarta prasībām) sarukums.

2014. gadā turpināja mazināties arī euro zonas obligāciju tirgu sadrumstalotība. Obligāciju tirgus integrācijas uzlabojumus noteica vairāki faktori. Pirmkārt, turpināja mazināties euro zonas valstu ekonomiskā noskaņojuma atšķirības. Otrkārt, ECB lēmumi par turpmākiem monetārās politikas pasākumiem gada laikā nostiprināja uzticēšanos. Treškārt, monetārās politikas nostāja citās lielākajās valūtu zonās kopumā saglabājās stimulējoša, veicinot augstāka ienesīguma aktīvu meklējumus. Tas ļāva samazināt riskantāku aktīvu peļņas likmju starpības un euro zonas obligāciju tirgu sadrumstalotību. Šie faktori labvēlīgi ietekmēja euro zonas valstu akciju tirgus, kas 2014. gadā kļuva nedaudz viendabīgāki.

Euro zonas banku tirgu integrācija kreditēšanas aktivitātes un noguldījumu piesaistīšanas jomā 2014. gadā mazliet uzlabojās. Nedaudz pieauga banku pārrobežu aktivitāte, lai gan banku tirgu integrācija arvien bija vājāka nekā pirms finanšu krīzes sākuma. Par to liecināja, piemēram, joprojām pastāvošās atšķirības starp aizņemšanās izmaksām, ko sedz euro zonas valstu nefinanšu sabiedrības (īpaši mazie un vidējie uzņēmumi), kas vēl nav pārtraukušas darbību.

²⁶ Sīkāku 2014. gada finanšu tirgus integrācijas norišu analīzi sk. *Financial integration in Europe* ("Finanšu integrācija Eiropā"), ko ECB plāno publicēt 2015. gadā.

Lai gan Eurosistēma uzskata, ka finanšu tirgu integrācija pirmkārt un galvenokārt ir tirgu virzīts process, finanšu sistēmas tiesiskajām un regulatīvajām prasībām nepārprotami ir svarīga veicinoša loma. 2014. gadā finanšu tirgu integrāciju noteica vairāki būtiski panākumi regulatīvajā jomā (sk. arī šīs nodaļas 3.3. un 3.4. sadaļu). ECB 2014. gada 4. novembrī uzņēmās banku uzraudzības pienākumus. Vienotais uzraudzības mehānisms (VUM) un Vienotais noregulējuma mehānisms (VNM) ir būtiski pilnāri, uz kuriem balstīta stabilāka un noturīgāka sistēma. Tie palīdzēs nākotnē novērst finanšu krīzi un nepieciešamības gadījumā nodrošināt efektīvu iejaukšanos un, visbeidzot, banku noregulējumu. Šādi būtiski tiks veicināta Eiropas finanšu tirgu integrācija.

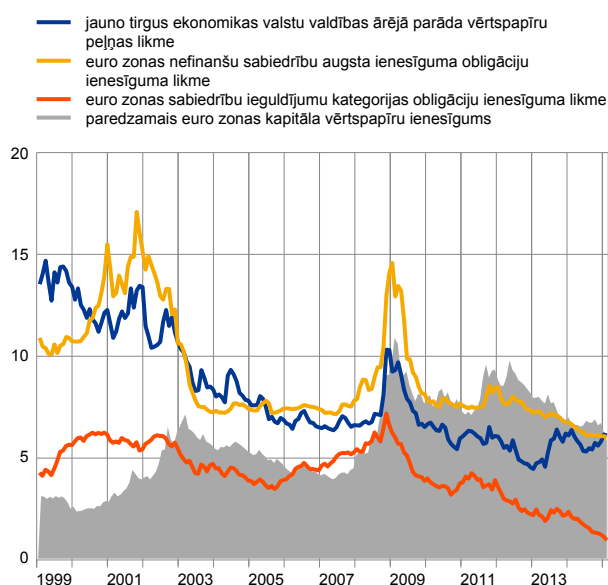
Nepieciešama jauno risku rūpīga uzraudzība un analīze

Lai gan vislielākās grūtības finanšu stabilitātes jomā radīja finanšu krīzes seku izraisītās problēmas, pēc krīzes bija vērojamas jaunu iespējamu risku pazīmes, un 2014. gadā daži no šiem riskiem turpināja palielināties. Riski bija lielākoties saistīti ar zemajām procentu likmēm, kuru ietekmē peļņas meklējumi tika novirzīti uz finanšu aktīvu tirgiem, kā arī dažiem reālo aktīvu tirgiem, kur zemas aizņemšanās izmaksas dažās nozarēs un valstīs noteica cenu kāpumu.

28. attēls

Atsevišķas obligāciju peļņas likmes un paredzamais kapitāla vērtspapīru ienesīgums

(1999. gada janvāris–2015. gada februāris; %)

Avoti: Bloomberg, Bank of America/Merrill Lynch indeksi, R. Shiller (Yale University), ECB un ECB aprēķini.
Piezīme: Paredzamā euro zonas kapitāla atdeve ir apvērsta un cikliski koriģēta cenas un peļņas attiecība (Šillera attiecība).

Neraugoties uz svārstīguma uzplūdiem saistībā ar ģeopolitiskās spriedzes palielināšanos un vājiem tautsaimniecības datiem, 2014. gadā pasaules finanšu tirgos turpinājās peļņas meklējumi, kas Eiropā visvairāk bija vērojami uzņēmumu un valdību obligāciju tirgos (sk. 28. att.). Tas bija saistīts ar euro zonas obligāciju, kapitāla vērtspapīru un naudas tirgu lielāku iekšējo un savstarpējo korelāciju, kas līdzīga pirms pasaules finanšu krīzes vērotajai korelācijai.

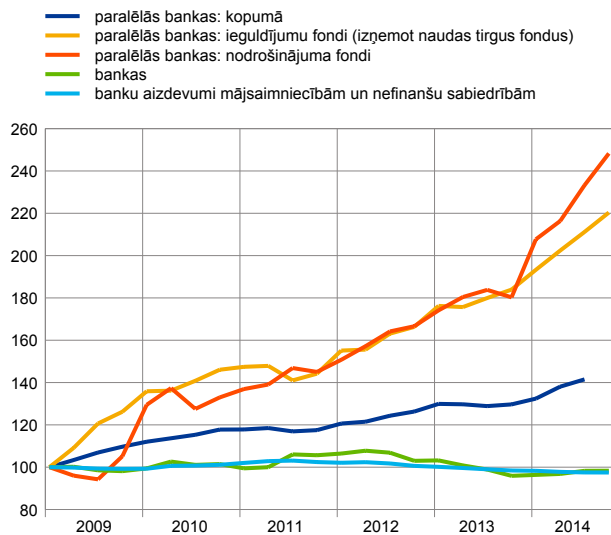
Pēdējos gados notiekošā euro zonas nebanku kredītu starpniecības sektora (šādi Finanšu stabilitātes padome plaši definē vai apzīmē paralēlo banku sektoru, ietverot visas nemonētārās finanšu iestādes, izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus) pastāvīgā paplašināšanās norāda, ka šajā jomā varētu būt palielinājusies neaizsargātība (sk. 29. att.).²⁷ Euro zonas paralēlo banku sektors pēdējos 10 gados būtiski paplašinājies. Paralēlo banku sektora plašākais rādītājs liecina, ka aktīvu kopapjoms palielinājās divas reizes, 2014. gada jūnijā sasniedzot 22 trilj. euro. Sektorā notika nozīmīgas ar trim finanšu krīzes blakusproduktiem saistītas pārmaiņas. Pirmkārt, ļoti zemu procentu likmju

²⁷ Finanšu stabilitātes padome definē paralēlo banku darbību kā "kredītu starpniecībā iesaistītas institūcijas un darbības (pilnībā vai daļēji), kas neietilpst parastajā banku sistēmā". Diskusiju par euro zonas paralēlo banku sektoru sk. Doyle, N., Hermans, L., Mikkonen, K., Molitor, P. *Structural features of the wider euro area financial sector* ("Euro zonas plašākā finanšu sektora strukturālās iezīmes"). ECB 2014. gada izdevums *Banking Structures Report* ("Ziņojums par banku darbības struktūru").

29. attēls

Atsevišķu euro zonas finanšu sektoru aktīvi

(2009. gada 1. cet.–2014. gada 4. cet.; indekss: 2009. g. 1. cet. = 100)

Avoti: ECB un ECB aprēķini.

vidē ar grūtībām saskārās naudas tirgus fondi, kuru aktīvi saruka no pirmskrīzes augstākā līmeņa 1.3 trīj. euro apjomā līdz 835 mljrd. euro 2014. gada vidū. Otrkārt, šajā periodā vērtspapīrošanā iesaistīto euro zonas finanšu instrumentsabiedrību aktīvi samazinājās gandrīz par trešdaļu (līdz 1.9 trīj. euro). Treškārt, naudas tirgus fondu un finanšu instrumentsabiedrību sarukumu vairāk nekā kompensēja euro zonas ieguldījumu fondu (izņemot naudas tirgus fondus) sektora spēcīgā izaugsme. Ņemot vērā intensīvus peļņas meklējumus visā pasaulē, euro zonas ieguldījumu fondu sektors (izņemot naudas tirgus fondus) 2014. gada 3. ceturksnī pieauga līdz 8.9 trīj. euro.

Paralēlo banku sektora institūcijas kļuvas par nozīmīgu kredītu piešķiršanas avotu euro zonas tautsaimniecībā, īpaši ņemot vērā to, ka banku izsniegto kredītu apjoms pēdējos gados samazinājies. Tā kā paralēlo banku sektora institūcijas ir cieši saistītas ar euro zonas kredītiestādēm, jebkura problēma, ar ko saskaras šīs institūcijas, var ātri pastiprināties un

izpausties arī banku sektorā un reālajā tautsaimniecībā. Šīs institūcijas ir arī būtisks finansējuma avots euro zonas bankām, nefinanšu sabiedrībām un valdībām. Lai gan šādu institūciju nodrošinātie banku pakalpojumi sniedz vairākas priekšrocības, piemēram, nodrošina reālajai tautsaimniecībai lielākas iespējas piekļūt kredītiem, veicina tirgus likviditāti un nodrošina riska pārdali, nepieciešams īstenot turpmākas iniciatīvas, lai monitorētu un novērtētu arvien augošā paralēlo banku sektora neaizsargātību. Vienlaikus jāturpina centieni uzlabot makroprudenciālo pārraudzību un risku mazināšanai pieejamos politikas instrumentus, jo pašlaik pieejamo instrumentu sniegtās iespējas novērst paralēlo banku darbības radītos riskus ir ierobežotas.

3.2. ECB makroprudenciālās uzraudzības funkcija

ECB un ESRK savu attiecīgo pilnvaru ietvaros un savstarpēji cieši sadarbojoties veic makroprudenciālās politikas funkciju izpildi.

Makroprudenciālā politika un regulējums

ECB līdz ar VUM izveidi uzņēmās makroprudenciālās uzraudzības pienākumus. Tas nozīmē, ka ECB pēc savas iniciatīvas un nodrošinot ciešu sadarbību ar valsts iestādēm var piemērot attiecīgajos ES tiesību aktos noteiktos pasākumus. Tomēr jānorāda, ka par makroprudenciālās uzraudzības pasākumu īstenošanu ir atbildīgas galvenokārt valstu kompetentās vai norīkotās iestādes. ECB var noteikt augstākas prasības attiecībā uz kapitāla rezervēm un stingrākus nekā valsts kompetentās vai norīkotās iestādes piemērotos pasākumus (sk. [VUM regulas](#) 5. pantu).

Ņemot vērā ECB jaunās mikroprudenciālās un makroprudenciālās uzraudzības funkcijas, izveidots iekšējs mehānisms nolūkā veicināt *ex ante* koordinēšanu makroprudenciālās uzraudzības jautājumos un galvenajos politikas jautājumos saistībā ar prudenciālo un finanšu regulējumu. Izveidoti arī ECB un un iesaistīto dalībvalstu kompetento vai norīkoto iestāžu koordinēšanas mehānismi.

Makroprudenciālās uzraudzības instrumentu kopums ietver kapitāla rezerves, kā arī citus Kapitāla pietiekamības regulā un ceturtajā Kapitāla pietiekamības direktīvā (CRR/CRD IV pakete) noteiktos pasākumus, piemēram, papildu atklāšanas prasības, prasības par lielu riska darījumu ierobežojumiem, nekustamā īpašuma riska pakāpes un pasākumus saistībā ar finanšu sektora iekšējiem riska darījumiem.

Tomēr pašreizējā CRR/CRD IV pakete neietver konkrētus pasākumus, ar kuriem varētu arī efektīvi novērst īpašus sistēmiskos riskus, tāpēc, iespējams, vēlākā posmā tiks veikti CRR/CRD IV grozījumi. Papildus varētu iekļaut, piemēram, šādus pasākumus: 1) dažādus aktīvu puses pasākumus, piemēram, ierobežojumu piemērošanu aizdevuma attiecībai pret vērtību, aizdevuma attiecībai pret ienākumiem vai parāda apkalpošanas maksājuma attiecībai pret ienākumiem; un 2) dažādu ierobežojumu ieviešanu attiecībā uz riska darījumiem, kas neietilpst pašreizējā lielu riska darījumu definīcijā. Jānorāda, ka CRR/CRD IV jau paredz iespēju noteikt konkrētas prasības sistēmisko likviditātes risku novēršanai, kā arī piemērot stingrākus likviditātes prasību noteikumus makroprudenciālo vai sistēmisko risku novēršanai. Turklāt atkarībā no attiecīgā tiesību akta priekšlikuma CRR paredz iespēju ieviest finanšu parāda rādītāju. Papildus makroprudenciālās uzraudzības sistēmā vajadzētu ietvert instrumentus, kas paredzēti nebanku sektora radīto vai ar šo sektoru saistīto risku novēršanai.

Turpmākas iespējamās VUM līmenī īstenotās makroprudenciālās politikas grūtības ietver dažu instrumentu nepietiekamu saskaņotību un konkrētu instrumentu nepieejamību dažās valstīs. Turklāt iestāžu veiktais novērtējums par valsts pasākumu iespējamo pārrobežu ietekmi bijis diezgan ierobežots, lai gan šo darbu veica ESRK. Tāpēc, lai stiprinātu makroprudenciālās politikas efektivitāti, būtu noderīgi turpināt apsvērt, vai šo pasākumu piemērošanu varētu paplašināt pārrobežu līmenī un kādā veidā tas būtu veicams. Turklāt uzraudzības kolēģijas un ESRK sniedz papildu iespējas informācijas apmaiņai un darbības koordinēšanai ar ārpus euro zonas esošajām valstīm.

ECB izveidojusi procesu valstu iestāžu un ECB savstarpējai informācijas apmaiņai un darbības koordinēšanai, kas veicina dažādu instrumentu ieviešanu un to pārrobežu ietekmes novērtēšanu. Tas ietver plānoto politikas pasākumu agrīnu apspriešanu un koordinēšanu. Saskaņā ar [VUM pamatregulu](#), ar ko īsteno VUM regulu, situācijā, kad valsts iestāde plāno izmantot makroprudenciālās uzraudzības instrumentu, tai iespējami agrāk par to jāpaziņo ECB. Savukārt, ja ECB savu pilnvaru ietvaros plāno piemērot augstākas prasības, tai ir attiecīgs pienākums par to paziņot valsts iestādēm. Šo sistēmu papildina ECB veikti regulāri novērtējumi un padziļināta diskusija par riskiem un politikas instrumentiem ar valstīm, kurās konstatēti sistēmiskie riski.

ES līmeņa makroprudenciālā politika un regulējums: sadarbība ar ESRK

ECB turpināja cieši sadarboties ar Eiropas Sistēmisko risku kolēģiju (ESRK), kurai uzticēts pārraudzīt ES finanšu sistēmu kopumā. ESRK galvenais mērķis ir novērst un mazināt finanšu stabilitātes sistēmiskos riskus (gan cikliskos, gan strukturālos) visos finanšu apakšsektoros. Tajā ietilpst ECB, NCB, ES dalībvalstu nacionālo uzraudzības iestāžu, Eiropas uzraudzības iestāžu (EUI), Eiropas Komisijas un Ekonomikas un finanšu komitejas pārstāvji. ECB turpināja sniegt analītisko, statistikas, loģistikas un administratīvo atbalstu ESRK Sekretariātam, kas koordinē ESRK ikdienas darbu.

ESRK 2014. gadā galveno uzmanību pievērsa šādu iespējamo sistēmisko risku identificēšanai: 1) pārcenošanai pasaules finanšu tirgū; 2) makroekonomiskajam riskam; 3) banku un apdrošināšanas sabiedrību bilanču nestabilitātei; 4) valdību problēmām; un 5) tirgus strukturām. ESRK izskatīja arī vairākas jaunas problēmas, piemēram, pārāk lielu banku aktivitāti, ieguldījumu fondu izsniegtos aizdevumus un valsts riska darījumu regulējumu, kā arī sniedza ieguldījumu banku un apdrošināšanas sabiedrību stresa testa scenāriju izstrādē.

Ņemot vērā ESRK koordinēšanas funkciju attiecībā uz CRR/CRD IV noteikto makroprudenciālās uzraudzības instrumentu izmantošanu, 2014. gadā ESRK apsprieda daudzus valstu makroprudenciālās uzraudzības pasākumus, īpaši pievērsoties to pārrobežu ietekmei. Tāpat ESRK publicēja plašu vadlīniju kopumu par šo instrumentu izmantošanu un turpināja izvērtēt, kā tiek īstenots tās leteikums par valstu iestāžu makroprudenciālajām pilnvarām, lai turpmāk stiprinātu makroprudenciālās uzraudzības sistēmu.

5. ielikums

Visaptverošais novērtējums

Visaptverošais to banku novērtējums, kuras, domājams, kvalificēsies kā nozīmīgas bankas, bija nepieredzēta apjoma un tvēruma prudenciāls pasākums un iezīmēja izšķirošu pavērsienu VUM izveidē. Šā pasākuma ietvaros savāktā apjomīgā padziļinātā informācija par tiešai ECB uzraudzībai pakļautajām bankām sniedz nozīmīgu ieguldījumu turpmākajā uzraudzībā.

Visaptverošais novērtējums tika uzsākts 2013. gada rudenī un pabeigts 2014. gada 26. oktobrī, kad tika publicēti novērtējuma rezultāti. Pasākuma ietvaros tika veikta aktīvu kvalitātes pārbaude (AKP) un stresa tests nolūkā sasniegt šādus trīs galvenos mērķus: 1) nodrošināt caurredzamību, uzlabojot par banku stāvokli pieejamās informācijas kvalitāti; 2) nepieciešamības gadījumā noteikt un īstenot korektīvus pasākumus; un 3) stiprināt uzticēšanos, pārliecinot visas iesaistītās puses par banku pilnīgu stabilitāti un uzticamību. AKP bija konkrētā brīža (2013. gada 31. decembra) banku bilances aktīvu uzskaites vērtības precizitātes novērtējums un nodrošināja stresa testa sākumpunktu. Stresa testa ietvaros tika veikta uz nākotni vērsta banku maksātspējas noturības pārbaude divos hipotētiskos scenārijos. Šajā testā tika ņemta vērā arī AKP iegūtā jaunā informācija.

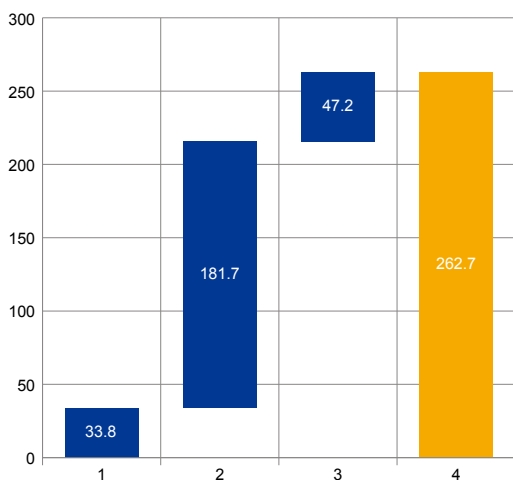
Kopumā, salīdzinot paredzamos maksātspējas rādītājus ar pasākuma mērķiem noteiktajām robežvērtībām, visaptverošajā novērtējumā tika konstatēts kapitāla deficīts 25 iesaistītajās bankās²⁸ 24.6 mljrd. euro apjomā. Iesaistītās bankas no 2014. gada 1. janvāra līdz 30. septembrim piesaistīja kapitālu 57.1 mljrd. euro apjomā. Ņemot vērā šos kapitāla rādītājus, 13 banku kopējais deficīts tika samazināts līdz 9.5 mljrd. euro.

A attēls

Kapitāla pilnīga izmantošana visaptverošā novērtējuma negatīvā scenārija gadījumā

(VUM banku izlase; mljrd. euro)

Y ass: pirmā līmeņa pamata kapitāls

1. AKP korekciju un nodokļu kompensācijas starpība
2. Pieejamā kapitāla samazinājums saistībā ar stresa testu
3. Papildu kapitāls, kas nepieciešams saistībā ar riska svērto aktīvu palielināšanos
4. Kapitāla pilnīga izmantošana negatīva scenārija gadījumā un ietekme uz nepieciešamo kapitālu

Avoti: ECB un ECB aprēķini.

Stresa testa negatīvā scenārija gadījumā kapitāls 181.7 mljrd. euro apjomā tika pilnībā izmantots, un riska svērto aktīvu pieaugums radīja papildu kapitāla prasības 47.2 mljrd. euro apjomā. Kopā ar AKP neto korekciju 33.8 mljrd. euro apjomā iegūtā kopsumma veido 262.7 mljrd. euro (sk. A att.).

Šie rezultāti liecina, ka ESRK izstrādātais negatīvais scenārijs bija nopietnāks no visiem līdzšinējiem ES mēroga stresa testu scenārijiem. Makrofinanšu stress aptvēra trīs, nevis divus gadus, kā tas bija iepriekšējos pasākumos. Tādējādi palielināsies stresa testa relatīvā ietekme.

Aplūkojot tirgus reakciju uz visaptverošā novērtējuma rezultātiem, visā Eiropā bija vērojamas lielas ar banku akcijām saistīto norišu atšķirības atkarībā no attiecīgo banku rezidences valsts. Kopumā var teikt, ka tirgi adekvāti atspoguļoja visaptverošā novērtējuma rezultātus, atbilstoši diferencējot iestādes.

Visaptverošā novērtējuma rezultātā tika būtiski uzlabota banku bilanču caurredzamība, publicējot banku līmeņa rezultātus ļoti detalizētās informācijas atklāšanas sagatavēs. Spēcīgs bilanču korekciju faktors ir prasība bankām, kurām konstatēts kapitāla deficīts, likvidēt deficītu 6–9 mēnešu laikā atkarībā no tā iemesla. Šo banku iesniegto korektīvo kapitāla plānu īstenošanu monitorē attiecīgās kopējās uzraudzības komandas. Atbilstoši kapitāla palielināšanas pasākumi nodrošinās augstāku maksātspējas līmeni un tādējādi uzlabos atsevišķu banku un visas sistēmas stabilitāti.

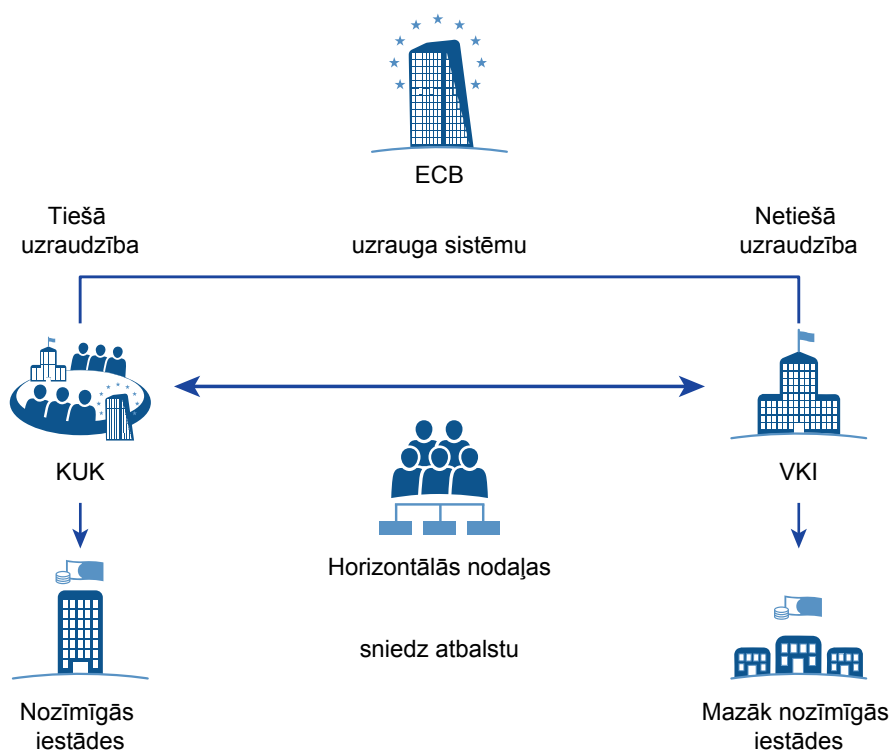
Visi minētie pasākumi nepieciešami, lai stiprinātu visu iesaistīto pušu uzticēšanos euro zonas banku sistēmas pilnīgai stabilitātei. Tomēr stresa tests nevar aizstāt (un nav paredzēts tam, lai aizstātu) ikdienas uzraudzību, kuru tagad veic VUM, ņemot vērā konkrēto banku situāciju un attiecīgā brīža norises.

²⁸ T.sk. divās bankās, kurās tiek īstenoti ar Eiropas Komisiju saskaņoti restrukturizācijas plāni. Saskaņā ar šiem plāniem vienā bankā nebūs deficīta, bet otrā būs neliels deficīts.

3.3. ECB mikroprudenciālās uzraudzības pasākumi

ECB oficiāli uzņēmās uzraudzības pienākumus 2014. gada 4. novembrī – gadu pēc VUM regulas stāšanās spēkā. ECB kopā ar valstu kompetentajām iestādēm (VKI) veicinās banku sistēmas drošumu un stabilitāti, kā arī finanšu sistēmas stabilitāti. VUM uzsāka darbību pēc vairāku mēnešu ļoti intensīva sagatavošanās darba, kas ietvēra VUM pārvaldības struktūru izveidi, VUM uzraudzības tiesiskā regulējuma izveides pabeigšanu, organizatorisko attīstību, ECB uzraudzības funkcijas nodrošināšanai nepieciešamo darbinieku nolīgšanu, kā arī VUM uzraudzības modeļa izstrādi. Vienlaikus ECB veica nozīmīgo banku visaptverošo novērtējumu, kas ietvēra aktīvu kvalitātes padziļinātu pārbaudi un stresa testu (sīkāku informāciju sk. 5. ielikumā).

VUM uzdevumu sadalījums

ECB/VUM sagatavošanās darbi – sagatavošanās banku uzraudzībai

Saskaņā ar VUM regulu ECB uzticēto uzdevumu plānošanu un izpildi pilnībā veic Uzraudzības valde, kas ir ECB iekšēja struktūra. Uzraudzības valde sagatavo uzraudzības lēmumu projektus, kurus uzskata par pieņemtiem, ja ECB Padome, kas ir ECB augstākā lēmējinstānce, noteiktā termiņā nav izteikusi iebildumus pret to. Tādējādi Uzraudzības valdes izveide, t.sk. priekšsēdētāja, priekšsēdētāja vietnieka un triju ECB pārstāvju iecelšana, 2013. gada decembra beigās un

2014. gada sākumā bija svarīgs solis VUM pārvaldības struktūru izveidē.²⁹ Kopš darba uzsākšanas 2014. gada janvārī Uzraudzības valde regulārās sanāksmēs apspriež svarīgus ar VUM saistītus jautājumus un sagatavo lēmumus par šiem jautājumiem. Uzraudzības valdes Vadības komitejas, kā arī Administratīvās pārskatīšanas padomes un Vidutāju grupas izveide bija nozīmīgi turpmāki VUM pārvaldības struktūras izveides pabeigšanas pasākumi. Administratīvās pārskatīšanas padomes pienākums ir pārskatīt uzraudzības lēmumu, ja fiziskā vai juridiskā persona iesniegusi attiecīgu pieprasījumu. Savukārt Vidutāju grupas mērķis ir risināt viedokļu atšķirības, ja to pieprasa VKI, kad ECB Padome noraidījusi Uzraudzības valdes sagatavotu lēmuma projektu. Sīkāku informāciju par veiktajiem pasākumiem, lai nodrošinātu ECB monetārās politikas un uzraudzības funkciju nodalīšanu, sk. 2. nodaļas 6. sadaļā.

VUM uzraudzības tiesiskā regulējuma pilnīgai izveidei bija nepieciešams pieņemt VUM pamatregulu, kurā izklāstīta VUM regulas 6. panta īstenošanas praktiskā kārtība attiecībā uz ECB un VKI sadarbību VUM ietvaros, kā arī bija nepieciešams pieņemt ECB regulu par uzraudzības maksām. VUM pamatregula publicēta 2014. gada aprīlī, savukārt ECB regula par uzraudzības maksām – 2014. gada oktobrī. Pirms regulu galīgās pieņemšanas tika izsludināta to sabiedriskā apspriešana.

Lai nodrošinātu ECB uzraudzības funkciju darbību, bija svarīgi izveidot kopējās uzraudzības komandas (KUK), kuras veido ECB un VKI darbinieki un kurām tiek uzticēta nozīmīgo iestāžu tieša uzraudzība. Katrai nozīmīgajai iestādei izveidota atsevišķa KUK. Tāpat tika turpināta organizatoriskās struktūras izstrāde mazāk nozīmīgu iestāžu netiešās uzraudzības un horizontālo un specializēto funkciju jomā. ECB ieguldīja milzīgu darbu, veicot personāla atlasi visām VUM darbības jomām. Līdz 2015. gada janvāra sākumam tika pieņemts vairāk nekā 960 darbinieku (budžetā kopā paredzēts aptuveni 1 000 darbvietu).

Vēl viens svarīgs VUM sagatavošanās darbu aspekts bija VUM "Uzraudzības rokasgrāmatas" izstrāde. Tā paredz kredītiestāžu uzraudzības procesus un metodoloģiju, kā arī procedūras attiecībā uz VUM iekšējo sadarbību un VUM sadarbību ar citām iestādēm. Rokasgrāmata ir dokuments, kas tiek regulāri atjaunināts un atspoguļo jaunās tirgus norises un uzraudzības prakses.

Lai veicinātu informācijas apmaiņu un nodrošinātu labāko iespējamo VUM darbības koordināciju, tika izveidoti dažādi forumi. Vairākas pastāvošās ECBS/Eurosistēmas komitejas tagad tiek VUM sastāvā, lai risinātu banku uzraudzības jautājumus to attiecīgajās atbildības jomās. Jomās, kurās nebija izveidotas atbilstošas ECBS/Eurosistēmas komitejas, tika izveidoti ECB un VKI ekspertu tīkli.

²⁹ Saskaņā ar VUM regulas 26. panta 1. punktu Uzraudzības valdē jābūt četriem ECB pārstāvjiem. Ceturtais pārstāvis tika norīkots 2015. gada februārī.

ECB/VUM turpmākie pasākumi – saskaņošana augstāko uzraudzības standartu nodrošināšanai

Kopējo uzraudzības komandu īstenošanā uzraudzība vērsta uz dažādiem jautājumiem saistībā ar nopietnām uzraugāmo iestāžu problēmām. Konkrētāk, VUM nosaka uzraudzības prioritātes, kuru pamatā ir tādu galveno risku identificēšana, kuri potenciāli varētu apdraudēt VUM banku sistēmu kopumā. Vispārējā līmenī tas ietver katras bankas konkrētā darbības modeļa ienesīguma un ilgtspējas novērtējumu zemu procentu likmju vidē, iestāžu pārvaldības, riska vadības procesu un pārejas uz stingrākām kapitāla prasībām novērtējumu, kas jāveic saskaņā ar CRR/CRD IV.

Lai nodrošinātu šo jomu monitorēšanu un nepieciešamības gadījumā noteiktu iestādēm korektīvos pasākumus, VUM uzraugi izmanto visus to rīcībā esošos uzraudzības instrumentus. Tāpēc būtisks instruments ir uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas process. To īsteno reizi gadā, un tā galvenais mērķis ir nodrošināt, lai iestāžu kapitāls un likviditāte, kā arī to iekšējie plāni, stratēģijas un procesi būtu atbilstoši un garantētu pareizu risku pārvaldību un segumu. Turklāt sakarā ar šo novērtējumu varētu būt nepieciešams sniegt ieteikumus un noteikt uzraudzības pasākumus.

Svarīgs VUM mērķis ir visos ar iestāžu uzraudzību un regulējumu saistītajos pasākumos visās dalībvalstīs nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus. ECB īpašās horizontālās un specializētās ekspertīzes funkcijas ietver šādus uzdevumus: 1) veicināt saskaņotu uzraudzības pieeju; 2) veicināt banku uzraudzības neatlaidīgu pieeju; un 3) pastiprināt VUM iekšējo sadarbību un saziņu, kā arī tā sadarbību un saziņu ar citām iestādēm.

Liels darbs tiek ieguldīts, lai tālāk saskaņotu jomas, kurās ir atšķirīgi valstu noteikumi un prakse. Tas ietver valstīs pastāvošās uzraudzības prakses apzināšanu, standartu izstrādi, saskaņotu uzraudzības metodoloģiju testēšanu un detalizētāku izstrādi, kvalitātes nodrošināšanas pārskatu sagatavošanu un īstenoto pasākumu efektivitātes novērtēšanu.

Šīs darbības tiks veiktas ne tikai attiecībā uz nozīmīgajām ECB tiešā uzraudzībā esošajām iestādēm. ECB veic arī mazāk nozīmīgu iestāžu netiešu uzraudzību. ECB plāno 2015. gadā pabeigt uzraudzības pieejas un tās struktūras izstrādi. Tas ietver VKI vadlīniju un noteikumu izstrādi, tematisku pārskatu veikšanu, darbinieku apmaiņas organizēšanu un iesaistīšanos krīzes pārvarēšanā, to visu veicot ciešā sadarbībā ar VKI.

VUM saskaņošanas pasākumu mērķis ir visās jomās ieviest labāko praksi un augstākos uzraudzības standartus, nodrošinot VUM ieguldījumu euro zonas banku sistēmas stabilitātes uzlabošanā un atjaunojot uzticēšanos šai sistēmai.

3.4. ES centieni likvidēt banku un valdību saikni

2014. gadā nozīmīgs progress tika panākts banku savienības izveidē. VUM izveides un vienota normu krājuma izstrādes laikā Eurosistēma veicināja arī Vienotā noregulējuma mehānisma (VNM), t.sk. Vienotā noregulējuma fonda (VNF), sagatavošanas darbus. VUM, vienotais normu krājums, VNM un VNF ir būtiski pīlāri, uz kuriem balstīta stabilāka un noturīgāka sistēma. Tie palīdzēs nākotnē novērst finanšu krīzi un banku maksātnespējas gadījumā nodrošināt efektīvu iejaukšanos un, visbeidzot, banku noregulējumu.

Situācija nesenās krīzes laikā, kad nepastāvēja kopēja noregulējuma sistēma, kas noteiktu ieguldītāju (t.i., iesaistīto pušu un kreditoru) pienākumu segt zaudējumus, veicināja banku un valdību saiknes izveidošanos. Netiešās un tiešās valsts garantijas krīzes laikā radīja nopietnas sekas, kas izpaudās arvien lielākā vienotā tirgus sadrumstalotībā. Viens no svarīgākajiem banku savienības un īpaši VNM mērķiem ir likvidēt banku un valdību saikni, nosakot kopēju un sasniedzamu mērķi panākt efektīvu noregulējumu un vienlaikus samazinot ar lieliem izdevumiem saistīto valsts nepieciešamību iejaukties. Banku savienība sniegs ieguldījumu Eiropas finanšu tirgu integrācijā, un ar tās starpniecību tiks veicināti centieni efektīvi pārvarēt turpmākās finanšu krīzes, kā arī likvidēt banku un valdību nevēlamo saikni.

Banku atveseļošanas un noregulējuma direktīva papildina ES valstu atbalsta noteikumus

Finanšu krīzes laikā ES pamatnostādņēs un paziņojumos par valsts atbalstu tika noteikts koordinētas rīcības plāns finanšu sektora atbalstam. Plānā paredzēti ne tikai nosacījumi par finanšu sektora piekļuvi valsts atbalstam, bet arī restrukturizācijas plānu novērtēšanas veids un minimālie noteikumi par sloga sadalījumu starp grūtībās nonākušo banku, kurām ir piekļuve valsts atbalstam, kapitāla turētājiem un mazāk prioritārajiem kreditoriem. Plāns arī nodrošina valsts atbalsta, kā arī banku un dalībvalstu konkurences izkropļojumu saglabāšanu minimālā līmenī. Tā kā dalībvalstīs jau bija noteikti individuāli krīzes pārvarēšanas un noregulējuma režīmi, šis plāns paredz minimālās saskaņošanas prasības attiecībā uz ES mēroga krīzes pārvarēšanu un noregulējumu. Tomēr bija skaidrs, ka nepieciešams tāds vienots noteikumu kopums par banku un lielu ieguldījumu sabiedrību atveseļošanu un noregulējumu, kas nodrošinātu ES banku krīzes efektīvai pārvarēšanai nepieciešamo pilnvaru un instrumentu saskaņošanu un pilnveidošanu.

No 2015. gada 1. janvāra Banku atveseļošanas un noregulējuma direktīvai (BAND) jābūt īstenotai visās dalībvalstīs.³⁰ BAND paredzēti kopīgi un efektīvi instrumenti un pilnvaras, kas ļauj visā ES laikus un pienācīgi risināt ar banku sektora krīzi saistītas problēmas un pārvaldīt kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību maksātnespēju. Konkrētāk, BAND noteikts visaptverošs pasākumu kopums, kas nodrošina, ka bankas un iestādes veic atbilstošus ar krīzi saistītus sagatavošanās pasākumus

³⁰ BAND stājās spēkā 2014. gada 2. jūlijā. Dalībvalstīm BAND bija jātransponē valsts tiesību aktos līdz 2014. gada 31. decembrim un jānodrošina tās stāšanās spēkā 2015. gada 1. janvārī. Tomēr iekšējās kapitalizācijas noteikumi stāsies spēkā vēlākais 2016. gada 1. janvārī.

un ka valsts iestāžu rīcībā ir nepieciešamie instrumenti, lai pietiekami agrā posmā ienāktu grūtībās nonākušā iestādē. Turklāt tajā noteikts, ka valstu iestāžu rīcībā drīkst būt saskaņoti noregulējuma instrumenti un pilnvaras, lai tās varētu ātri un efektīvi rīkoties bankas nenovēršamas vai iespējamās maksātnespējas gadījumā un efektīvi sadarboties pārrobežu bankas maksātnespējas gadījumā.

Viens no galvenajiem BAND mērķiem ir banku maksātnespējas izmaksu novirzīšana no nodokļu maksātājiem uz tās bankas iesaistītajām pusēm un kreditoriem, kura kļūst maksātnespējīga, kā arī uz banku sektoru kopumā. To plānots panākt, bankām veicot iemaksas noregulējuma fondā. Tas ir svarīgi vairāku iemeslu, t.sk. lielajām bankām raksturīgās problēmas "maksātnespējai par lielu", dēļ. Nepastāvot uzticamai noregulējuma iespējai, šajā kontekstā pastāv risks, ka finanšu krīzes laikā lielajām bankām tiek sniegta ārkārtas finansiālā palīdzība, kas ar lielām izmaksām jāsedz nodokļu maksātājiem. Par šādām bankām tirgos bieži valdījis uzskats, ka tām ir netieša valsts garantija. Tas rada ne tikai morālā kaitējuma draudus, bet arī nevienlīdzīgus banku konkurences apstākļus. Piemēram, tas, ka lielās bankas jāglābj valstij, nozīmē, ka fiskāli spēcīgās valstīs liela banka var sevi finansēt daudz lētāk nekā mazākas bankas vai bankas valstīs, kuru rīcībā ir mazāk finanšu. Tādējādi uzticamas noregulējuma sistēmas ieviešana ļaus likvidēt banku un valdību saikni, kura nesenojā krīzē radīja lielas izmaksas un nestabilitāti. Šā mērķa sasniegšanai svarīgs ir iekšējās kapitalizācijas instruments, kas sniedz iespēju noregulējuma iestādei norakstīt dažādu kreditoru prasības vai tās konvertēt kapitālā. Šādi tiks nodrošināts, ka banku noregulējuma radītos zaudējumus un izmaksas pirmkārt un galvenokārt sedz iesaistītās puses un kreditori.

Visbeidzot, BAND pilnībā atbilst Finanšu stabilitātes padomes ieteikumiem par finanšu iestāžu efektīviem noregulējuma režīmiem³¹, kā arī darbam saistībā ar politisko ieteikumu izstrādi par veidiem, kā iespējams nodrošināt juridisko noteiktību attiecībā uz noregulējuma pasākumu pārrobežu atzīšanu. Ar to tiek nodrošināts visaptverošs noregulējuma instrumentu kopums, kas garantē pienācīgu rīcību jebkuras bankas maksātnespējas gadījumā, samazinot nodokļu maksātāju slogu.

Vienotais noregulējuma mehānisms – banku un valdību saiknes likvidēšana

Kopš 2015. gada 1. janvāra VUM tika papildināts ar Vienoto noregulējuma mehānismu (VNM), ko piemēro visās VUM iesaistītajās valstīs³². Pamatojoties uz saskaņoto tiesisko pamatregulējumu, piemēram, BAND, tiks saskaņoti ar uzraudzību un noregulējumu saistītie atbildības un lēmumu pieņemšanas līmeņi, tādējādi novēršot iepriekš pastāvējušo institucionālo sadrumstalotību. Tas ļaus turpmāk vājināt starp bankām un valdībām pastāvošo saikni, tādējādi veicinot banku parāda tirgu atvēršanu visā Eiropā.

³¹ Sk. Finanšu stabilitātes padomes 2011. gada oktobra publikāciju (atjaunināta 2014. gada 15. oktobrī) *Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions* ("Finanšu iestāžu efektīvu noregulējuma režīmu galvenās īpašības").

³² Noteikumi par sagatavošanās darbu, kas ietver padomes darbību, kā arī noregulējuma plānu un noregulējamības novērtējumu sagatavošanu, ir spēkā kopš 2015. gada 1. janvāra, savukārt VNM regula attiecībā uz noregulējuma pilnvarām stāsies spēkā tikai 2016. gada 1. janvārī.

VNM veido valstu noregulējuma iestādes un Vienotā noregulējuma padome (VNP), kas ir tā centrālā iestāde. VNP ir pilnīgi neatkarīga ES aģentūra, kas tiek finansēta no banku sektora iemaksām. Padomes sastāvā ir priekšsēdētājs, priekšsēdētāja vietnieks un vēl četri pastāvīgie locekļi, un tajā pēc nepieciešamības var tikt iesaistīti arī Eiropas Komisijas, ECB un iesaistīto dalībvalstu noregulējuma iestāžu pārstāvji. Eiropas Komisijas un ECB pārstāvjiem ir pastāvīgo novērotāju statuss. VNP var uzaicināt arī citus novērotājus uz *ad hoc* pamata. Paredzams, ka VNP pilnībā darbosies no 2016. gada, kad būs izveidots Vienotais noregulējuma fonds. Pēc šā datuma VNP varēs pilnībā izmantot VNM regulā paredzēto noregulējuma pilnvaru kopumu, t.sk. pārvaldīt Vienoto noregulējuma fondu. Tomēr, lai sagatavotos turpmākajam darbam, jau 2015. gadā VNP vāks informāciju un sadarbosies ar valstu noregulējuma iestādēm un citām kompetentajām iestādēm, t.sk. ECB.

Vienotais noregulējuma fonds – pabeigti sagatavošanās darbi

Svarīgs VNM uzdevums būs Vienotā noregulējuma fonda (VNF) izveide 2016. gadā. Lai gan VNF izveide noteikta VNM regulā, konkrēti VNF darbības aspekti reglamentēti iesaistīto dalībvalstu starpvaldību nolīgumā.³³ Nolīgums paredz tiesisko pamatu saskaņā ar valstu konstitūcijā paredzētajiem noteikumiem par VNF fondu apvienošanu. Nolīguma tvērums galvenokārt vērsts uz pasākumiem, kas aptver VNF izveides periodu. Šajā astoņu gadu pārejas periodā VNF būs sadalīts valstu nodalījumos, kas līdz pārejas perioda beigām tiks pakāpeniski apvienoti. Līgums aptver šādus aspektus: 1) valstu noregulējuma iestāžu iekasēto iemaksu pārskaitīšanu uz attiecīgo valstu nodalījumiem; 2) valstu nodalījumos pieejamo fondu apvienošanu (lielāko apjomu apvienojot sākumā); 3) kārtību, kādā fonda noregulējuma vajadzībām no nodalījumiem un citiem avotiem mobilizē finanšu resursus; 4) nodalījumu papildināšanu, ja nepieciešams; un 5) pagaidu aizdevumus starp valstu nodalījumiem, ja nepieciešams. Tas ietver arī noteikumus, ko piemēro gadījumos, kad ciešas VUM sadarbības ietvaros VNM piedalās ārpus euro zonas esošas valstis.

VNF mērķapjoms noteikts 1% apmērā no visu iesaistīto valstu banku segtajiem noguldījumiem, un tas jāsasniedz astoņu gadu laikā. Komisijas Deleģētajā regulā (ES) 2015/63 un Padomes Īstenošanas regulā (ES) 2015/81 bankām noteiktas konkrētas iemaksājamās summas. Atsevišķās iemaksas tiks aprēķinātas, pamatojoties uz: 1) nemainīgu komponentu, kura pamatā ir iestādes saistību relatīvais apjoms (neietverot pašu kapitālu un garantētos noguldījumus attiecībā uz visu iesaistītajās valstīs atļauju saņēmušo iestāžu kopējām saistībām); un 2) riska korekcijām saskaņā ar katras iestādes riska profilu. VNF izveide ietver pakāpenisku pāreju no noregulējuma fonda, kam paredzēts valsts mērķapjoms, uz noregulējuma fondu, kam paredzēts Eiropas mērķapjoms. Tas nozīmē, ka valstu banku sektoru VNF veiktās iemaksas varētu būt lielākas vai mazākas nekā iemaksas, ko tie veiktu valsts noregulējuma fondā saskaņā ar BAND. Lai novērstu straujas pārmaiņas,

³³ Starpvalstu nolīgumu parakstījuši visu ES dalībvalstu pārstāvji, izņemot Zviedrijas un Apvienotās Karalistes pārstāvjus. Nolīgumā paredzētās tiesības un pienākumi attiecībā uz dalībvalstīm, kuras parakstījušas nolīgumu, bet kuras nav VUM dalībvalstis, stāsies spēkā tikai pēc tam, kad tās kļūs par VUM dalībvalstīm.

3. tabula

VNF veikto iemaksu sadalījums

(%)

	1. gads	2. gads	3. gads	4. gads	5. gads	6. gads	7. gads	8. gads
BAND maksa	60	40	33.3	26.7	20	13.3	6.7	0
VNM maksa	40	60	66.7	73.3	80	86.7	93.3	100

Avots: Padomes 2014. gada 19. decembra Īstenošanas regula (ES) 2015/81.

Padomes Īstenošanas regulā paredzēts korekciju mehānisms, ar kura starpniecību pārejas periodā šī ietekme tiks mazināta. Tas tiks panākts, nelineāri pārejot no iemaksām, kas aprēķinātas, pamatojoties uz valsts mērķapjomu saskaņā ar BAND, uz iemaksām, kas aprēķinātas, pamatojoties uz vienotu mērķapjomu (sk. 3. tabulu).

Eiropas Stabilitātes mehānisms, VNF atbalsta mehānismi un spēja izsniegt aizdevumus

VNM uzticamības veidošanā ārkārtīgi būtiski nodrošināt efektīvu un pietiekamu VNF finansēšanu. Tā kā var rasties situācijas, kad VNF pieejamie līdzekļi nav pietiekami un deficīta segšanai pieprasītās *ex post* iemaksas uzreiz nav pieejamas, nepieciešams izstrādāt šādu gadījumu risināšanas scenārijus. VNM regulā noteikts, ka VNP spēja piesaistīt alternatīvu finansējumu fonda vajadzībām būtu jāpastiprina tā, lai optimizētu finansēšanas izmaksas un saglabātu tā kredīspēju. 2015. gadā nepieciešams veikt konkrētus un jēgpilnus pasākumus, kas ļaus panākt progresu šajā jomā.

Turklāt līdz VNF astoņu gadu pārejas perioda beigām tiks izstrādāts kopīgs VNF atbalsta mehānisms. Atbalsta mehānisms veicinās VNF spēju izsniegt aizdevumus. Vienlaikus, lai pārejas periodā nodrošinātu nepārtrauktu un pietiekamu finansējumu, starpvaldību nolīgumā noteikts, ka valstis, uz kurām attiecas konkrēts noregulējuma pasākums, nodrošina pagaidu finansējumu, izmantojot savus vai – nepieciešamības gadījumā – Eiropas Stabilitātes mehānisma resursus atbilstoši saskaņotajām procedūrām.

VNM un VUM sadarbība

Sadarbība ir būtiska banku savienības prioritāte. ES krīzes pārvarēšanas sistēmas ietvaros uzraudzības un noregulējuma iestādēm ir pienākums sadarboties. VUM un VNM mijiedarbība strukturēta saistībā ar trim galvenajiem pīlāriem: papildu institucionālajiem uzdevumiem, sadarbību un stingru koordināciju.

No institucionālā viedokļa jāuzsver, ka uzraudzība un noregulējums ir divi banku savienības pamatelementi. Tādējādi VUM un VNM ir savstarpēji papildinoša nozīme veiksmīgā banku savienības izveidē.

Lai VUM un VNM viens otru papildinātu, tiem cieši jāsadarbjas nolūkā nodrošināt uzraudzības un noregulējuma kopējās sistēmas un jebkādas uzdevumu pārklāšanās

efektīvu pārvaldību. ECB norīkojusi pārstāvi pastāvīgā novērotāja statusā dalībai VNP izpildsesiju un plenārsesiju sanāksmēs. Pārstāvim būs tiesības piedalīties debatēs, un viņam būs piekļuve visiem dokumentiem. Tādā pašā veidā ECB var uzaicināt VNP priekšsēdētāju piedalīties novērotāja statusā ECB Uzraudzības padomes sanāksmēs.

Banku sektora strukturālā reforma – banku tiešas iesaistes ar tirdzniecību savā vārdā saistītos augsta riska darījumos novēršana

Papildus banku savienības projektam tiks īstenota ES banku sektora strukturālā reforma. Eiropas Komisija 2014. gada 29. janvārī pieņēma tiesību akta priekšlikumu par Eiropas bankām, kurām ir globāla sistēmiska nozīme un kuras pārsniedz konkrētas robežvērtības. Priekšlikums paredz aizliegumu attiecībā uz tirdzniecību savā vārdā (precīzi definēta), izņemot pasākumus saistībā ar ES valdību emitētajiem finanšu instrumentiem un naudas pārvaldības pasākumus. Turklāt tajā ierosināts potenciāli nodalīt konkrētus tirdzniecības pasākumus, t.i., tirgus uzturēšanas pasākumus, sarežģītus vērtspapīrošanas darījumus un sarežģītus darījumus ar atvasinātajiem instrumentiem, ja pārsniegtas konkrētu parametru robežvērtības. [ECB atzinumā](#)³⁴ par šo jautājumu kopumā pausts atbalsts Komisijas priekšlikumam par tirdzniecības savā vārdā aizliegšanu, jo tā turpmāk tiks novērsta banku tieša iesaiste augsta riska darījumos, kas saistīti ar tirdzniecību savā vārdā. Finanšu stabilitātes aspektā tiek atbalstīta arī konkrētu tirdzniecības pasākumu nodalīšana no institūcijām, kas pieņem noguldījumus. Tomēr ECB uzskatīja, ka ir svarīgi pietiekamā apjomā saglabāt tirgus uzturēšanas pasākumus, jo tiem ir būtiska nozīme aktīvu un tirgus likviditātes palielināšanā, cenu svārstību izlīdzināšanā un vērtspapīru tirgu šoku pārvarēšanas spēju paaugstināšanā. Tas ir svarīgi, lai nodrošinātu finanšu stabilitāti, monetārās politikas raitu transmisiju un īstenošanu un tautsaimniecības finansēšanu. Tāpēc arī turpmāk šādus tirgus uzturēšanas pasākumus varētu atļaut īstenot institūcijās, kas pieņem noguldījumus. Atzinumā izteikts atbalsts arī attiecībā uz konkrētu tirdzniecības pasākumu nodalīšanu, ja pārsniegtas konkrētas pasākumiem noteikto parametru robežvērtības, tomēr šādos gadījumos nodalīšanas novērtēšana jāuzrauga piesardzīgāk. Šajā nolūkā Komisijas ierosinātos parametrus varētu lietderīgi papildināt ar papildu kvalitatīviem un kvantitatīviem datiem, kas arī ietver informāciju par tirdzniecības pasākumu riskiem.

³⁴ CON/2014/83.

2. nodaļa

Citi uzdevumi un aktivitātes

1. Tirgus infrastruktūra un maksājumi

Tirgus infrastruktūras veido finanšu tirgu pamatu, jo tautsaimniecībā tās nodrošina drošu finansējuma un finanšu aktīvu plūsmu. To raita darbība ir ļoti būtiska, lai saglabātu uzticēšanos valūtai un veicinātu monetārās politikas operācijas un finanšu sistēmas stabilitāti kopumā. Eiropā tirgus infrastruktūru pārrobežu integrācija ir nepieciešams nosacījums patiesi vienota tirgus izveidei, kas palielinās patērētāju, uzņēmumu un banku darbības efektivitāti.

Galvenā loma šajā jomā ir Eurosistēmai. Tā nodrošina maksājumu un vērtspapīru norēķinu pakalpojumus, pārtrauga finanšu tirgu infrastruktūras un maksāšanas līdzekļus un sadarbojas ar iesaistītajām tirgus pusēm, lai sasniegtu finanšu tirgu integrāciju. Eurosistēma velta ļoti lielu uzmanību arī sadarbībai un dialogam ar citām finanšu iestādēm un ārpus euro zonas esošo valstu centrālajām bankām par politikas aspektiem, kas saistīti ar reģionālajām un globālajām norisēm tirgus infrastruktūras un maksājumu jomā.

1.1. Integrācija un inovācijas neliela apjoma maksājumu jomā

Neliela apjoma maksājumi ir ikdienas maksājumi, ko veic privātpersonas, uzņēmumi, nevalstiskās organizācijas un valdības aģentūras. Šo maksājumu apjoms ir samērā mazs, un tie parasti nav laika ziņā kritiski maksājumi.

Šajā jomā svarīgs pavērsiens notika 2014. gada 1. augustā, jo euro zonā bija veiksmīgi ieviesta Vienotā euro maksājumu telpa (SEPA) kredīta pārvedumiem un tiešā debeta maksājumiem, ļaujot patērētājiem un uzņēmumiem izmantot vienotu maksājumu kontu visiem kredīta pārvedumiem un tiešā debeta maksājumiem euro. Ārpus euro zonas esošajās valstīs euro denominēto kredīta pārvedumu un tiešā debeta maksājumu migrācijas periods noslēgsies 2016. gada 31. oktobrī. Eurosistēma no pašiem pirmsākumiem noteikusi SEPA ieviešanu, darbojoties kā šā svarīgā integrācijas projekta katalizators un veicinot visu tirgus dalībnieku dialogu.

Turpmāk īstenojamie pasākumi saistībā ar SEPA ir inovācijas neliela apjoma maksājumu jomā, pievēršoties ātriem un mobiliem maksājumiem, un karšu maksājumu integrācija. ECB 2014. gada aprīlī publicēja ziņojumu "[Karšu maksājumi Eiropā – SEPA kartēm jauna pieeja](#)", aicinot īstenot vīziju "jebkāda karte jebkādā terminālī".

Euro neliela apjoma maksājumu padomes (ENAMP) ietvaros Eurosistēma strādā arī ar iesaistītajām tirgus pusēm, tālāk attīstot integrētu, inovatīvu un konkurētspējīgu tirgu neliela apjoma maksājumiem euro. Eurosistēma ar ENAMP starpniecību pašlaik

aktīvi iesaistās euro "ātro maksājumu", t.i., maksājumu, kuru plūsma no sūtītāja pie saņēmēja notiek reālajā laikā, veicināšanā, ļaujot saņēmējam nekavējoties atkārtoti izmantot līdzekļus. ENAMP 2014. gada decembrī sāka aktivitātes, lai veicinātu persona–personai mobilo maksājumu un bezkontakta tuvu reālajam laikam izpildītu maksājumu izstrādi. ENAMP arī publicēja vairākas [rekomendācijas](#), kurās risināti pārējie ar SEPA pēc migrācijas saistītie jautājumi.

1.2. Liela apjoma euro maksājumu sistēma TARGET2

Eurosistēma nodrošina infrastruktūras TARGET2 darbību reālā laika liela apjoma un steidzamiem euro maksājumu norēķiniem, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus. TARGET2 veic arī Eurosistēmas monetārās politikas operāciju un starpbanku transakciju norēķinus, tādējādi pildot būtisku euro zonas funkciju. TARGET2 ir viena no lielākajām maksājumu sistēmām pasaulē, jo tā sasniedz 24 ES centrālās bankas un aptuveni 55 000 banku pasaulē.

2014. gadā TARGET2 joprojām funkcionēja raiti, sasniedzot 100% pieejamību. Tajā kopumā veiktas 90 337 036 transakcijas un apgrozījums bija 492 431 mljrd. euro, kas atbilst dienā vidēji apstrādātām 354 263 transakcijām un 1 931 mljrd. euro apjomam. Salīdzinājumā ar 2013. gada beigām novērots norēķinu skaita sarukums par 2.4%, un to noteica klientu maksājumu skaita samazināšanās pēc migrācijas uz SEPA maksāšanas līdzekļiem pabeigšanas.

Darbs saistībā ar TARGET2 migrāciju uz jaunajiem nozares standartiem (ISO 20022) 2014. gadā turpinājās. Turklāt panākts progress, nodrošinot pilnīgu sistēmas atbilstību ECB Regulas par sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pārraudzību prasībām (detalizētu informāciju sk. tālāk), īpaši risku novērtējuma, likviditātes stresa testēšanas un [dalības līmeņu](#) jomā.

1.3. Integrēti un saskaņoti vērtspapīru norēķini – TARGET2 vērtspapīriem

Eurosistēmas jaunā infrastruktūra [TARGET2 vērtspapīriem](#) (T2S) ar 2015. gada jūniju Eiropā piedāvās pārrobežu vērtspapīru norēķinus, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus. 24 Eiropas centrālie vērtspapīru depozitāriji (CVD) no 2015. gada jūnija līdz 2017. gada februārim uzticēs savus vērtspapīru kontus T2S, un 23 nacionālās centrālās bankas atvērs skaidrās naudas kontus T2S vienlaicīga un galīga vērtspapīru pārveduma veikšanai apmaiņā pret centrālās bankas naudas līdzekļiem.

T2S iesaistītajām pusēm 2014. gads bija intensīvas testēšanas un sagatavošanās gads. Pēc septembrī pabeigtiem Eurosistēmas testiem *Deutsche Bundesbank*, *Banco de España*, *Banque de France* un *Banca d'Italia* izstrādātā T2S programmatūra 1. oktobrī kļuva pieejama lietotājiem testēšanai ar CVD un NCB.

T2S perspektīva radījusi nosacījumus vērtspapīru nozares sadarbībai, lai saskaņotu vērtspapīru norēķinu izpildi pārrobežu mērogā, sasniegtu lielāku drošību un efektivitāti, kā arī atvērtu konkurētspējīgu vidi.³⁵

1.4. Eurosistēmas nodrošinājuma pārvaldības pakalpojumu sniegšana

Tirgus dalībnieki uzskata, ka iespēja viegli mobilizēt aktīvus kā nodrošinājumu ir ļoti būtiska riska pārvaldībā, likviditātes regulēšanā un normatīvo prasību izpildē.

Lai veicinātu nodrošinājuma pārrobežu izmantošanu Eurosistēmas kredītooperācijās, Eurosistēma piedāvā centrālo banku korespondentattiecību modeli (CCBM). CCBM 2014. gadā veikti divi uzlabojumi. Prasība vērtspapīrus repatriēt atpakaļ uz emitenta CVD, pirms tie tiek mobilizēti, izmantojot CCBM, tika atcelta 26. maijā. Turklāt ar 29. septembri kļuva pieejami triju pušu nodrošinājuma pārvaldības pakalpojumi pārrobežu līmenī, izmantojot CCBM. Šie uzlabojumi ļauj darījuma partneriem konsolidēt nodrošinājuma turējumus pēc savas izvēles vienā vai tikai dažos CVD un efektīvāk pārvaldīt savu nodrošinājumu.

Ņemot vērā tirgus un regulatīvās norises, kas noteikušas augstākas prasības nodrošinājumam, ECB, darbojoties [Euro vērtspapīru infrastruktūru kontaktgrupā](#) (COGESI), cieši sadarbojās ar nozari, publicējot trīs ziņojumus par nozīmīgiem ar nodrošinājuma atbilstību, pieejamību un mobilitāti saistītiem jautājumiem.

1.5. Tirgus infrastruktūru un maksāšanas līdzekļu pārraudzība

Finanšu tirgus infrastruktūras darbības traucējumi var radīt lielas problēmas tautsaimniecībai. Eurosistēmas pārraudzības funkcijai ir būtiska nozīme, nodrošinot to, ka riski tiek kontrolēti un novērsti iespējami lielākā mērā, ņemot vērā arī starptautiskos pārraudzības standartus un regulatīvo prasību attīstību.³⁶

Lai nodrošinātu efektīvu riska pārvaldību un pilnvērtīgu pārvaldības kārtību, ECB pieņēma [Regulu par sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pārraudzību](#), un tā stājās spēkā 2014. gada 12. augustā. Regula ir atbilstīga SNB Maksājumu un tirgus infrastruktūru komitejas un Starptautiskās Vērtspapīru komisiju organizācijas izstrādātajiem ["Finanšu tirgu infrastruktūru principiem"](#). ECB 2014. gada 20. augustā noteica četras sistēmiski nozīmīgas sistēmas, tāpēc tām tiek piemērota jaunā regula: TARGET2 (Eurosistēma pati nodrošina tās darbību), EURO1 un STEP2-T (darbību nodrošina EBA CLEARING), un CORE (darbību nodrošina STET). Šo sarakstu katru gadu pārskatīs. Lai nodrošinātu TARGET2 atbilstību jaunajām pārraudzības prasībām, Eurosistēma veikusi sistēmas faktiskās un iespējamās darbības atšķirību analīzi.

³⁵ Stikāka informācija par pēctirdzniecības pakalpojumu saskaņošanas darbībām, kas izriet no T2S, pieejama www.harmonisation.T2S.eu.

³⁶ Stikāka informācija par Eurosistēmas pārraudzības darbībām sniegta [Eurosystem oversight report 2014](#) ("Eurosistēmas 2014. gada pārraudzības ziņojums").

Eurosistēma arī veica visaptverošu pārraudzības standartu pārbaudi tām neliela apjoma euro maksājumu sistēmām, kuras nav sistēmiski nozīmīgas maksājumu sistēmas. Rezultātā ECB 2014. gada 21. augustā publicēja "Pārstrādātos pārraudzības pamatprincipus neliela apjoma maksājumu sistēmām" ([Revised Oversight Framework for Retail Payment Systems](#)). Saskaņā ar tiem neliela apjoma maksājumu sistēmām, kuras nav sistēmiski nozīmīgas, tiek piemēroti atsevišķi "Finanšu tirgu infrastruktūru principi" atbilstoši riskam, kas rodas šo sistēmu apkalpotajam tirgum.

Galvenās aktivitātes saistībā ar vērtspapīru un atvasināto finanšu instrumentu infrastruktūru pārraudzību 2014. gadā attiecās uz jauno regulējumu. Eurosistēma turpināja atjaunot to ES centrālo darījuma partneru atļaujas, kuri veica liela apjoma euro denominētu transakciju centrālo klīringu saskaņā ar [Eiropas tirgus infrastruktūras regulu](#) (EMIR), un sniedza ieguldījumu [CVD regulas](#) tehnisko standartu projekta izstrādē. Turklāt 2014. gadā turpinājās T2S projekta pārraudzības novērtējums, kas tiks pabeigts pirms T2S darbības uzsākšanas 2015. gada jūnijā.

Maksāšanas līdzekļiem arī 2014. gadā tika piemērotas pārraudzības iniciatīvas ar mērķi palielināt to drošību. Eurosistēma 2014. gadā pabeidza euro zonā ieviesto 23 starptautisko un svarīgāko iekšzemes karšu maksājumu sistēmu novērtējumu atbilstoši saskaņotajiem Eurosistēmas karšu maksājumu sistēmu pārraudzības pamatprincipiem. Tika konstatēts, ka vairākums karšu sistēmu atbilst vai kopumā atbilst pārraudzības standartiem. Eurosistēma sākusi dialogu ar šo sistēmu operatoriem, lai risinātu aktuālās problēmas. ECB 2014. gada novembrī publicēja arī divas rokasgrāmatas [tiešā debeta shēmas](#) un [kredīta pārvedumu shēmas](#) novērtēšanai saskaņā ar maksāšanas līdzekļu pārraudzības principiem.

Visbeidzot, Eurosistēmas pārraugi turpināja veicināt Eiropas Neliela apjoma maksājumu drošības foruma (*SecuRe Pay*) – Eiropas Banku iestādes un ECBS brīvprātīgas sadarbības foruma – darbu, pildot regulatoru, uzraugu un pārraugu funkcijas.

2. Citām institūcijām sniegtie finanšu pakalpojumi

2.1. Aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšana

2014. gadā ECB Vidēja termiņa finansiālās palīdzības mehānisma (VTFPM)³⁷, Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisma (EFSM)³⁸, Eiropas Finanšu stabilitātes fonda (EFSF)³⁹ un Eiropas Stabilitātes mehānisma (ESM)⁴⁰ ietvaros joprojām bija atbildīga par ES aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšanu. ECB 2014. gadā VTFPM ietvaros veica 11 kredītu procentu maksājumu apstrādi. Kopējais atlikums šā mehānisma ietvaros 2014. gada 31. decembrī bija 8.4 mljrd. euro. ECB 2014. gadā EFSM ietvaros veica 21 maksājuma vai kredīta procentu maksājumu apstrādi, un kopējais atlikums 2014. gada 31. decembrī bija 46.8 mljrd. euro. ECB EFSF vārdā apstrādāja četrus maksājumus izmaksu veikšanai, pārskaitot šos līdzekļus aizņēmējvalstīm (Portugālei un Grieķijai), un dažādus kredītu procentu maksājumus un komisijas maksas. ECB ESM ietvaros apstrādāja 26 maksājumus ESM dalībnieku iemaksu veidā vai saistībā ar aizņēmējvalstīm (Kipru un Spāniju).

Visbeidzot, ECB joprojām bija atbildīga par visu to maksājumu apstrādi, kuri saistīti ar aizdevuma iespējas līgumu Grieķijai.⁴¹ Aizdevuma atlikums 2014. gada 31. decembrī bija 52.9 mljrd. euro.

2.2. Eurosistēmas rezervju pārvaldīšanas pakalpojumi

2005. gadā klientu euro denominēto rezerves aktīvu pārvaldīšanai izveidotās Eurosistēmas rezervju pārvaldīšanas pakalpojumu (ERPP) sistēmas ietvaros 2014. gadā joprojām tika piedāvāts daudzpusīgs finanšu pakalpojumu klāsts. Atsevišķas Eurosistēmas NCB (Eurosistēmas pakalpojumu sniedzējas) piedāvā ārpus euro zonas esošo valstu centrālajām bankām, monetārajām iestādēm un valdības aģentūrām, kā arī starptautiskajām organizācijām pilnu pakalpojumu kopumu, kas pamatojas uz saskaņotiem noteikumiem un nosacījumiem atbilstoši vispārējiem tirgus standartiem. ECB veic kopējās koordinācijas funkciju, nodrošinot sistēmas raitu darbību un informācijas sniegšanu Padomei.

³⁷ Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 141. panta 2. punktu, ECBS Statūtu 17., 21.2., 43.1. un 46.1. pantu un Padomes 2002. gada 18. februāra Regulas (EK) Nr. 332/2002 9. pantu.

³⁸ Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 122. panta 2. punktu un 132. panta 1. punktu, ECBS Statūtu 17. un 21. pantu un Padomes 2010. gada 11. maija Regulas (ES) Nr. 407/2010 8. pantu.

³⁹ Saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21. pantu (kopā ar EFSF Ietvaru vienošanās 3. panta 5. punktu).

⁴⁰ Saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21. pantu (kopā ar ESM Finanšu palīdzības vienošanās vispārējo noteikumu 5.12.1. punktu).

⁴¹ Saskaņā ar vienošanos par aizdevuma iespēju starp dalībvalstīm, kuru valūta ir euro (izņemot Grieķiju un Vāciju), un *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (darbojas valsts interesēs, pakļauta Vācijas Federatīvās Republikas valdības rīkojumam un izmanto valdības garantijas) kā aizdevējiem, Grieķijas Republiku kā kredītņēmēju un *Bank of Greece* kā kredītņēmēja aģentu, kā arī saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21.2. pantu un 2010. gada 10. maija Lēmuma ECB/2010/4 par apkopotu divpusējo aizdevumu Grieķijas Republikai pārvaldību un grozījumiem Lēmumā ECB/2007/7 2. pantu.

2014. gadā bija 296 (2013. gadā – 300) klientu, kuriem bija ERPP darījumu attiecības ar Eurosistēmu. Attiecībā uz pašiem pakalpojumiem ERPP sistēmas ietvaros pārvaldīto turējumu kopapjoms (kas ietver skaidrās naudas aktīvus (*cash assets*) un vērtspapīru turējumus) 2014. gadā saruka aptuveni par 8% salīdzinājumā ar 2013. gada beigās reģistrēto rādītāju.

Kad noguldījumu iespējas uz nakti procentu likme kļuva negatīva, ERPP sistēmas ietvaros piedāvāto skaidrās naudas pakalpojumu pieprasījums krasi samazinājās. Salīdzinājumā ar 2014. gada jūnija beigu datiem apkopotie nominālie dati par skaidrās naudas aktīviem 2014. gada jūlija beigās liecināja par sarukumu (18 mljrd. euro), atspoguļojot pastiprinātu skaidrās naudas aizplūdi no ERPP. Vienlaikus ERPP sistēmā turēto euro denominēto vērtspapīru apjoms nedaudz samazinājās (par 3 mljrd. euro).

2014. gada 2. pusgadā skaidrās naudas aktīvi turpināja sarukt, savukārt ERPP sistēmā turēto vērtspapīru apjoms stabili pieauga. Šīs tendences liecina, ka klienti pēc noguldījumu iespējas uz nakti negatīvās procentu likmes ietekmes novērtēšanas attiecīgi pārkārtoja savu portfeļu sastāvu.

3. Banknotes un monētas

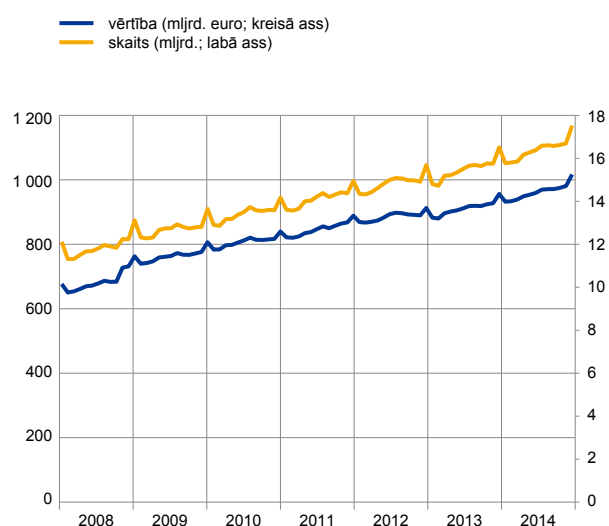
ECB un euro zonas NCB ir atbildīgas par euro banknošu emisiju ES un sabiedrības uzticēšanās euro saglabāšanu.

3.1. Banknošu un monētu apgrozība

2014. gadā **apgrozībā esošo euro banknošu** skaits un vērtība pieauga aptuveni par 6%. Gada beigās apgrozībā atradās 17.5 mljrd. euro banknošu, kuru kopējā vērtība bija 1 016.5 mljrd. euro (sk. 30. un 31. att.). **Euro banknošu izgatavošanu** kopīgi veic NCB, kuras 2014. gadā bija atbildīgas par 8.3 mljrd. banknošu izgatavošanu.

30. attēls

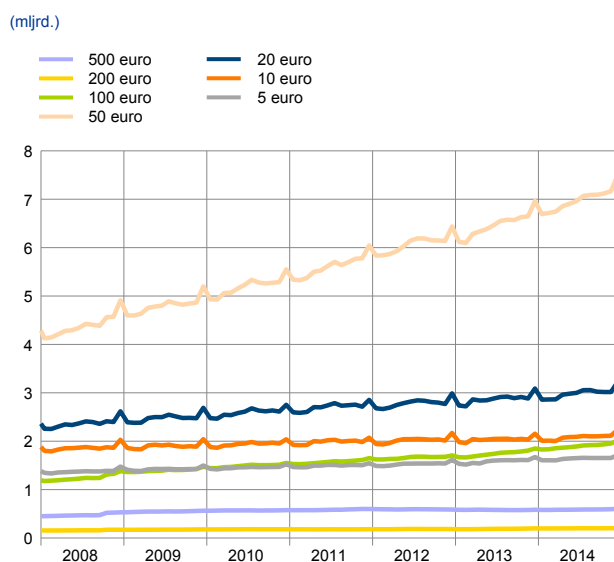
Apgrozībā esošo euro banknošu skaits un vērtība

Avots: ECB.

31. attēls

Apgrozībā esošo euro banknošu skaits nominālvērtību dalījumā

Avots: ECB.

Tiek lēsts, ka vērtības izteiksmē aptuveni ceturtdaļa apgrozībā esošo euro banknošu tiek turētas ārpus euro zonas, galvenokārt euro zonas kaimiņvalstīs. 2014. gadā euro banknošu kopējais apjoms, ko kredītiestādes nosūtījušas uz ārpus euro zonas esošajiem reģioniem, pieauga par 146% jeb 19 mljrd. euro. Euro banknotes, īpaši lielas nominālvērtības banknotes, ārpus euro zonas esošajās valstīs tiek turētas uzkrājumu veidošanai un tiek izmantotas norēķiniem par darījumiem starptautiskajos tirgos.

2014. gadā kopējais apgrozībā esošo euro monētu skaits palielinājās par 4.6% (līdz 110.9 mljrd.). 2014. gada beigās apgrozībā esošo monētu vērtība bija 25.0 mljrd. euro (par 3.2% lielāka nekā 2013. gada beigās).

Euro zonas NCB 2014. gadā pārbaudīja aptuveni 33.6 mljrd. banknošu autentiskumu un derīgumu apgrozībai, aptuveni 5.9 mljrd. banknošu izņemot no apgrozības.

Eurosistēma arī turpināja centienus palīdzēt banknošu iekārtu ražotājiem nodrošināt, lai to iekārtas atbilstu ECB standartiem iekārtām, ko skaidrās naudas apstrādātāji izmanto, lai veiktu euro banknošu autentiskuma un derīguma pārbaudi pirms to atkārtotas laišanas apgrozībā. Aptuveni 40% no kopējā 2014. gadā atkārtoti apgrozībā laisto euro banknošu skaita skaidrās naudas apstrādātāji apstrādāja, izmantojot šādas iekārtas.

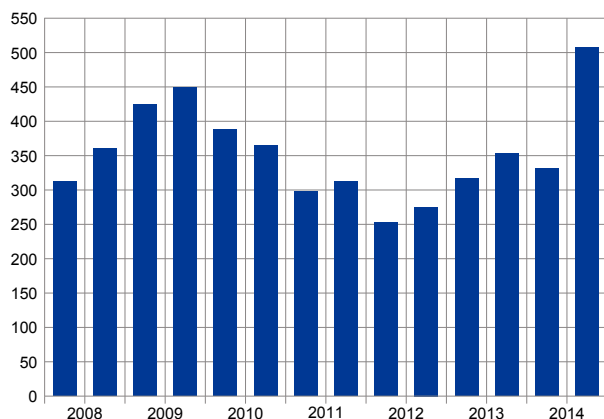
3.2. Viltotās euro banknotes

2014. gadā Eurosistēma izņēma no apgrozības aptuveni 838 000 viltotu euro banknošu. Salīdzinājumā ar apgrozībā esošo īsto euro banknošu skaitu viltoto banknošu īpatsvars joprojām ir ļoti neliels. 32. attēlā atspoguļota no apgrozības izņemto viltoto banknošu skaita ilgtermiņa dinamika. Viltšanai parasti izraudzītas 20 euro un 50 euro banknotes (attiecīgi 54.5% un 29.5% no kopējā viltojumu skaita 2014. gadā). Kopējā viltojumu skaita pieaugumu 2014. gada 2. pusgadā galvenokārt noteica viltoto 20 euro banknošu skaita palielināšanās. Viltojumi nominālvērtību dalījumā sīkāk atspoguļoti 33. attēlā.

32. attēls

No apgrozības izņemto viltoto euro banknošu skaits

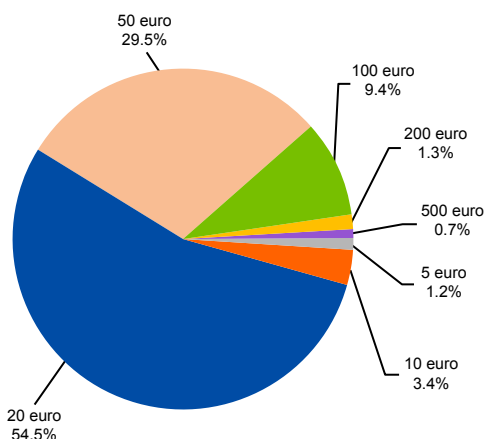
(tūkst.)

Avots: ECB.

33. attēls

Viltotās euro banknotes nominālvērtību dalījumā 2014. gadā

Avots: ECB.

ECB joprojām iesaka sabiedrībai rēķināties ar viltojumu iespēju, neaizmirst par naudas pārbaudi, to **aptaustot, apskatot un pagrozot**, un nekad nepaļauties tikai uz vienu pretviltošanas elementu. Turklāt profesionālajiem skaidrās naudas apstrādātājiem gan Eiropā, gan ārpus tās robežām pastāvīgi tiek piedāvātas mācības un tiek nodrošināti aktualizēti informatīvie materiāli, lai atbalstītu Eurosistēmas cīņu pret naudas viltošanu. Šim mērķim kalpo arī ECB sadarbība ar Eiropolu, Interpolu un Eiropas Komisiju.

3.3. Euro banknošu otrais izlaidums

Jaunā 10 euro banknote tika izlaista 2014. gada 23. septembrī, un tā ir otrā [Eiropas sērijas](#) banknote. Tāpat kā jaunajai 5 euro banknotei, kas tika izlaista 2013. gada maijā, jaunajai 10 euro banknotei ir uzlaboti pretviltošanas elementi, t.sk. grieķu mitoloģijas tēla Eiropas portrets ūdenszīmē un hologrammā. Gatavojoties jaunās 10 euro banknotes ieviešanai, ECB un euro zonas NCB īstenoja kampaņu, lai informētu gan sabiedrību, gan profesionālos skaidrās naudas apstrādātājus par jauno banknoti un tās pretviltošanas elementiem. Tās arī veica vairākus pasākumus, lai palīdzētu banknošu apstrādes iekārtu nozarei sagatavoties jaunās banknotes ieviešanai.

Padome 2014. gada decembrī pieņēma lēmumu, ka jaunā 20 euro banknote tiks ieviesta 2015. gada 25. novembrī. Citu nominālvērtību Eiropas sērijas banknotes tiks ieviestas pakāpeniski vairāku gadu laikā nominālvērtību augošā secībā.

4. Statistika

Ar NCB atbalstu ECB sagatavo, vāc, apkopo un izplata plašu statistisko datu klāstu, kas sniedz nozīmīgu atbalstu euro zonas monetārajai politikai, ECB uzraudzības funkcijai un dažādu ECBS un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) uzdevumu izpildei. Šos statistiskos datus izmanto arī valsts iestādes, finanšu tirgus dalībnieki, plašsaziņas līdzekļi un sabiedrība.

2014. gadā ECBS turpināja raiti un laikus sniegt kārtējos euro zonas statistiskos datus. Turklāt tā veltīja lielas pūles jauno starptautisko standartu ieviešanai visā ECB statistikā, uzlabojot ECBS datu pieejamību un mikrodatu pieejamību un kvalitāti, kā arī izveidojot jaunu statistisko datu vākšanas sistēmu, kas palīdz ECB pildīt papildu pienākumu saistībā ar banku uzraudzību (sk. 1. nodaļas 3. sadaļu).

4.1. Jauna un uzlabota euro zonas statistika

Kopš 2014. gada oktobra ECBS sagatavo statistisko informāciju saskaņā ar jaunajiem starptautiskajiem un Eiropas statistikas standartiem, kas piemērojami nacionālo kontu un maksājumu bilances statistikai. Šis process tika saskaņots ar *Eurostat* un Eiropas Statistikas sistēmu (ESS), un tas ietver plašu ECBS un ESS statistisko datu klāstu. Eiropas Kontu sistēmas 2010 (EKS 2010) ieviešana un SVF Maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances rokasgrāmatas 6. izdevums (BPM6) ļāvuši uzlabot finanšu un nefinanšu darījumu, kā arī bilanču uzskaiti arvien globalizētākā un arvien vairāk savstarpēji saistītā tautsaimniecībā.

4.2. Citas statistikas norises

ECBS turpināja statistikas pieejamības un kvalitātes veicināšanu, izmantojot jaunas vai būtiski uzlabotas mikrodatu bāzes, jo tās nodrošina lielāku elastību, apmierinot lietotāju vajadzības, un palīdz mazināt pārskatu sniedzēju slogu.

2014. gada februārī ECB pieņēma tiesību aktu⁴², ar ko nosaka sagatavošanās darbus pakāpeniskai kredītu mikrodatu vākšanas ilgtermiņa regulējuma īstenošanai, t.i., datu par kredītiestāžu vai citu finanšu iestāžu, kas izsniedz aizdevumus aizņēmējiem, kredītriska darījumiem, pamatojoties uz saskaņotām ECB statistikas pārskatu sniegšanas prasībām. Turpinās galīgo prasību un galīgā īstenošanas laika plāna izstrāde.

2014. gada novembrī ECB pieņēma Regulu par naudas tirgus statistisko datu vākšanu. Tā nosaka, ka kredītiestādēm jāsniedz pārskati par katru dienas darījumu, kas veikts dažādos naudas tirgus segmentos ar citām MFI, citām nebanku finanšu iestādēm un valdību, kā arī par vairumtirdzniecības darījumiem ar nefinanšu sabiedrībām.

⁴² 2014. gada 24. februāra Lēmums ECB/2014/6 par sagatavošanās pasākumu organizēšanu kredītu mikrodatu un kredītriska datu vākšanai, ko veic ECBS, un saistītais leteikums ECB/2014/7.

Citas svarīgas mikrodatu kopas turpināja veicināt statistikas sagatavošanu 2014. gadā. Centralizētajā vērtspapīru datubāzē ietvertā informācija par katru atsevišķu vērtspapīru palīdzēja izstrādāt jaunus mēneša statistiskos rādītājus par parāda vērtspapīru emisiju un ES valstu valdību veikto parāda apkalpošanu (publiskoti 2014. gada novembrī). Līdzīgi arī jaunā datubāze par institucionālo sektoru un lielāko banku grupu atsevišķu vērtspapīru turējumiem kopš 2013. gada beigām tikusi papildināta ar ECBS savāktajiem datiem, un paredzams, ka tai būs izšķiroša nozīme vērtspapīru statistisko datu aptvēruma un kvalitātes veicināšanā.

2014. gada novembrī ECB pieņēma jaunu Regulu⁴³ par apdrošināšanas sabiedrību statistiku. Šī Regula ļauj ECB monetārās un finanšu stabilitātes nolūkā atkārtoti izmantot uzraudzības iestāžu savāktos datus, lietojot *Solvency II* (Maksātspēja II) kvantitatīvas datu sniegšanas sagataves.

2014. gadā ECB turpināja nodrošināt statistikas atbalstu ESRK. Tā arī vadīja Datu kontaktgrupu, kas koordinē šo statistikas darbu, iesaistot Eiropas Uzraudzības iestādes un ESRK Rīcības komitejas dalībvalstu pārstāvjus.

Starptautiskā līmenī ECB aktīvi darbojas kā Statistikas pasākumu koordinēšanas komitejas, kas veicina koordināciju starp aģentūrām un statistikas prakses konsekvenci, līdzpriekšsēdētāja un Irvinga Fišera (*Irving Fisher*) Centrālo banku statistikas komitejas, kas palīdz uzlabot centrālo banku statistiskos datus visā pasaulē, priekšsēdētāja vietniece. Turklāt ECBS bija liela nozīme īpašās datu izplatīšanas standarta iniciatīvas *Plus*, kas ir trešais un augstākais SVF Datu standartu iniciatīvu līmenis, uzsākšanā 2014. gada novembrī. Septiņas no deviņām SVF iniciatīvas atbalstītāju pirmajā kopā ietilpstošajām valstīm bija ES dalībvalstis. Šie panākumi atspoguļo ECBS Statistikas komitejas nemitīgās pūles uzlabot un paplašināt Eiropas tautsaimniecības un finanšu statistikas bāzi.

4.3. Statistikas pieejamība – nozīmīgākie pasākumi 2014. gadā

2014. gada oktobrī ECB atklāja jaunu interneta vietni "[Mūsu statistika](#)", kas izveidota, lai veicinātu piekļuvi euro zonas un valstu galvenajiem statistiskajiem datiem un ļautu tos atkārtoti lietot, izmantojot vizualizācijas. Viena no piedāvātajām funkcijām ir iespēja dalīties vizualizācijās un integrēt tās citās interneta vietnēs un sociālajos tīklos.

Turklāt 2014. gada decembrī sāka darboties jauna planšetdatora lietotne *ECBstatsApp*, kas planšetdatoru lietotājiem⁴⁴ dod iespēju viegli piekļūt ECB Statistisko datu noliktavā dažādos formātos (piemēram, tabulas, attēli un kartes) publicētajiem statistiskajiem datiem. ECB arī uzsāka jauna [interneta pakalpojuma](#) sniegšanu, kas profesionāliem un privātiem lietotājiem ļauj bieži savās datu sistēmās automātiski lejuplādēt lielu statistisko datu apjomu.

⁴³ Regula ECB/2014/50 par statistikas pārskatu sniegšanas prasībām apdrošināšanas sabiedrībām.

⁴⁴ Šī lietotne pieejama planšetdatoros ar [Android operētājsistēmu](#) un [iPad](#).

5. Ekonomiskā izpēte

Viena no centrālajām bankām raksturīgām iezīmēm ir to sena tradīcija savai īstenotajai politikai nodrošināt spēcīgu zinātnisku pamatu. Nenoteiktības un pārmaiņu laikā, kādā pašlaik dzīvojam, ir svarīgi, ka pētnieciskā darbība paplašina robežas, sniedzot pamatojumu politikai, kas līdz šim vēl nav īstenota. Šajā jomā ECB 2014. gadā turpināja gūt nozīmīgu progresu.

5.1. ECB pētniecības klasteri

Ekonomiskā izpēte ECB tiek veikta bankas 11 pētniecības grupās, aptverot dažādus monetārajai politikai svarīgus jautājumus. 2014. gadā veikti pētījumi šādās piecās jomās: 1) finanšu nestabilitāte un makroprudenciālās uzraudzības politikas; 2) monetārā transmisija ar uzsvaru uz monetārās politikas nestandarta pasākumiem; 3) kopš krīzes laika mainīgā ekonomiskā un finanšu struktūra un tās nozīme izaugsmē; 4) monetārās, fiskālās un uzraudzības politikas mijiedarbība ES institucionālo ietvaru mainības apstākļos (īpaši VUM izveide); un 5) prognozēšanas, scenāriju analīzes un valstu uzraudzības instrumenti.

Īpaši svarīgi ir pētījumu rezultāti jomā, kas skar nestandarta pasākumu efektivitāti euro zonā. Piemēram, apkopotie dati attiecībā uz paziņojumiem par tiešajiem monetārajiem darījumiem (*Outright Monetary Transactions*) liecina, ka šādiem paziņojumiem, iespējams, bijusi pozitīva ietekme uz IKP un kreditēšanu grūtību skartajās valstīs. Šķiet, ka pārmaiņas nodrošinājuma atbilstības noteikumos, ieviešot 2012. gada februāra papildu kredītprasību programmu, kopā ar ļoti ilga termiņa refinansēšanas operācijām arī veicinājušas tautsaimniecības attīstību, samazinot mērķa aktīvu (korporatīvo aizdevumu) procentu likmes un palielinot to pirkšanas dinamiku. Turklāt aktīvu iegādes programmas iespējamo seku analīze liecina, ka tā var būt lietderīga, pārvaldot cenu stabilitātes riskus arī apstākļos, kad finanšu stabilitātei nav nopietna apdraudējuma. Šķiet, ka, iegādājoties aktīvus ar augstākām ienesīguma prēmijām, var efektīvāk stimulēt tautsaimniecību, tomēr centrālajai bankai tas ir potenciāli riskantāk.

2014. gadā minētajās zinātnisko pētījumu jomās tika izstrādāts daudz modeļu un rīku. Ar vienu no šādiem rīkiem iespējams novērtēt inflācijas gaidu destabilizēšanas risku, ko rada īstermiņa gaidu ietekme uz ilgtermiņa gaidām. Rezultāti attiecībā uz euro zonu rāda, ka šāds risks būtiski pastiprinājās ap 2014. gada janvāri un bija augsts līdz gada beigām.

5.2. Eurosistēmas/ECBS pētnieciskās struktūras

Eurosistēmas/ECBS pētnieciskās struktūras 2014. gadā turpināja sniegt būtisku ieguldījumu.⁴⁵ Svarīgs pagrieziena punkts tika sasniegts jūnijā, kad darbību beidza Makroprudenciālās uzraudzības pētniecības struktūra (*Macro-prudential Research*

⁴⁵ Sīkāku katras struktūras darbības aprakstu sk. [ECB interneta vietnē](#).

Network), kuru 2010. gadā izveidoja, lai radītu labākus jaunās makroprudenciālās uzraudzības politikas jomas analītiskos pamatus.⁴⁶ Viens no svarīgākajiem šīs struktūras devumiem ir virknes makroekonomisko modeļu izstrādāšana finanšu nestabilitātes noteikšanai, kas pirms krīzes ekonomikas literatūrā faktiski izpalika. Šie risinājumi rada nepieciešamos rīkus makroprudenciālās politikas jēgpilnai analīzei, piemēram, jauna modeļa gadījumā, kurā iekļauta banku saistību neizpilde un kurš ļauj novērtēt gan kapitāla pietiekamības regulējuma pozitīvās puses, gan izmaksas. Pētnieciskā struktūra izstrādāja arī sistēmiskās finanšu nestabilitātes aktuālu rādītāju, tagad plaši izmantoto salikto sistēmiskā stresa rādītāju un vairākus sistēmiskām banku krīzēm paredzētus agrīnās brīdināšanas modeļus, apliecinot kredīšanas pieauguma un sviras rādītāja lielo nozīmi. Visbeidzot, struktūra sadarbībā ar maksājumu sistēmu speciālistiem ieguva beznodrošinājuma darījumu naudas tirgus informāciju no TARGET2 sistēmas. Šos datus var izmantot, lai aprēķinātu euro naudas tirgus rādītājus un novērtētu norises, īpaši banku problēmu pārrobežu izplatīšanās riskus un banku sistēmiskā nozīmīguma aspektus. Viens no secinājumiem bija, ka banku riska un Eurosistēmas nodrošinātā likviditātes pārpalikuma ietekme uz starpbanku tirgus aktivitāti ir būtiski atkarīga no tās valsts fiskālā stāvokļa, kurā atrodas aizņēmējbankas.

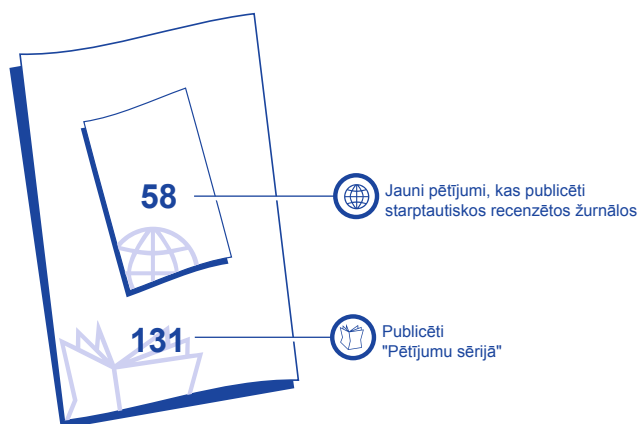
Otrā struktūra – Konkurētspējas izpētes struktūra (*Competitiveness Network*) – izveidoja jaunu datubāzi, pamatojoties uz nefinanšu sabiedrību bilancēm. Šajā sakarā izdarīts svarīgs secinājums, ka, neraugoties uz nodarbinātības sarukumu, nesenojai krīzei, iespējams, bija attīroša ietekme uz ES valstu tautsaimniecībām, jo šķiet, ka tā paātrinājusi resursu pārdali efektīvāk strādājošiem uzņēmumiem, īpaši grūtību skartajās valstīs. Iespējams, ka krīze arī veicinājusi uzņēmumu ar ierobežotu kredītu pieejamību skaita palielināšanos atšķirīgā tempā dažādās valstīs un atbilstoši produktivitātes sadalījuma procentilēm, produktīvākajiem uzņēmumiem neciešot aizdevumu ierobežojumu dēļ.

Trešā struktūra – Mājsaimniecību finanšu un patēriņa pētījumu struktūra (*Household Finance and Consumption Network*) – pētījumus veltīja Eurosistēmas Mājsaimniecību un patēriņa apsekojuma datu analīzei. Pētījumi tika veikti par euro zonas mājsaimniecību finansiālo trauslumu, inflācijas un monetārās politikas sadalījuma ietekmi, mājsaimniecību finanšu līdzekļu pārrobežu sadalījuma atšķirībām un finanšu līdzekļu, ienākumu un parāda apkalpošanas jaunākajām norisēm. Tika izdarīts svarīgs secinājums, ka, lai gan pēc krīzes atsevišķu mājsaimniecību hipotekārā parāda segšanas izmaksu un ienākumu attiecība kopumā uzlabojās, to neitralizēja bezdarba līmeņa kāpums un no tā izrietošais ienākumu kritums.

Visbeidzot, lai veiktu uzņēmumu cenu un algu politikas apsekojuma trešo posmu, tika atjaunota vienas no agrāk izveidoto ECBS struktūru – Algu dinamikas struktūras – darbība. Apsekojuma trešā posma mērķis bija novērtēt to, kā uzņēmumi pielāgojušies krīzes apstākļiem, un neseno darba tirgus reformu lomu, nosakot nepieciešamās korekcijas. Apsekojuma dati ir jau savākti, un notiek katras valsts izpēte.

⁴⁶ Pilnīgs šīs pētnieciskās struktūras veikto pētījumu un tajos izdarīto secinājumu apkopojums sniegts tās [galaziņojumā](#). ECB veic makroprudenciālās politikas funkciju, darbojoties Eiropas Sistēmisko risku kolēģijā un savas makroprudenciālās kompetences ietvaros – Vienotajā uzraudzības mehānismā (sk. 1. nodaļas 3. sadaļu).

ECB pētījumi 2014. gadā

5.3. Konferences un publikācijas

ECB turpināja aktīvi darboties, organizējot pētniecības pasākumus. Papildus lielam skaitam semināru ar pieaicinātu referentu dalību ECB rīkoja vairākas augsta līmeņa konferences un/vai piedalījās to organizēšanā. Svarīgākie pasākumi bija Sintras [ECB forums par centrālo banku darbību](#), [Makroprudenciālās uzraudzības pētniecības tīkla noslēguma konference](#) un [Starptautiskais Monetārās politikas pētniecības forums](#).

Liela daļa ECB pētījumu tika publicēta. 2014. gadā ECB pētījumu sēriju papildināja 131 jauns darbs, un 58 ECB pētījumi tika publicēti starptautiskos recenzētos žurnālos.

6. Juridiskās darbības un pienākumi

ECB 2014. gadā pieņēma vairākus tiesību aktus un instrumentus monetārās politikas un centrālo banku jomā, kā arī saistībā ar tās jaunajiem uzraudzības pienākumiem. ECB sniedza arī daudzus atzinumus, reaģējot uz Līguma prasību konsultēties ar ECB par katru ierosināto ES tiesību aktu vai nacionālā tiesību akta projektu, kas ir ECB kompetencē. ECB piedalījās arī vairākās tiesvedībās Eiropas tiesās.

6.1. Ar VUM saistītās juridiskās norises

Jauno uzraudzības pienākumu ietvaros ECB 2014. gadā pieņēma vairākus tiesību aktus saistībā ar VUM izveidi (lielākā to daļa aplūkota ECB gada pārskatā saistībā ar uzraudzības pasākumiem 2014. gadā). No institucionālā viedokļa turpmāk minētie tiesību akti par VUM izveidi ir būtiski.

Saskaņā ar [VUM regulas](#) 25. pantu papildus jau veiktajiem pasākumiem saistībā ar monetārās politikas un uzraudzības uzdevumu nošķirtību atbilstoši 25. pantam Padome pieņēma [Lēmumu par nošķirtību](#)⁴⁷. Šajā lēmumā īpaši ietverti nosacījumi par profesionālo noslēpumu un informācijas apmaiņu starp šīm divām jomām. Lēmums stājās spēkā 2014. gada 18. oktobrī.

ECB Padome pieņēma [Lēmumu par ciešu sadarbību](#)⁴⁸, kas stājās spēkā 2014. gada 27. februārī. Saskaņā ar VUM regulas 7. pantu ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis var piedalīties VUM ciešas sadarbības ietvaros. Lēmums nosaka ECB un iesaistītās dalībvalsts kompetento institūciju ciešas sadarbības procesuālos aspektus.

Padome 2014. gada 22. janvārī⁴⁹ grozīja ECB Reglamentu, lai saskaņā ar VUM regulu detalizēti noteiktu Padomes un Uzraudzības valdes saistību. Konkrētāk, [grozītie noteikumi](#) nosaka Padomes un Uzraudzības valdes mijiedarbību beziebildumu procedūrā. Saskaņā ar šo procedūru Uzraudzības valdes lēmumu projektus uzskatīs par pieņemtiem, ja vien Padome noteiktā termiņā, kas nepārsniedz 10 darbadienu, neizteiks iebildumus. Turklāt ECB Reglamentā iekļauti konkrēti Uzraudzības valdes procedūras reglamentējoši noteikumi. Uzraudzības valde pēc konsultēšanās ar Padomi 2014. gada 31. martā pieņēma savu [Reglamentu](#)⁵⁰. Tas papildina ECB Reglamentu un ietver arī noteikumus par Vadības komitejas sastāvu.

Saskaņā ar VUM regulu Padomei jāizstrādā un jāpublicē ECB darbinieku un banku uzraudzībā iesaistītās vadības Ētikas kodekss. Visiem ECB darbiniekiem piemērojamo ētikas principu vispārējas pārskatīšanas ietvaros ECB pieņēmusi

⁴⁷ 2014. gada 17. septembra Lēmums ECB/2014/39 par Eiropas Centrālās bankas monetārās politikas un uzraudzības funkciju nošķirtības īstenošanu (OV L 300, 18.10.2014., 57. lpp.).

⁴⁸ 2014. gada 31. janvāra Lēmums ECB/2014/5 par ciešu sadarbību ar nacionālajām kompetentajām iestādēm iesaistītajās dalībvalstīs, kuru valūta nav euro (OV L 198, 05.07.2014., 7. lpp.).

⁴⁹ 2014. gada 22. janvāra Lēmums ECB/2014/1, ar ko groza Lēmumu ECB/2004/2, ar kuru pieņem Eiropas Centrālās bankas Reglamentu (OV L 95, 29.03.2014., 56. lpp.).

⁵⁰ 2014. gada 31. marta Lēmums, ar kuru nosaka ECB Uzraudzības valdes Reglamentu (OV L 182, 21.06.2014., 56. lpp.).

Ētiskas uzvedības noteikumus. Tie stājās spēkā 2015. gada 1. janvārī, un tajos ņemta vērā VUM regulas prasība noteikt un uzturēt spēkā vispārējas un oficiālas procedūras un samērīgus laikposmus, lai iepriekš izvērtētu un novērstu iespējamus interešu konfliktus, kas izriet no uzraudzības darbībās iesaistītu ECB darbinieku turpmākas nodarbinātības. Tā kā ētikas kodeksi ir gan Valdei, gan Padomei, tika nolemts, ka Uzraudzības padomei arī nepieciešams atsevišķs kodekss. Uzraudzības padome šo Ētikas kodeksu apstiprināja 2014. gada 12. novembrī, un tas stājās spēkā 2014. gada 13. novembrī. Tā mērķis ir nodrošināt vispārīgu augstu ētikas standartu kopumu, kas jāievēro Uzraudzības padomes locekļiem un citiem Uzraudzības padomes sanāksmju dalībniekiem, un izstrādāt konkrētas procedūras rīcībai, piemēram, iespējamu interešu konfliktu gadījumos.

6.2. ECB piedalīšanās ES līmeņa tiesvedībās

ECB piedalījās arī dažādās ES līmeņa tiesvedībās. Eiropas Savienības Tiesa 2014. gada 6. februārī noraidīja *Gabi Thesing and Bloomberg Finance LP* apelācijas sūdzību pret ECB lietā C-28/13 P. Tika apstiprināts ES Vispārējās tiesas tiesvedībā 2012. gada 29. novembrī pieņemtais lēmums, ka ECB bija tiesības atteikt piekļuvi diviem iekšējiem dokumentiem par Grieķijas valsts budžeta deficītu un valsts parādu. Eiropas tiesas bija vienprātis ar ECB aizstāvību, ka šajos dokumentos ietvertās informācijas izpaušana būtu ievērojami un nopietni kaitējusi sabiedrības interešu aizsardzībai saistībā ar ES un Grieķijas ekonomisko politiku un ka šā kaitējuma risks bija loģiski paredzams, nevis tīri hipotētisks. Tiesa atzina, ka ECB ir liela rīcības brīvība izvērtējot, vai ECB dokumentu publiskošana kaitē sabiedrības interesēm saistībā ar ES vai tās dalībvalsts ekonomisko, finanšu vai monetāro politiku.

Papildus pārējam konstitucionālā sūdzība par 2012. gada 6. septembra paziņojumā presei sīki izklāstītajiem tiešajiem monetārajiem darījumiem tika iesniegta Vācijas Federālajā konstitucionālajā tiesā. Pēc 2013. gada jūnijā notikušās lietas izskatīšanas Konstitucionālā tiesa, pamatojoties uz jautājumu kopumu par ES likumu normu interpretāciju, 2014. gada 14. janvārī nolēma lūgt Eiropas Savienības Tiesas prejudiciālu nolēmumu. Tiesa uz to reaģēja, organizējot lietas izskatīšanu 2014. gada 14. oktobrī. Eiropas Savienības Tiesas ģenerālvokāts sniedza atzinumu 2015. gada 14. janvārī, un Tiesas prejudiciālais nolēmums gaidāms 2015. gada 1. pusgadā. Pamatojoties uz prejudiciālo nolēmumu, Vācijas Federālā konstitucionālā tiesa nolasīs galīgo spriedumu par tiešo monetāro darījumu atbilstību Vācijas konstitūcijai.

2014. gada laikā vairāki Kipras kredītiestāžu noguldītāji un akcionāri iesniedza prasības pret ECB un citām ES iestādēm, lūdzot zaudējumu atlīdzību un/ vai prasot to tiesību aktu anulēšanu, kuri, viņuprāt, izraisījuši šo kredītiestāžu pārstrukturēšanu finansiālās palīdzības programmas Kiprai kontekstā. Vispārējā tiesa noraidīja 12 no šīm lietām kā pilnībā nepieņemamas. Saskaņā ar Līgumu par Eiropas Stabilitātes mehānisma izveidi un sadarbībā ar Eiropas Komisiju ECB iesaistījās šajā procesā līdz finansiālās palīdzības programmas noslēgumam, sniedzot tikai tehniskas konsultācijas un sagatavojot nesaistošu atzinumu par Kipras neregulējuma likumprojektu.⁵¹

⁵¹ Sk. lietas T-289/13 *Ledra Advertising Ltd* pret Komisiju un ECB, 2014., 45. punktu.

Grieķijas valdības obligāciju turētāji 2014. gadā turpināja tiesvedību pret ECB. Prasītāji apgalvoja, ka pēc Grieķijas parlamenta 2012. gada februārī pieņemtajiem tiesību aktiem, kas izraisīja daļēju Grieķijas valdības parāda pārstrukturēšanu, viņi bija cietuši finansiālus zaudējumus un viņiem bija liegtas pamattiesības uz īpašumu un ekonomisko brīvību. ECB šīs pārstrukturēšanas kontekstā bija tikai padomdevēja statuss tā mandāta ietvaros, ko nosaka Līgums par Eiropas Savienības darbību. Vispārējā tiesa jau lēmusi par labu ECB viena strīda kontekstā ar Grieķijas valdības obligāciju turētājiem, kuriem neizdevās pierādīt tiešu un konkrētu saistību, kas ir būtisks nosacījums jebkuras tiesvedības uzsākšanai. Tiesā nav iesniegta neviena pārsūdzība.

6.3. ECB atzinumi un prasību neizpildes gadījumi

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 127. panta 4. punktu un 282. panta 5. punktu ar ECB jākonsultējas par katru ierosināto ES vai nacionālo tiesību akta projektu, kas ir ECB kompetencē.⁵² Visi ECB atzinumi tiek publicēti [ECB interneta vietnē](#). ECB atzinumi par ierosinātajiem ES tiesību aktiem publicēti arī Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

ECB 2014. gadā pieņēma 11 atzinumu par ierosinātajiem ES tiesību aktiem un 81 atzinumu par nacionālo tiesību aktu projektiem, kas ir ECB kompetencē.

Liels nacionālajām institūcijām sniegto konsultāciju skaits attiecās uz finanšu tirgus stabilitātes nodrošināšanas pasākumiem.⁵³ ECB pieņēma atzinumus arī par forintos vai ārvalstu valūtā denominētiem patēriņa kredīta līgumiem, ko noslēgušas privātpersonas Ungārijā⁵⁴, likumprojektu, ar kuru tiek dibināta sistēmiskā riska komiteja Luksemburgā⁵⁵, likumprojektu, ar kuru izveido īpašu tiesisko regulējumu par attieksmi pret uzņēmumu un valsts uzņēmumu, t.sk. kredītiestāžu, kuras ir atbildīgas par uzņēmumu ienākuma nodokli, atliktā nodokļa aktīviem⁵⁶, pasākumiem, kas saistīti ar VUM regulu Austrijā⁵⁷, kredītiestāžu un citu iestāžu noregulējuma režīmu⁵⁸, Banku sanācijas un noregulējuma direktīvas īstenošanu⁵⁹ un specifiskas informācijas par konkrētu banku sliktajiem kredītiem publisku pieejamību⁶⁰.

Centrālo banku neatkarības kontekstā ECB izteica viedokli arī par tiesību aktiem saistībā ar NCB lēmēj institūcijas locekļu un tās darbinieku atalgojumu⁶¹,

⁵² Saskaņā ar Protokolu par dažiem noteikumiem Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotajai Karalistei (pievienots Līgumam) pienākums konsultēties ar ECB neattiecas uz Apvienoto Karalisti (OV C 83, 30.03.2010., 284. lpp.).

⁵³ Sk., piemēram, CON/2014/16, CON/2014/29, CON/2014/39, CON/2014/46, CON/2014/59, CON/2014/60, CON/2014/61, CON/2014/66 un CON/2014/67.

⁵⁴ CON/2014/59, CON/2014/72, CON/2014/76, CON/2014/85 un CON/2014/87.

⁵⁵ CON/2014/46.

⁵⁶ CON/2014/66.

⁵⁷ CON/2014/43.

⁵⁸ CON/2014/60.

⁵⁹ CON/2014/67.

⁶⁰ CON/2014/39.

⁶¹ CON/2014/7, CON/2014/12 un CON/2014/38.

pārmaiņām *Banca d'Italia* pārvaldībā⁶², līdzekļu, kas iegūti iespējama *Banca d'Italia* lēmējinstītūciju darbinieku un to locekļu atalgojuma samazinājuma gadījumā, izlietojumu⁶³ un *Banco de España* augstāko amatpersonu interešu konflikta noteikumiem⁶⁴.

Citi ECB atzinumi bija saistīti ar likumprojektu par euro denominētu maksājumu noapaļošanu Beļģijā⁶⁵, Slovērijas parlamenta Reglamenta grozījumiem ar mērķi nodrošināt pienācīgas un savlaicīgas ECB konsultācijas par parlamenta deputātu un parlamentāro komisiju ierosinātiem tiesību aktu projektiem⁶⁶.

Tika konstatēti 25 konsultēšanās prasības neizpildes gadījumi. Turpmāk aplūkoti gadījumi tika uzskatīti par skaidriem un nopietniem⁶⁷.

Beļģijas pārvaldes institūcijas nekonsultējās ar ECB par grozījumiem 1994. gada 21. decembra Likumā par dažādiem sociālajiem noteikumiem saistībā ar nolūku ieviest papildu rādītājus dzīves kvalitātes, tautas attīstības, sociālā progressa un iekšzemes tautsaimniecības ilgtspējas mērīšanai. *Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique* tika uzlikts par pienākumu gada pārskatā publicēt Nacionālo kontu institūta apkopotu papildu rādītāju rezultātu kopsavilkumu.

Lai gan Kipras Finanšu ministrija konsultējās ar ECB par konkrētiem grozījumu projektiem Likumā par kredītiestāžu un citu iestāžu neregulējumu, balsojums par šo grozījumu iekļaušanu likumā notika, nesagaidot ECB atzinumu⁶⁸ šajā jautājumā.

Konsultācijas ar ECB notika par grozījumu projektiem Likumā par Grieķijas Finanšu stabilitātes fonda izveidi. Tomēr tikai dažas dienas vēlāk Grieķijas parlaments pieņēma šos grozījumus, nesagaidot attiecīgu ECB atzinumu⁶⁹. Turpmāk minētie Grieķijas tiesību akti vispār netika iesniegti konsultācijām ar ECB: Likums Nr. 4281/2014 par *Bank of Greece* lomu Ētikas kodeksa ieviešanas nodrošināšanā ienākumus nenesoša privātā parāda pārvaldībā, Likums par uzņēmumu parāda ārpusstiesas pārstrukturēšanu attiecībā uz finanšu iestāžu noteikumiem⁷⁰, grozījums⁷¹ Likumā Nr. 3213/2003, kurš arī uzlika par pienākumu *Bank of Greece* prezidentam, prezidenta vietniekiem, izpilddirektoriem un direktoriem deklarēt aktīvus, un Likums Nr. 4308/2014 par Grieķijas grāmatvedības standartiem un ar tiem saistītiem

⁶² CON/2014/19.

⁶³ CON/2014/38.

⁶⁴ CON/2014/22.

⁶⁵ CON/2014/6.

⁶⁶ CON/2014/54.

⁶⁷ Ietverti gadījumi, kad: 1) nacionālā institūcija nekonsultējās ar ECB par tās kompetences jomām atbilstošu tiesību aktu projektu nosacījumiem; un 2) nacionālā institūcija formāli konsultējās ar ECB, bet nedeļa tai pietiekami daudz laika tiesību akta projekta nosacījumu analīzei un atzinuma sniegšanai pirms šo noteikumu pieņemšanas.

⁶⁸ CON/2014/60.

⁶⁹ CON/2014/29.

⁷⁰ Attiecīgie noteikumi ir iekļauti Likumā Nr. 4307/2014, transponējot trīs Padomes ietvara lēmumus par savstarpējās atzīšanas principa piemērošanu krimināllietās (*Government Gazette Vol. A 246/15.11.2014*).

⁷¹ Likums par pasākumiem Grieķijas tautsaimniecības atbalstam un izaugsmei, Finanšu ministrijas organizatoriskajiem jautājumiem un citiem noteikumiem (*Government Gazette Vol. A 160/8.8.2014*).

Bank of Greece ietekmējošiem noteikumiem. Tiesību aktu normu projekti par juridisko personu, t.sk. kredītiestāžu, atliktā nodokļa aktīviem, kā arī to grozījumi tika iesniegti konsultācijām ECB, bet tika pieņemti, nesagaidot ECB atzinumu šajā jautājumā.

Luksemburgas pārvaldes institūcijas nekonsultējās ar ECB saistībā ar 2014. gada 28. jūlija Likumu par uzrādītāja apliecības veidā izdotu akciju un uzņēmumu daļu imobilizāciju.

Ungārijas likumprojekts par noteiktiem pasākumiem attiecībā uz patēriņa kredīta līgumiem un likumprojekts par konkrētiem patēriņa kredīta līgumiem piemērojamiem noteikumiem tika iesniegti ECB konsultācijām, bet drīz pēc tam tie tika pieņemti, pirms ECB pieņēma atzinumus.⁷² Līdzīgi arī Ungārijas pārvaldes institūcijas nedeva ECB pietiekami daudz laika atzinumu pieņemšanai par likumprojektu, ar kuru izveido kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību noregulējuma režīmu, saistībā ar likumprojektu par patēriņa kredīta līgumu vispārīgiem noteikumiem un nosacījumiem, kā arī attiecībā uz likumprojektu par valūtas aizdevumu konversiju⁷³.

Turklāt Kipras, Grieķijas, Ungārijas, Īrijas, Itālijas un Slovēnijas konsultēšanās ar ECB neizpildes gadījumi tika uzskatīti par skaidriem un atkārtotiem.

6.4. Monetārās finansēšanas un privileģētās piekļuves aizlieguma ievērošana

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 271. panta d) punktu ECB uzticēts uzdevums veikt monitoringu, kā ES NCB un ECB ievēro Līguma 123. un 124. pantā un Padomes Regulās (EK) Nr. 3603/93 un Nr. 3604/93 noteiktos aizliegumus. 123. pants aizliedz ECB un NCB nodrošināt konta pārtēriņa iespējas vai jebkāda cita veida kredīta iespējas valdībām un ES institūcijām vai struktūrām, kā arī iegādāties šo institūciju emitētus parāda instrumentus sākotnējā tirgū. 124. pants aizliedz jebkuru pasākumu (ja vien tā pamatā nav piesardzības apsvērumu), kas nodrošina valdībām un ES institūcijām vai struktūrām privileģētu piekļuvi finanšu iestādēm. Vienlaikus ar Padomi minēto nosacījumu ievērošanu dalībvalstīs uzrauga Eiropas Komisija.

ECB uzrauga arī ES centrālo banku veiktās tādu parāda instrumentu iegādes otrreizējā tirgū, kurus izlaiž iekšzemes valsts sektors, citu dalībvalstu valsts sektors un ES institūcijas un struktūras. Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 3603/93 apsvērumu daļu valsts sektora parāda instrumentu iegādi otrreizējā tirgū nedrīkst izmantot Līguma 123. pantā noteiktā mērķa apiešanai. Šādas iegādes nedrīkst kļūt par valsts sektora netiešas monetārās finansēšanas veidu.

2014. gadā veiktais monitorings apstiprināja, ka Līguma 123. un 124. panta un attiecīgo Padomes regulu noteikumi kopumā tika ievēroti.

⁷² CON/2014/59 un CON/2014/72.

⁷³ CON/2014/62, CON/2014/85 un CON/2014/87.

Monitorings liecināja, ka ne visās ES valstu centrālajās bankās darbojas atlīdzības par valsts sektora noguldījumiem politika, kas pilnībā atbilst atlīdzības maksimālajām robežām.⁷⁴ Konkrētāk, dažām NCB jānodrošina, lai atlīdzības par valsts sektora noguldījumiem maksimālā robeža tiktu pielīdzināta nenodrošinātu darījumu uz nakti procentu likmei, pat ja tā ir negatīva.

Banc Ceannais na hÉirean/Central Bank of Ireland 2014. gadā veiktā ar IBRC saistīto aktīvu samazināšana ir solis šo aktīvu nepieciešamās pilnīgas realizēšanas virzienā. Tomēr vērienīgāks realizēšanas grafiks, īpaši saistībā ar ilgtermiņa mainīgas procentu likmes parādzīmēm, turpinātu mazināt pastāvošās nopietnās monetārās finansēšanas bažas.

Magyar Nemzeti Bank (MNB) uzsāka vairākas ar monetāro politiku nesaistītas programmas, t.sk. nekustamā īpašuma ieguldījumu programmu, finansiālās lietpratības veicināšanas programmu un Ungārijas mākslas darbu un kultūras vērtību iegādes programmu, kā arī Ungārijas Finanšu uzraudzības iestādes bijušo darbinieku pārcelšanu uz MNB. Ņemot vērā daudzās un dažādās programmas, to darbības jomas un apjomu, varētu šķist, ka tās ir pretrunā ar monetārās finansēšanas aizliegumu, jo var uzskatīt, ka tādējādi MNB pārņem valsts uzdevumus vai citādā veidā piešķir valstij finansiālus ieguvumus. ECB rūpīgi uzraudzīs šīs operācijas, lai nodrošinātu, ka to īstenošana nenonāk pretrunā ar monetārās finansēšanas aizliegumu.

⁷⁴ Tās iekļautas Lēmumā ECB/2014/8 par monetārās finansēšanas aizliegumu un to, kā valstu centrālās bankas maksā atlīdzību par valdības noguldījumiem, un Pamatnostādņē ECB/2014/9 par iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldīšanas operācijām, ko veic valstu centrālās bankas. Šajā Pamatnostādņē grozījumi izdarīti ar Pamatnostādni ECB/2014/22.

7. Institucionālā vide

7.1. Euro zonas paplašināšanās

Euro ieviešana Lietuvā – nozīmīgs solis Eiropas integrācijā

ES Padome pieņēma lēmumu atļaut Lietuvai 2015. gada 1. janvārī ieviest euro kā savu valūtu, tādējādi euro zonas valstu skaitam pieaugot no 18 līdz 19. Padomes lēmums pamatojās uz ECB un Eiropas Komisijas 2014. gada jūnijā publicētajiem konverģences ziņojumiem un tika pieņemts pēc apspriešanas Eiropadomē, kā arī saskaņā ar Eiropas Parlamenta nostāju, Eiropas Komisijas priekšlikumu un Eurogrupas rekomendāciju. Tajā pašā dienā ES Padome arī pieņēma regulu par Lietuvas lita neatsaucamā konversijas kursa attiecībā pret euro fiksēšanu. Šis konversijas kurss tika noteikts 3.45280 liti par euro, un tas bija vienāds ar Lietuvas lita centrālo kursu visā Lietuvas dalības Valūtas kursa mehānismā II (VKM II) laikā.

Skaidrās naudas nomaiņas loģistika – veiksmīga operācija

2015. gada 1. janvārī Lietuva ieviesa euro kā savu valūtu. Pāreja uz euro skaidro naudu notika raiti, un pēc divas nedēļas ilga Lietuvas lita un euro skaidrās naudas vienlaicīgas apgrozības perioda euro banknotes un monētas kļuva par vienīgo likumīgo maksāšanas līdzekli Lietuvā.

Deutsche Bundesbank, kas darbojās kā loģistikas partneris, nodrošināja 132 milj. banknošu 4.76 mljrd. euro vērtībā. Šo aizdevumu *Lietuvos bankas* (Lietuvas centrālā banka) atmaksās banknošu veidā 2016. gadā. Lietuvas Kaltuve piegādāja *Lietuvos bankas* 370 milj. euro monētu 120.6 milj. euro vērtībā.

Vērtības izteiksmē 12% no aizdotajām euro banknotēm un gandrīz 55% no sagādātajām euro monētām tika izdalīti bankām pirms skaidrās naudas nomaiņas datuma, lai tās varētu piepildīt bankomātus un nodrošināt euro skaidro naudu mazumtirgotājiem un citiem profesionālajiem skaidrās naudas apstrādātājiem. Turklāt tika izgatavots aptuveni 900 000 euro monētu sākumkomplektu (katrs 11.59 euro vērtībā) izplatīšanai plašai sabiedrībai, lai samazinātu izdodamās sīknaudas apjomu, kas nepieciešams mazumtirgotājiem dažās pirmajās janvāra dienās.

Sešus mēnešus, sākot ar 2015. gada 1. janvāri, visās banku filiālēs, kas sniedz skaidrās naudas pakalpojumus, litus var apmainīt pret euro pēc fiksētā kursa bez maksas. Daudzas pasta nodaļas un dažas krājaizdevu sabiedrības sniedza tos pašus pakalpojumus 60 dienu pēc skaidrās naudas nomaiņas datuma.

Lietuvos bankas turpinās pieņemt Lietuvas litu banknotes un monētas neierobežotu laiku.

Euro ieviešanas informācijas kampaņa

ECB cieši sadarbojās ar *Lietuvos bankas* plašas informācijas kampaņas sagatavošanā, lai iepazīstinātu sabiedrību un skaidrās naudas apstrādes iestādes ar euro banknošu vizuālo noformējumu un pretviltošanas elementiem, kā arī ar skaidrās naudas nomaiņas galvenajiem faktiem un datumiem.

Komunikācijas rīki ietvēra kampaņu plašsaziņas līdzekļos, t.sk. [divas TV reklāmas](#), reklāmas presē, vides reklāmas un reklāmas tiešsaistē, dažādu veidu [drukātas publikācijas](#), [speciālas interneta vietnes](#) un ECB rīkotu "Euro izstādi", kas notika Lietuvas Valdnieku pilī Viļņā no 2014. gada 23. oktobra līdz 2015. gada 5. janvārim. Komunikācijas partneriem, galvenokārt bankām, lielveikaliem, valsts institūcijām un lielām mazumtirdzniecības ķēdēm, tika nodrošināta pieeja ECB sagatavotajiem materiāliem, kurus tie varēja nodot saviem klientiem un darbiniekiem.

Papildus pasākumiem, kas vērsti uz plašas sabiedrības informēšanu, 2014. gada 25. septembrī notika [augsta līmeņa konference](#) valdības, sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem, kurā piedalījās ECB prezidents, *Lietuvos bankas* valdes priekšsēdētājs, Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietnieks ekonomikas un monetārajās lietās un euro jautājumos un Lietuvas Republikas Ministru prezidents un finanšu ministrs.

7.2. *Lietuvos bankas* integrācija Eurosistēmā

Juridiskie aspekti

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 140. pantu ECB pārskatīja *Lietuvos bankas* statūtu un citu attiecīgo Lietuvas tiesību aktu atbilstību Līguma 131. panta nosacījumiem. ECB pozitīvi novērtēja Lietuvas tiesību aktu atbilstību Līgumam un ECBS Statūtiem.

ECOFIN lūdza ECB konsultāciju par Padomes regulu grozījumu priekšlikumiem, ar kuriem tika atļauta euro ieviešana Lietuvā un noteikts neatsaucamais fiksētais euro kurss attiecībā pret Lietuvas litu. ECB atzinīgi novērtēja ierosinātās regulas un norādīja, ka tās nodrošinās euro kā Lietuvas valūtas ieviešanu pēc tam, kad attiecībā pret Lietuvu būs atcelts izņēmums saskaņā ar Līguma 140. panta 2. punktā noteikto procedūru.

ECB un *Lietuvos bankas* ieviesa vairākus juridiskos instrumentus, lai nodrošinātu *Lietuvos bankas* integrāciju Eurosistēmā ar 2015. gada 1. janvāri. ECB pieņēma nepieciešamos juridiskos instrumentus, lai nodrošinātu atlikušās kapitāla daļas apmaksāšanu un ārējo rezervju nodošanu ECB, un noteica banknošu pārdales atslēgu, ko piemēro ar 2015. gada 1. janvāri. Saskaņā ar ECBS Statūtu 27.1. pantu Padome pieņēma rekomendāciju par *Lietuvos bankas* gada finanšu pārskatu ārējiem revidentiem, sākot ar 2015. finanšu gadu. ECB arī pārskatīja tās tiesisko regulējumu un nepieciešamības gadījumā ieviesa grozījumus sakarā ar *Lietuvos bankas* dalību Eurosistēmā. Tika veikta to Lietuvas tiesību aktu pārskatīšana, ar ko tiek ieviests Eurosistēmas monetārās politikas un TARGET2 tiesiskais regulējums, ļaujot Lietuvas darījuma partneriem ar 2015. gada 2. janvāri piedalīties Eurosistēmas atklātā

tirgus operācijās. ECB arī pieņēma lēmumu par pārejas noteikumiem ECB veiktajai obligāto rezervju piemērošanai pēc euro ieviešanas Lietuvā. Visbeidzot, ar *Lietuvos bankas* tika pārtraukts līgums par dalību VKM II.

Euro ieviešana Lietuvā un tās centrālās bankas integrācija Eurosistēmā noteica arī nepieciešamību mainīt dažus Lietuvas juridiskos instrumentus. ECB tika lūgtas konsultācijas par valsts tiesību aktiem attiecībā uz euro ieviešanu un obligāto rezervju regulējumu.

Darbības aspekti

ECB veica arī tehnisko sagatavošanos pilnīgai *Lietuvos bankas* integrēšanai Eurosistēmā. Saskaņā ar Līguma noteikumiem *Lietuvos bankas* pievienojās Eurosistēmai ar tieši tādām pašām tiesībām un pienākumiem kā to ES dalībvalstu NCB, kurās euro jau ieviests.

Tehniskā sagatavošanās *Lietuvos bankas* integrācijai Eurosistēmā aptvēra visdažādākās jomas, īpaši finanšu pārskatu sniegšanu un grāmatvedību, monetārās politikas operācijas, ārējo rezervju pārvaldīšanu un valūtas operācijas, maksājumu sistēmas, statistiku un banknošu izgatavošanu. Operāciju jomā sagatavošanās ietvēra apjomīgu monetārās politikas īstenošanas un ārvalstu valūtas operāciju instrumentu, procedūru un tehnisko sistēmu testēšanu.

Ar 2015. gada 1. janvāri 90 Lietuvas kredītiestādēm, kuru saraksts publicēts [ECB interneta vietnē](#), jāievēro Eurosistēmas rezervju prasības. Lietuvas pievienošanās euro zonai tikai nedaudz mainīja likviditātes stāvokli Eurosistēmā. Euro zonas kredītiestāžu kopējās rezervju prasības pieauga par 0.15% (154 milj. euro). No 2015. gada 1. februāra līdz 27. februārim neto autonomie likviditātes faktori Lietuvā bija likviditāti samazinoši, palielinot visa euro zonas banku sektora likviditātes deficītu vidēji par 0.8% (4.1 mljrd. euro).

Dalība ECB kapitālā un ārējo rezervju aktīvos

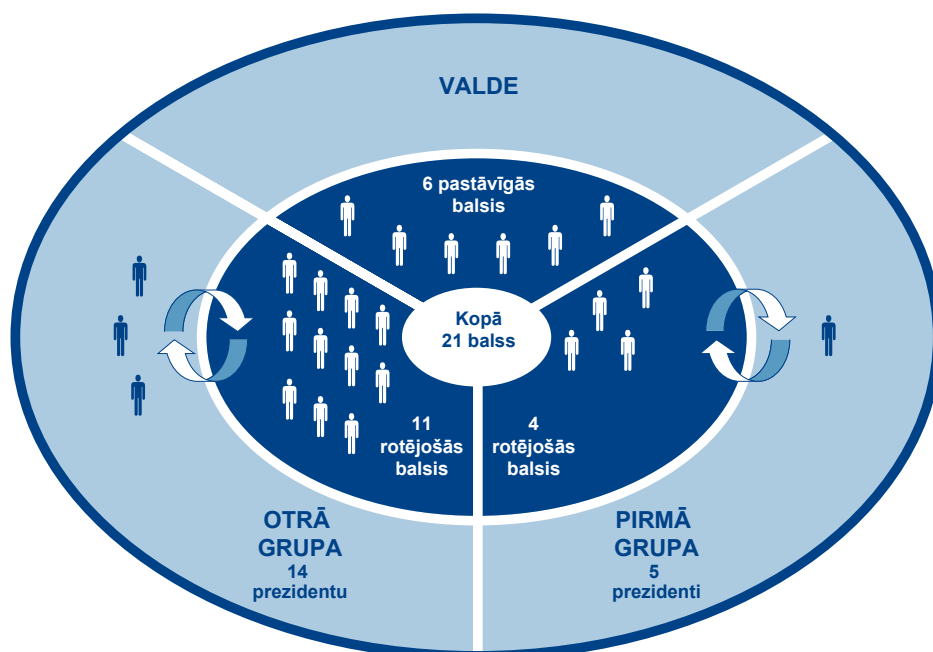
Lietuvos bankas kopējā parakstītā ECB kapitāla daļa ir 44.7 milj. euro (0.4132% ECB parakstītā kapitāla, kas 2015. gada 1. janvārī bija 10.825 mljrd. euro). 2004. gada 1. maijā, pievienojoties ECBS, *Lietuvos bankas* samaksāja 7% no tās ECB parakstītā kapitāla daļas kā ieguldījumu ECB darbības izmaksu segšanai; kopā ar ECB kapitāla palielinājumu 2010. gada 29. decembrī šī iemaksa tika samazināta līdz 3.75%. Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.1. pantu *Lietuvos bankas* atlikušo parakstītā kapitāla daļu (43.1 milj. euro) samaksāja 2015. gada 1. janvārī.

2015. gada janvāra sākumā Lietuva nodeva savu ieguldījumu ECB ārējo rezervju aktīvos (85% ASV dolāros un 15% zeltā). Lai samazinātu kopējās izmaksas, uzlabotu efektivitāti un izveidotu atbilstoša apjoma portfeli saistībā ar kopējo ASV dolāros ieguldīto ECB ārējo rezervju aktīvu summu, *Lietuvos bankas* nolēma apvienot savu ieguldījumu ar *Banco de Portugal* ārējām rezervēm, sadalot visas kopīgā portfeļa pārvaldības funkcijas un pienākumus, kā to līdz šim darījušas citas NCB.

Balsstiesību rotācija Padomē

Lietuvas pievienošanās euro zonai un *Lietuvos bankas* valdes priekšsēdētāja dalība Padomē noteica balsstiesību rotēšanas ieviešanu tajā saskaņā ar ECBS Statūtu 10.2. pantu. Statūti un 2008. gada 18. decembra [Lēmums ECB/2008/29](#)⁷⁵ nosaka, ka, tiklīdz Padomē pārstāvēts 19 NCB prezidentu, balsstiesīgo locekļu skaits ir tikai 21. Tā kā Valdes locekļi nepedalās rotācijā, NCB prezidenti rotācijas kārtībā izmanto atlikušās 15 balsis. Šim nolūkam NCB prezidenti sadalīti divās grupās, pamatojoties uz ekonomiskiem un finansiāliem faktoriem. Pirmo grupu veido pieci NCB prezidenti, kuriem kopā ir 4 balsis, savukārt otrajā grupā ietilpst visi pārējie NCB prezidenti ar atlikušajām 11 balsīm. Noteiktais rotācijas laiks ir viens mēnesis. Tas nozīmē, ka balsstiesīgo locekļu sastāvs mainīsies katru mēnesi (saskaņā ar [balsošanas grafiku](#)).

ECB Padomes divu grupu rotācijas sistēma, piedaloties 19 euro zonas valstīm

Šī sistēma izveidota, balstoties uz pieciem pamatprincipiem: 1) "viens loceklis, viena balss" princips; 2) līdzdalības princips, kas nodrošina locekļu tiesības piedalīties sanāksmēs un izteikties arī tad, ja viņiem nav balsstiesību; 3) pārstāvības princips, ko panāk, sadalot NCB prezidentus grupās; 4) stabilitātes princips nozīmē, ka sistēma spēs pielāgoties turpmākiem paplašināšanās gadījumiem; un 5) caurredzamības princips.⁷⁶

⁷⁵ Ar šo Lēmumu atlika balsstiesību rotācijas sistēmas ieviešanu Padomē.

⁷⁶ Stikāku izklāstu par balsstiesību rotācijas sistēmu Padomē sk. ECB interneta vietnes sadaļā "[Bieži uzdotie jautājumi](#)".

8. Starptautiskās un Eiropas attiecības

8.1. Eiropas attiecības

Laikā, kad Eiropa turpināja risināt ar ekonomiskās un finanšu krīzes sekām saistītās problēmas, ECB uzturēja ciešu dialogu ar Eiropas institūcijām un forumiem, īpaši ar Eiropas Parlamentu, Eiropadomi, ECOFIN, Eurogrupu un Eiropas Komisiju.

2014. gadā tika veikti izšķiroši pasākumi, lai mazinātu finanšu sektora sadrumstalotību, un bija vērojama euro zonas finanšu sektora atveseļošanās, ko veicināja ES Padomes un Eiropas Parlamenta vienošanās par Vienoto noregulējuma mehānismu (VNM) un Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) izveidi. Vienlaikus euro zonas ekonomiskā situācija noteica darba kārtību Eurogrupas un ECOFIN sanāksmēs, kurās regulāri piedalījās ECB prezidents un citi ECB Valdes locekļi. ECB prezidents tika aicināts piedalīties Eiropadomes sanāksmēs un Eurosamitos, kuros būtisks temats bija nepieciešamība nodrošināt saskaņotu monetārās, fiskālās, finanšu un strukturālās politikas stratēģiju, lai atjaunotu izaugsmi Eiropā.

2014. gada 24. oktobra Eurosamitā Komisijas priekšsēdētājs tika aicināts ciešā sadarbībā ar Eurosamita priekšsēdētāju, Eurogrupas prezidentu un ECB prezidentu sagatavot nākamās euro zonas ekonomiskās pārvaldības uzlabošanas pasākumus, lai "izstrādātu konkrētus mehānismus spēcīgākai ekonomiskās politikas koordinēšanai, konverģencei un solidaritātei".

8.1.1. 2014. gads – jauns sākums Eiropai

2014. gadā Eiropas pilsoņi tika aicināti piedalīties jaunā Eiropas Parlamenta vēlēšanās. Pirmo reizi tika piemērots Līguma par Eiropas Savienību 17. pants, kas nosaka, ka Eiropas Parlaments ievēl, nevis vienkārši apstiprina jaunās Eiropas Komisijas priekšsēdētāju. Jaunā Komisija ar tās priekšsēdētāju Žanu Klodu Junkeru (*Jean-Claude Juncker*) uzsāka darbu 2014. gada 1. novembrī. ECB Padomes 2014. gada 6. novembra sanāksmē piedalījās Komisijas priekšsēdētāja vietnieks euro un sociālā dialoga jautājumos Valdis Dombrovskis. Tika būtiski mainīta Komisijas iekšējā struktūra. Citstarp tas, ka uzņēmumiem nepieciešama piekļuve diversificētākiem finansējuma resursiem, atspoguļojās Finanšu stabilitātes, finanšu pakalpojumu un kapitāla tirgu savienības ģenerāldirektorāta izveidē. Tā uzdevums ir palīdzēt izveidot ES kapitāla tirgu savienību. Papildus Eiropas Padome ievēlēja otro pastāvīgo priekšsēdētāju Donaldu Tusku (*Donald Tusk*), kas veiks arī Eurosamita priekšsēdētāja pienākumus.

ECB ir pienākums sniegt pārskatus par savu darbību galvenokārt Eiropas Parlamentā demokrātiski ievēlētajiem Eiropas pilsoņu pārstāvjiem. ECB prezidents 2014. gadā piedalījās četrās regulārajās Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas sanāksmēs, kas notika [3. martā](#), [14. jūlijā](#), [22. septembrī](#) un [17. novembrī](#). Šajās sanāksmēs Eiropas Parlamenta locekļi joprojām īpaši interesējās par ECB nestandarta monetārās politikas pasākumiem, tautsaimniecības perspektīvas pasliktināšanos, t.sk. zemo inflāciju, un pastāvīgo finansiālo sadrumstalotību.

Prezidents 3. marta sanāsmē izteica pateicību atsaucīgajiem Eiropas Parlamenta locekļiem par viņu konstruktīvo lomu vairāku tiesību aktu projektu izstrādē. Papildus tam, ka prezidents regulāri uzstājās sēdēs, ECB viceprezidents 2014. gada 7. aprīlī iepazīstināja komiteju ar ECB 2013. gada pārskatu, un Parlaments 2015. gada 25. februārī pieņēma rezolūciju šajā jautājumā.

ECB nodrošina arī pārskatu sniegšanas pienākuma izpildi, sagatavojot regulārus pārskatus un sniedzot atbildes uz Eiropas Parlamenta locekļu rakstiskajiem jautājumiem. 2014. gadā ECB sniedza atbildes uz 46 Eiropas Parlamenta locekļu jautājumiem un publicēja tās savā interneta vietnē. Vairākums jautājumu bija saistīti ar ECB monetārās politikas īstenošanu, tautsaimniecības perspektīvu un situāciju valstīs, kuras piedalās ES un SVF makroekonomisko korekciju programmā.

2014. gadā Eiropas Parlaments pēc savas iniciatīvas sagatavoja augsta līmeņa pārskatu par Eiropas Komisijas, SVF un ECB darbību saistībā ar šīm programmām. Valdes loceklis Benuā Kerē (*Benoit Cœuré*) 2014. gada 13. februārī piedalījās [viedokļu apmaiņā](#), skaidrojot ECB lomu šajā kontekstā. Viņš piedalījās arī Eiropas parlamentārās nedēļas par Eiropas semestri ekonomiskās politikas koordinēšanai sēdēs. Turklāt ECB sniedza ieguldījumu Eiropas Parlamenta un ES Padomes diskusijās par tādu tiesību aktu priekšlikumiem, kuri attiecas uz ECB kompetences jomām, skaidrojot attiecīgajām pusēm juridiskos atzinumus, kā tas notika, piemēram, VNM Regulas vai Maksājumu pakalpojumu direktīvas II gadījumā.

8.1.2. [Institūciju savstarpējās attiecības ECB uzraudzības uzdevumu kontekstā](#)

VUM regulā, kas nosaka ECB pienākumus attiecībā uz banku uzraudzību, noteikta arī konkrēta sistēma, kādā ECB jāsniedz pārskati Eiropas Parlamentam un ES Padomei par attiecīgo uzdevumu izpildi. Šī sistēma sīkāk aprakstīta Eiropas Parlamenta un ECB savstarpējā nolīgumā, kā arī ES Padomes un ECB Saprāšanās memorandā.

Saistībā ar šo sistēmu 2014. gadā ECB Uzraudzības valdes priekšsēdētāja apmeklēja divas regulārās atklātās sēdes ([18. martā](#) un [3. novembrī](#)), kā arī piedalījās divās *ad hoc* viedokļu apmaiņās (4. februārī un 3. novembrī) ar Ekonomikas un monetāro lietu komiteju. Turklāt ECB regulāri nosūtīja komitejai konfidenciālus Uzraudzības valdes sanāksmju dokumentus. ECB interneta vietnē tika publicēts 10 atbilžu uz Eiropas Parlamenta locekļu rakstiski uzdotajiem jautājumiem.

Attiecībā uz ES Padomi Uzraudzības valdes priekšsēdētāja 2014. gadā apmeklēja četras ECOFIN un Eurogrupas sanāksmes un 4. novembrī ar Eurogrupas starpniecību uzsāka pārskatu sniegšanas pienākuma izpildi attiecībā pret Padomi.

8.2. Starptautiskās attiecības

Nemot vērā ļoti dinamisko un reizēm sarežģīto starptautisko vidi, ECB piedalījās starptautisko institūciju diskusijās un forumos, kuros aplūkoti pasaules tautsaimniecības, finanšu un monetārie jautājumi. ECB arī turpināja veidot divpusējās attiecības ar attīstīto valstu un jauno tirgus ekonomikas valstu centrālajām bankām.

Pasaules līmeņa diskusijās par centrālo banku rīcību bija vērojama plaša vienprātība par to, ka stimulējoša monetārā politika attīstītajās valstīs, t.sk. netradicionāli monetārās politikas pasākumi, veicinājusi globālo atveseļošanu. Vienlaikus tika atzīta nepieciešamība rēķināties ar neparedzētām sekām un potenciālo blakusefektu ietekmi uz citām valstīm, īpaši brīdī, kad dažās attīstītajās valstīs jau vērojamas monetārās normalizēšanās pazīmes.

8.2.1. G20

Pasaules tautsaimniecības lēnās atveseļošanās apstākļos G20 diskusijās galvenā uzmanība tika pievērsta nepieciešamībai paātrināt pasaules tautsaimniecības izaugsmes tempu un novērst tautsaimniecības perspektīvas īstermiņa riskus. Šajā saistībā Brisbenā rīkotajā G20 samītā valstu vadītāji joprojām saglabāja stingru apņemšanos sasniegt spēcīgu, ilgtspējīgu un līdzsvarotu izaugsmi un izveidot jaunas darbvietas. Atbilstoši februāra sanāksmē Sidnejā noteiktajam mērķim G20 dalībvalstu pārstāvji prezentēja izaugsmes stratēģijas, kuru mērķis ir piecu gadu laikā paaugstināt kopējo IKP līmeni (vismaz) par 2%. Paredzams, ka šo saistību izpilde, kā arī citu tādu pasākumu īstenošana, kuri ļaus palielināt ieguldījumu apjomu (piemēram, Globālā infrastruktūras iniciatīva, par kuru arī tika panākta vienošanās Brisbenā), nodrošināt tirdzniecības pieaugumu un lielāku konkurenci, paaugstināt nodarbinātības līmeni un stiprināt finanšu sistēmas stabilitāti un starptautisko nodokļu sistēmas taisnīgumu, veicinās ilgtspējīgu un iekļaujošu attīstību. Brisbenas rīcības plānā G20 valstu vadītāji uzsvēra, ka G20 dalībvalstis būs savstarpēji atbildīgas par šo saistību izpildi.

8.2.2. Ar SVF un starptautisko finanšu arhitektūru saistītie politikas jautājumi

ECB sniedza ieguldījumu diskusijās SVF par starptautisko finanšu arhitektūru un veicināja koordinētu Eiropas kopējo nostāju šajā jautājumā. Daudzu diskusiju uzmanības centrā bija krīzes laikā gūtās mācības, kas varētu palīdzēt mazināt nopietnu krīžu iespējamību nākotnē.

2014. gada SVF uzraudzības pārbaudē, ko veic reizi trijos gados, tika novērtēts ieguldījums, ko SVF uzraudzība devusi, lai sasniegtu fonda galveno mērķi – veicināt pasaules tautsaimniecības un finanšu stabilitāti. Svarīgi, lai fonda uzraudzība un konsultācijas pilnībā atspoguļotu konkrētās politikas veidošanas sistēmas un attiecīgās kompetences jomas kā atsevišķu ES dalībvalstu, tā arī euro zonas un ES līmenī. Tādējādi, ņemot vērā arī nesenās reformas Eiropas un īpaši euro zonas

ekonomiskās pārvaldības un uzraudzības stiprināšanas jomā, tiks nodrošināta konsekventāka un efektīvāka uzraudzība. ES centrālās bankas sniegušas sīkākas ziņas par šo tematu [pārskatā](#), ko sagatavojusi ECBS Starptautisko attiecību komitejas Darba grupa SVF jautājumos. 2014. gadā SVF ar ES dalībvalstu atbalstu ieviesa dažas pārmaiņas piesardzīgas kreditēšanas instrumentos. Šie instrumenti, t.sk. elastīgā kredītlinija un piesardzības un likviditātes līnija, tika ieviesti no 2009. gada, reaģējot uz pasaules finanšu krīzi, lai stiprinātu SVF krīzes novēršanas instrumentu paketi un veicinātu attiecīgo dalībvalstu konfidenci. Tiem ir būtiska nozīme pasaules finanšu drošības tīklā, un tie sniedz papildu atbalstu valstu centieniem turpināt stiprināt tautsaimniecības noturību. ES dalībvalstis norādījušas uz nepieciešamību uzturēt spēcīgu SVF ar pietiekamiem resursiem, apstiprinot SVF kā institūcijas, kuras darbība balstās uz kvotām, nozīmību. Tomēr fonda kvotu un vadības plaša vēriena reformas, par kurām tika panākta vienošanās 2010. gadā, joprojām nav īstenotas, tāpēc diskusijas atliktas līdz nākamajai kvotu vispārējai pārskatīšanai. 2010. gada kvotu un vadības reformu ratificējušas visas ES dalībvalstis, un tās uzskata, ka šo reformu īstenošanai visās SVF dalībvalstīs ir prioritāra nozīme. SVF dalībvalstis arī apsvēra fonda aizdevumu izsniegšanas sistēmas reformas iespējamo virzību valstu parādu finansiālās ievainojamības kontekstā. Saskaņā ar ES viedokli jebkuru pārmaiņu mērķim jābūt fonda aizdevumu izsniegšanas sistēmas stiprināšanai.

8.2.3. Tehniskā sadarbība

ECB turpināja paplašināt tehnisko sadarbību ar ārpus ES esošo valstu centrālajām bankām, īpaši pievēršoties to valstu centrālajām bankām, kuras plāno pievienoties ES, kā arī G20 jauno tirgus ekonomikas valstu centrālajām bankām. Pirmajā gadījumā sadarbības mērķis ir veicināt centrālo banku tehnisko gatavību nākotnē uzņemt ECBS dalībvalsts centrālās bankas uzdevumus un pienākumus. ECB uzsāka [Eurosistēmas sadarbības programmu, kas sniedz vajadzību analīzi, ar Melnkalnes Centrālo banku](#), kā arī [sadarbības programmu ar Albānijas Banku, Kosovas Republikas Centrālo banku un Maķedonijas Republikas Nacionālo banku](#). Šos pasākumus īsteno kopā ar valstu centrālajām bankām, un tos finansē ES. Tehniskā sadarbība papildina ECB veikto ES kandidātvalstu un potenciālo kandidātvalstu regulāro monitoringu un analīzi, kā arī politisko dialogu ar šo valstu centrālajām bankām. Papildus ECB sāka organizēt reģionālus seminārus par iesaistītās puses interesējošiem jautājumiem. Turklāt ECB un Serbijas Nacionālā banka jūlijā parakstīja [Sadarbības līgumu par euro banknošu viltojumu atklāšanu un novēršanu Serbijā](#). Pasaules kontekstā ECB turpināja uzlabot sadarbību ar G20 jaunajām tirgus ekonomikas valstīm, pamatojoties uz saprašanās memorandiem. Šie pasākumi ietver gan tehnisko, gan politisko aspektu, un to mērķis ir veicināt labāku ECB politikas izpratni un dalīties centrālo banku tehniskajās zināšanās un labākajā praksē.

9. Ārējā komunikācija

Monetārās politikas un banku uzraudzības procesa skaidrošana Eiropas pilsoņiem

Mūsdienās centrālās bankas komunikācija ir efektīvas monetārās politikas īstenošanas priekšnoteikums; tā patiešām pati par sevi ir monetārās politikas instruments. Centrālā banka, kuras darbība ir caurredzama, var efektīvāk īstenot savu politiku. Ja plašāka sabiedrība un finanšu tirgi saprot, kā ECB varētu reaģēt konkrētā situācijā, tiem var veidoties pamatotas gaidas par monetārās politikas nākotnes perspektīvu. Tas ļauj monetārās politikas pārmaiņām strauji ietekmēt finanšu mainīgos, kas savukārt var saīsināt procesu, kurā notiek monetārās politikas transmisija ieguldījumu un patēriņa lēmumos, un paātrināt jebkādu nepieciešamo ekonomisko korekciju veikšanu.

ECB komunikāciju 2014. gadā īpaši noteica nepieciešamība šajā sarežģītajā laikā skaidrot monetāro politiku un izveidot VUM.

Uzticēšanās veidošana: sabiedrības informēšana par monetāro politiku

Uzticēšanās veidošana 338 milj. euro zonas iedzīvotāju ir galvenais sarežģītais uzdevums komunikācijas jomā. Ar 2015. gada 1. janvāri ECB darbojas 19 valstīs, izmantojot 16 dažādas valodas. Tā šo valodu dažādības jautājumu risina, izmantojot priekšrocības, ko sniedz Eurosistēmas 19 nacionālās centrālās bankas, – tas, ka katrā valstī ir kolēģi, nozīmē, ka ECB vēstījumi vietējā kontekstā tiek sadzirdēti un saprasti. ECB ir arī sava loma uzticēšanās veidošanā, atklāti paužot viedokli sabiedrībai. Jau pašā sākumā ECB uzņēmusies vadību caurredzamības ziņā. Tā bija pirmā lielākā centrālā banka, kas pēc katras monetārajai politikai vēltītās sanāksmes rīkoja regulārās [preses konferences](#). ECB katru mēnesi saņem aptuveni 4 000 sabiedrības informācijas pieprasījumu un sniedz uz tiem atbildes. Taču šajā sarežģītajā laikā, kad monetārās politikas īstenošanā jāizmanto netradicionāli instrumenti, ECB nevar par to neinformēt. 2015. gada sākumā ECB uzsāka pārskatu par monetārajai politikai vēltītajām Padomes sanāksmēm publicēšanu. Tas ir vēl viens veids, kā skaidrot sabiedrībai ECB darbību un veicināt diskusijas.

Atbildība un caurredzamība: ECB komunikācijas pamatprincipu īstenošana

ECB komunikācijas pasākumi bija vērsti uz ECB stimulējošo monetāro politiku un gatavošanos tam, lai uzņemtos atbildību par banku uzraudzību. Lielākā daļa Valdes locekļu publiski teikto runu bija saistīta ar šiem jautājumiem.

Valde turpināja piedalīties sabiedrības zināšanu un izpratnes par Eurosistēmas

ECB Twitter
@ecb

4 840 tvītu
197 000 sekotāju

uzdevumiem un politiku veicināšanā, sniedzot komentārus Eiropas Parlamentā un piedaloties intervijās plašsaziņas līdzekļiem. Lai veidotu tiešus kontaktus ar sabiedrību, ECB radīja jaunu [banku uzraudzībai veltītu interneta vietni](#) un vairāk izmantoja sociālos tīklus. ECB izmantoja savu interneta vietni, lai publicētu vienkāršu [jautājumu un atbilžu](#) sēriju par nozīmīgām tēmām, piemēram, paplašināto aktīvu iegādes programmu un negatīvo noguldījumu procentu likmi. ECB [Twitter kants](#) pašlaik piesaistījis aptuveni 200 000 sekotāju, un tas tiek izmantots, lai izplatītu spilgtākos publikāciju un runu fragmentus. Savukārt [YouTube kants](#) tiek izmantots video satura publicēšanai un [Flickr.com](#) fotogrāfiju kants – fotogrāfiju ievietošanai.

Monetārās politikas skaidrošana: Sintras konference

ECB pirmajā centrālo banku forumā, kas 2014. gada 25.–27. maijā notika Sintrā (Portugāle), piedalījās centrālo banku darbinieki, akadēmisko aprindu pārstāvji un valdības amatpersonas, lai pārrunātu aktuālos euro zonas tautsaimniecības jautājumus. Kā svarīgākā Eiropas politikas konference tā jau tiek uzskatīta par gada galveno notikumu. ECB centrālo banku forums 2015. gada 21.–23. maijā arī tiks organizēts Sintrā.

Informācija par mūsu naudu: jaunās euro banknotes

2014. gadā komunikācijas pasākumi tika veltīti arī [euro banknotēm](#), īpaši saistībā ar gatavošanos euro ieviešanai Lietuvā un jaunās 10 euro banknotes izlaišanu, kas bija jaunā izlaiduma otrās nominālvērtības euro banknote. ECB īstenoja vairākus komunikācijas pasākumus, kuru mērķis bija informēt plašu sabiedrību un skaidrās naudas apstrādātājus par jauno banknoti un tās uzlabotajiem pretviltosanas elementiem.

VUM izveide: sarežģīts komunikācijas uzdevums

Gadu ilgs process, kura laikā tika ieviests VUM, vienlaikus veicot uzraugāmo banku finanšu "veselības" pārbaudi, reizēm atgādināja maratonu. Gada, kurā netrūka sarežģītu komunikācijas uzdevumu, kulminācija bija [visaptverošā novērtējuma](#) – 130 banku padziļinātas pārbaudes – rezultātu publicēšana 2014. gada 26. oktobrī un ECB banku uzraudzības sākuma oficiālais datums dažas dienas vēlāk. Šie sarežģītie uzdevumi ietvēra ziņojumu saskaņošanu starp 18 dažādām valsts uzraudzības iestādēm, attiecību veidošanu ar jaunu banku uzraudzības jomas adresātu grupu – žurnālistiem, kuriem ECB ir sveša, kā arī tehnisko detaļu skaidrošanu un šā apjomīgā pasākuma apspriešanu.

Sarežģītā skaidrojums

Lai nodrošinātu iespējami lielāku caurredzamību attiecībā uz to, kā tieši bankas tika

pārbaudītas, ECB publicēja visas ar to saistītās tehniskās rokasgrāmatas. Stikāka informācija par tām tika sniegta regulārajās tehniskajiem jautājumiem veltītajās tikšanās un publiskotās rokasgrāmatas skaidrojošos animācijas [video](#).

Sadarbība ar dažādām ieinteresētajām pusēm

Finanšu tirgi neapšaubāmi ļoti uzmanīgi sekoja līdzī visaptverošā novērtējuma rezultātiem. Tas nozīmēja, ka ECB bija jānodrošina, lai analītiķi vienmēr būtu labi informēti. Gandrīz 200 analītiķu piedalījās telekonferencē ar ECB speciālistiem visaptverošā novērtējuma rezultātu publiskošanas dienā. ECB arī organizēja sabiedriskās konsultācijas, kas vērstas uz plašas sabiedrības un ieinteresēto pušu informēšanu saskaņā ar VUM regulas prasībām, un bieži un cieši sadarbojās ar Eiropas Banku iestādes, Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes un pašu banku kolēģiem. Dažādas informēšanas aktivitātes, kas visu gadu tika īstenotas vairākās Eiropas valstu galvaspilsētās un ASV, arī bija vērstas uz akadēmisko aprindu pārstāvju un ekspertu grupu informēšanu.

Finanšu pārskati

2014

Vadības ziņojums par 2014. gadu

1. ECB vadības ziņojuma mērķis

Šis vadības ziņojums ir neatņemama ECB gada finanšu pārskatu sastāvdaļa. Tas sniedz kontekstuālu informāciju, kas ļauj lasītājam labāk izprast ECB darbu, tās darbības regulējumu un ECB darbības ietekmi uz tās finanšu pārskatiem.

Ziņojums nodrošina informāciju par ECB svarīgākajiem resursiem un procesiem, t.sk. informāciju par korporatīvo vadību. Turklāt, ņemot vērā to, ka ECB aktivitātes un darbības tiek veiktas, lai veicinātu tās monetārās politikas mērķu sasniegšanu, šis finanšu rezultāts vērtējams saistībā ar politikas pasākumiem. Tādējādi vadības ziņojums sniedz informāciju arī par ECB galvenajiem riskiem un par to, kā šos riskus ietekmē ECB veiktās operācijas, kā arī par pieejamiem finanšu resursiem un ECB pamatdarbību ietekmi uz tās finanšu pārskatiem.

2. Galvenie mērķi un uzdevumi

ECB galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Saskaņā ar ECBS Statūtiem tās galvenie uzdevumi ietver Eiropas Savienības monetārās politikas īstenošanu, valūtas maiņas darījumu veikšanu, euro zonas valstu oficiālo ārvalstu valūtas rezervju pārvaldīšanu un maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšanu.

Turklāt 2014. gada 4. novembrī ECB sāka pildīt tās banku uzraudzības uzdevumus, kuru mērķis ir aizsargāt kredītiestāžu drošumu un stabilitāti, kā arī Eiropas Savienības finanšu sistēmas stabilitāti.

3. Galvenie resursi un procesi

3.1. ECB pārvaldība

ECB lēmējinstīcijas ir Valde, Padome un Ģenerālpadome.¹ Turklāt ECB korporatīvā vadība ietver augsta līmeņa Audita komiteju un vairākus ārējus un iekšējus kontroles līmeņus.

3.1.1. Audita komiteja

Lai turpinātu stiprināt ECB un Eurosistēmas korporatīvo vadību, Audita komiteja palīdz Padomei pildīt tās pienākumus saistībā ar finanšu informācijas integritāti, iekšējās kontroles pasākumu pārraudzību, atbilstību piemērojamiem tiesību aktiem,

¹ Sīkāka informācija par ECB lēmējinstīcijām pieejama ECB interneta vietnē (<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/govc/html/index.lv.html>).

regulām un ētikas kodeksiem un ECB un Eurosistēmas audita funkciju veikšanu. Konkrētāk, Audita komiteja atbilstoši tās uzdevumam pārbauda ECB finanšu pārskatus un lemj, vai tie sniedz patiesu un skaidru priekšstatu un ir sagatavoti saskaņā ar spēkā esošajiem grāmatvedības noteikumiem. ECB Audita komitejas priekšsēdētājs ir Erki Līkanens (*Erkki Liikanen; Suomen Pankki – Finlands Bank* prezidents), un tajā ietilpst divi citi Padomes locekļi – Vitors Konstansiu (*Vitor Constâncio*) un Kristiāns Nojē (*Christian Noyer*), kā arī divi ārējie locekļi – Hanss Tītmeyers (*Hans Tietmeyer*) un Žans Klods Trišē (*Jean-Claude Trichet*).

3.1.2. Ārējie kontroles līmeņi

ECBS Statūtos paredzēti divi ārējās kontroles līmeņi, t.i., ārējie revidenti, kas tiek iecelti ECB finanšu pārskatu revīzijas veikšanai, un Eiropas Revīzijas palāta, kas pārbauda ECB vadības darbības efektivitāti. Eiropas Revīzijas palātas ziņojumi kopā ar ECB atbildēm tiek publicēti ECB interneta vietnē² un Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī. Lai sabiedrībai būtu pilnīga pārliecība par ECB ārējo revidentu neatkarību, ik pēc pieciem gadiem tiek piemērots auditorsabiedrību rotācijas princips. Ārējo revidentu izvēles un pilnvarojuma noteikšanas labā prakse nodrošina augsta līmeņa vadlīnijas Eurosistēmas centrālajām bankām. Šī labākā prakse ļauj Padomei formulēt rekomendācijas ES Padomei, balstoties uz saskaņotiem, konsekventiem un caurredzamiem izvēles kritērijiem. 2013. gadā *Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* tika apstiprināta par ECB ārējiem revidentiem līdz 2017. finanšu gada beigām.

3.1.3. Iekšējās kontroles līmeņi

ECB izveidota triju līmeņu iekšējās kontroles sistēma, kas ietver: 1) vadības kontroli; 2) dažādas riska un atbilstības pārraudzības funkcijas; un 3) neatkarīgas revīzijas slēdzienu.

Resursu kontrole

ECB iekšējās kontroles struktūrā pienākumu un atbildību par budžeta jautājumiem galvenokārt uzņemas atsevišķas struktūrvienības. Cilvēkresursu, budžeta un organizācijas ģenerāldirektorāta Budžeta, kontroles un organizācijas nodaļa (BCO) izstrādā pamatprincipus un sagatavo un uzrauga stratēģiskās plānošanas darbu saistībā ar ECB resursiem, kā arī izstrādā attiecīgo darbības budžetu. Šie uzdevumi tiek veikti sadarbībā ar struktūrvienībām, vienlaikus piemērojot nodalīšanas principu³, un rezultāts tiek atspoguļots nodaļu gada darba programmās. BCO veic arī ECB un ECBS projektu plānošanu, resursu kontroli, izmaksu izdevīguma analīzi un ieguldījumu analīzi. Izdevumu atbilstības apstiprinātajam budžetam monitoringu

² Sk. <http://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/governance/html/index.lv.html>.

³ Nošķiršanas principi saistīti ar VUM regulā paredzēto prasību, kas nosaka, ka ECB veic uzraudzības uzdevumus, neskarot monetārās politikas un visus citus uzdevumus un atsevišķi no tiem.

regulāri veic Valde, ņemot vērā BCO ieteikumus, un Padome ar Budžeta komitejas (BUCOM), kuras sastāvā ir ECB un euro zonas NCB eksperti, palīdzību. Saskaņā ar ECB Reglamenta 15. pantu BUCOM palīdz Padomei, sniedzot ECB gada budžeta priekšlikumu un Valdes iesniegto papildu budžeta finansējuma pieprasījumu detalizētu novērtējumu, pirms tie tiek iesniegti Padomei apstiprināšanai.

Finanšu risku pārraudzības funkcijas

Attiecībā uz finanšu riskiem ECB Riska vadības direktorāts atbild par tādas politikas un procedūru ieteikšanu, kas nodrošina atbilstošu aizsardzību pret finanšu riskiem: a) Eurosistēmai, t.sk. ECB, īstenojot monetārās politikas operācijas; un b) ECB, veicot tās ārējo rezervju, zelta un euro denominēto ieguldījumu portfeļu pārvaldību. Riska vadības direktorāts arī vērtē Eurosistēmas monetārās un valūtas politikas darbības regulējumu un ierosina to uzlabojumus no riska vadības viedokļa. Turklāt Riska vadības komiteja (RMC), kuras dalībnieki ir Eurosistēmas centrālo banku eksperti, palīdz lēmējinstīcijām nodrošināt Eurosistēmai pienācīgu aizsardzību, pārvaldot un kontrolējot tirgus operāciju izraisītos finanšu riskus, gan attiecībā uz Eurosistēmas monetārās politikas operācijām, gan uz ECB ārējo rezervju portfeli. Attiecībā uz šīm darbībām RMC *inter alia* palīdz veikt ar Eurosistēmas bilanci saistīto finanšu risku uzraudzību, vērtēšanu un to atspoguļošanu pārskatos, kā arī sagatavot pārskatīt attiecīgās metodoloģijas un regulējumus.

Darbības riska pārraudzības funkcijas

Darbības riska pārvaldības regulējumā katra ECB struktūrvienība atbild par savu darbības risku pārvaldību un kontroles pasākumu īstenošanu, lai nodrošinātu savas darbības lietderību un efektivitāti. Par darbības riska pārvaldības regulējuma noteikšanu un uzturēšanu, nodrošinot metodoloģisku atbalstu un apmācību un izveidojot ECB mēroga risku kopsavilkumu, atbild Darbības risku komiteja. Darbības risku komiteja sniedz atbalstu Valdei tās pārraudzības funkcijas īstenošanā saistībā ar ECB darbības risku pārvaldību. Turklāt otro kontroles līmeni saistībā ar darbības risku pārvaldību Eurosistēmas mērogā nodrošina Organizācijas attīstības komiteja, kurā ietilpst Eurosistēmas centrālo banku eksperti. Komiteja palīdz lēmējinstīcijām īstenot to uzdevumu – nodrošināt Eurosistēmai pietiekamu aizsardzības līmeni.

Neatkarīgs vērtējums

Papildus visam un neatkarīgi no ECB iekšējās kontroles struktūras un risku monitoringa Iekšējā audita direktorāts veic revīzijas, par kurām tieši atbildīga Valde. Saskaņā ar ECB Revīzijas hartā noteiktajām pilnvarām ECB iekšējie auditori sniedz neatkarīgu un objektīvu vērtējumu un konsultācijas, nodrošinot sistēmisku pieeju risku pārvaldības, kontroles un vadības procesu efektivitātes novērtēšanai un uzlabošanai. ECB iekšējie auditori ievēro Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskos standartus". Turklāt Iekšējo auditoru komiteja, kas ir viena no Eurosistēmas/ECBS komitejām un ko veido ECB, NCB un valstu

kompetento iestāžu iekšējā audita eksperti, palīdz sasniegt Eurosistēmas/ECBS un Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) mērķus, nodrošinot neatkarīgu, objektīvu vērtējumu un konsultācijas, kuru mērķis ir radīt pievienoto vērtību un uzlabot Eurosistēmu/ECBS un VUM.

3.1.4. Krāpšanas apkarošanas pasākumi

Eiropas Parlaments un ES Padome 1999. gadā pieņēma Regulu⁴, kas *inter alia* paredz, ka Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (OLAF) veic iekšējo izmeklēšanu ES iestādēs, institūcijās, birojos un aģentūrās, kur radušās aizdomas par krāpšanu. 2004. gadā Padome apstiprināja tiesisko regulējumu, kas paredz OLAF veiktās izmeklēšanas noteikumus attiecībā pret ECB saistībā ar krāpšanas, korupcijas un jebkuru citu nelikumīgu darbību novēršanu.

3.1.5. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanas programma

2007. gadā ECB izveidoja iekšējos plānus cīņai pret noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu (AML) un pret terorisma finansēšanu (CTF). Darbības atbilstības kontroles funkcija ECB ietvaros identificē, analizē un mazina ar naudas atmazgāšanu un terorisma finansēšanu saistītos riskus attiecībā uz visām būtiskajām ECB aktivitātēm. Nodrošināt atbilstību attiecīgajiem AML un CTF tiesību aktiem ir daļa no ECB darījuma partneru atbilstības novērtējuma un kontroles procesa. Tāpēc īpaša uzmanība tiek pievērsta ES veiktajiem ierobežojošajiem pasākumiem un Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas apkarošanas finanšu darba grupas publiskajiem paziņojumiem. Iekšēja pārskatu sniegšanas sistēma papildina ECB AML un CTF ietvaru, lai nodrošinātu visas attiecīgās informācijas sistemātisku savākšanu un savlaicīgu iesniegšanu Valdei.

3.2. Darbinieki

Gatavošanās VUM darbības uzsākšanai 2014. gada 4. novembrī būtiski ietekmēja ECB personāla komplektēšanu. 2014. gadā ECB darbinieku ar pilna darba laika ekvivalenta darba līgumiem vidējais skaits pieauga līdz 2 155 (2013. gadā – 1 683). 2014. gada beigās ECB bija 2 577 darbinieki. Stākāku informāciju sk. finanšu pārskatu 31. skaidrojumā "Personāla izmaksas".

Veiksmīgi tika pabeigta 2013. gada janvārī uzsāktā divu gadu karjeras maiņas atbalsta programma darbiniekiem, kuras ietvaros 45 darbinieki piedāvāja sniegto atbalstu, lai veidotu karjeru ārpus ECB.

⁴ Regula (EK) Nr. 1073/1999.

3.3. Portfeju pārvaldība

ECB turējumā ir divu veidu ieguldījumu portfeļi, t.i., ārējo rezervju ieguldījumu portfelis ASV dolāros un Japānas jenās un pašu kapitāla ieguldījumu portfelis euro. Papildus tam ar ECB pensiju plāniem saistītie līdzekļi ieguldīti portfelī, kas tiek pārvaldīts ārpus ECB. ECB turējumā ir "Vērtspapīru tirgu programmas" (VTP), "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmas" (ABSIP) un triju "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" (NOIP) ietvaros iegādāti vērtspapīri, kas paredzēti monetārās politikas mērķiem.

3.4. ECB finanšu pārskatu sagatavošana

ECB finanšu pārskatus saskaņā ar ECB Padomes noteikto grāmatvedības politiku⁵ sagatavo Valde.

Administrācijas ģenerāldirektorāta Finanšu pārskatu sniegšanas un politikas nodaļa ir atbildīga par finanšu pārskatu sagatavošanu kopā ar citām struktūrvienībām, un tai arī jānodrošina, lai visi nepieciešamie dokumenti būtu laikus pieejami ārējiem revidentiem un lēmējinstīcijām.

ECB Aktīvu un saistību komiteja, kuras sastāvā ir ECB tirgus operāciju, grāmatvedības, finanšu pārskatu sniegšanas, risku pārvaldības un budžeta funkciju pārstāvji, sistemātiski veic visu to faktoru monitoringu un novērtējumu, kuri var ietekmēt ECB bilanci un peļņas un zaudējumu aprēķinu. Tā pārbauda finanšu pārskatus un ar tiem saistītos dokumentus, pirms tie tiek iesniegti Valdei apstiprināšanai.

Finanšu pārskatu sniegšanas process un ECB finanšu pārskati var tikt pakļauti iekšējam auditam. Visi iekšējā audita ziņojumi, kas var ietvert iesaistītajai struktūrvienībai adresētus audita ieteikumus, tiek iesniegti Valdei.

Turklāt ECB finanšu pārskatus revidē neatkarīgi ārējie revidenti, kurus ieteikusi Padome un apstiprinājusi ES Padome. Ārējie revidenti pārbauda ECB grāmatvedības dokumentus un pārskatus, un viņiem ir neierobežota pieeja visai informācijai par tās darījumiem. Ārējo revidentu pienākums ir sniegt atzinumu par to, vai finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par ECB finansiālo stāvokli un tās darbības rezultātiem saskaņā ar Padomes noteikto grāmatvedības politiku. Šajā sakarā ārējie revidenti vērtē finanšu pārskatu sagatavošanā un atspoguļošanā izmantotās iekšējās kontroles sistēmas atbilstību un novērtē lietotās grāmatvedības politikas piemērotību.

Kad Valde akceptējusi finanšu pārskatus publicēšanai, tos kopā ar ārējo revidentu atzinumu un visiem nepieciešamajiem dokumentiem iesniedz Audita komitejai izskatīšanai, pirms tie tiek iesniegti Padomei apstiprināšanai.

⁵ Sk. grāmatvedības politikas skaidrojumus.

Katru gadu februārī Padome apstiprina ECB finanšu pārskatus, kas pēc tam tiek nekavējoties publicēti. Ar 2015. gadu finanšu pārskati tiks publicēti kopā ar vadības ziņojumu un Eurosistēmas konsolidēto bilanci.

4. Risku pārvaldība

ECB pakļauta gan finanšu, gan darbības riskam. Tāpēc risku pārvaldība ir būtiska tās darbības sastāvdaļa un tiek īstenota, veicot nepārtrauktu riska apzināšanas, novērtēšanas, mazināšanas un monitoringa procesu.

4.1. Finanšu riski

Finanšu riskus rada ECB pamatdarbība un ar to saistītie riska darījumi, īpaši 1) ārējās rezerves un zelts, 2) euro denominēto ieguldījumu portfeļi; un 3) triju NOIP, VTP un ABSIP ietvaros monetārās politikas mērķiem iegādāto vērtspapīru turējumu pārvaldība. Šo riska darījumu un darbību izraisītie finanšu riski ietver kredītrisku, tirgus risku un likviditātes risku. ECB pieņem lēmumus par aktīvu izvietojumu un ieviesusi atbilstošu risku pārvaldības un uzticamības pārbaudes regulējumu, ņemot vērā dažādo portfeļu un finanšu riska darījumu nolūkus un mērķus, kā arī tās lēmējinstītūciju noteiktās risku prioritātes. Lai nodrošinātu, ka šīs prioritātes vienmēr tiek ievērotas, ECB regulāri veic risku monitoringu un mēra tos, vajadzības gadījumā veic attiecīgas risku mazināšanas darbības un regulāri pārskata tās aktīvu izvietojumu un risku pārvaldības sistēmu.

Finanšu riskus var vērtēt kvantitatīvi, izmantojot dažādus risku rādītājus. Lai veiktu šādu risku aplēses, ECB piemēro pašu izstrādātas risku aplēšu metodes, kuras balstās uz vienotu tirgus riska un kredītriska simulācijas sistēmu. Riska rādītāju pamatā esošās modelēšanas pamatkonceptijas, metodes un pieņēmumi balstīti uz tirgus standartiem.⁶ Lai iegūtu pilnīgu izpratni par potenciālajiem riska notikumiem, kuru biežums un nopietnības pakāpe var būt dažāda, ECB izmanto divu veidu statistiskos rādītājus – riska kvantitatīvo rādītāju (*Value at Risk*; VaR) un paredzamā deficīta rādītāju (*Expected Shortfall*),⁷ kurus aprēķina vairākiem ticamības līmeņiem. Turklāt izmanto jutīguma un stresa scenāriju analīzi, lai labāk izprastu un papildinātu statistiskās riska aplēses.

Vērtējot ar VaR 95% ticamības līmeni viena gada laikā (VaR 95%), 2014. gada 31. decembrī ECB finanšu aktīvi bija pakļauti finanšu riskam kopumā 8.6 mljrd. euro

⁶ Saistību neizpildes un reitingu migrācijas iespēju nosaka pēc lielāko kredītreitingu aģentūru publicētajiem saistību neizpildes un reitingu maiņas pētījumiem. Svārstīgumu, korelācijas un, runājot vispārīgāk, kredītriska un tirgus riska mainīgo rādītāju savstarpēji saistītās svārstības modelē, izmantojot vairāku faktoru sasaistes metodi, ko kalibrē, pamatojoties uz vēsturiskajiem datiem.

⁷ Riska kvantitatīvo rādītāju (VaR) definē kā maksimālo potenciālo finanšu aktīvu portfeļa zaudējumu sliekšni, kas saskaņā ar statistisko modeli netiks pārsniegts ar noteiktu varbūtību (ticamības līmeni) konkrētā riska periodā. Paredzamā deficīta rādītājs ir par VaR konservatīvāks saskaņots riska mērījums, izmantojot līdzīgu periodu un līdzīgu ticamības līmeni, jo tas mēra ar varbūtību svērtos vidējos zaudējumus, kas iespējami sliktākā scenārija gadījumā, kurā pārsniegts VaR sliekšnis. Šajā kontekstā zaudējumus definē kā starpību starp ECB bilancē norādīto portfeļu tīro vērtību perioda sākumā un simulētām vērtībām perioda beigās.

apjomā. Salīdzinājumā ar 2013. gada 31. decembra aplēsēm kopējā riska aplēses nav mainījušās.⁸

4.1.1. Kredītrisks

ECB pārvalda tās kredītrisku, kas ietver kredītsaistību neizpildes risku un kredītu migrācijas risku⁹, galvenokārt izmantojot tās aktīvu izvietojuma politiku, atbilstības kritērijus, uzticamības novērtējumu, riska darījumu limitu sistēmu un noteiktās kredītooperācijās arī nodrošinājuma metodes. ECB izmanto atšķirīgu riska kontroli un limitu kredītriska noteikšanai dažādām operācijām, atspoguļojot dažādiem portfeliem piemēroto politiku vai ieguldījumu mērķus un bāzes aktīvu riska raksturojumu.

ECB ārējo rezervju turējumi pakļauti gan kredītsaistību neizpildes, gan kredītu migrācijas riskam. Tomēr šie riski ir niecīgi, jo rezerves tiek ieguldītas aktīvos ar augstu kredītkvalitāti.

ECB zelta turējumi nav pakļauti kredītriskam, jo zelts netiek aizdots trešām pusēm.

Euro denominēto ieguldījumu portfeļa mērķis ir nodrošināt ECB ar ienākumiem darbības izdevumu segšanai, saglabājot ieguldīto kapitālu. Tāpēc šiem turējumiem peļņas apsvērumi attiecībā uz aktīvu izvietojumu un riska kontroles sistēmu ir relatīvi nozīmīgāki nekā ECB ārējām rezervēm. Neraugoties uz to, tiek saglabāts mērens ar šiem turējumiem saistītā kredītriska līmenis.

NOIP, VTP un ABSIP ietvaros monetārās politikas mērķiem iegādātos vērtspapīrus novērtē saskaņā ar amortizētajām izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos, tāpēc tie netiek pārvērtēti pēc tirgus cenām. Rezultātā ar šiem riska darījumiem saistītajam kredītu migrācijas riskam nav tiešas ietekmes uz ECB finanšu pārskatiem. Tomēr šie vērtspapīri var būt pakļauti kredītsaistību neizpildes riskam, un to kredītkvalitātes pasliktināšanās var ietekmēt ECB finanšu pārskatus, regulāri veicot vērtības samazināšanās analīzi un to atzīstot. VTP gadījumā kredītrisku profilu nosaka iepriekš veikto iegāžu sadalījums pa valstīm, kura pamatā bija monetārās politikas apsvērumi. Triju NOIP portfeļu gadījumā kredītsaistību neizpildes risks ierobežots mērenā līmenī, izmantojot aktīvu izvietojumu, riska darījumu limitus un atbilstības regulējumu, kā rezultātā veidojas diversificēts nodrošināto obligāciju portfelis ar augstu kredītkvalitāti. Ar ABSIP saistītā kredītsaistību neizpildes riska pārvaldība tiek veikta, izmantojot visaptverošu uzticamības novērtējuma procesu, kas papildina piemērotos atbilstības kritērijus, nodrošinot to, ka tiek iegādāti tikai augstas kvalitātes, vienkārši un pārskatāmi ar aktīviem nodrošināti vērtspapīri. Rezultātā ar monetārās politikas mērķiem turētiem vērtspapīriem saistītais kredītrisks ECB nepārsniedz pieļaujamo līmeni.

⁸ Šajā vadības ziņojumā sniegtās riska aplēses sagatavotas, izmantojot konsekventu metodoloģiju un pieņēmumus attiecībā uz riska darījumu rādītājiem, kas noteikti 2013. gada 31. decembrī un 2014. gada 31. decembrī.

⁹ Kredītsaistību neizpildes risku definē kā finanšu zaudējumu risku, kas rodas saistību neizpildes gadījumā, ko nosaka parādnieka (darījuma partnera vai emitenta) nespēja laikus pildīt savas finanšu saistības. Kredītu migrācijas risks ir finanšu zaudējumu risks finanšu aktīvu pārcenošanas rezultātā pēc tam, kad pasliktinājusies to kredītkvalitāte un reitingi.

4.1.2. Tirgus risks¹⁰

Galvenie tirgus riska veidi, kam ECB pakļauta, pārvaldot savus turējumus, ir valūtas risks un preču (zelta cenas) risks.¹¹ ECB pakļauta arī procentu likmju riskam.¹²

Valūtas un preču risks

ECB ir pakļauta valūtas riskam un preču riskam saistībā ar ārējo rezervju un zelta turējumiem. Ņemot vērā tās riska darījumu apjomu un valūtas kursu un zelta cenu svārstīgumu, valūtas un preču riski ir ECB finanšu risku profila noteicošie riski.

Ņemot vērā zelta un ārējo rezervju politikas nozīmi, ECB necenšas novērst valūtas un preču risku. Šie riski tiek lielā mērā mazināti, diversificējot turējumus dažādās valūtās un zeltā, pat ja aktīvu izvietojumu galvenokārt nosaka potenciālā nepieciešamība veikt intervences politikas nolūkos.

ECB kopējā risku profilā valūtas un preču riska īpatsvars ir noteicošais. Lielāko daļu risku rada zelta cenu un ASV dolāra kursa svārstīgums. Atbilstoši Eurosistēmas noteikumiem zelta un ASV dolāru pārvērtēšanas konti, kas 2014. gada 31. decembrī bija attiecīgi 12.1 mljrd. euro (2013. gadā – 10.1 mljrd. euro) un 6.2 mljrd. euro (2013. gadā – 1.7 mljrd. euro), var tikt izmantoti, lai nākotnē kompensētu jebkādas nelabvēlīgas pamatā esošo aktīvu cenu svārstības, tādējādi mazinot vai pat novēršot jebkādu ietekmi uz ECB peļņas un zaudējumu aprēķinu.

Procentu likmju risks

NOIP, VTP un ABSIP ietvaros iegādātos vērtspapīrus novērtē saskaņā ar amortizētajām izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos, tāpēc tie netiek pārvērtēti pēc tirgus cenām. Tādējādi tie nav tiešā veidā pakļauti procentu likmju riskam.

Turpretī lielākā daļa ECB ārējo rezervju un euro denominēto ieguldījumu portfeļu ieguldīti vērtspapīros ar fiksētu ienākumu, kas tiek pārvērtēti pēc tirgus cenām un attiecīgi pakļauti procentu likmju riskam. Ar šiem portfeļiem saistītais procentu likmju risks tiek pārvaldīts, izmantojot aktīvu izvietojuma politiku un tirgus risku ierobežojumus, kas nodrošina, ka tirgus riski vienmēr ir ierobežoti tādā līmenī, kas atspoguļo ECB izvēlēto riska un peļņas attiecību dažādiem portfeļiem. Fiksēta ienākuma portfeļu modificētais ilgums (*modified duration*)¹³ izteiksmē dažādo izvēlēto

¹⁰ Tirgus risks ir finanšu zaudējumu risks, kas rodas ar kredītnotikumu nesaistītu tirgus cenu vai procentu likmju svārstību dēļ.

¹¹ Valūtas risks ir finanšu zaudējumu risks, kas var rasties attiecībā uz ārvalstu valūtu denominētām pozīcijām valūtas kursu svārstību rezultātā. Preču risks ir finanšu zaudējumu risks, kas var rasties saistībā ar preču turējumiem to tirgus cenu svārstību rezultātā.

¹² Procentu likmju risks ir finanšu zaudējumu risks, kas var rasties finanšu instrumentu faktiskās vērtības krituma dēļ piemērojamo procentu likmju (peļņas likmju) nelabvēlīgu pārmaiņu rezultātā.

¹³ Modificētais ilgums ir rādītājs, kas atspoguļo portfeļu vērtības jutīgumu pret ienesīguma līknes paralēlām pārbīdēm.

riska un peļņas attiecību rezultātā euro denominētajiem ieguldījumu portfeļiem ir lielāks modificētais ilgums nekā ārējo rezervju turējumiem.

ECB pakļauta ierobežotam procentu likmju riskam, un 2014. gada laikā tas pamatā saglabājās stabils zemā līmenī.

4.1.3. Likviditātes risks

Ņemot vērā euro kā būtiskas rezerves valūtas nozīmi, ECB kā centrālās bankas lomu un tās aktīvu un saistību struktūru, vienīgais būtiskais likviditātes risks, kam pakļauta ECB, ir finanšu zaudējumu risks saistībā ar nespēju atbilstošā laika periodā atsavināt kādu aktīvu pēc tā dominējošās tirgus vērtības. Šajā sakarā, ņemot vērā ECB portfeļu stabilitāti un to skaidri noteiktos mērķus, ECB galvenā pakļautība likviditātes riskam saistīta ar tās ārējām rezervēm, jo, lai veiktu ārvalstu valūtas intervences, var būt nepieciešams atsavināt lielus šo turējumu apjomus īsā laika periodā.

Likviditātes risks attiecībā uz ECB ārējām rezervēm tiek pārvaldīts, nodrošinot tādu aktīvu izvietojumu un ierobežojumus, lai pietiekami liela ECB turējumu daļa būtu ieguldīta aktīvos, kurus iespējams ātri atsavināt bez būtiskas ietekmes uz cenu.

ECB portfeļu likviditātes riska profils 2014. gadā pamatā saglabājās stabils.

4.2. Darbības risks

ECB definē darbības risku kā negatīvas finanšu, darbības vai reputācijas ietekmes risku sakarā ar to, ka cilvēki¹⁴ neatbilstoši īsteno vai neīsteno iekšējās pārvaldības un darbības procesus, ar to sistēmu problēmām, uz kurām balstās procesi vai ar ārējiem notikumiem (piemēram, dabas katastrofām vai ārējiem uzbrukumiem). ECB darbības risku pārvaldības sistēmas galvenie mērķi ir: a) palīdzēt nodrošināt, ka ECB īsteno savu misiju un uzdevumus; un b) aizsargāt tās reputāciju un pārējos aktīvus no zaudējumiem, ļaunprātīgas izmantošanas un kaitējumiem.

Darbības risku pārvaldības regulējumā katra pārvalde atbild par tās darbības risku apzināšanu, novērtēšanu, novēršanu, atspoguļošanu pārskatos un ziņojumos un monitoringa veikšanu. Šajos apstākļos norādījumus attiecībā uz riska novēršanas stratēģijām un riska akceptēšanas procedūrām sniedz ECB pieļaujamā riska līmeņa politika. Tā piesaistīta risku matricai, pamatojoties uz ECB ietekmes un ticamības gradācijas skalām (kurās izmantoti kvantitatīvi un kvalitatīvi kritēriji).

Par darbības risku pārvaldības un darbības nepārtrauktības regulējumiem un par metodoloģisko atbalstu attiecībā uz darbības risku pārvaldības un darbības nepārtrauktības nodrošināšanas darbībām tām struktūrvienībām, kurās radies risks, atbild darbības risku pārvaldības un darbības nepārtrauktības pārvaldības funkcija. Turklāt tā iesniedz arī gada un speciālos ziņojumus par darbības riskiem Darbības

¹⁴ Jēdziens "cilvēki" lietots plašā izpratnē un aptver jebkuru negatīvu ietekmi, ko izraisa darbinieku rīcība, kā arī neatbilstoša cilvēkresursu un personāla politika.

risku komitejai un Valdei, kā arī palīdz lēmējinstīcijām pildīt to pārraudzības lomu attiecībā uz ECB darbības risku pārvaldību. Tā koordinē un īsteno darbības nepārtrauktības pārvaldības programmu, veicot regulāras darbības nepārtrauktības nodrošināšanas kārtības pārbaudes un pārskatīšanu attiecībā uz ECB kritiskajām operācijām un sniedzot atbalstu Krīzes vadības grupai, tās atbalsta struktūrām un darbības jomām nopietnu darbības traucējumu gadījumā.

5. Finanšu resursi

5.1. Kapitāls

Sakarā ar vienotās valūtas ieviešanu Latvijā 2014. gada 1. janvārī Latvijas Banka šajā datumā veica maksājumu 29.4 milj. euro apjomā. Šā maksājuma rezultātā, kā arī sakarā ar NCB kapitāla atslēgas daļu korekciju ECB apmaksātais kapitāls 2014. gada 31. decembrī sasniedza 7 697 milj. euro. Detalizēta informācija par ECB kapitālu sniegta finanšu pārskatu 16.1. skaidrojumā "Kapitāls".

5.2. Uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam

Ņemot vērā ECB lielo pakļautību finanšu riskiem, kas aprakstīta 4. sadaļā, ECB tur uzkrājumu valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam. Šā uzkrājuma apjomu un turpmāko palielināšanas nepieciešamību katru gadu pārskata, ņemot vērā vairākus faktorus, t.sk. risku ietverošu aktīvu turējumu apjomu, risku īstenošanās gadījumus kārtējā finanšu gadā, paredzamos nākamā gada rezultātus un risku novērtējumu, kas ietver riska kvantitatīvā rādītāja (VaR) aprēķināšanu risku ietverošajiem aktīviem un tiek konsekventi piemērots ilgstošā laika periodā. Šis risku uzkrājums kopā ar jebkuru ECB vispārējo rezervju fondā turēto summu nedrīkst pārsniegt euro zonas NCB apmaksātā kapitāla vērtību.

2013. gada 31. decembrī uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam sasniedza 7 530 milj. euro. Latvijas Banka 2014. gada 1. janvārī iemaksāja uzkrājumā 30.5 milj. euro. Ņemot vērā tās veiktā riska novērtējuma rezultātus, Padome nolēma ar 2014. gada 31. decembri palielināt risku uzkrājuma apjomu līdz 7 575 milj. euro. Šī summa ir vienāda ar euro zonas NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtību 2014. gada 31. decembrī.

5.3. Pārvērtēšanas konti

Zelta, ārvalstu valūtas un vērtspapīru (izņemot tos, kas novērtēti saskaņā ar amortizētajām izmaksām) nerealizētos guvumus neatzīst kā ienākumus peļņas un zaudējumu aprēķinā, bet pārved tieši uz pārvērtēšanas kontiem, kas atspoguļoti ECB bilances pasīvu pusē. Šos atlikumus var izmantot, lai nākotnē kompensētu jebkādas nelabvēlīgas cenu un/vai valūtu kursu svārstības, tādējādi tie veido finanšu buferi, kas stiprina ECB noturību pret pamatā esošajiem riskiem.

Kopējais zelta, ārvalstu valūtas, un vērtspapīru pārvērtēšanas kontu atlikums 2014. gada decembra beigās bija 20.2 mljrd. euro.¹⁵ Sīkāku informāciju sk. grāmatvedības politikas skaidrojumos un bilances 15. skaidrojumā "Pārvērtēšanas konti".

6. Pamatdarbību ietekme uz finanšu pārskatiem

Tabulā sniegts pārskats par ECB galvenajiem darbības veidiem un funkcijām, kas vērstas uz tās uzdevumu izpildi, un to ietekmi uz ECB finanšu pārskatiem.

Darbība/funkcija	Ietekme uz ECB finanšu pārskatiem
Monētārās politikas operācijas	Standarta monētārās politikas operācijas decentralizēti veic Eurosistēmas NCB. Tāpēc šīm operācijām nav tiešas ietekmes uz ECB finanšu pārskatiem.
Vērtspapīri, kas tiek turēti monētārās politikas mērķiem (NOIP, VTP un ABSIP)	ECB iegādātie vērtspapīri tiek uzrādīti posteņi "Vērtspapīri, kas tiek turēti monētārās politikas mērķiem". Šajos portfeļos ietvertie turējumi tiek uzskaitīti saskaņā ar amortizētajām izmaksām, un vismaz reizi gadā tiek veikti vērtības krituma testi. Uzkrātie kupona maksājumi un diskontu/prēmiju amortizācija ietverta peļņas un zaudējumu aprēķinā. ¹⁶
Ieguldījumu aktivitātes (ārējo rezervju un pašu kapitāla pārvaldīšana)	ECB ārējās rezerves uzrāda bilancē ¹⁷ vai ārpusbilances kontos līdz norēķina dienai. ECB pašu kapitāla portfeli uzrāda bilancē, galvenokārt posteņi "Pārējie finanšu aktīvi". Tīrie procentu ienākumi, t.sk. uzkrātie kupona maksājumi un diskontu/prēmiju amortizācija, ietverti peļņas un zaudējumu aprēķinā. ¹⁸ Peļņas un zaudējumu aprēķinā ¹⁹ ietverti arī nerealizētie zaudējumi no cenām un valūtu kursiem, kā arī realizētie guvumi un zaudējumi no vērtspapīru pārdošanas, savukārt nerealizētos guvumus uzrāda bilances posteņi "Pārvērtēšanas konti".
Maksājumu sistēmas (TARGET2)	Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas ir euro zonas NCB atlikumi attiecībā pret ECB saistībā ar TARGET2, uzrādīti ECB bilancē kā viena neto aktīvu vai pasīvu pozīcija. Atbildība par šiem atlikumiem ietverta peļņas un zaudējumu aprēķina posteņos "Pārējie procentu ienākumi" un "Pārējie procentu izdevumi".
Banknotes apgrozībā	ECB piešķirtā daļa ir 8% no apgrozībā esošo euro banknošu kopējās vērtības. Šī daļa nodrošināta ar prasībām pret NCB, par kurām tiek maksāti procenti atbilstoši galveno refinansēšanas operāciju procentu likmei. Šie procentu maksājumi ietverti peļņas un zaudējumu aprēķina posteņi "Procentu ienākumi no euro banknošu sadales Eurosistēmā". Izdevumus, kas veidojušies sakarā ar euro banknošu pārrobežu pārvadājumiem starp banknošu spiestuvēm un NCB saistībā ar jaunu banknošu piegādi un starp NCB saistībā ar banknošu trūkuma novēršanu, izmantojot banknošu pārpalikumu, centralizēti sedz ECB. Šos izdevumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķina posteņi "Banknošu ražošanas pakalpojumi".
Banku uzraudzība	ECB gada izmaksas saistībā ar uzraudzības uzdevumiem tiek atgūtas, iekasējot no uzraudzītajām iestādēm gada uzraudzības maksu. Kopš 2014. gada novembra sākuma uzraudzības maksas saskaņā ar uzkrāšanas principu uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķina posteņi "Tīrie komisijas maksas ienākumi".

¹⁵ Turklāt bilances posteņi "Pārvērtēšanas konti" ietver arī pārrēķinātos atlikumus saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem.

¹⁶ Posteņos "Pārējie procentu ienākumi" un "Pārējie procentu izdevumi".

¹⁷ Galvenokārt posteņos "Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi", "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem" un "Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem".

¹⁸ Ar ECB ārējām rezervēm saistītos ienākumus atspoguļo posteņi "Procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem", savukārt procentu ienākumus un izdevumus no pašu kapitāla uzrāda posteņos "Pārējie procentu ienākumi" un "Pārējie procentu izdevumi".

¹⁹ Posteņos "Finanšu aktīvu un pozīciju vērtības norakstīšana" un "Realizētie finanšu operāciju guvumi/zaudējumi".

7. 2014. gada finanšu rezultāti

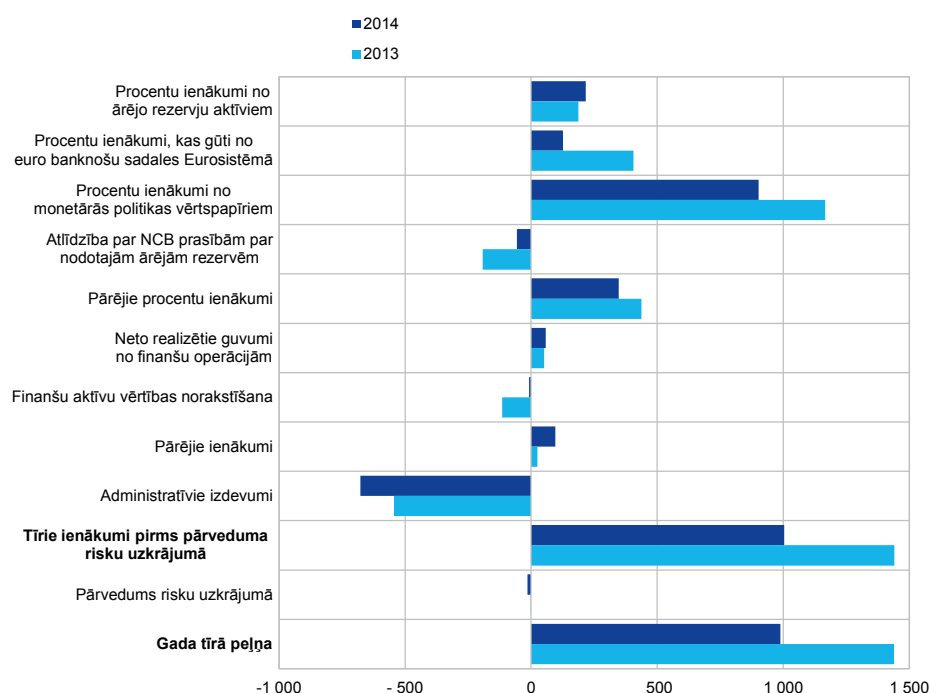
2014. gadā pēc 15 milj. euro pārveduma risku uzkrājumā (2013. gadā – 0.4 milj. euro) ECB tīrā peļņa bija 989 milj. euro (2013. gadā – 1 440 milj. euro).

1. attēlā parādīti ECB peļņas un zaudējumu aprēķina komponenti 2014. gadā salīdzinājumā ar 2013. gadu.

1. attēls

ECB peļņas un zaudējumu aprēķina sadalījums 2014. un 2013. gadā

(milj. euro)

Avots: ECB.

Svarīgākie punkti

- 2014. gadā tīrie procentu ienākumi samazinājās līdz 1 536 milj. euro (2013. gadā – 2 005 milj. euro), ko galvenokārt noteica: a) mazāki procentu ienākumi no ECB daļas kopējā euro banknošu apgrozībā sakarā ar zemāku galveno refinansēšanas operāciju vidējo procentu likmi 2014. gadā; un b) mazāki procentu ienākumi no "Vērtspapīru tirgu programmas" un pirmās un otrās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem sakarā ar vērtspapīru dzēšanu. Šo norišu sekas daļēji kompensēja mazāki procentu izdevumi saistībā ar euro zonas NCB prasībām par ECB nodotajiem ārējo rezervju aktīviem.

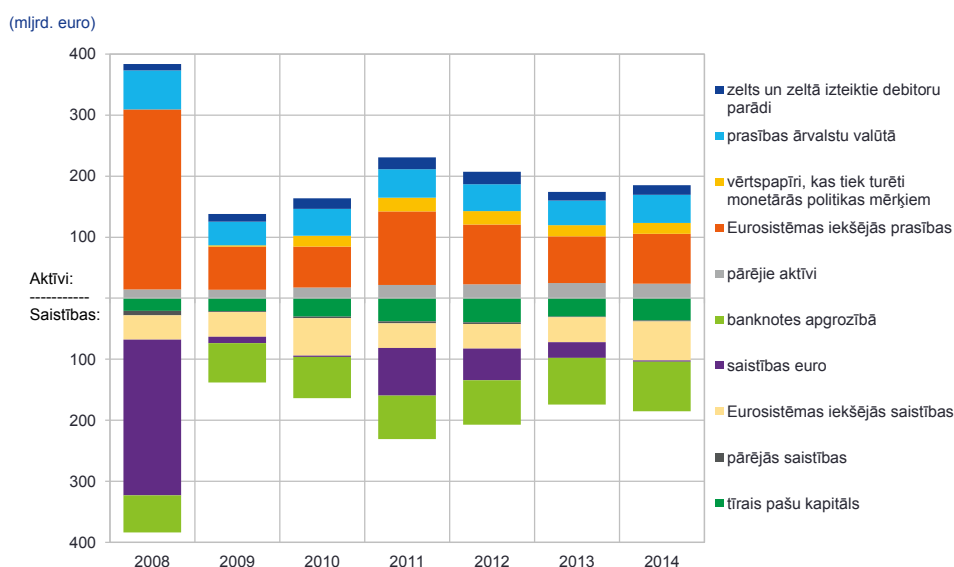
- Sakarā ar ECB ASV dolāru portfeli un pašu kapitāla portfeli turēto vērtspapīru tirgus vērtības vispārējo pieaugumu 2014. gadā norakstītā vērtība šajā gadā bija ievērojami mazāka (8 milj. euro; 2013. gadā – 115 milj. euro).
- ECB kopējās administratīvās izmaksas, ieskaitot nolietojumu, 2014. gadā sasniedza 677 milj. euro (2013. gadā – 527 milj. euro). Šis pieaugums galvenokārt skaidrojams ar izdevumiem, kas radās saistībā ar Vienoto uzraudzības mehānismu. Lielākā daļa izdevumu saistībā ar ECB jaunās ēkas būvniecību ir kapitalizēta un netiek iekļauta šajā postenī.
- 2014. gada novembrī ECB pārcēlās uz jaunajām telpām. Attiecīgi līdz šim brīdim radušies kapitalizētie izdevumi tika pārnesti no posteņa "Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā" uz atbilstošajām aktīvu kategorijām. 2015. gada janvārī sāka aprēķināt nolietojumu atbilstoši ECB nolietojuma aprēķināšanas politikai.
- Grāmatvedības politikas maiņa: kā norādīts grāmatvedības politikas skaidrojumos, mainīta pieeja vērtspapīriem, kas pašlaik tiek turēti monetārās politikas mērķiem. Tagad šos vērtspapīrus uzskaita saskaņā ar amortizētajām izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos, neatkarīgi no tā, cik ilgi tos paredzēts turēt. Šī pārmaiņa neietekmēja ECB finanšu rezultātus.

8. ECB finanšu pārskatu ilgtermiņa pārmaiņas

2. un 3. attēlā parādīta ECB bilances un peļņas un zaudējumu aprēķina, kā arī to komponentu attīstība 2008.–2014. gadā.

2. attēls

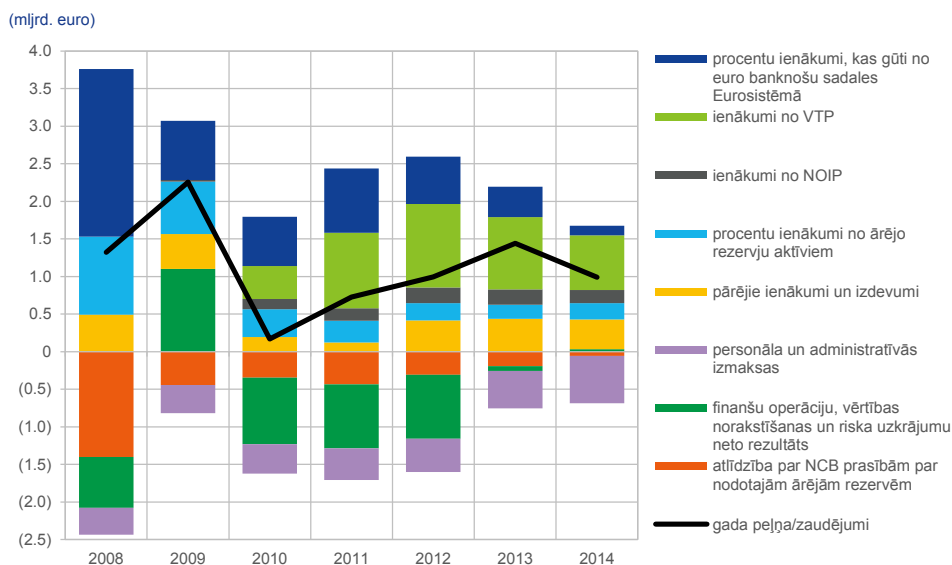
ECB bilances attīstība 2008.–2014. gadā

Avots: ECB.

3. attēls

ECB peļņas un zaudējumu aprēķina attīstība 2008.–2014. gadā

Avots: ECB.

ECB bilance kopš 2008. gada būtiski sarukusi. Tā kā ASV dolāru finansējuma situācija Eurosistēmas darījuma partneriem uzlabojās, Eurosistēmas piedāvāto likviditāti palielinošo operāciju ASV dolāros apjoms pakāpeniski samazinājās. Vienlaikus vērojama ECB Eurosistēmas iekšējo prasību un tās saistību euro samazināšanās bija galvenais faktors, kas noteica ECB bilances sarukumu šajā periodā. Šo sarukumu tikai daļēji kompensēja: a) apgrozībā esošo banknošu pieaugums; b) monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru iegādes; un c) tīrā pašu kapitāla, ko veido ECB kapitāls, tās uzkrājums vispārējiem riskiem un pārvērtēšanas konti, pieaugums.

ECB tīrās peļņas apjomu šajā periodā ietekmēja šādi faktori.

- Galveno refinansēšanas operāciju procentu likmes pazemināšana būtiski samazināja ECB emisijas ienākumus. 2014. gadā tā vidēji bija 0.16% (2008. gadā – 4%), tāpēc procentu ienākumi no apgrozībā esošajām banknotēm 2014. gadā saruka līdz 0.1 mljrd. euro (2008. gadā – 2.2 mljrd. euro).
- 3.6 mljrd. euro tika pārvesti uz vispārējo risku uzkrājumu valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam. Pārvedums uz šo uzkrājumu par attiecīgu summu samazināja uzrādīto peļņu.
- Ienākumi no ārējo rezervju aktīviem pakāpeniski saruka, galvenokārt samazinoties peļņai saistībā ar ASV dolāriem un attiecīgi sarūkot ASV dolāru portfeļa procentu ienākumiem. 2014. gadā tīrie ienākumi no ārējo rezervju aktīviem bija 0.2 milj. euro (2008. gadā – 1.0 milj. euro).

- No monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru iegādēm VTP un NOIP portfeļu ietvaros pēdējo piecu gadu laikā gūti vidēji 55% no ECB kopējiem neto procentu ienākumiem.

ECB finanšu pārskati

Bilance 2014. gada 31. decembrī

AKTĪVI	Skaid- rojums	2014 (euro)	2013 (euro)
Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi	1.	15 980 317 601	14 063 991 807
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	2.		
SVF debitoru parādi	2.1.	669 336 060	627 152 259
Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	2.2.	43 730 904 005	38 764 255 039
		44 400 240 065	39 391 407 298
Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	2.2.	1 783 727 949	1 270 792 764
Prasības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	3.		
Atlikumi bankās, ieguldījumi vērtspapīros un aizdevumi	3.1.	0	535 000 000
Pārējās prasības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	4.	2 120 620	9 487
Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri	5.		
Monētārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	5.1.	17 787 948 367	18 159 937 704
Eurosistēmas iekšējās prasības	6.		
Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā	6.1.	81 322 848 550	76 495 146 585
Pārējie aktīvi	7.		
Materiālie un nemateriālie pamatlīdzekļi	7.1.	1 249 596 659	971 175 790
Pārējie finanšu aktīvi	7.2.	20 626 359 858	20 466 245 900
Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība	7.3.	319 624 726	104 707 529
Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi	7.4.	725 224 031	977 552 068
Dažādi	7.5.	1 092 627 246	1 739 308 724
		24 013 432 520	24 258 990 011
Kopā aktīvi		185 290 635 672	174 175 275 656

PASĪVI	Skaid- rojums	2014 (euro)	2013 (euro)
Banknotes apgrozībā	8.	81 322 848 550	76 495 146 585
Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem	9.		
Pārējās saistības	9.1.	1 020 000 000	1 054 000 000
Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	10.	900 216 447	24 765 513 795
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	11.		
Noguldījumi, kontu atlikumi un citas saistības	11.1.	458 168 063	18 478 777
Eurosistēmas iekšējās saistības	12.		
Saistības par nodotajām ārējām rezervēm	12.1.	40 553 154 708	40 309 644 425
Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)	12.2.	23 579 372 965	119 857 494
		64 132 527 673	40 429 501 919
Pārējās saistības	13.		
Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība	13.1.	178 633 615	185 010 549
Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi	13.2.	96 191 651	370 542 207
Dažādi	13.3.	869 549 503	786 331 706
		1 144 374 769	1 341 884 462
Uzkrājumi	14.	7 688 997 634	7 619 546 534
Pārvērtēšanas konti	15.	19 937 644 696	13 358 190 073
Kapitāls un rezerves	16.		
Kapitāls	16.1.	7 697 025 340	7 653 244 411
Gada peļņa		988 832 500	1 439 769 100
Kopā pasīvi		185 290 635 672	174 175 275 656

Peļņas un zaudējumu aprēķins 2014. gada 31. decembrī

	Skaid- rojums	2014 (euro)	2013 (euro)
Procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem	24.1.	217 003 159	187 279 973
Procentu ienākumi no euro banknošu sadales Eurosistēmā	24.2.	125 806 228	406 310 130
Pārējie procentu ienākumi	24.4.	2 512 243 088	6 477 297 658
<i>Procentu ienākumi</i>		<i>2 855 052 475</i>	<i>7 070 887 761</i>
Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm	24.3.	(57 015 146)	(192 248 631)
Pārējie procentu izdevumi	24.4.	(1 262 336 836)	(4 873 777 652)
<i>Procentu izdevumi</i>		<i>(1 319 351 982)</i>	<i>(5 066 026 283)</i>
Tīrie procentu ienākumi	24.	1 535 700 493	2 004 861 478
Realizētie finanšu operāciju guvumi/zaudējumi	25.	57 260 415	52 122 402
Finanšu aktīvu un pozīciju norakstīšana	26.	(7 863 293)	(114 607 365)
Pārvedumi uz/no uzkrājumiem valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam		(15 009 843)	(386 953)
Finanšu operāciju, vērtības norakstīšanas un riska uzkrājumu neto rezultāts		34 387 279	(62 871 916)
Tīrie komisijas maksas ienākumi/izdevumi	27., 28.	28 158 654	(2 126 773)
Ienākumi no kapitāla akcijām un līdzdalības kapitālā	29.	780 935	1 168 907
Pārējie ienākumi	30.	67 253 502	26 107 807
Kopā tīrie ienākumi		1 666 280 863	1 967 139 503
Personāla izmaksas	31.	(301 142 390)	(240 523 980)
Administratīvie izdevumi	32.	(353 579 537)	(268 183 737)
Materiālo un nemateriālo pamatlīdzekļu nolietojums		(15 312 728)	(10 468 686)
Banknošu ražošanas pakalpojumi	33.	(7 413 708)	(8 194 000)
Gada peļņa		988 832 500	1 439 769 100

Frankfurtē pie Mainas 2015. gada 10. februārī

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

Mario Dragi (*Mario Draghi*)
Prezidents

Grāmatvedības politika¹

Finanšu pārskatu forma un sniegšana

ECB finanšu pārskati sagatavoti, lai patiesi atspoguļotu ECB finansiālo stāvokli un darbības rezultātus. Tie sagatavoti saskaņā ar šādu grāmatvedības politiku², ko ECB Padome uzskata par atbilstošu centrālās bankas darbības būtībai.

Grāmatvedības principi

Ievēroti šādi grāmatvedības principi: ekonomiskā būtība un caurredzamība, piesardzība, notikumu pēc bilances datuma atzīšana, būtiskums, darbības turpināšanas pieņēmums, uzkrāšanas princips, konsekvence un salīdzināmība.

Aktīvu un saistību atzīšana

Aktīvu vai saistības atzīst bilancē tikai tad, ja ir ticams, ka jebkurš ar to saistīts nākotnes saimnieciskais labums plūds uz ECB vai no tās, visi ar to saistītie riski un atbildība būtībā ir nodoti ECB un aktīva izmaksas vai vērtību vai saistību apjomu var ticami novērtēt.

Uzskaites pamats

Šie pārskati sagatavoti saskaņā ar sākotnējo izmaksu principu, kas atbilstoši pielāgots, lai iekļautu tirgojamo vērtspapīru (izņemot monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus), zelta un visu pārējo bilances un ārpusbilances aktīvu un saistību ārvalstu valūtās novērtējumu tirgus vērtībā. Darījumi ar finanšu aktīviem un saistībām pārskatos atspoguļoti, ievērojot datumu, kad veikti norēķini.

Darījumus ar ārvalstu valūtā denominētiem finanšu instrumentiem, izņemot tagadnes darījumus ar vērtspapīriem, grāmato ārpusbilances kontos darījuma datumā. Norēķinu datumā ārpusbilances grāmatojumus reversē un darījumus uzrāda bilancē. Ārvalstu valūtas pirkšana un pārdošana ietekmē ārvalstu valūtas tīro pozīciju darījuma datumā. Pārdošanas realizētie guvumi vai zaudējumi arī tiek aprēķināti šajā datumā. Uzkrātos procentus, prēmijas un diskonta summas, kas saistītas ar ārvalstu valūtā denominētiem finanšu instrumentiem, aprēķina un grāmato katru dienu. Šie uzkrājumi arī katru dienu ietekmē ārvalstu valūtas pozīciju.

¹ ECB grāmatvedības politika detalizēti izklāstīta 2010. gada 11. novembra Lēmumā ECB/2010/21 (OV L 35, 09.02.2011., 1. lpp.). Pēdējie grozījumi lēmumā veikti ar 2014. gada 15. decembra lēmumu ECB/2014/55 ("Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī" vēl nav publicēts).

² Šī politika atbilst ECBS Statūtu 26.4. panta noteikumiem. Tie paredz saskaņotu pieeju noteikumiem, kas regulē Eurosistēmas operāciju grāmatvedību un finanšu pārskatu sniegšanu.

Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības

Aktīvi un saistības ārvalstu valūtā izteikti euro pēc valūtas kursa bilances datumā. Ienākumi un izdevumi izteikti pēc valūtas kursa uzskaites dienā. Ārvalstu valūtu aktīvu un saistību pārvērtēšanu veic katrai valūtai atsevišķi, iekļaujot gan bilances, gan ārpusbilances instrumentus.

Aktīvu un saistību ārvalstu valūtās pārvērtēšanu pēc tirgus cenām veic atsevišķi no pārvērtēšanas pēc valūtas kursa.

Zeltu novērtē pēc tirgus cenas gada beigās. Zelta cenas pārvērtēšana netiek nodalīta no valūtas pārvērtēšanas. Tā vietā uzrāda vienu zelta vērtību, pamatojoties uz zelta cenu euro par vienu Trojas unci, ko gadam, kas noslēdzās 2014. gada 31. decembrī, aprēķināja pēc euro kursa attiecībā pret ASV dolāru 2014. gada 31. decembrī.

Speciālās aizņēmuma tiesības (SDR) definē kā valūtu grozu. Lai pārvērtētu ECB SDR turējumus, SDR vērtību noteica kā četru galveno valūtu (ASV dolāra, euro, Japānas jenas un Lielbritānijas sterliņu mārciņas) kursu svērto summu, pārrēķinot tās euro saskaņā ar stāvokli 2014. gada 31. decembrī.

Vērtspapīri

Monētārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri

Līdz 2014. gadam visus monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus klasificēja kā līdz termiņa beigām turētus vērtspapīrus un attiecīgi novērtēja saskaņā ar amortizētajām izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos. 2014. gadā Padome nolēma, ka pašlaik monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri tiks uzskaitīti saskaņā ar amortizētajām izmaksām (ņemot vērā vērtības samazināšanos) neatkarīgi no tā, cik ilgi tos paredzēts turēt. Šīs grāmatvedības politikas pārmaiņas neizraisīja 2013. gada salīdzināmo rādītāju korekciju, jo visi šādi esošie vērtspapīri jau tika novērtēti saskaņā ar amortizētajām izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos.

Pārējie vērtspapīri

Tirgojamos vērtspapīrus (izņemot monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus) un līdzīgus aktīvus novērtē pēc vidējās tirgus cenas vai pamatojoties uz attiecīgo ienesīguma līkni bilances datumā. Katru vērtspapīru novērtē atsevišķi. Ar vērtspapīriem saistītos iespēju līgumus atsevišķi nevērtē. Gadam, kas noslēdzās 2014. gada 31. decembrī, izmantotas vidējās tirgus cenas 2014. gada 30. decembrī. Nelikvidās kapitāla daļas novērtē pēc izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos.

Ienākumu atzīšana

Ienākumi un izdevumi atzīti periodā, kurā tie gūti vai radušies.³ Ārvalstu valūtas, zelta un vērtspapīru pārdošanas realizētos guvumus un zaudējumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķinā. Šādus realizētos guvumus un zaudējumus aprēķina atbilstoši attiecīgā aktīva vidējām izmaksām.

Nerealizētos guvumus neatzīst kā ienākumus, bet pārved tieši uz pārvērtēšanas kontu.

Nerealizētos zaudējumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja tie gada beigās pārsniedz iepriekšējos pārvērtēšanas guvumus, kas uzrādīti atbilstošajā pārvērtēšanas kontā. Šādus nerealizētos zaudējumus no kāda vērtspapīra, ārvalstu valūtas vai zelta neieskaita ar nerealizētajiem guvumiem no cita vērtspapīra, ārvalstu valūtas vai zelta. Ja peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādīti kāda posteņa nerealizētie zaudējumi, šā posteņa vidējās izmaksas samazina līdz valūtas kursam vai tirgus cenai gada beigās. Nerealizētie zaudējumi no procentu likmju mijmaiņas darījumiem, kas gada beigās uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, tiek amortizēti nākamajos gados.

Zaudējumi no vērtības samazināšanās tiek uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā un nākamajos gados netiek reversēti, izņemot, ja vērtība atkal pieaug un šis pieaugums ir attiecināms uz novērojamu notikumu, kas norisinājies pēc tam, kad pirmo reizi uzrādīta vērtības samazināšanās.

Iegādāto vērtspapīru prēmijas vai diskonta summas aprēķinātas un uzrādītas kā daļa no procentu ienākumiem un tiek amortizētas šo vērtspapīru atlikušajā līguma termiņā.

Reversie darījumi

Reversie darījumi ir operācijas, kurās ECB pērk vai pārdod aktīvus saskaņā ar *repo* līgumu vai veic kredītooperācijas pret nodrošinājumu.

Repo darījumos vērtspapīri tiek pārdoti par naudu, vienlaikus slēdzot līgumu par to atpirkšanu no darījuma partnera par noteiktu cenu konkrētā nākotnes datumā. *Repo* darījumi uzskaitīti kā nodrošināti noguldījumi bilances saistību pusē. Vērtspapīri, kas pārdoti šāda līguma ietvaros, paliek ECB bilancē.

Reversajos *repo* darījumos vērtspapīri tiek pirkti par naudu, vienlaikus slēdzot līgumu par to atpārdošanu darījuma partnerim par noteiktu cenu konkrētā nākotnes datumā. Reversie *repo* darījumi uzrādīti kā nodrošināti aizdevumi bilances aktīvu pusē, bet netiek iekļauti ECB vērtspapīru turējumā.

Reversos darījumus (t.sk. vērtspapīru aizdevumu darījumus), ko veic automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas ietvaros, uzrāda bilancē tikai tad, ja tiek sniegts

³ Administratīvajiem uzkrājumiem noteikts minimālais sliekšnis 100 000 euro.

nodrošinājums naudā, ko nogulda ECB kontā. 2014. gadā ECB nesaņēma nodrošinājumu naudā saistībā ar šādiem darījumiem.

Ārpusbilances instrumenti

Valūtas instrumenti, t.i., biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi, ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumu nākotnes puse un citi valūtas instrumenti, kas ietver vienas valūtas apmaiņu pret citu kādā nākotnes datumā, ārvalstu valūtas maiņas guvumu un zaudējumu aprēķināšanai iekļauti ārvalstu valūtas tīrajā pozīcijā.

Katru procentu likmju instrumentu pārvērtē atsevišķi. Atklāto biržā tirgoto procentu likmju nākotnes darījumu līgumu mainīgās rezerves dienas pārmaiņas uzrādītas peļņas un zaudējumu aprēķinā. Biržā netirgoto nākotnes darījumu ar vērtspapīriem un procentu likmju mijmaiņas darījumu vērtēšanas pamatā ir vispārpieņemtas vērtēšanas metodes, izmantojot novērojamās tirgus cenas un procentu likmes, kā arī diskonta faktoros no norēķina datumiem līdz novērtējuma datumam.

Notikumi pēc bilances datuma

Aktīvu un pasīvu vērtība koriģēta, atspoguļojot notikumus laikā no gada beigu bilances datuma līdz datumam, kad Valde akceptē ECB finanšu pārskatu iesniegšanu Padomei apstiprināšanai, ja šādi notikumi būtiski ietekmē aktīvu un pasīvu stāvokli bilances datumā.

Svarīgi notikumi pēc bilances datuma, kas neietekmē aktīvu un pasīvu stāvokli bilances datumā, atspoguļoti skaidrojumos.

ECBS iekšējie atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi

ECBS iekšējie atlikumi veidojas galvenokārt saistībā ar ES veiktajiem pārrobežu maksājumiem, par kuriem norēķini tiek veikti euro, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus. Šos darījumus lielākoties iniciē privātā sektora pārstāvji (t.i., kredītiestādes, sabiedrības un privātpersonas). Norēķini par šiem darījumiem tiek veikti TARGET2 (*Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system*), un to rezultātā veidojas divpusēji atlikumi ES valstu centrālo banku TARGET2 kontos. Katru dienu tiek aprēķinātas šo divpusējo atlikumu neto pozīcijas, ko attiecina uz ECB, un tādējādi katrai NCB paliek tikai viena divpusējā tīrā pozīcija attiecībā pret ECB. ECB uzskaitē šī pozīcija atspoguļo katras NCB neto prasības vai saistības pret pārējo ECBS. Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas ir euro zonas NCB atlikumi attiecībā pret ECB saistībā ar TARGET2, kā arī citi euro denominētie Eurosistēmas iekšējie atlikumi (piemēram, starpperioda peļņas sadales NCB), uzrādīti ECB bilancē kā viena neto aktīvu vai saistību pozīcija un atspoguļoti postenī "Pārējās prasības Eurosistēmā (neto)" vai postenī "Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)". ECBS iekšējie atlikumi, kas ir ārpus euro zonas esošo valstu NCB atlikumi

attiecībā pret ECB saistībā ar to dalību TARGET2⁴, atspoguļoti postenī "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem".

Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas saistīti ar euro banknošu sadali Eurosistēmā, uzrādīti kā viens neto aktīvs postenī "Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā" (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas radušies, NCB, kuras pievienojas Eurosistēmai, nododot ārējo rezervju aktīvus ECB, denominēti euro un uzrādīti postenī "Saistības par nodotajām ārējām rezervēm".

Pamatlīdzekļi

Pamatlīdzekļi, ieskaitot nemateriālos aktīvus, bet izņemot zemi un mākslas darbus, tiek novērtēti pēc izmaksām, atņemot nolietojumu. Zeme un mākslas darbi tiek novērtēti pēc izmaksām. Lai uzrādītu ECB jauno telpu nolietojumu, izmaksas tiek attiecinātas uz atbilstošajām aktīvu sastāvdaļām, kuru nolietojums tiks aprēķināts saskaņā ar to novērtēto lietderīgās lietošanas laiku. Nolietojumu aprēķina pēc lineārās metodes gaidāmajā pamatlīdzekļa lietderīgās izmantošanas laikā, sākot ar ceturksni, pēc kura pamatlīdzeklis kļuvis pieejams izmantošanai. Galvenajām aktīvu grupām piemēroti šādi lietderīgās izmantošanas laiki.

Ēkas	20 gadu, 25 gadi vai 50 gadu
Iekārtas telpās	10 gadu vai 15 gadu
Tehniskais aprīkojums	4 gadi, 10 gadu vai 15 gadu
Datori, ar tiem saistītā datoraparātūra un programmatūra, transportlīdzekļi	4 gadi
Mēbeles	10 gadu

Nolietojuma periods kapitalizētajiem remonta izdevumiem, kas saistīti ar ECB pašreizējām īrētajām telpām, koriģēts, ņemot vērā visus notikumus, kas ietekmē attiecīgā pamatlīdzekļa gaidāmo lietderīgās lietošanas laiku.

Pamatlīdzekļus, kuru cena mazāka par 10 000 euro, noraksta iegādes gadā.

Pamatlīdzekļus, kuri atbilst kapitalizācijas kritērijiem, bet vēl ir būvniecības vai sagatavošanas stadijā, uzrāda postenī "Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā". Pēc šo aktīvu lietošanas uzsākšanas ar tiem saistītās izmaksas tiek pārvestas uz attiecīgajiem pamatlīdzekļu posteņiem.

⁴ 2014. gada 31. decembrī TARGET2 piedalījās šādas ārpus euro zonas esošo valstu NCB: *Българска народна банка* (Bulgārijas Nacionālā banka), *Danmarks Nationalbank*, *Lietuvos bankas*, *Narodowy Bank Polski* un *Banca Națională a României*.

ECB pensiju plāni, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti

ECB nodrošina noteikto pabalstu plānus saviem darbiniekiem, Valdes locekļiem un ECB nodarbinātajiem Uzraudzības valdes locekļiem.

Darbinieku pensiju plānu finansē, izmantojot aktīvus, kas tiek turēti darbinieku ilgtermiņa pabalstu fondā. ECB un darbinieku obligātās iemaksas ir attiecīgi 19.5% un 6.7% no pamatalgas un atspoguļotas plāna noteikto pabalstu pīlārā. Darbinieki var brīvprātīgi veikt papildu iemaksas noteikto iemaksu pīlārā, ko var izmantot, lai nodrošinātu papildu pabalstu apjomu.⁵ Šos papildu pabalstus nosaka brīvprātīgo iemaksu apjoms un veikto iemaksu ieguldījumu ienākumi.

Pastāv nefondētas vienošanās par ECB Valdes locekļu un ECB nodarbināto Uzraudzības valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem. Pastāv arī nefondētas vienošanās par darbinieku pēcnodarbinātības pabalstiem, kas nav pensijas, un citiem ilgtermiņa pabalstiem.

Neto noteikto pabalstu saistības

Saistības, kuras bilances postenī "Pārējās saistības" atzītas attiecībā uz noteikto pabalstu plāniem, veido noteikto pabalstu pienākuma pašreizējā vērtība bilances datumā, no kuras atņemta šā pienākuma finansēšanai izmantoto plāna aktīvu patiesā vērtība.

Noteikto pabalstu pienākumu katru gadu aprēķina neatkarīgi aktuāri, izmantojot plānotās vienības kredītmēro. Noteikto pabalstu pienākuma pašreizējo vērtību aprēķina, diskontējot aplēsto nākotnes naudas plūsmu, izmantojot procentu likmi, ko nosaka pēc euro denominētu augstas kvalitātes uzņēmumu obligāciju, kuru dzēšanas termiņš atbilst pensiju pienākuma termiņam, tirgus ienesīguma bilances datumā.

Aktuārie guvumi un zaudējumi var rasties uz pieredzi pamatoto korekciju rezultātā (kur faktiskie rezultāti atšķiras no iepriekšējiem aktuāra pieņēmumiem) un no aktuāra pieņēmumu pārmaiņām.

Neto noteikto pabalstu izmaksas

Neto noteikto pabalstu izmaksas sadala komponentos, kas uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, un pārrēķinātajos atlikumos saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem, kas uzrādīti bilances postenī "Pārvērtēšanas konti".

Peļņas un zaudējumu aprēķinā iekļauj neto summu, kas ietver:

⁵ Šos līdzekļus, kas uzkrājušies brīvprātīgo iemaksu veidā, darbinieki pensionēšanās brīdī var izmantot papildu pensijas iegādei. Šī pensija no attiecīgā brīža tiek iekļauta noteikto pabalstu saistībās.

- a) kārtējās apkalpošanas izmaksas noteiktajiem pabalstiem, kas uzkrājas gada laikā;
- b) tīros procentus no neto noteikto pabalstu pienākuma pēc diskonta likmes;
- c) pārrēķinātos atlikumus saistībā ar citiem ilgtermiņa pabalstiem (pilnībā).

Postenī "Pārvērtēšanas konti" norādītajā tīrajā summā ietverti:

- a) aktuārie guvumi un zaudējumi no noteikto pabalstu pienākuma;
- b) faktiskā peļņa no plāna aktīviem, izņemot summas, kas ietvertas tīrajos procentos no neto noteikto pabalstu saistībām;
- c) jebkuras noteikta aktīvu maksimālā apjoma ietekmes pārmaiņas, izņemot summas, kas ietvertas tīrajos procentos no neto noteikto pabalstu saistībām.

Lai noteiktu atbilstošās saistības finanšu pārskatos, šos atlikumus katru gadu vērtē neatkarīgi aktuāri.

Banknotes apgrozībā

ECB un euro zonas NCB, kas kopā veido Eurosistēmu, emitē euro banknotes.⁶ Apgrozībā esošo euro banknošu kopējā vērtība katra mēneša pēdējā darbadienā saskaņā ar banknošu pārdales atslēgu⁷ tiek sadalīta starp Eurosistēmas centrālajām bankām.

ECB piešķirtā daļa ir 8% no apgrozībā esošo euro banknošu kopējās vērtības, un to atspoguļo bilances pasīvu postenī "Banknotes apgrozībā". ECB daļa kopējā euro banknošu emisijā nodrošināta ar prasībām pret NCB. Šīs prasības, par kurām tiek maksāti procenti⁸, uzrādītas apakšpostenī "Eurosistēmas iekšējās prasības: prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā" (sk. "ECBS iekšējie atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojums). Procentu ienākumi no šīm prasībām ietverti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Procentu ienākumi no euro banknošu sadales Eurosistēmā".

Starpperioda peļņas sadale

ECB ienākumi no euro banknotēm apgrozībā un ienākumi, kas radušies no a) "Vērtspapīru tirgu programmas", b) trešās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" un c) "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru programmas" ietvaros

⁶ 2010. gada 13. decembra Lēmums ECB/2010/29 par euro banknošu emisiju (pārstrādāta versija; OV L 35, 09.02.2011., 26. lpp.; ar grozījumiem).

⁷ Banknošu pārdales atslēga ir procentuālās daļas, ko iegūst, ņemot vērā ECB daļu kopējā euro banknošu emisijā un piemērojot parakstītā kapitāla atslēgu NCB daļai šajā kopumā.

⁸ 2010. gada 25. novembra Lēmums ECB/2010/23 par dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālo centrālo banku monetāro ienākumu sadali (pārstrādāta versija; OV L 35, 09.02.2011., 17. lpp.; ar grozījumiem).

iegādātajiem monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem pienākas euro zonas valstu NCB finanšu gadā, kad tie radušies. Ja ECB Padome nav lēmusi citādi, ECB sadala šos ienākumus nākamā gada janvārī starpperioda ienākumu sadales veidā.⁹ Tos sadala pilnībā, izņemot gadījumus, kad ECB tīrā peļņa attiecīgajā gadā ir mazāka par tās ienākumiem no euro banknotēm apgrozībā un minēto programmu ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem, un atkarībā no Padomes lēmumiem pārved līdzekļus uzkrājumā valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredīriskam un zelta cenas riskam. Ienākumus no euro banknotēm apgrozībā Padome var nolemt izmantot arī, lai segtu izmaksas, kas radušās ECB saistībā ar euro banknošu emisiju un apstrādi.

Pārklasificēšana

Iepriekš pamatlīdzekļus, kuru cena mazāka par 10 000 euro, pilnībā norakstīja to iegādes gadā, un to izmaksas uzskaitīja kategorijā "Materiālo un nemateriālo pamatlīdzekļu nolietojums". Šo izdevumu rakstura dēļ ECB nolēma 2014. gadā attiecīgās summas iekļaut kategorijā "Administratīvās izmaksas". 2013. gada salīdzināmie atlikumi koriģēti šādi.

	Publicēts 2013. gadā (euro)	Korekcija pārklasificēšanas dēļ (euro)	Jaunais uzrādītais atlikums (euro)
Materiālo un nemateriālo pamatlīdzekļu nolietojums	(18 581 856)	8 113 170	(10 468 686)
Administratīvie izdevumi	(260 070 567)	(8 113 170)	(268 183 737)

Šī pārklasificēšana neietekmēja 2013. gadā uzrādīto tīro peļņu.

Citi jautājumi

Nemot vērā ECB kā centrālās bankas lomu, Valde uzskata, ka naudas plūsmas pārskata publicēšana nesniegtu finanšu pārskatu lasītājiem nekādu svarīgu papildu informāciju.

Saskaņā ar ECBS Statūtu 27. pantu un pamatojoties uz Padomes rekomendāciju, ES Padome uz pieciem gadiem – līdz 2017. finanšu gada beigām – apstiprinājusi *Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* par ECB ārējiem revidentiem.

⁹ 2014. gada 15. decembra Lēmums ECB/2014/57 par to, kā pagaidām sadala Eiropas Centrālās bankas ienākumus (pārstrādāta versija; "Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī" vēl nav publicēts).

Bilances skaidrojumi

1. Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi

ECB 2014. gada 31. decembrī piederēja 16 178 193 Trojas unces¹⁰ zelta (2013. gadā – 16 142 871 Trojas unce). Šo pieaugumu noteica 35 322 Trojas unces tīra zelta¹¹, ko Latvijas Banka nodeva ECB, Latvijā ieviešot vienoto valūtu. Taču ECB tīra zelta turējumu vērtības euro ekvivalents pieauga galvenokārt sakarā ar būtisku zelta cenas kāpumu 2014. gadā (sk. "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 15. skaidrojumu "Pārvērtēšanas konti").

2. Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu un euro zonas valstu rezidentiem

2.1. SVF debitoru parādi

Šis aktīvs atspoguļo SDR ECB turējumā 2014. gada 31. decembrī. Tas saistīts ar divvirzienu vienošanos ar Starptautisko Valūtas fondu (SVF) par SDR pirkšanu un pārdošanu, saskaņā ar kuru SVF ir pilnvarots ECB vārdā organizēt SDR pirkšanu vai pārdošanu par euro minimālā un maksimālā turējumu līmeņa robežās.

Grāmatvedības vajadzībām SDR uzskata par ārvalstu valūtu (sk. "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos). ECB rīcībā esošo SDR turējumu vērtības euro ekvivalenta pieaugumu pamatā noteica SDR kursa attiecībā pret euro kāpums 2014. gadā.

2.2. Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi un prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem

Šos divus posteņus veido atlikumi bankās, aizdevumi ārvalstu valūtās un ieguldījumi ASV dolāros un Japānas jenās denominētos vērtspapīros.

Prasības pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	2014 (euro)	2013 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti	2 618 332 591	939 722 501	1 678 610 090
Naudas tirgus noguldījumi	1 035 952 558	1 001 428 468	34 524 090
Reversie <i>repo</i> darījumi	986 131 163	87 738 380	898 392 783
Ieguldījumi vērtspapīros	39 090 487 693	36 735 365 690	2 355 122 003
Kopā	43 730 904 005	38 764 255 039	4 966 648 966

¹⁰ Tas atbilst 503.2 tonnām.

¹¹ Pārvedums 30.8 milj. euro vērtībā tika veikts 2014. gada 1. janvārī.

Prasības pret euro zonas valstu rezidentiem	2014 (euro)	2013 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti	4 035 172	4 242 115	(206 943)
Naudas tirgus noguldījumi	1 599 827 033	1 266 550 649	333 276 384
Reversie <i>repo</i> darījumi	179 865 744	0	179 865 744
Kopā	1 783 727 949	1 270 792 764	512 935 185

Šo posteņu pieaugums 2014. gadā skaidrojams galvenokārt ar ASV dolāra kursa kāpumu attiecībā pret euro.

Turklāt, ar 2014. gada 1. janvāri Latvijai ieviešot vienoto valūtu, Latvijas Banka nodeva ECB Japānas jenās denominētus ārējo rezervju aktīvus, kuru kopējā vērtība bija 174.5 milj. euro.

2014. gada 31. decembrī ECB bija šādi neto ārvalstu valūtu turējumi ASV dolāros un Japānas jenās¹².

	2014 Valūta (milj.)	2013 Valūta (milj.)
ASV dolāri	45 649	45 351
Japānas jenas	1 080 094	1 051 062

3. Prasības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem

3.1. Atlikumi bankās, ieguldījumi vērtspapīros un aizdevumi

2013. gada 31. decembrī šo posteni veidoja prasība pret ārpus euro zonas esošas valsts centrālo banku saistībā ar līgumu par *repo* darījumiem, ko tā noslēgusi ar ECB. Saskaņā ar šo līgumu ārpus euro zonas esošās valsts centrālā banka varēja pret atbilstošu nodrošinājumu aizņemt euro, lai veicinātu iekšzemes likviditāti palielinošas operācijas.

2014. gada 31. decembrī nebija nevienas nenokārtotas prasības saistībā ar šo vienošanos.

4. Pārējās prasības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm

2014. gada 31. decembrī šo posteni veidoja pieprasījuma noguldījumu konti euro zonas valsts rezidentu turējumā.

¹² Šajos turējumos ietilpst attiecīgajā ārvalstu valūtā denominēti aktīvi mīnus pasīvi, uz kuriem attiecas ārvalstu valūtas pārvērtēšana. Tie ietverti posteņos "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem", "Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi", "Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem", "Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība" (pasīvu pusē) un "Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi", ņemot vērā biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes darījumus un ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumus, kas ietverti ārpusbilances posteņos. Tie guvumi no ārvalstu valūtā denominēto finanšu instrumentu cenas, kuri radušies pārvērtēšanas rezultātā, nav ietverti.

5. Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri

5.1. Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri

2014. gada 31. decembrī šo posteni veidoja vērtspapīri, ko ECB iegādājusies triju "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu", "Vērtspapīru tirgu programmas" un "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmas" ietvaros.

Pirmās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" ietvaros iegāde tika pabeigta 2010. gada 30. jūnijā, savukārt otrā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma" noslēdzās 2012. gada 31. oktobrī. "Vērtspapīru tirgu programma" tika pārtraukta 2012. gada 6. septembrī.

Padome 2014. gada 2. oktobrī sniedza paziņojumu par trešās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" un "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmas" darbības kārtību. Šīs programmas, kas ilgs vismaz divus gadus, veicinās kredītu piedāvājumu euro zonas tautsaimniecībai, izraisīs pozitīvu turpmāku ietekmi uz citiem tirgiem un tādējādi mazinās ECB monetārās politikas nostājas stingrību. Šo divu programmu ietvaros ECB un NCB gan sākotnējā, gan otrreizējā tirgū var iegādāties euro zonā emitētas euro denominētas nodrošinātās obligācijas un euro zonas rezidentu emitētu euro denominētu ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru augstākās prioritātes laidienus un garantētos starplaidienus.

Visu piecu programmu ietvaros iegādātos vērtspapīrus novērtē saskaņā ar amortizētajām izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos (sk. grāmatvedības politikas skaidrojumu sadaļu "Vērtspapīri"). Pamatojoties uz gada beigās veiktām atgūstamās vērtības aplēsēm, tiek veikti gadskārtējie vērtības krituma testi. Padome uzskatīja, ka konstatētie vērtības krituma rādītāji nav ietekmējuši aplēstās nākotnes naudas plūsmas, kuras paredzēts saņemt ECB. Tāpēc zaudējumi no šiem vērtspapīriem 2014. gadā netika atzīti.

Šo vērtspapīru amortizētās izmaksas, kā arī to tirgus vērtība¹³ (netiek uzskaitīta bilancē vai peļņas un zaudējumu aprēķinā, bet sniegta tikai salīdzinājumam) ir šāda.

	2014 (euro)		2013 (euro)		Pārmaiņas (euro)	
	Amortizētās izmaksas	Tirgus vērtība	Amortizētās izmaksas	Tirgus vērtība	Amortizētās izmaksas	Tirgus vērtība
Pirmā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma"	2 395 178 568	2 576 479 183	3 710 724 329	3 880 523 066	(1 315 545 761)	(1 304 043 883)
Otrā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma"	1 249 397 951	1 367 880 767	1 459 074 444	1 559 027 391	(209 676 493)	(191 146 624)
Trešā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma"	2 298 798 185	2 314 787 199	–	–	2 298 798 185	2 314 787 199
"Vērtspapīru tirgu programma"	10 100 343 269	11 247 795 991	12 990 138 931	13 689 860 491	(2 889 795 662)	(2 442 064 500)
"Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programma"	1 744 230 394	1 742 441 349	–	–	1 744 230 394	1 742 441 349
Kopā	17 787 948 367	19 249 384 489	18 159 937 704	19 129 410 948	(371 989 337)	119 973 541

Vērtspapīru dzēšana noteica a) pirmās un otrās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" un b) "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros turēto portfeju amortizēto izmaksu samazināšanos.

¹³ Tirgus vērtības rādītāji ir indikatīvi, un to pamatā ir tirgū kotētās cenas. Ja tirgū kotētās cenas nav pieejamas, tirgus cenas noteiktas, izmantojot iekšējos Eurosistēmas modeļus.

Padome regulāri novērtē ar "Vērtspapīru tirgu programmas", "Ar aktīviem nodrošināto obligāciju iegādes programmu" un triju "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" ietvaros turētajiem vērtspapīriem saistītos finanšu riskus.

6. Eurosistēmas iekšējās prasības

6.1. Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā

Šo posteni veido ECB prasības pret euro zonas NCB saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Atlīdzība par šīm prasībām tiek aprēķināta katru dienu saskaņā ar pēdējo pieejamo Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto robežlikmi (sk. 24.2. skaidrojumu "Procentu ienākumi no euro banknošu sadales Eurosistēmā").

7. Pārējie aktīvi

7.1. Materiālie un nemateriālie pamatlīdzekļi

Šie aktīvi 2014. gada 31. decembrī aptvēra šādus posteņus.

	2014 (euro)	2013 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Izmaksas			
Zeme un ēkas	997 154 850	170 824 151	826 330 699
Iekārtas telpās	212 838 181	72 341	212 765 840
Datoraparātūra un programmatūra	71 812 322	76 353 659	(4 541 337)
Aprīkojums, mēbeles un transportlīdzekļi	82 854 876	13 746 611	69 108 265
Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā	16 163 065	847 217 209	(831 054 144)
Pārējie pamatlīdzekļi	8 241 408	7 751 953	489 455
Kopā izmaksas	1 389 064 702	1 115 965 924	273 098 778
Uzkrātais nolietojums			
Zeme un ēkas	(88 477 513)	(86 542 592)	(1 934 921)
Iekārtas telpās	(72 342)	(72 341)	(1)
Datoraparātūra un programmatūra	(38 380 961)	(45 004 046)	6 623 085
Aprīkojums, mēbeles un transportlīdzekļi	(11 908 686)	(12 797 447)	888 761
Pārējie pamatlīdzekļi	(628 541)	(373 708)	(254 833)
Kopā uzkrātais nolietojums	(139 468 043)	(144 790 134)	5 322 091
Atlikusī bilances vērtība	1 249 596 659	971 175 790	278 420 869

ECB jaunā ēka tika nodota ekspluatācijā 2014. gada novembrī, tāpēc ar to saistītās izmaksas tika pārceltas no posteņa "Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā" uz atbilstošajām kategorijām. Izmaksu kāpums kategorijās "Zeme un ēkas", "Iekārtas telpās" un "Aprīkojums, mēbeles un transportlīdzekļi" galvenokārt atspoguļo šo pārcelšanu, kā arī 2014. gada pēdējo divu mēnešu aktivitātes saistībā ar ECB jaunajām telpām.

Turklāt no jaunās ēkas izmaksām atskaitīts Frankfurtes pilsētas maksājums 15.3 milj. euro apjomā par Tirgus halles (*Grossmarkthalle*) ēkas saglabāšanu, kas iepriekšējos gados bija ietverts kategorijā "Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi".

7.2. Pārējie finanšu aktīvi

Šo posteni veido ECB pašu līdzekļu ieguldījums¹⁴, kas tiek turēts kā ECB kapitāla un rezervju tiešs atbilstošais postenis, kā arī citi finanšu aktīvi, kas ietver 3 211 Starptautisko norēķinu bankas (SNB) akciju pēc to iegādes izmaksām (41.8 milj. euro).

Šo posteni veido šādi komponenti.

	2014 (euro)	2013 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti euro	4 684 410	4 620 701	63 709
Euro denominētie vērtspapīri	19 091 635 302	18 068 315 142	1 023 320 160
Reversie <i>repo</i> darījumi euro	1 488 138 078	2 351 403 533	(863 265 455)
Pārējie finanšu aktīvi	41 902 068	41 906 524	(4 456)
Kopā	20 626 359 858	20 466 245 900	160 113 958

Šā posteņa neto pieaugumu 2014. gadā galvenokārt noteica a) pašu kapitāla portfeļu radīto procentu ienākumu reinvestēšana un b) euro denominēto vērtspapīru tirgus vērtības kāpums.

7.3. Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība

Šo posteni veido galvenokārt 2014. gada 31. decembrī nepabeigto mijmaiņas un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu ārvalstu valūtā pārvērtēšanas pārmaiņas (sk. 22. skaidrojumu "Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šīs pārvērtēšanas pārmaiņas radījusi šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā pēc valūtas kursa bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, šos darījumus konvertējot pēc attiecīgās valūtas vidējās cenas šajā datumā (sk. "Ārpusbilances instrumenti" un "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Šajā postenī ietverti arī pārvērtēšanas guvumi no nepabeigtajiem procentu likmju mijmaiņas darījumiem (sk. 20. skaidrojumu "Procentu likmju mijmaiņas darījumi").

7.4. Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi

2014. gadā šajā postenī bija iekļauti uzkrātie kuponu procenti no vērtspapīriem, t.sk. iegādes brīdī samaksāto procentu atlikums 603.9 milj. euro apjomā (2013. gadā – 708.3 milj. euro; sk. 2.2. skaidrojumu "Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros,

¹⁴ Pašu kapitāla portfeļa pārvaldīšanas kontekstā veiktie *repo* darījumi uzrādīti posteņa "Dažādi" saistību pusē (sk. 13.3. skaidrojumu "Dažādi").

ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi un prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem", 5. skaidrojumu "Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri" un 7.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi").

Šis postenis ietvēra arī uzkrātos procentus no TARGET2 atlikumiem 25.5 milj. euro apjomā, kas saņemami no euro zonas valstu NCB par 2014. gada decembri (2013. gadā – 155.1 milj. euro), un uzkrātos saņemamos procentus no ECB prasībām saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā gada pēdējā ceturksnī (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos) 10.0 milj. euro apjomā (2013. gadā – 69.2 milj. euro).

Tāpat postenis ietver arī a) uzkrātos ienākumus saistībā ar kopējiem Eurosistēmas projektiem (sk. 30. skaidrojumu "Pārējie ienākumi"), b) uzkrātos ienākumus saistībā ar Vienoto uzraudzības mehānismu (sk. 28. skaidrojumu "Ienākumi un izdevumi, kas saistīti ar uzraudzības uzdevumiem"), c) uzkrātos procentu ienākumus no pārējiem finanšu aktīviem un d) dažādus avansa maksājumus.

7.5. Dažādi

Šajā postenī galvenokārt iekļautas uzkrātās summas saistībā ar ECB starpperioda peļņas sadali (sk. "Starpperioda peļņas sadale" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 12.2. skaidrojumu "Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)").

Tajā iekļauti arī:

- a) atlikumi saistībā ar 2014. gada 31. decembrī nepabeigtajiem mijmaiņas un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem ārvalstu valūtā, kas radušies sakarā ar šādu darījumu konvertēšanu to euro ekvivalentā pēc attiecīgās valūtas vidējās cenas bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, kādā šie darījumi sākotnēji uzrādīti (sk. "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumos);
- b) prasība pret Vācijas Federālo finanšu ministriju saistībā ar pievienotās vērtības un citu samaksāto netiešo nodokļu atmaksu. Šādi nodokļi atmaksājami saskaņā ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā 3. panta noteikumiem, kas attiecas uz ECB atbilstoši ECBS Statūtu 39. pantam.

8. Banknotes apgrozībā

Šis postenis ietver ECB daļu (8%) no kopējā euro banknošu apgrozībā apjoma (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

9. Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem

9.1. Pārējās saistības

Šis postenis ietver Euro banku asociācijas (EBA) dalībnieku noguldījumus, ko ECB izmanto kā nodrošinājumu EBA maksājumiem, kuri tiek veikti TARGET2 sistēmā.

10. Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem

2014. gada 31. decembrī šajā postenī bija iekļauti 0.9 mljrd. euro (2013. gadā – 24.6 mljrd. euro), ko veidoja ārpus euro zonas esošo NCB un citu centrālo banku atlikumi ECB, kas radušies saistībā ar darījumiem, kurus apstrādā TARGET2 sistēmā, vai ir šiem darījumiem atbilstošās summas. Šo atlikumu samazināšanos 2014. gadā noteica ārpus euro zonas esošo valstu rezidentu maksājumi euro zonas rezidentiem, un tas izraisīja euro zonas NCB TARGET2 atlikumu attiecībā pret ECB palielināšanos (sk. 12.2. skaidrojumu "Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)").

2013. gadā šis postenis ietvēra arī 0.2 mljrd. euro – summu, kas radusies sakarā ar pagaidu savstarpējo vienošanos par valūtas darījumiem ar Federālo rezervju sistēmu. Šīs vienošanās ietvaros Federālo rezervju sistēma mijmaiņas darījumu veidā nodrošina ECB ASV dolārus, lai piedāvātu Eurosistēmas darījuma partneriem īstermiņa finansējumu ASV dolāros. Vienlaikus ECB slēdz kompensējošus mijmaiņas darījumus ar euro zonas NCB, kas izmanto iegūtos līdzekļus, lai reverso darījumu veidā veiktu likviditāti palielinošas operācijas ASV dolāros ar Eurosistēmas darījuma partneriem. Šo kompensējošo mijmaiņas darījumu rezultātā veidojas Eurosistēmas iekšējie atlikumi starp ECB un NCB. Ņemot vērā būtisku ASV dolāru finansējuma situācijas uzlabošanos un zemo pieprasījumu pēc likviditāti palielinošajām operācijām ASV dolāros, Padome 2014. gadā nolēma pamazām samazināt šo operāciju piedāvājumu. 2014. gada 31. decembrī nebija ar šīm operācijām saistītu atlikumu. Nākotnē ECB regulāri vērtēs šādu operāciju nepieciešamību, ņemot vērā to, ka izveidotās mijmaiņas darījumu līnijas izveidojušas ietvaru ASV dolāru likviditātes nodrošināšanai darījuma partneriem, ja tirgus apstākļi to prasa.

11. Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem

11.1. Noguldījumi, kontu atlikumi un citas saistības

Šajā postenī ietilpst saistības, kas radušās sakarā ar *repo* darījumiem ar ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem saistībā ar ECB ārvalstu valūtas rezervju pārvaldību.

12. Eurosistēmas iekšējās saistības

12.1. Saistības par nodotajām ārējām rezervēm

Tās ir saistības pret euro zonas valstu NCB, kas radās, nododot ārējo rezervju aktīvus ECB, tām pievienojoties Eurosistēmai.

Ņemot vērā NCB koriģētos svērumus ECB kapitāla atslēgā (sk. 16. skaidrojumu "Kapitāls un rezerves"), kā arī ārējo rezervju aktīvus, ko Latvijas Banka nodeva ECB, Latvijai ieviešot vienoto valūtu, šo saistību apjoms pieauga līdz 243 510 283 euro.

	Kopš 2014. gada 1. janvāra (euro)	2013. gada 31. decembrī (euro)
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	1 435 910 943	1 401 024 415
<i>Deutsche Bundesbank</i>	10 429 623 058	10 871 789 515
<i>Eesti Pank</i>	111 729 611	103 152 857
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	672 637 756	643 894 039
<i>Bank of Greece</i>	1 178 260 606	1 129 060 170
<i>Banco de España</i>	5 123 393 758	4 782 873 430
<i>Banque de France</i>	8 216 994 286	8 190 916 316
<i>Banca d'Italia</i>	7 134 236 999	7 218 961 424
<i>Central Bank of Cyprus</i>	87 679 928	77 248 740
Latvijas Banka	163 479 892	–
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	117 640 617	100 776 864
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	37 552 276	36 798 912
<i>De Nederlandsche Bank</i>	2 320 070 006	2 298 512 218
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1 137 636 925	1 122 511 702
<i>Banco de Portugal</i>	1 010 318 483	1 022 024 594
<i>Banka Slovenije</i>	200 220 853	189 499 911
<i>Národná banka Slovenska</i>	447 671 807	398 761 127
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	728 096 904	721 838 191
Kopā	40 553 154 708	40 309 644 425

Latvijas Bankas prasību noteica 163 479 892 euro apjomā, lai nodrošinātu, ka attiecība starp šo prasību un citu valstu, kuras ieviesušas euro, NCB kredītētājām kopējām prasībām pret ECB ir vienāda ar attiecību starp Latvijas Bankas svērumu ECB kapitāla atslēgā un citu euro zonas valstu NCB kopējo svērumu šajā atslēgā. Starpība starp šo prasību un nodoto aktīvu vērtību (sk. 1. skaidrojumu "Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi" un 2.2. skaidrojumu "Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi un prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem") tika uzskatīta par daļu no Latvijas Bankas iemaksām, kas tai saskaņā ar ECBS Statūtu 48.2. pantu jāveic rezervēs un uzkrājumos, kuru apjoms ir ekvivalents ECB rezervēm 2013. gada 31. decembrī (sk. 14. skaidrojumu "Uzkrājumi" un 15. skaidrojumu "Pārvērtēšanas konti").

Atlīdzība par šīm saistībām tiek aprēķināta katru dienu pēc pēdējās pieejamās Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantotās robežlikmes, kas koriģēta, lai atspoguļotu to, ka no zelta sastāvdaļas peļņa netiek gūta (sk. 24.3. skaidrojumu "Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm").

12.2. Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)

2014. gadā šo posteni veidoja galvenokārt euro zonas NCB TARGET2 atlikumi attiecībā pret ECB (sk. "ECBS iekšējie atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Šīs pozīcijas neto pieaugums galvenokārt saistīts ar ārpus euro zonas esošo valstu rezidentu veiktajiem maksājumiem euro zonas rezidentiem TARGET2 (sk. 10. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem"). Neto saistību pieaugumu 2014. gadā veicināja arī kompensējošo mijmaiņas darījumu, kas veikti ar NCB saistībā ar ASV dolāru likviditāti palielinošajām operācijām, atlikuma samazināšanās. Šo divu faktoru ietekmi daļēji kompensēja "Vērtspapīru tirgu programmas" un pirmo divu "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" ietvaros iegādāto vērtspapīru dzēšana, veicot norēķinus TARGET2 kontos.

Atlīdzība par TARGET2 pozīcijām, izņemot atlikumus, kas veidojušies no kompensējošajiem mijmaiņas darījumiem, kuri veikti saistībā ar ASV dolāru likviditāti palielinošajām operācijām, tiek aprēķināta katru dienu saskaņā ar pēdējo pieejamo Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto robežlikmi.

Šajā postenī iekļauta arī summa, kas pienākas euro zonas NCB saistībā ar ECB starpperioda peļņas sadali (sk. "Starpperioda peļņas sadale" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

	2014 (euro)	2013 (euro)
Prasības pret euro zonas NCB saistībā ar TARGET2	(590 153 944 468)	(687 997 098 717)
Saistības pret euro zonas NCB saistībā ar TARGET2	612 892 597 646	686 747 265 644
Saistības pret euro zonas NCB saistībā ar starpperioda peļņas sadali	840 719 787	1 369 690 567
Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)	23 579 372 965	119 857 494

13. Pārējās saistības

13.1. Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība

Šo posteni veido galvenokārt 2014. gada 31. decembrī nepabeigto mijmaiņas un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu ārvalstu valūtā pārvērtēšanas pārmaiņas (sk. 22. skaidrojumu "Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šīs pārvērtēšanas pārmaiņas radījusi šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā pēc valūtas kursa bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, šos darījumus konvertējot pēc attiecīgās valūtas vidējās cenas šajā datumā (sk. "Ārpusbilances instrumenti" un "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Šajā postenī ietverti arī pārvērtēšanas zaudējumi no nepabeigtajiem procentu likmju mijmaiņas darījumiem (sk. 20. skaidrojumu "Procentu likmju mijmaiņas darījumi").

13.2. Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi

2014. gada 31. decembrī divi galvenie atlikumi šajā postenī bija NCB maksājami uzkrātie procenti, kas attiecas uz to prasībām par ECB nodotajiem ārējo rezervju aktīviem par visu 2014. gadu (sk.12.1. skaidrojumu "Saistības par nodotajām ārējām rezervēm") un uzkrātie procenti no TARGET2 atlikumiem, kas maksājami NCB par 2014. gada pēdējo mēnesi. Šīs summas tika samaksātas 2015. gada janvārī. Šajā postenī uzrādīti arī citi uzkrājumi, t.sk. uzkrājumi saistībā ar finanšu instrumentiem.

	2014 (euro)	2013 (euro)	Pārmaiņas (euro)
ECB nodotie ārējo rezervju aktīvi	57 015 146	192 248 631	(135 233 485)
TARGET2	26 309 091	155 757 290	(129 448 199)
Citi uzkrājumi	12 867 414	22 536 286	(9 668 872)
Kopā	96 191 651	370 542 207	(274 350 556)

13.3. Dažādi

2014. gadā šis postenis ietvēra saistībā ar ECB pašu līdzekļu pārvaldību veikto *repo* darījumu atlikumu 150.1 milj. euro apjomā (2013. gadā – 480.4 milj. euro; sk. 7.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi").

Šajā postenī bija ietverti arī atlikumi saistībā ar 2014. gada 31. decembrī nepabeigtajiem mijmaiņas un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem ārvalstu valūtā (sk. 22. skaidrojumu "Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šie atlikumi radušies sakarā ar šādu darījumu konvertēšanu to euro ekvivalentā pēc attiecīgās valūtas vidējās cenas bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, kādā šie darījumi sākotnēji uzrādīti (sk. "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

ECB pensiju plāni, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti¹⁵

Papildus šis postenis ietvēra ECB neto noteikto pabalstu saistības, kas attiecas uz tās darbinieku un Valdes, kā arī ECB nodarbināto Uzraudzības valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem 459.7 milj. euro apjomā (2013. gadā – 131.9 milj. euro).

Bilance

Bilancē atzītās summas saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem darbinieku ilgtermiņa pabalstiem ir šādas.

¹⁵ Sākot ar 2014. gadu, visās šo skaidrojumu tabulās ailē ar nosaukumu "Valdes" norādītas summas attiecībā uz Valdi un Uzraudzības valdi.

	2014 Darbinieki	2014 Valdes	2014 Kopā	2013 Darbinieki	2013 Valdes	2013 Kopā
	(milj. euro)	(milj. euro)	(milj. euro)	(milj. euro)	(milj. euro)	(milj. euro)
Pienākuma pašreizējā vērtība	1 087.1	24.5	1 111.6	650.6	17.8	668.4
Plāna aktīvu patiesā vērtība	(651.9)	–	(651.9)	(536.5)	–	(536.5)
Bilancē atzītās neto noteikto pabalstu saistības	435.2	24.5	459.7	114.1	17.8	131.9

2014. gadā pienākuma pret darbiniekiem pašreizējā vērtība 1 087.1 milj. euro (2013. gadā – 650.6 milj. euro) ietvēra nefondētos pabalstus 170.3 milj. euro apjomā (2013. gadā – 109.4 milj. euro) saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem, kas nav pensijas, un citiem ilgtermiņa pabalstiem. Ir arī nefondētas vienošanās par Valdes locekļu un Uzraudzības valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem.

Peļņas un zaudējumu aprēķins

Summas, kas 2014. gadā atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā, bija šādas.

	2014 Darbinieki	2014 Valdes	2014 Kopā	2013 Darbinieki	2013 Valdes	2013 Kopā
	(milj. euro)	(milj. euro)	(milj. euro)	(milj. euro)	(milj. euro)	(milj. euro)
Kārtējās apkalpošanas izmaksas	41.7	1.2	42.9	45.9	1.4	47.3
Tīrie procenti no neto noteikto pabalstu saistībām	4.5	0.7	5.2	8.6	0.6	9.2
<i>t.sk.:</i>						
Pienākuma izmaksas	25.1	0.7	25.8	24.4	0.6	25.0
Ienākumi no plāna aktīviem	(20.6)	–	(20.6)	(15.8)	–	(15.8)
Pārrēķināšanas (guvumi)/zaudējumi no citiem ilgtermiņa pabalstiem	7.8	0.3	8.1	(3.2)	0	(3.2)
Kopā kategorijā "Personāla izmaksas"	54.0	2.2	56.2	51.3	2.0	53.3

Noteikto pabalstu pienākumu, plāna aktīvu un pārrēķināšanas rezultātu pārmaiņas

Noteikto pabalstu pienākuma pašreizējās vērtības pārmaiņas bija šādas.

	2014 Darbinieki	2014 Valdes	2014 Kopā	2013 Darbinieki	2013 Valdes	2013 Kopā
	(milj. euro)	(milj. euro)	(milj. euro)	(milj. euro)	(milj. euro)	(milj. euro)
Noteikto pabalstu sākuma pienākums	650.6	17.8	668.4	677.8	17.8	695.6
Kārtējās apkalpošanas izmaksas	41.7	1.2	42.9	45.9	1.4	47.3
Pienākuma procentu izmaksas	25.1	0.7	25.8	24.4	0.6	25.0
Plāna dalībnieku iemaksas	14.0	0.1	14.1	12.3	0.1	12.4
Samaksātie pabalsti	(7.1)	(0.8)	(7.9)	(5.5)	(1.1)	(6.6)
Pārrēķināšanas (guvumi)/zaudējumi	362.8	5.5	368.3	(104.3)	(1.0)	(105.3)
Noteikto pabalstu beigu pienākums	1 087.1	24.5	1 111.6	650.6	17.8	668.4

Kopējie pārrēķināšanas zaudējumi no noteikto pabalstu pienākuma pret darbiniekiem 368.3 milj. euro apjomā 2014. gadā galvenokārt radās sakarā ar diskonta likmes samazinājumu no 3.75% 2013. gadā līdz 2.0% 2014. gadā. To var salīdzināt ar

pārrēķināšanas guvumiem 105.3 milj. euro apjomā 2013. gadā, kas galvenokārt radās sakarā ar zemāka aprēķina koeficienta piemērošanu, aprēķinot nākotnes pensiju maksājumus, kā arī diskonta likmes palielinājumu no 3.5% 2012. gadā līdz 3.75% 2013. gadā.

Plāna aktīvu patiesās vērtības pārmaiņas ar darbiniekiem saistīto noteikto pabalstu pīlārā 2014. gadā bija šādas.

	2014 (milj. euro)	2013 (milj. euro)
Plāna aktīvu sākuma patiesā vērtība	536.5	439.3
Procentu ienākumi no plāna aktīviem	20.6	15.8
Pārrēķināšanas guvumi	49.7	39.8
Darba devēja iemaksas	36.4	33.2
Plāna dalībnieku iemaksas	14.0	12.3
Samaksātie pabalsti	(5.3)	(3.9)
Plāna aktīvu noslēguma patiesā vērtība	651.9	536.5

Pārrēķināšanas guvumi no plāna aktīviem gan 2014., gan 2013. gadā atspoguļoja to, ka faktiskā atdeve no fondu daļām bija lielāka nekā aplēstie procentu ienākumi no plāna aktīviem.

2014. gadā pēc ECB aktuāru veiktā ECB darbinieku pensiju plāna finansējuma novērtējuma 2013. gada 31. decembrī Padome pieņēma lēmumu samazināt līdz 2023. gadam veicamās papildu gada iemaksas no 10.3 milj. euro līdz 6.8 milj. euro. Šo lēmumu pārskatīs pēc nākamā finansējuma novērtējuma, kas plānots 2015. gadā. Šo samazinājumu ar uzviju kompensēja a) lielākas ECB iemaksas ECB darbinieku pensiju plānā (sk. "ECB pensiju plāni, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos) un b) plāna dalībnieku skaita pieaugums sakarā ar gatavošanos Vienotā uzraudzības mehānisma darbības uzsākšanai (sk. 31. skaidrojumu "Personāla izmaksas"). Tādējādi postenī "Darba devēja iemaksas" uzrādītais atlikums pieauga līdz 36.4 milj. euro (2013. gadā – 33.2 milj. euro).

Pārrēķināšanas rezultātu pārmaiņas 2014. gadā bija šādas (sk. 15. skaidrojumu "Pārvērtēšanas konti").

	2014 (milj. euro) ¹⁶	2013 (milj. euro)
Sākuma pārrēķināšanas guvumi/(zaudējumi)	4.8	(137.1)
Guvumi no plāna aktīviem	49.7	39.8
Pienākuma guvumi/(zaudējumi)	(368.3)	105.3
Pelņas un zaudējumu aprēķinā atzītie guvumi/(zaudējumi)	8.1	(3.2)
Noslēguma pārrēķināšanas guvumi/(zaudējumi), kas iekļauti "Pārvērtēšanas kontos"	(305.6)	4.8

¹⁶ Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsummas.

Galvenie pieņēmumi

Gatavojot šajā skaidrojumā minētos novērtējumus, aktuāri izmantojuši pieņēmumus, kurus uzskaites un informācijas atklāšanas nolūkiem akceptējusi Valde. Lai aprēķinātu pabalstu shēmas saistības, izmantoti šādi galvenie pieņēmumi.

	2014 (%)	2013 (%)
Diskonta likme	2.00	3.75
Plāna aktīvu paredzamā atdeve ¹⁷	3.00	4.75
Vispārējais algu pieaugums nākotnē ¹⁸	2.00	2.00
Pensiju palielinājums nākotnē ¹⁹	1.40	1.40

Turklāt darbinieku veiktās brīvprātīgās iemaksas noteikto iemaksu pīlārā 2014. gadā bija 110.6 milj. euro (2013. gadā – 96.5 milj. euro). Šie aktīvi ieguldīti plāna aktīvos, bet arī rada atbilstošu pienākumu ar tādu pašu vērtību.

14. Uzkrājumi

Šo posteni galvenokārt veido uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam.

Uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam tiks izmantots tādā apjomā, kādu Padome uzskatīs par nepieciešamu, lai finansētu nākotnes realizētos un nerealizētos zaudējumus, īpaši pārvērtēšanas zaudējumus, kurus nesedz pārvērtēšanas konti. Šā uzkrājuma apjomu un turpmāko nepieciešamību pārskata katru gadu, pamatojoties uz ECB novērtējumu par tās pakļautību šiem riskiem. Veicot šo novērtējumu, tiek ņemti vērā vairāki faktori, t.sk. risku ietverošu aktīvu turējumu apjoms, risku īstenošanās apjoms kārtējā finanšu gadā, paredzami nākamā gada rezultāti un risku novērtējums, kas ietver riskam pakļauto vērtību (VaR) aprēķināšanu risku ietverošajiem aktīviem un tiek konsekventi piemērots ilgstošā laika periodā. Šis uzkrājums kopā ar jebkuru vispārējo rezervju fondā turēto summu nedrīkst pārsniegt euro zonas valstu NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtību.

2013. gada 31. decembrī uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam sasniedza 7 529 669 242 euro. Turklāt Latvijas Banka 2014. gada 1. janvārī iemaksāja uzkrājumā 30 476 837 euro.²⁰ Ņemot vērā veiktā novērtējuma rezultātus, Padome nolēma 2014. gada 31. decembrī ieskaitīt uzkrājumā 15 009 843 euro. Sakarā ar šo pārvedumu ECB 2014. gada tīrā peļņa

¹⁷ Šie pieņēmumi izmantoti, aprēķinot ECB noteikto pabalstu pienākumu daļu, kuru finansē no aktīviem ar pamatā esošā kapitāla garantiju.

¹⁸ Papildus tiek ņemts vērā iespējamais atsevišķu darbinieku algu pieaugums līdz 1.8% gadā atkarībā no plāna dalībnieku vecuma.

¹⁹ Saskaņā ar ECB pensiju plāna noteikumiem pensijas palielina katru gadu. Ja ECB darbinieku vispārējās algu korekcijas bijušas mazākas par cenu inflācijas līmeni, pensijas tiek palielinātas atbilstoši vispārējām algu korekcijām. Ja vispārējās algu korekcijas pārsniedz cenu inflācijas līmeni, pensiju palielinājumu nosaka, pamatojoties uz šīm korekcijām, ja vien ECB pensiju plānu finanšu stāvoklis ļauj veikt šādu palielinājumu.

²⁰ Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.2. pantu.

samazinājās līdz 988 832 500 euro un uzkrājuma apjoms palielinājās līdz 7 575 155 922 euro. Pēc ECB apmaksātā kapitāla palielināšanās 2014. gadā (sk. 16. skaidrojumu "Kapitāls un rezerves") šī summa atbilst euro zonas valstu NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtībai 2014. gada 31. decembrī.

15. Pārvērtēšanas konti

Šo posteni veido galvenokārt pārvērtēšanas atlikumi, kas rodas saistībā ar aktīvu, saistību un ārpusbilances instrumentu nerealizētajiem guvumiem (sk. "Ienākumu atzīšana", "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības", "Vērtspapīri" un "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Tas ietver arī ar pēcnodarbinātības pabalstiem saistīto ECB neto noteikto pabalstu saistību pārrēķinātos atlikumus (sk. "ECB pensiju plāni, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 13.3. skaidrojumu "Dažādi").

Pēc vienotās valūtas ieviešanas Latvijā Latvijas Banka 2014. gada 1. janvārī iemaksāja šajos atlikumos 54.1 milj. euro.

	2014 (euro)	2013 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Zelts	12 065 394 836	10 138 805 097	1 926 589 739
Ārvalstu valūtas	7 046 435 041	2 540 202 558	4 506 232 483
Vērtspapīri un citi instrumenti	1 131 424 399	674 356 531	457 067 868
Neto noteikto pabalstu saistības attiecībā uz pēcnodarbinātības pabalstiem	(305 609 580)	4 825 887	(310 435 467)
Kopā	19 937 644 696	13 358 190 073	6 579 454 623

Pārvērtēšanas kontu apjoma pieaugumu galvenokārt noteica euro kursa kritums attiecībā pret ASV dolāru un zeltu 2014. gadā.

Gada beigu pārvērtēšanā izmantotie valūtu kursi bija šādi.

Valūtu kursi	2014	2013
ASV dolāri par euro	1.2141	1.3791
Japānas jenas par euro	145.23	144.72
Euro par SDR	1.1924	1.1183
Euro par zelta Trojas unci	987.769	871.220

16. Kapitāls un rezerves

16.1. Kapitāls

A) Pārmaiņas ECB kapitāla atslēgā

Saskaņā ar ECBS Statūtu 29. pantu NCB daļas ECB kapitāla atslēgā tiek svērtas vienādā proporcijā atbilstoši katras dalībvalsts iedzīvotāju skaita un IKP īpatsvaram ES iedzīvotāju kopskaitā un kopējā IKP, ko ECB paziņo Eiropas Komisija. Šos

svērumus koriģē reizi piecos gados, kā arī tad, ja ES pievienojas jaunas dalībvalstis. Trešā šāda korekcija pēc ECB dibināšanas notika 2014. gada 1. janvārī.

Pamatojoties uz Padomes 2003. gada 15. jūlija Lēmumu 2003/517/EK par statistiskajiem datiem, kas izmantojami Eiropas Centrālās bankas kapitāla parakstīšanas atslēgas koriģēšanai²¹, 2014. gada 1. janvārī NCB kapitāla atslēgas tika koriģētas šādi.

	Kapitāla atslēga kopš 2014. gada 1. janvāra (%)	Kapitāla atslēga 2013. gada 31. decembrī (%)
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	2.4778	2.4176
<i>Deutsche Bundesbank</i>	17.9973	18.7603
<i>Eesti Pank</i>	0.1928	0.1780
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	1.1607	1.1111
<i>Bank of Greece</i>	2.0332	1.9483
<i>Banco de España</i>	8.8409	8.2533
<i>Banque de France</i>	14.1792	14.1342
<i>Banca d'Italia</i>	12.3108	12.4570
<i>Central Bank of Cyprus</i>	0.1513	0.1333
Latvijas Banka	0.2821	–
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0.2030	0.1739
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	0.0648	0.0635
<i>De Nederlandsche Bank</i>	4.0035	3.9663
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1.9631	1.9370
<i>Banco de Portugal</i>	1.7434	1.7636
<i>Banka Slovenije</i>	0.3455	0.3270
<i>Národná banka Slovenska</i>	0.7725	0.6881
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1.2564	1.2456
Euro zonas NCB starpsumma	69.9783	69.5581
<i>Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)</i>	0.8590	0.8644
<i>Česká národní banka</i>	1.6075	1.4539
<i>Danmarks Nationalbank</i>	1.4873	1.4754
<i>Hrvatska narodna banka</i>	0.6023	0.5945
Latvijas Banka	–	0.2742
<i>Lietuvos bankas</i>	0.4132	0.4093
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	1.3798	1.3740
<i>Narodowy Bank Polski</i>	5.1230	4.8581
<i>Banca Națională a României</i>	2.6024	2.4449
<i>Sveriges Riksbank</i>	2.2729	2.2612
<i>Bank of England</i>	13.6743	14.4320
Ārpus euro zonas esošo NCB starpsumma	30.0217	30.4419
Kopā	100.0000	100.0000

B) ECB kapitāls²²

Latvija ieviesa vienoto valūtu 2014. gada 1. janvārī. Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.1. pantu Latvijas Banka 2014. gada 1. janvārī iemaksāja līdz šim neapmaksāto ECB parakstītā kapitāla daļu (29 424 264 euro). Pēc NCB kapitāla atslēgas daļu

²¹ OV L 181, 19.07.2003., 43. lpp.

²² Atsevišķās summas noapaļotas līdz tuvākajam euro. Tāpēc skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa tabulā var atšķirties no kopsummas.

korekcijas sakarā ar Latvijas pievienošanos euro zonai ECB apmaksātais kapitāls pieauga par 43 780 929 euro (līdz 7 697 025 340 euro).

Ārpus euro zonas esošo valstu NCB jāapmaksā 3.75% no to parakstītā kapitāla, piedaloties ECB darbības izmaksu segšanā. Šīs iemaksas apjoms 2014. gada beigās bija 121 869 418 euro. Ārpus euro zonas esošo valstu NCB nav tiesīgas saņemt daļu no ECB sadalāmās peļņas, t.sk. ienākumus, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā, un tās neuzņemas arī nekādas saistības finansēt ECB zaudējumus.

	Parakstītais kapitāls kopš 2014. gada 1. janvāra (euro)	Apmaksātais kapitāls kopš 2014. gada 1. janvāra (euro)	Parakstītais kapitāls 2013. gada 31. decembrī (euro)	Apmaksātais kapitāls 2013. gada 31. decembrī (euro)
<i>Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique</i>	268 222 025	268 222 025	261 705 371	261 705 371
<i>Deutsche Bundesbank</i>	1 948 208 997	1 948 208 997	2 030 803 801	2 030 803 801
<i>Eesti Pank</i>	20 870 614	20 870 614	19 268 513	19 268 513
<i>Banc Ceannais na hÉireann/ Central Bank of Ireland</i>	125 645 857	125 645 857	120 276 654	120 276 654
<i>Bank of Greece</i>	220 094 044	220 094 044	210 903 613	210 903 613
<i>Banco de España</i>	957 028 050	957 028 050	893 420 308	893 420 308
<i>Banque de France</i>	1 534 899 402	1 534 899 402	1 530 028 149	1 530 028 149
<i>Banca d'Italia</i>	1 332 644 970	1 332 644 970	1 348 471 131	1 348 471 131
<i>Central Bank of Cyprus</i>	16 378 236	16 378 236	14 429 734	14 429 734
Latvijas Banka	30 537 345	30 537 345	–	–
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	21 974 764	21 974 764	18 824 687	18 824 687
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/ Central Bank of Malta</i>	7 014 605	7 014 605	6 873 879	6 873 879
<i>De Nederlandsche Bank</i>	433 379 158	433 379 158	429 352 255	429 352 255
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	212 505 714	212 505 714	209 680 387	209 680 387
<i>Banco de Portugal</i>	188 723 173	188 723 173	190 909 825	190 909 825
<i>Banka Slovenije</i>	37 400 399	37 400 399	35 397 773	35 397 773
<i>Národná banka Slovenska</i>	83 623 180	83 623 180	74 486 874	74 486 874
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	136 005 389	136 005 389	134 836 288	134 836 288
Euro zonas NCB starpsumma	7 575 155 922	7 575 155 922	7 529 669 242	7 529 669 242
<i>Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)</i>	92 986 811	3 487 005	93 571 361	3 508 926
<i>Česká národní banka</i>	174 011 989	6 525 450	157 384 778	5 901 929
<i>Danmarks Nationalbank</i>	161 000 330	6 037 512	159 712 154	5 989 206
<i>Hrvatska narodna banka</i>	65 199 018	2 444 963	64 354 667	2 413 300
Latvijas Banka	–	–	29 682 169	1 113 081
<i>Lietuvos bankas</i>	44 728 929	1 677 335	44 306 754	1 661 503
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	149 363 448	5 601 129	148 735 597	5 577 585
<i>Narodowy Bank Polski</i>	554 565 112	20 796 192	525 889 668	19 720 863
<i>Banca Națională a României</i>	281 709 984	10 564 124	264 660 598	9 924 772
<i>Sveriges Riksbank</i>	246 041 586	9 226 559	244 775 060	9 179 065
<i>Bank of England</i>	1 480 243 942	55 509 148	1 562 265 020	58 584 938
Ārpus euro zonas esošo NCB	3 249 851 147	121 869 418	3 295 337 827	123 575 169
Kopā	10 825 007 070	7 697 025 340	10 825 007 070	7 653 244 411

17. Notikumi pēc bilances datuma

17.1. Lietuvas pievienošanās euro zonai

Saskaņā ar Padomes 2014. gada 23. jūlija Lēmumu 2014/509/ES, kas pieņemts atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību 140. panta 2. punktam, Lietuva ieviesa vienoto valūtu 2015. gada 1. janvārī. Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.1. pantu un Padomes 2014. gada 31. decembrī pieņemtajiem tiesību aktiem²³ *Lietuvas bankas* 2015. gada 1. janvārī iemaksāja līdz šim neapmaksāto ECB parakstītā kapitāla daļu (43 051 594 euro). Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.1. pantu un atbilstoši ECBS Statūtu 30.1. pantam *Lietuvas bankas* ar 2015. gada 1. janvāri nodeva ECB ārējo rezervju aktīvus, kuru kopējā vērtība atbilst 338 656 542 euro. Šos ārējo rezervju aktīvus veidoja ASV dolāri un zelts (attiecībā 85 : 15).

Lietuvas bankas ieguva prasības pret ECB par iemaksāto kapitālu un ārējo rezervju aktīviem, kas ekvivalentas nodotajām summām. Tās uzskatāmas par tādām pašām prasībām kā esošās pārējo euro zonas NCB prasības (sk. 12.1. skaidrojumu "Saistības par nodotajām ārējām rezervēm").

Ārpusbilances instrumenti

18. Automātiskā vērtspapīru aizdevumu programma

ECB pašu līdzekļu pārvaldības ietvaros ECB noslēgusi automātisko vērtspapīru aizdevumu līgumu. Saskaņā ar to norīkots aģents ECB vārdā veic vērtspapīru aizdevuma darījumus ar vairākiem darījuma partneriem, ko ECB noteikusi kā atbilstošus darījuma partnerus. Šā līguma ietvaros reverso darījumu atlikums 2014. gada 31. decembrī bija 4.8 mljrd. euro (2013. gadā – 3.8 mljrd. euro).

19. Biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi

Noslēgto ārvalstu valūtas darījumu atlikumi, kas uzrādīti atbilstoši gada beigu tirgus kursiem, 2014. gada 31. decembrī bija šādi.

Biržā tirgotie ārvalstu valūtas procentu likmju nākotnes līgumi	2014 Līguma vērtība (euro)	2013 Līguma vērtība (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pirkšanas līgumi	911 374 681	495 975 636	415 399 045
Pārdošanas līgumi	1 001 647 311	1 727 870 268	(726 222 957)

Šie darījumi noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros.

²³ 2014. gada 31. decembra Lēmums ECB/2013/61 par to, kā *Lietuvas bankas* apmaksā kapitālu, pārved ārējo rezervju aktīvus un veic iemaksas Eiropas Centrālās bankas rezervēs un uzkrājumos ("Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī" vēl nav publicēts); 2014. gada 31. decembra Līgums starp *Lietuvas bankas* un Eiropas Centrālo banku par *Lietuvas bankas* prasījumu pret Eiropas Centrālo banku saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtu 30.3. pantu ("Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī" vēl nav publicēts).

20. Procentu likmju mijmaiņas darījumi

2014. gada 31. decembrī procentu likmju mijmaiņas darījumu līgumu vērtības atlikums bija 270.8 milj. euro (2013. gadā – 252.0 milj. euro; atlikumi uzrādīti atbilstoši gada beigu tirgus procentu likmēm). Šie darījumi noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros.

21. Vērtspapīru nākotnes darījumi

2014. gada 31. decembrī atlikumu veidoja nenokārtoti biržā netirgotu vērtspapīru pirkšanas nākotnes darījumi 245.2 milj. euro apjomā. Šie darījumi noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros.

22. Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi

Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi 2014. gadā noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros. 2014. gada 31. decembrī šo darījumu rezultātā veidojušos biržā netirgotos nākotnes prasību un saistību atlikumi, kas uzrādīti atbilstoši gada beigu tirgus procentu likmēm, bija šādi.

Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi	2014 (euro)	2013 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Prasības	1 899 819 430	1 845 947 763	53 871 667
Saistības	1 777 894 537	1 730 929 184	46 965 353

23. Aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšana

ECB vidēja termiņa finansiālās palīdzības mehānisma ietvaros ir atbildīga par ES aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšanu. 2014. gadā ECB šīs shēmas ietvaros apstrādāja maksājumus saistībā ar Latvijai, Ungārijai un Rumānijai piešķirtajiem ES aizdevumiem.

Saistībā ar vienošanos par aizdevumu iespēju starp dalībvalstīm, kuru valūta ir euro²⁴, un *Kreditanstalt für Wiederaufbau*²⁵ kā aizdevējiem, Grieķijas Republiku kā aizņēmēju un *Bank of Greece* kā aizņēmēja aģentu ECB ir atbildīga par visu saistīto maksājumu apstrādi aizdevēju un aizņēmēja vārdā.

Turklāt ECB ir operatīva loma Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisma (EFSM) un Eiropas Finanšu stabilitātes fonda (EFSF) ietvaros izsniegto aizdevumu administrēšanā. 2014. gadā ECB apstrādāja maksājumus saistībā ar Īrijai un

²⁴ Izņemot Grieķijas Republiku un Vācijas Federatīvo Republiku.

²⁵ Darbojas valsts interesēs, pakļauta Vācijas Federatīvās Republikas valdības rīkojumiem un izmanto valdības garantijas.

Portugālei EFSM ietvaros izsniegtajiem aizdevumiem un Īrijai, Grieķijai un Portugālei EFSF ietvaros izsniegtajiem aizdevumiem.

Turklāt ECB administrē maksājumus saistībā ar Eiropas Stabilitātes mehānisma (ESM) autorizēto kapitālu un stabilitātes atbalsta operācijām.²⁶ 2014. gadā ECB apstrādāja dalībvalstu, kuru valūta ir euro, maksājumus saistībā ar ESM autorizēto kapitālu, kā arī ESM maksājumus saistībā ar Kiprai un Spānijai piešķirtajiem aizdevumiem.

²⁶ Līgums par Eiropas Stabilitātes mehānisma izveidi stājās spēkā 2012. gada 27. septembrī.

Peļņas un zaudējumu aprēķina skaidrojumi

24. Tīrie procentu ienākumi

24.1. Procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem

Šo posteni veido šādi procentu ienākumi (atņemot procentu izdevumus), kas saistīti ar ECB tīrajiem ārējo rezervju aktīviem.

	2014 (euro)	2013 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Procentu ienākumi no pieprasījuma noguldījumu kontiem	571 710	601 611	(29 901)
Procentu ienākumi no naudas tirgus noguldījumiem	4 234 448	6 868 776	(2 634 328)
Procentu ienākumi no reversajiem <i>repo</i> darījumiem	867 860	742 788	125 072
Tīrie ienākumi no vērtspapīriem	206 165 493	172 250 735	33 914 758
Tīrie procentu ienākumi no procentu likmju mijmaiņas darījumiem	407 588	1 833 740	(1 426 152)
Tīrie procentu ienākumi no valūtas mijmaiņas darījumiem un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem	4 570 710	5 237 310	(666 600)
Kopā procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem	216 817 809	187 534 960	29 282 849
Procentu izdevumi par pieprasījuma noguldījumu kontiem	(23 076)	(42 758)	19 682
Tīrie procentu izdevumi par <i>repo</i> darījumiem	208 426	(212 229)	420 655
Procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem (neto)	217 003 159	187 279 973	29 723 186

Tīrie procentu ienākumi 2014. gadā kopumā palielinājās, un tas galvenokārt skaidrojams ar ASV dolāru portfeļa procentu ienākumu pieaugumu.

24.2. Procentu ienākumi, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā

Šis postenis ietver procentu ienākumus saistībā ar ECB daļu (8%) no kopējā euro banknošu emisijas apjoma (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 6.1. skaidrojumu "Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā"). Neraugoties uz apgrozībā esošo banknošu vidējās vērtības pieaugumu par 5.4%, 2014. gadā ienākumi samazinājās sakarā ar to, ka 2014. gadā vidējā galvenā refinansēšanas likme (0.16%) bija zemāka nekā 2013. gadā (0.55%).

24.3. Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm

Šajā postenī uzrādīta atlīdzība, ko izmaksā euro zonas NCB par to prasībām pret ECB saistībā ar ārējo rezervju aktīviem, kas nodoti saskaņā ar ECBS Statūtu 30.1. pantu (sk.12.1. skaidrojumu "Saisības par nodotajām ārējām rezervēm"). Šīs atlīdzības samazināšanās 2014. gadā galvenokārt atspoguļoja to, ka vidējā galvenā refinansēšanas likme bija zemāka nekā 2013. gadā.

24.4. Pārējie procentu ienākumi un pārējie procentu izdevumi

2014. gadā šajos postežos ietverti procentu ienākumi (1.1 mljrd. euro; 2013. gadā – 4.7 mljrd. euro) un procentu izdevumi (1.1 mljrd. euro; 2013. gadā – 4.7 mljrd. euro) saistībā ar TARGET2 atlikumiem (sk. 12.2. skaidrojumu "Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)" un 10. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem").

Tajos ietverti arī tīrie procentu ienākumi no vērtspapīriem, kurus ECB iegādājusies "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros (727.7 milj. euro; 2013. gadā – 961.9 milj. euro), "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" ietvaros (174.2 milj. euro; 2013. gadā – 204.2 milj. euro) un "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmas" ietvaros (0.7 milj. euro; 2013. gadā – 0 milj. euro). Šeit uzrādīti arī procentu ienākumi un procentu izdevumi saistībā ar citiem euro denominētiem aktīviem un saistībām.

25. Realizētie finanšu operāciju guvumi/zaudējumi

Neto realizēto guvumu no finanšu operācijām sadalījums 2014. gadā bija šāds.

	2014 (euro)	2013 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Neto realizētie guvumi no cenām	47 223 558	41 335 392	5 888 166
Neto realizētie guvumi no valūtu kursiem un zelta cenas	10 036 857	10 787 010	(750 153)
Neto realizētie guvumi no finanšu operācijām	57 260 415	52 122 402	5 138 013

Neto realizētie guvumi no cenām ietvēra realizētos guvumus un zaudējumus no vērtspapīriem, biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes līgumiem un procentu likmju mijmaiņas darījumiem. Neto realizēto guvumu no cenām vispārējā palielināšanās 2014. gadā galvenokārt skaidrojama ar realizēto guvumu no ASV dolāru portfeli turēto vērtspapīru cenām pieaugumu.

26. Finanšu aktīvu un pozīciju norakstīšana

2014. gadā tika norakstīta šādu finanšu aktīvu un pozīciju vērtība.

	2014 (euro)	2013 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Nerealizētie zaudējumi no vērtspapīru cenas	(7 664 489)	(114 606 755)	106 942 266
Nerealizētie zaudējumi no procentu likmju mijmaiņas darījumu cenas	(198 804)	(610)	(198 194)
Kopā norakstītā vērtība	(7 863 293)	(114 607 365)	106 744 072

Sakarā ar ASV dolāru portfeli un pašu kapitāla portfeli turēto vērtspapīru tirgus vērtības vispārējo pieaugumu norakstītā vērtība 2014. gadā bija ievērojami mazāka nekā 2013. gadā.

27. Tīrie komisijas maksas ienākumi/izdevumi

	2014 (euro)	2013 (euro)	Pārmaiņas (euro)
ienākumi no komisijas maksas	30 024 834	25 917	29 998 917
Ar komisijas maksu saistītie izdevumi	(1 866 180)	(2 152 690)	286 510
Tīrie komisijas maksas ienākumi/izdevumi	28 158 654	(2 126 773)	30 285 427

2014. gadā šajā kategorijā ienākumus veidoja galvenokārt uzkrātās uzraudzības maksas (sk. 28. skaidrojumu "Ienākumi un izdevumi, kas saistīti ar uzraudzības uzdevumiem"), un tie ietvēra arī soda naudas, kas kredītiestādēm tika uzliktas par obligāto rezervju prasību neizpildi. Izdevumi ietvēra maksu saistībā ar pieprasījuma noguldījumu kontiem un biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes darījumiem (sk. 19. skaidrojumu "Biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi").

28. Ienākumi un izdevumi, kas saistīti ar uzraudzības uzdevumiem

ECB 2014. gada 4. novembrī sāka pildīt uzraudzības uzdevumus saskaņā ar Padomes 2013. gada 15. oktobra Regulas 1024/2013/ES 33. pantu.

ECB gada izmaksas saistībā ar uzraudzības uzdevumiem tiks atlīdzinātas, maksājot gada uzraudzības maksu. Gada uzraudzības maksa sedz izdevumus, kas ECB radušies saistībā ar uzraudzības uzdevumiem attiecīgajā uzraudzības maksas periodā, nepārsniedzot šos izdevumus. Šos izdevumus galvenokārt veido izmaksas, kas tieši saistītas ar ECB uzraudzības uzdevumiem, t.i., izmaksas, kas radušās sakarā ar jaunu nodāju izveidi a) nozīmīgo banku uzraudzībai; b) mazāk nozīmīgo banku uzraudzībai un c) horizontālo uzdevumu un speciālo pakalpojumu veikšanai. Tie ietver arī izmaksas, kas netieši saistītas ar ECB uzraudzības uzdevumiem, t.i., ECB esošo funkciju sniegto pakalpojumu, t.sk. telpu, cilvēkresursu vadības un informācijas tehnoloģiju pakalpojumu, izmaksas.

2014. gadā ECB saņems atlīdzību par izdevumiem periodā no 2014. gada novembra, t.i., brīža, kad tā uzsāka uzraudzības uzdevumu izpildi.

ECB izmaksas 2014. gada novembrī un decembrī, kas tiks iekļautas 2015. gadā sagatavotajā rēķinā, bija šādas.

	2014 (euro)	2013 (euro)
Uzraudzības maksas	29 973 012	–
<i>t.sk.:</i>		
No nozīmīgajām bankām iekasētās maksas	25 622 812	–
No mazāk nozīmīgajām bankām iekasētās maksas	4 350 200	–
Kopā ienākumi no banku uzraudzības pienākumiem	29 973 012	–

Ienākumi no uzraudzības maksām ietverti postenī "Tīrie komisijas maksas ienākumi" (sk. 27. skaidrojumu "Tīrie komisijas maksas ienākumi/izdevumi").

Turklāt ECB ir tiesības noteikt uzņēmumiem naudas sodus vai periodiskus soda maksājumus par nespēju izpildīt no tās noteikumiem un lēmumiem izrietošās saistības. 2014. gadā šādi soda maksājumi netika noteikti.

2014. gada novembrī un decembrī ECB radušies šādi izdevumi.

	2014 (euro)	2013 (euro)
Algas un pabalsti	18 456 945	–
Īre un ēku uzturēšana	2 199 243	–
Citi darbības izdevumi	9 316 824	–
Kopā izdevumi par banku uzraudzības uzdevumiem	29 973 012	–

29. Ienākumi no kapitāla akcijām un līdzdalības kapitālā

Šajā postenī iekļautas dividendes, kas saņemtas par ECB piederošajām SNB akcijām (sk. 7.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi").

30. Pārējie ienākumi

Dažādos pārējos ienākumus 2014. gadā radīja galvenokārt euro zonas NCB uzkrātās iemaksas, piedaloties ECB izdevumos saistībā ar kopējiem Eurosistēmas projektiem.

31. Personāla izmaksas

Šajā kategorijā ietvertas algas, pabalsti, darbinieku apdrošināšana un dažādas pārējās izmaksas (244.9 milj. euro; 2013. gadā – 187.3 milj. euro). Šajā postenī iekļauti arī 56.2 milj. euro (2013. gadā – 53.3 milj. euro), kas atzīti saistībā ar ECB pensiju plāniem, citiem pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem (sk. 13.3. skaidrojumu "Dažādi"). Personāla izmaksas 1.2 milj. euro apjomā (2013. gadā – 1.3 milj. euro) saistībā ar ECB jauno telpu būvniecību ir kapitalizētas un nav iekļautas šajā postenī.

Algas un pabalsti, t.sk. augstākās vadības atalgojums, pamatā veidoti atbilstoši Eiropas Savienības atalgojuma shēmai un ir ar to salīdzināmi.

Valdes locekļi un ECB nodarbinātie Uzraudzības valdes locekļi saņem pamatalgu, savukārt ECB nodarbinātie Uzraudzības valdes nepilna darba laika locekļi saņem arī mainīga lieluma algu atkarībā no apmeklēto sanāksmju skaita. Turklāt Valdes locekļi un ECB nodarbinātie Uzraudzības valdes pilna darba laika locekļi saņem papildu pabalstus mājokļa īrei un reprezentācijas izdevumiem. Prezidentam mājokļa īres pabalsta vietā tiek nodrošināta oficiāla rezidence, kas pieder ECB. Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas personāla nodarbinātības noteikumiem gan Valdes, gan Uzraudzības valdes locekļiem ir tiesības saņemt mājokļa, bērna kopšanas un izglītības pabalstu (atbilstoši personiskajiem apstākļiem). Pamatalgu apliek ar

nodokli, ko iekasē Eiropas Savienība, kā arī no tās atvelk iemaksas pensiju, veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās. Pabalstus neapliek ar nodokļiem un neiekļauj pensiju aprēķinā.

Valdes locekļiem un ECB nodarbinātajiem Uzraudzības valdes locekļiem (t.i., izņemot valstu uzraudzības iestāžu pārstāvjus) izmaksātās pamatalgas 2014. gadā bija šādas.

	2014 (euro)	2013 (euro)
Mario Dragi (<i>Mario Draghi</i> ; prezidents)	379 608	378 240
Vitors Konstansiu (<i>Vitor Constâncio</i> ; viceprezidents)	325 392	324 216
Peters Prāts (<i>Peter Praet</i> ; Valdes loceklis)	271 140	270 168
Jergs Asmusens (<i>Jörg Asmussen</i> ; Valdes loceklis līdz 2014. gada janvārim)	4 912	270 168
Benuā Kerē (<i>Benoît Cœuré</i> ; Valdes loceklis)	271 140	270 168
Īvs Meršs (<i>Yves Mersch</i> ; Valdes loceklis)	271 140	281 833
Sabīne Lautenslēgere (<i>Sabine Lautenschläger</i> ; Valdes locekle kopš 2014. gada janvāra)	253 457	–
Kopā Valde	1 776 789	1 794 793
Kopā VUM Uzraudzības valde (ECB nodarbinātie locekļi)²⁷	508 589	–
t.sk.:		
Daniela Nuī (<i>Danièle Nouy</i> ; Uzraudzības valdes priekšsēdētāja kopš 2014. gada janvāra)	271 140	–
Kopā	2 285 378	1 794 793

Turklāt Uzraudzības valdes locekļiem izmaksātā mainīga lieluma alga sasniedza 74 776 euro (2013. gadā – 0 euro).

Kopā Valdes un Uzraudzības valdes locekļiem izmaksātie pabalsti un iemaksas, ko ECB veica veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmā par Valdes un Uzraudzības valdes locekļiem, bija 674 470 euro (2013. gadā – 526 615 euro).

Turklāt Valdes un Uzraudzības valdes locekļiem sakarā ar iecelšanu amatā vai amata termiņa beigšanos izmaksātie pabalsti bija 68 616 euro (2013. gadā – 44 538 euro). Tie uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Administratīvie izdevumi".

Bijušajiem Valdes un Uzraudzības valdes locekļiem noteiktu laiku pēc viņu amata pilnvaru termiņa beigām var tikt veikti pārejas laika maksājumi. 2014. gadā šie maksājumi, ar tiem saistītie ģimenes pabalsti un ECB iemaksas bijušo locekļu veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās bija 243 178 euro (2013. gadā – 618 189 euro). Pensijas, ieskaitot ar tām saistītos pabalstus, bijušajiem Valdes un Uzraudzības valdes locekļiem vai viņu apgādājamiem un iemaksas veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās bija 599 589 euro (2013. gadā – 472 891 euro).

2014. gada beigās faktiskais pilna darba laika ekvivalenta darbinieku skaits, kam bija²⁸ darba līgumi ar ECB, bija 2 577 (t.sk. vadošos amatos – 278). 2014. gadā notika šādas darbinieku skaita pārmaiņas.

²⁷ Izņemot Sabīni Lautenslēgeri, kuras alga uzrādīta kopā ar pārējo Valdes locekļu atalgojumu.

	2014	2013
Kopējais darbinieku skaits 1. janvārī	1 790	1 638
Jaunie darbinieki/darba līguma statusa maiņa	1 458	496
Aizgājušie darbinieki/darbinieki, kuriem beidzies darba līguma termiņš	(681)	(347)
Neto palielinājums sakarā ar nepilna laika nodarbinātības tendenču maiņu	10	3
Kopējais darbinieku skaits 31. decembrī	2 577	1 790
Vidējais darbinieku skaits	2 155	1 683

Darbinieku skaita pieaugums 2014. gadā galvenokārt skaidrojams ar gatavošanos Vienotā uzraudzības mehānisma darbības uzsākšanai 2014. gada novembrī.

32. Administratīvie izdevumi

Tie ietver visus pārējos kārtējos izdevumus saistībā ar telpu īri un uzturēšanu, precēm un aprīkojumu, kas nav kapitālieguldījumi, maksu par profesionālajiem pakalpojumiem un pārējiem pakalpojumiem un piegādēm, kā arī izdevumus, kas saistīti ar personālu, t.sk. darbinieku pieņemšanas, pārcelšanās, iekārtošanās, mācību un pārvietošanas izdevumus. Gatavošanās Vienotā uzraudzības mehānisma darbības uzsākšanai veicināja administratīvo izdevumu palielināšanos 2014. gadā.

33. Banknošu ražošanas pakalpojumi

Šie izdevumi veidojušies galvenokārt sakarā ar euro banknošu pārrobežu pārvadājumiem starp banknošu spiestuvēm un NCB saistībā ar jaunu banknošu piegādi un starp NCB saistībā ar banknošu trūkuma novēršanu, izmantojot banknošu pārpalikumu. Šīs izmaksas centralizēti sedz ECB.

²⁸ Nav ietverti bezalgas atvaļinājumā esošie darbinieki. Šajā skaitā ietverti darbinieki ar pastāvīgiem, noteikta termiņa vai īstermiņa darba līgumiem un ECB Absolventu programmas dalībnieki. Ietverti arī darbinieki, kas atrodas dzemdību un bērna kopšanas vai ilgstošā slimības atvaļinājumā.

President and Governing Council
of the European Central Bank
Frankfurt am Main

10 February 2015

Independent auditor's report

We have audited the accompanying annual accounts of the European Central Bank, which comprise the balance sheet as at 31 December 2014, the profit and loss account for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory notes (the "Annual Accounts").

The responsibility of the European Central Bank's Executive Board for the Annual Accounts

The Executive Board is responsible for the preparation and fair presentation of these Annual Accounts in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank, as amended, and for such internal control as the Executive Board determines is necessary to enable the preparation of the Annual Accounts that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

Auditor's responsibility

Our responsibility is to express an opinion on these Annual Accounts based on our audit. We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Those standards require that we comply with ethical requirements and plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the Annual Accounts are free from material misstatement.

An audit involves performing procedures to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the Annual Accounts. The procedures selected depend on the auditor's judgement, including the assessment of the risks of material misstatement of the Annual Accounts, whether due to fraud or error. In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation and fair presentation of the Annual Accounts in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control. An audit also includes evaluating the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates made by the Executive Board, as well as evaluating the overall presentation of the Annual Accounts.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion.

Opinion

In our opinion, the Annual Accounts give a true and fair view of the financial position of the European Central Bank as at 31 December 2014, and of the results of its operations for the year then ended in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank, as amended.

Yours sincerely,

Ernst & Young GmbH
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Victor Veger
Certified Public Accountant

Claus-Peter Wagner
Wirtschaftsprüfer

Independent Member of Ernst & Young Global Limited

Chairman Supervisory Board: StB Prof. Dr. Dr. h.c. mult. Otto H. Jacobs - Board of Management: WP/StB Georg Graf Waldersee, Chairman
WP/StB Ute Benzel - Ana-Cristina Grohner - WP/StB Alexander Kron - WP/StB Prof. Dr. Norbert Pfitzer - WP/StB Gunther Ruppel
dipl. WP Markus T. Schweizer - StB/CPA Mark Smith - CPA Julie Linn Teigland - WP/StB Claus-Peter Wagner - WP/StB Prof. Dr. Peter Wollmert
Registered Office: Stuttgart - Legal Form: GmbH - Amtsgericht Stuttgart HRB 730277 - VAT: DE 147799609

Šo ECB ārējā revidenta ziņojuma neoficiālo tulkojumu nodrošinājusi ECB. Neatbilstības gadījumā noteicošais ir EY parakstītais teksts angļu valodā.

Eiropas Centrālās bankas
prezidentam un Padomei
Frankfurtē pie Mainas

2015. gada 10. februārī

Neatkarīga revidenta ziņojums

Mēs esam veikuši pievienoto Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatu, kas ietver 2014. gada 31. decembra bilanci, peļņas un zaudējumu aprēķinu par gadu, kas noslēdzās šajā datumā, un nozīmīgu grāmatvedības principu un citu skaidrojumu kopsavilkumu (finanšu pārskati), revīziju.

Eiropas Centrālās bankas Valdes atbildība par finanšu pārskatiem

Valde ir atbildīga par šo finanšu pārskatu sagatavošanu un patiesu atspoguļojumu saskaņā ar Padomes noteiktajiem principiem, kas izklāstīti Lēmumā ECB/2010/21 par Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatiem (ar grozījumiem), un par tādu iekšējās kontroles sistēmu, kāda saskaņā ar Valdes lēmumu nepieciešama, lai būtu iespējams sagatavot finanšu pārskatus, kuros nav krāpšanas vai kļūdu dēļ radušos būtisku neatbilstību.

Revidenta atbildība

Mēs esam atbildīgi par atzinumu, ko izsakām par šiem finanšu pārskatiem, pamatojoties uz mūsu veikto revīziju. Mēs veicām revīziju saskaņā ar Starptautiskajiem revīzijas standartiem. Šie standarti nosaka, ka mums jāievēro ētiskās prasības un jāplāno un jāveic revīzija tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskatos nav būtisku neatbilstību.

Revīzija ietver procedūras, kas tiek veiktas, lai iegūtu revīzijas pierādījumus par finanšu pārskatos norādītajām summām un citu informāciju. Procedūru izvēle balstās uz revidenta spriedumu, t.sk. risku, ka krāpšanas vai kļūdu dēļ finanšu pārskatos varētu rasties būtiskas neatbilstības, novērtējumu. Novērtējot šos riskus, revidents ņem vērā iekšējo kontroles sistēmu, kas svarīga institūcijas finanšu pārskatu sagatavošanai un patiesai atspoguļošanai, lai izstrādātu attiecīgajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, taču ne lai izteiktu atzinumu par institūcijas iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti. Revīzija ietver arī lietotās grāmatvedības politikas piemērotības un Valdes izdarīto grāmatvedības aplēšu pamatotības novērtējumu, kā arī vispārēju finanšu pārskatu satura izvērtējumu.

Uzskatām, ka mūsu iegūtie revīzijas pierādījumi ir pietiekami un atbilstoši mūsu revīzijas atzinuma izteikšanai.

Atzinums

Mūsaprāt, finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Eiropas Centrālās bankas finansiālo stāvokli 2014. gada 31. decembrī un tās darbības rezultātiem gadā, kas noslēdzās šajā datumā, saskaņā ar Padomes noteiktajiem principiem, kas izklāstīti Lēmumā ECB/2010/21 par Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatiem (ar grozījumiem).

Ar cieņu,

Ernst & Young GmbH
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Victor Veger
Certified Public Accountant

Claus-Peter Wagner
Wirtschaftsprüfer

Peļņas un zaudējumu sadales skaidrojums

Šis skaidrojums nav ECB 2014. gada finanšu pārskatu sastāvdaļa.

Saskaņā ar ECBS Statūtu 33. pantu ECB tīro peļņu pārskaita šādi:

- a) Padomes noteiktu summu, kas nepārsniedz 20% no tīrās peļņas, pārskaita vispārējo rezervju fondā, kas nepārsniedz 100% no kapitāla; un
- b) pārējo tīro peļņu sadala ECB akcionāriem proporcionāli to apmaksātajām daļām.

Ja ECB radušies zaudējumi, tos var kompensēt no ECB vispārējo rezervju fonda un, ja nepieciešams, saskaņā ar Padomes lēmumu – no attiecīgā finanšu gada monetārajiem ienākumiem proporcionāli un nepārsniedzot apjomu, kādā tas sadalīts starp NCB saskaņā ar ECBS Statūtu 32.5. pantu.¹

Pēc pārveduma risku uzkrājumā ECB 2014. gada tīrā peļņa bija 988.8 milj. euro. Saskaņā ar Padomes lēmumu netika veikts pārvedums vispārējo rezervju fondā un 2015. gada 31. janvārī tika veikta starpperioda peļņas sadale euro zonas NCB 840.7 milj. euro apjomā. Turklāt Padome nolēma atlikušo peļņu (148.1 milj. euro) sadalīt euro zonas NCB.

Peļņa tiek sadalīta NCB proporcionāli to apmaksātajām daļām ECB parakstītajā kapitālā. Ārpus euro zonas esošo valstu NCB nav tiesīgas saņemt daļu no ECB sadalāmās peļņas, un tās arī neuzņemas saistības finansēt jebkādus ECB zaudējumus.

	2014 (euro)	2013 (euro)
Gada peļņa	988 832 500	1 439 769 100
Starpperioda peļņas sadale	(840 719 787)	(1 369 690 567)
Ieturētā peļņa sakarā ar iepriekšējos gados gūtās peļņas korekciju	0	(9 503 000)
Gada peļņa pēc starpperioda peļņas sadales un ieturētās peļņas	148 112 713	60 575 533
Atlikušās peļņas sadale	(148 112 713)	(60 575 533)
Kopā	0	0

¹ Saskaņā ar ECBS Statūtu 32.5. pantu NCB monetāro ienākumu summa jāsadala NCB proporcionāli to apmaksātajām daļām ECB parakstītajā kapitālā.

Eurosistēmas konsolidētā bilance

2014. gada 31. decembrī¹

(milj. euro)²

AKTĪVI	2014. gada 31. decembris	2013. gada 31. decembris
1. Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi	343 630	302 940
2. Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	270 231	239 288
2.1. SVF debitoru parādi	81 298	81 538
2.2. Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	188 932	157 750
3. Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	27 940	22 464
4. Prasības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	18 905	20 101
4.1. Atlikumi bankās, ieguldījumi vērtspapīros un aizdevumi	18 905	20 101
4.2. Kredītu iespējas prasības VKM II ietvaros	0	0
5. Euro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegti aizdevumi euro	630 341	752 288
5.1. Galvenās refinansēšanas operācijas	156 129	168 662
5.2. Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	473 285	583 325
5.3. Precizējošās reversās operācijas	0	0
5.4. Strukturālās reversās operācijas	0	0
5.5. Aizdevumu iespēja uz nakti	924	301
5.6. Papildu nodrošinājuma pieprasījumu kredīti	2	0
6. Pārējās prasības euro pret euro zonas kredītiestādēm	59 939	74 849
7. Euro zonas rezidentu vērtspapīri euro	589 511	589 763
7.1. Vērtspapīri, kas tiek turēti monetārās politikas mērķiem	217 242	235 930
7.2. Pārējie vērtspapīri	372 269	353 834
8. Valdības parāds euro	26 715	28 287
9. Pārējie aktīvi	241 042	243 286
Kopā aktīvi	2 208 253	2 273 267

¹ Izmantoti operatīvi neauditēti dati. Visu NCB finanšu pārskati tiks pabeigti 2015. gada maija beigās, un pēc tam tiks publicēta Eurosistēmas galīgā konsolidētā gada bilance.

² Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsummas.

PASĪVI	2014. gada 31. decembris	2013. gada 31. decembris
1. Banknotes apgrozībā	1 016 616	956 185
2. Saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	366 511	473 155
2.1. Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	318 245	282 578
2.2. Noguldījumu iespēja uz nakti	48 266	85 658
2.3. Terminnoguldījumi	0	104 842
2.4. Precizējošās reversās operācijas	0	0
2.5. Papildu nodrošinājuma pieprasījumu noguldījumi	0	77
3. Pārējās saistības euro pret euro zonas kredītiestādēm	4 635	3 014
4. Emitētie parāda vērtspapīri	0	0
5. Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem	64 523	91 108
5.1. Saistības pret valdību	36 770	65 871
5.2. Pārējās saistības	27 753	25 237
6. Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	47 927	115 416
7. Saistības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	1 271	4 589
8. Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	4 753	2 998
8.1. Noguldījumi, kontu atlikumi un citas saistības	4 753	2 998
8.2. Kredīta iespēju saistības VKM II ietvaros	0	0
9. Saistības pret SVF speciālo aizņēmuma tiesību ietvaros	56 211	52 717
10. Pārējās saistības	221 055	219 587
11. Pārvērtēšanas konti	330 733	262 633
12. Kapitāls un rezerves	94 020	91 864
Kopā pasīvi	2 208 253	2 273 267

1. pielikums

Institucionālā struktūra

1. ECB lēmējinstiūcijas un korporatīvā vadība

Eurosistēmu un ECBS vada ECB lēmējinstiūcijas – Padome un Valde. Ģenerālpadome izveidota kā trešā ECB lēmējinstiūcija, kas pastāvēs, kamēr būs ES dalībvalstis, kuras vēl nav ieviesušas euro. Lēmējinstiūciju darbību nosaka Līgums par Eiropas Savienību, Līgums par Eiropas Savienības darbību, ECBS Statūti un attiecīgais reglaments.¹ Eurosistēmā un ECBS lēmumu pieņemšana notiek centralizēti. Tomēr gan stratēģijas izstrādē, gan darbībā ECB un euro zonas NCB vienoti veicina Eurosistēmas kopīgo mērķu sasniegšanu, ievērojot decentralizācijas principu saskaņā ar ECBS Statūtiem.

1.1. Padome

Padome ir galvenā ECB lēmējinstiūcija. To veido ECB Valdes locekļi un euro zonas valstu NCB vadītāji. Sakarā ar euro ieviešanu Lietuvā ar 2015. gada janvāri *Lietuvos bankas* (Lietuvas centrālās bankas) valdes priekšsēdētājs tika aicināts piedalīties Padomes sēdēs novērotāja statusā no 2014. gada jūlija līdz decembrim.

2014. gada jūlijā Padome nolēma ar 2015. gada janvāri organizēt monetārajai politikai veltītas sanāksmes reizi sešās nedēļās, nevis reizi mēnesī.

¹ Par ECB Reglamentu sk. 2004. gada 19. februāra Lēmumu ECB/2004/2, ar kuru pieņemts Eiropas Centrālās bankas Reglaments (OV L 80, 18.03.2004., 33. lpp.), 2004. gada 17. jūnija Lēmumu ECB/2004/12, ar kuru pieņemts ECB Ģenerālpadomes Reglaments (OV L 230, 30.06.2004., 61. lpp.), un 1999. gada 12. oktobra Lēmumu ECB/1999/7 par ECB Valdes Reglamentu (OV L 314, 08.12.1999., 34. lpp.). Šie reglamentu pieejami arī ECB interneta vietnē.

Padome

Mario Dragi	ECB prezidents
Vitors Konstansiu	ECB viceprezidents
Jergs Asmusens	ECB Valdes loceklis (līdz 07.01.2014.)
Džozefs Bonniči	<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i> prezidents
Liks Kūne	<i>Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique</i> prezidents
Benuā Kerē	ECB Valdes loceklis
Karlušs Kosta	<i>Banco de Portugal</i> prezidents
Paniks O. Dimitriadis	<i>Central Bank of Cyprus</i> prezidents (līdz 10.04.2014.)
Kristalla Georgadži	<i>Central Bank of Cyprus</i> prezidente (no 11.04.2014.)
Ardo Hansons	<i>Eesti Pank</i> prezidents
Patriks Honohans	<i>Banc Ceannais na hÉireann/ Central Bank of Ireland</i> prezidents
Boštjans Jazbecs	<i>Banka Slovenije</i> prezidents
Klāss Knots	<i>De Nederlandsche Bank</i> prezidents
Sabīne Lautenšlēgere	ECB Valdes locekle (no 27.01.2014.)
Erki Likanens	<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i> prezidents
Luiss M. Linde	<i>Banco de España</i> prezidents
Jozefs Makūhs	<i>Národná banka Slovenska</i> prezidents
Īvs Meršs	ECB Valdes loceklis
Ēvalds Novotnijs	<i>Oesterreichische Nationalbank</i> prezidents
Kristiāns Nojē	<i>Banque de France</i> prezidents
Peters Prāts	ECB Valdes loceklis
Georgijs A. Provopuls	<i>Bank of Greece</i> prezidents (līdz 19.06.2014.)
Gastons Reinešs	<i>Banque centrale du Luxembourg</i> prezidents
Ilmārs Rimšēvičs	Latvijas Bankas prezidents
Janis Sturnars	<i>Bank of Greece</i> prezidents (no 26.06.2014.)
Vits Vasiļausks	<i>Lietuvos bankas</i> valdes priekšsēdētājs (no 01.01.2015.)
Ignacio Visko	<i>Banca d'Italia</i> prezidents
Jenss Veidmanis	<i>Deutsche Bundesbank</i> prezidents

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo): Ignacio Visko, Karlušs Kosta, Kristalla Georgadži, Vitors Konstansiu, Mario Dragi, Sabīne Lautenšlēgere, Patriks Honohans un Luiss M. Linde

Vidējā rindā (no kreisās uz labo): Džozefs Bonniči, Boštjans Jazbecs, Liks Kūne, Jozefs Makūhs un Kristiāns Nojē

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo): Ēvalds Novotnijs, Benuā Kerē, Vits Vasijausks, Klāss Knots, Gastons Reinešs, Ardo Hansons un Erki Līkanens

Piezīme. Fotografēšanās brīdī nebija klāt Īva Merša, Petera Prāta, Ilmāra Rimšēviča, Jaņa Sturnara un Jensa Veidmaņa.

1.2. Valde

Valdi veido ECB prezidents, viceprezidents un vēl četri locekļi, kurus ieceļ Eiropadome, konsultējoties ar Eiropas Parlamentu un ECB un ievērojot kvalificētu balsu vairākumu.

Valde

Mario Dragi	ECB prezidents
Vitors Konstansiu	ECB viceprezidents
Jergs Asmusens	ECB Valdes loceklis (līdz 07.01.2014.)
Benuā Kerē	ECB Valdes loceklis
Sabīne Lautenšlēgere	ECB Valdes locekle (no 27.01.2014.)
Īvs Meršs	ECB Valdes loceklis
Peters Prāts	ECB Valdes loceklis

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo): Sabīne Lautenšlēgere, Mario Dragi (prezidents) un Vitors Konstansiu (viceprezidents)

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo): Īvs Meršs, Peters Prāts un Benuā Kerē

1.3. Ģenerālpadome

Ģenerālpadomi veido ECB prezidents, viceprezidents un visu 28 ES dalībvalstu NCB vadītāji.

Ģenerālpadome

Mario Dragi	ECB prezidents
Vitors Konstansiu	ECB viceprezidents
Mareks Belka	<i>Narodowy Bank Polski</i> prezidents
Džozefs Bonniči	<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i> prezidents
Marks Kārnijs	<i>Bank of England</i> prezidents
Liks Kūne	<i>Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique</i> prezidents
Karlušs Kosta	<i>Banco de Portugal</i> prezidents
Paniks O. Dimitriadis	<i>Central Bank of Cyprus</i> prezidents (līdz 10.04.2014.)
Kristalla Georgadži	<i>Central Bank of Cyprus</i> prezidente (no 11.04.2014.)
Ardo Hansons	<i>Eesti Pank</i> prezidents
Patriks Honohans	<i>Banc Ceannais na hÉireann/ Central Bank of Ireland</i> prezidents

Stefans Ingves	<i>Sveriges Riksbank</i> prezidents
Mugurs Konstantins Isaresku	<i>Banca Națională a României</i> prezidents
Ivans Iskrovs	<i>Българска народна банка</i> (Bulgārijas Nacionālās bankas) prezidents
Boštjans Jazbecs	<i>Banka Slovenije</i> prezidents
Klāss Knots	<i>De Nederlandsche Bank</i> prezidents
Erki Līkanens	<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i> prezidents
Luiiss M. Linde	<i>Banco de España</i> prezidents
Jozefs Makūhs	<i>Národná banka Slovenska</i> prezidents
Ģerģs Matolči	<i>Magyar Nemzeti Bank</i> prezidents
Ēvalds Novotnijs	<i>Oesterreichische Nationalbank</i> prezidents
Kristiāns Nojē	<i>Banque de France</i> prezidents
Georgijs A. Provopuls	<i>Bank of Greece</i> prezidents (līdz 19.06.2014.)
Gastons Reinešs	<i>Banque centrale du Luxembourg</i> prezidents
Ilmārs Rimšēvičs	Latvijas Bankas prezidents
Larss Rode	<i>Danmarks Nationalbank</i> prezidents
Miroslavs Zingers	<i>Česká národní banka</i> prezidents
Janis Sturnars	<i>Bank of Greece</i> prezidents (no 26.06.2014.)
Vits Vasijauskis	<i>Lietuvos bankas</i> valdes priekšsēdētājs
Ignacio Visko	<i>Banca d'Italia</i> prezidents
Boriss Vujčičs	<i>Hrvatska narodna banka</i> prezidents
Jenss Veidmanis	<i>Deutsche Bundesbank</i> prezidents

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo): Boriss Vujčičs, Liviu Voiņa (*Banca Națională a României* prezidenta vietnieks), Stefans Ingves, Kristalla Georgadži, Vītors Konstansiu, Mario Dragi, Bens Brodbents (*Bank of England* prezidenta vietnieks), Patriks Honohans, Luiiss M. Linde un Larss Rode

Vidējā rindā (no kreisās uz labo): Ignacio Visko, Karlušs Kosta, Džozefs Bonniči, Boštjans Jazbecs, Liks Kūne, Jozefs Makūhs un Kristiāns Nojē

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo): Mareks Belka, Ivans Iskrovs, Ēvalds Novotnijs, Vits Vasijauskis, Klāss Knots, Gastons Reinešs, Ardo Hansons, Jenss Veidmanis un Erki Līkanens

Piezīme. Fotografēšanās brīdī nebija klāt Marka Kārnija, Mugura Konstantina Isaresku, Ģerģa Matolči, Ilmāra Rimšēviča, Miroslava Zingera un Jaņa Sturnara.

1.4. Korporatīvā pārvaldība

ECB korporatīvā vadība papildus lēmējinstiūcijām ietver arī augsta līmeņa komitejas, piemēram, ECB Audita komiteju un ECB Ētikas komiteju, kā arī vairākus ārējās un iekšējās kontroles līmeņus.

ECB Audita komiteja

ECB Audita komiteja kopumā uzlabo ECB un visas Eurosistēmas korporatīvo vadību. Tā atbalsta Padomi, sniedzot konsultācijas un/vai viedokli par tās pienākumiem saistībā ar 1) finanšu informācijas integritāti; 2) iekšējās kontroles uzraudzību; 3) piemērojamo likumu, noteikumu un ētikas kodeksu izpildi; un 4) audita funkciju izpildi. Tās pilnvaras pieejamas ECB interneta vietnē. Audita komiteju vada Erki Līkanens, un tajā ietilpst vēl četri locekļi: Vitors Konstansiu, Kristiāns Nojē, Hanss Tītmeijers un Žans Klods Trišē.

Ārējās kontroles līmeņi

ECBS Statūtos paredzēti divi kontroles līmeņi, t.i., ārējais revidents², kuru ieceļ ECB finanšu pārskatu revīzijas veikšanai, un Eiropas Revīzijas palāta, kas pārbauda ECB vadības darbības efektivitāti.

Iekšējās kontroles līmeņi

Pārējās ECB korporatīvās vadības struktūras galvenās sastāvdaļas ir ECB iekšējās kontroles struktūra, Ētikas regulējums un noteikumi par ECB dokumentu publisko pieejamību.

ECB iekšējās kontroles sistēmas pamatā ir funkcionāla pieeja, ka katrai struktūrvienībai (daļai, nodaļai, direktorātam vai ģenerāldirektorātam) ir galvenā atbildība par savu risku pārvaldību, kā arī par savas darbības produktivitātes un efektivitātes nodrošināšanu. Tā ietver arī monitoringa mehānismus un efektīvus procesus pienācīgas finanšu un darbības risku kontroles nodrošināšanai. Sīkāks izklāsts par šiem kontroles mehānismiem un procedūrām sniegts Vadības ziņojumā, kas atrodams 2014. gada finanšu pārskatu sadaļā.

Neatkarīgi no ECB iekšējās kontroles struktūras un risku monitoringa revīzijas, par kurām tieši atbildīga Valde, veic iekšējā audita ietvaros saskaņā ar ECB Revīzijas hartu³.

ECB ētikas regulējums

ECB ētikas regulējumu veido Padomes locekļu Ētikas kodekss, Valdes locekļu Ētikas kritēriju papildkodekss, Uzraudzības valdes ētikas kodekss un ECB Personāla reglaments, kas grozīts 2014. gada 3. decembrī pēc VUM izveides.

Ētikas regulējums nosaka ētikas normas un pamatprincipus, lai uzdevumu veikšanā nodrošinātu visaugstāko integritāti, kompetenci, efektivitāti un caurredzamību.

Pēc VUM izveides pārvaldības jautājumi ECB ieguvuši lielāku nozīmi.

2014. gada 17. decembrī Padome nolēma izveidot Ētikas komiteju, lai nodrošinātu pienācīgu un konsekventu esošā ētikas regulējuma īstenošanu un veicinātu ECB korporatīvo vadību. Visbeidzot, tika izveidots Atbilstības un pārvaldības birojs, lai palīdzētu Valdei aizsargāt ECB integritāti un reputāciju, veicināt uzvedības ētikas standartus un stiprināt ECB atbildību un caurredzamību.

² *Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* ir ECB ārējais revidents 2013.–2017. finanšu gadam.

³ Harta publicēta ECB interneta vietnē, lai veicinātu ECB ieviesto audita procedūru caurredzamību.

ECB Ētikas komiteja

Ētikas komiteja sniegs konsultācijas par ētikas jautājumiem arī pēc individuāla pieprasījuma un saskaņā ar Ētikas kodeksu uzņemsies Padomes locekļu ētikas padomnieka pienākumus, kā arī saskaņā ar Ētikas kritēriju papildkodeksu – Valdes locekļu pilnvarotā ētikas jomā pienākumus. Ētikas komiteju veido trīs ārējie locekļi, no kuriem vismaz viens ir ECB Audita komitejas ārējais loceklis. Ētikas komitejas locekļi no dalībvalstīm ir personas ar labu reputāciju, kuru neatkarība nav apšaubāma un kuriem ir skaidra izpratne par ECB, ECBS, Eurosistēmas un VUM mērķiem, uzdevumiem un pārvaldību.

1.5. ECB dokumentu publiska pieejamība

ECB Lēmums par publisku piekļuvi ECB dokumentiem⁴ atbilst citu ES iestāžu un institūciju mērķiem un standartiem attiecībā uz to dokumentu publisku pieejamību. Tas veicina caurredzamību, vienlaikus ņemot vērā ECB un NCB neatkarību un nodrošinot konkrētu ar ECB uzdevumiem saistītu specifisku jautājumu konfidencialitāti.⁵ 2014. gadā bija maz pieprasījumu nodrošināt dokumentu publisku pieejamību.

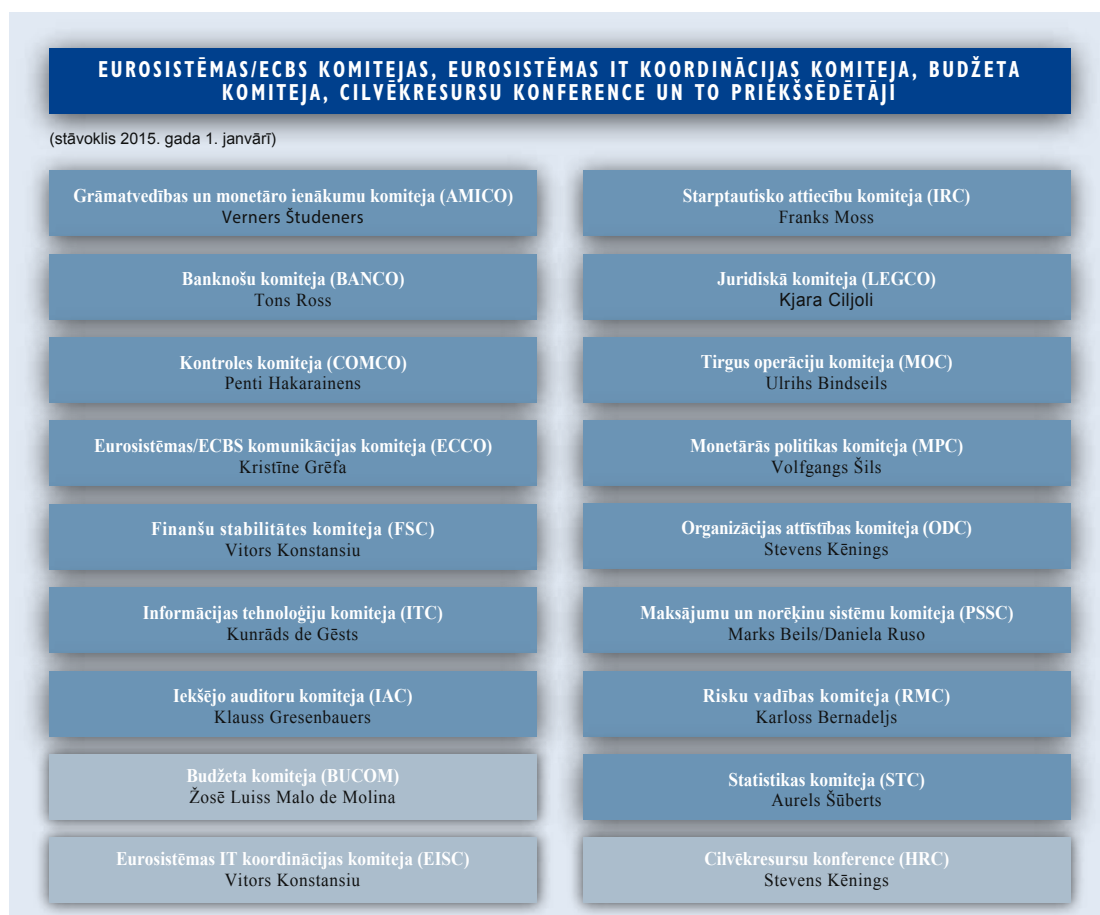
⁴ 2004. gada 4. marta Lēmums ECB/2004/3 par publisku piekļuvi Eiropas Centrālās bankas dokumentiem (OV L 80, 18.03.2004., 42. lpp.).

⁵ Saskaņā ar ECB saistībām veicināt atklātību un caurredzamību ECB interneta vietnē "[Arhīvi](#)" nodrošināta piekļuve vēsturiskiem dokumentiem.

2. pielikums

Eurosistēmas/ECBS komitejas

Eurosistēmas/ECBS komitejas turpināja sniegt nozīmīgu palīdzību ECB lēmējinstīcijām to uzdevumu veikšanā. Gan pēc Padomes, gan Valdes lūguma komitejas nodrošināja ekspertu palīdzību savas kompetences jomās un veicināja lēmumu pieņemšanas procesu. Komiteju sastāvā parasti ir tikai Eurosistēmas centrālo banku darbinieki. Tomēr to dalībvalstu NCB, kuras vēl nav ieviesušas euro, piedalās komiteju sēdēs, ja tajās tiek izskatīti Ģenerālpadomes kompetencē esošie jautājumi. Turklāt, izskatot banku uzraudzības jautājumus, dažas komitejas tiek tādā sastāvā, kāds ir VUM (t.i., pa vienam loceklim no katras iesaistītās dalībvalsts centrālās bankas un nacionālās kompetentās institūcijas). Ja nepieciešams, komiteju sanāksmēs var aicināt piedalīties arī citas kompetentas institūcijas.

Ir vēl trīs komitejas. Budžeta komiteja palīdz Padomei jautājumos, kas saistīti ar ECB budžetu. Cilvēkresursu konference ir pieredzes, profesionālo zināšanu un informācijas apmaiņas forums starp Eurosistēmas/ECBS centrālajām bankām cilvēkresursu vadības jomā. 2007. gadā izveidotā Eurosistēmas IT koordinācijas komiteja, kuras uzdevums bija koordinēt IT izmantošanas pastāvīgu pilnveidošanu Eurosistēmā, pārtrauca aktivitātes 2014. gada novembrī. Tās darbības uzdevumi tika uzticēti citām attiecīgajām komitejām, t.i., Kontroles komitejai, Informācijas tehnoloģiju komitejai un Organizācijas attīstības komitejai.

3. pielikums

Organizācijas un cilvēkresursu norises

ECB ORGANIZĀCIJAS SHĒMA (2015. gada 1. janvāris)

¹ Ziņo ECB prezidentam kā Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) priekšsēdētājam.

² Ietver datu aizsardzības funkciju.

³ Valdes, Padomes un Ģenerālpadomes sekretārs.

ECB cilvēkresursi

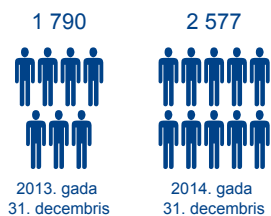
2014. gads ECB cilvēkresursu vadības norišu jomā bija neparasts gads, jo, gatavojoties Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) ieviešanai 2014. gada 4. novembrī, īpaša uzmanība tika pievērsta darbinieku pieņemšanai darbā un izaugsmei. Arī dzimumu dažādība bija aktuāls jautājums, un 2014. gadā sieviešu īpatsvars vadošajos amatos palielinājās.

2014. gada 31. decembrī ECB bija 2 622 pilna darba laika ekvivalenta amata vietas (2013. gada beigās – 1 907). Līdz 2014. gada 31. decembrim vairākums papildu amata vietu saistībā ar VUM izveidi tika aizpildītas, un faktiskais pilna darba laika ekvivalenta darbinieku ar ECB darba līgumiem skaits sasniedza 2 577 (2013. gada 31. decembrī – 1 790).¹ 2014. gadā kopumā piedāvāti 779 jauni fiksēta termiņa darba līgumi (ar ierobežojumiem² vai nomaināmi ar pastāvīgajiem darba līgumiem) un 506 īstermiņa darba līgumi (papildus vairākiem pagarinātiem iepriekš noslēgtiem līgumiem), lai aizstātu darbiniekus par gadu īsākas prombūtnes laikā. Visu 2014. gadu ECB turpināja piedāvāt īstermiņa darba līgumus ar termiņu līdz 36 mēnešiem NCB un starptautisko organizāciju darbiniekiem. 2014. gada 31. decembrī 151 NCB un starptautisko organizāciju speciālists veica dažādus uzdevumus ECB (par 26% mazāk nekā 2013. gada beigās). 2014. gada septembrī darbu ECB uzsāka Absolventu programmas devītā gada 10 dalībnieku, un 2014. gada 31. decembrī ECB bija 155 praktikanti (par 7% vairāk nekā 2013. gadā). ECB piešķir arī četras stipendijas vadošajiem ekonomistiem *Wim Duisenberg Research Fellowship* programmas ietvaros un piecas *Lamfalussy Fellowship* programmas stipendijas jaunajiem pētniekiem.

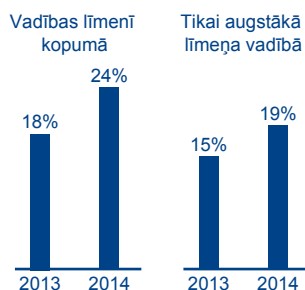
Darbinieku izaugsme joprojām bija svarīgs ECB jautājums. 2014. gadā īpaša uzmanība tika pievērsta mācību plāna izstrādei un īstenošanai saistībā ar VUM ieviešanu un jauno darbinieku zināšanu apmaiņu veicinošu mācību programmu skaita palielināšanai. Veiksmīgi noslēgusies divu gadu karjeras maiņas atbalsta programma, kuras ietvaros 45 ilggadēji darbinieki saņēma atbalstu karjeras turpināšanai ārpus ECB. Turklāt 2014. gadā tika uzsākta sieviešu vadības prasmju uzlabošanas mācību programmas īstenošana.

Pēc Valdes 2013. gada jūnija lēmuma ieviest dzimumu pārstāvniecības mērķus sievietēm vidējā līmeņa vadības un augstākā līmeņa vadības amatos sieviešu īpatsvars šajā grupā palielinājās. 2014. gada beigās 24% vidējā līmeņa vadības un 19% augstākā līmeņa vadības amatu ieņēma sievietes (2013. gada beigās – attiecīgi 18% un 15%). Vienlaikus ar lēmumu noteikt dzimumu pārstāvniecības mērķus Valde apstiprināja arī dzimumu dažādības rīcības plānu, kurā ietverti vairāki operatīvie pasākumi un instrumenti (piemēram, dzimumu pārstāvniecības vēstnieki, darbuzzināšanas programma un papildu tāldarba iespējas), un tie visi pēc tam tika īstenoti.

Faktiskais pilna darba laika ekvivalenta darbinieku skaits ar darba līgumiem

Sievietes vadības līmeņa amatos

¹ Šis skaitlis papildus līgumiem, kas noslēgti par pilna darba laika ekvivalenta amata vietām, ietver ar NCB un starptautisko organizāciju darbiniekiem un Absolventu programmas dalībniekiem noslēgtos īstermiņa līgumus.

² Lai nodrošinātu ar VUM ieviešanu saistīto pagaidu uzdevumu izpildi, tika noslēgti daži darba līgumi bez tiesībām tos pagarināt, īpaši ECB dalīto pakalpojumu jomā.

ECB turpina atbalstīt darbinieku ar darba un privātās dzīves līdzsvarošanu saistītās vajadzības. 2014. gada beigās 259 darbinieki strādāja nepilnu darba laiku (2013. gada beigās – 228) un 29 darbinieki atradās bērna kopšanas bezalgas atvaļinājumā (2013. gada beigās – 26). 2014. gadā vismaz reizi mēnesī tāldarba iespēju vidēji izmantoja aptuveni 781 darbinieks.

Organizācijai paplašinoties, 53 darbinieki ar fiksēta termiņa vai pastāvīgu darba līgumu 2014. gadā beidza darbu vai aizgāja pensijā (2013. gadā – 42), bet 396 īstermiņa līgumu termiņš gada laikā beidzās.

ECB jaunās telpas

Atzīmējot 16 gadus ilgušā projekta veiksmīgo īstenošanu, ECB 2014. gadā pārcēlās uz jauno galvenās mītnes ēku.

Saskaņā ar Eiropas Auditoru tiesas ieteikumu visām ES institūcijām, ka ilgtermiņā ir daudz izdevīgāk izmantot pašu tīpašumā esošas ēkas, nevis īrēt biroju telpas, 1998. gadā sākās jaunām ECB telpām piemērotas vietas meklējumi. ECB novērtēja 35 iespējamās vietas Frankfurtē un 2001. gadā nolēma iegādāties apbūves gabalu, uz kura atradās Turgus halle (bijusī pilsētas vairumtirdzniecības turgus halle), un saglabāt šo ēku. Priekšizpēte parādīja, ka šī vieta bija ekonomiski visizdevīgākā, šeit bija pieejami labi infrastruktūras savienojumi un bija iespējams nodrošināt pietiekamu plašumu, un tā bija optimāla vieta centrālajai bankai nepieciešamo drošības pasākumu īstenošanai. Turklāt tā nodrošināja pietiekami daudz vietas tālākai būvniecībai un paplašināšanai.

Projektu izstrādāja Vīnes arhitektu birojs COOP HIMMELB(L)AU. Tas rada darba vidi, kas veicina atvērtu saziņu, stiprinot komandas darbu un saskarsmi visos līmeņos. Vienlaikus projekta pielāgojamība ļauj viegli piemēroties mainīgām prasībām.

Īpatnējais monolīta stikla konstrukcijas biroju tornis, kuru ar Turgus halli savieno ieejas komplekss, izceļas Frankfurtes Ostendas rajonā, un jauno ēku ansamblis ir būtisks devums Eiropas arhitektūras mantojumā.

Turgus halle tika uzcelta 1926.–1928. gadā. Tā bija galvenā augļu un dārzeņu vairumtirdzniecības bāze Frankfurtē un apkārtējā reģionā. Šī industriālā ēka 20. gs. 20. gados vēstīja par Frankfurtes pāreju uz metropoles statusu. Turgus halles projektu izstrādāja Martins Elzēssers (*Martin Elsaesser*), Frankfurtes pie Mainas pilsētplānošanas vadītājs tajā laikā, un tā bija pasaulē lielākā brīva laiduma spriegotā dzelzsbetona halle.

Būvniecības procesā industriālā ēka tika pārveidota par publiskas iestādes ēku, kas pilda vairākas funkcijas, un tas bija jāveic ar vislielāko rūpību. Jau pašā sākumā visi ar projektu un tā turpmāko attīstību saistītie lēmumi tika plaši apspriesti un pieņemti, cieši sadarbojoties ar Frankfurtes pie Mainas un kultūras pieminekļu aizsardzības iestādēm. Pārveidojot pilsētas agrāko vairumtirdzniecības turgus halli un integrējot to projektā, vēsture kļuvusi par ECB daļu, padarot šo vietu vēl unikālāku.

Jau pašā sākumā ECB mērķis bija radīt ilgtspējīgu ēku ar ļoti efektīvu enerģijas un ūdens patēriņu. Lai nodrošinātu to, ka jaunā ēka ir par 30% energoekonomiskāka, nekā noteikts 2007. gada Vācijas energoresursu taupīšanas direktīvā (*Energieeinsparverordnung*), tika īstenoti dažādi projektēšanas pasākumi.

2014. gadā noslēdzās jauno telpu būvniecības darbi. Ēkās tika pabeigta tehniskās infrastruktūras izveide un iekšējās apdares darbi, savukārt pavasarī tika veikta abu Tirdzniecības halli un augstceltni savienojošo elementu būvniecība. Viegla konstrukcijas sienas katru stāvu sadalīja dažāda lieluma biroju telpās, un aprīlī tajās tika uzsākta mēbeļu uzstādīšana. Būtisks progress tika sasniegts arī ainavas dizaina projekta īstenošanā jau atbrīvotajās zonās. Lai teritorijas labiekārtošanas darbus pabeigtu 2015. gadā, tika uzsākta koku, uzbērumu un grāvju grupu veidošana.

2014. gada pavasarī tika uzsākta oficiālā būvniecības pieņemšanas procedūra ar pilsētas iestādēm. Vasarā tika rūpīgi pārbaudītas visas tehniskās sistēmas un vienlaikus uzstādīta pilnīgi jauna IT infrastruktūra. Rudenī ECB saņēma pilsētas iestāžu oficiālu atļauju darbības uzsākšanai ēkā.

Visbeidzot, no 31. oktobra līdz 23. novembrim 2 421 darbinieks veiksmīgi pārcēlās uz jaunajām telpām. Tas iezīmēja funkcionālas, ilgtspējīgas un modernas ECB galvenās mītnes ēkas būvniecības veiksmīgu noslēgumu. Tagad vairākums darbinieku, kas nodarbojas ar monetārās politikas jautājumiem, strādā kopā zem viena jumta. Taču, tā kā jauno telpu projekts tapa laikā, kad netika plānots, ka ECB uzņemsies atbildību par euro zonas banku uzraudzību, ECB 2013. gada novembrī pieņēma lēmumu turpināt nomāt iepriekšējo galvenās mītnes ēku banku uzraudzības darbinieku vajadzībām. Darbinieki, kas sniedz dalītus pakalpojumus, izvietoti abās ēkās.